

MESNEVİ'den HİKAYELER
1.Cilt

 GİRİŞ (İLK ONSEKİZ BEYİT)
 GERÇEK AŞK
 İKİ ŞARABIN FARKI
 AHMED'E DOĞRU 1
 AHMED'E DOĞRU 2
 TEVEKKÜL MÜ? ÇALIŞMAK MI?
 HZ.ÖMER'İN KERAMETİ
 ŞEYTAN ADEM'E NEDEN SECDE ETMEDİ?
 TACİRİN HİKAYESİ
 BENLİĞİN ŞIMARTILMASI
 MAŞALLAHU KAN SÖZÜNÜN TEFSİRİ
 ÇENK ÇALAN İHTİYAR
 YAĞMURUN SIRRI
 KADININ FENDİ -1-
 SALİH PEYGAMBERİN DEVESİ
 KADININ FENDİ -2-
 PİR KİMDİR SIFATLARI
 PERİŞANLIKLAR İKİLİKTEN DOĞAR
 ASLAN'IN ADALETİ
 KILIÇ SAPINI KESEBİLİR Mİ ?
 VAHYİN IŞIĞI
 GURURUN AKILA OYUNU
 GÖNÜL MÜ TANRIDIR TANRI MI GÖNÜL ?
 GÜNDÜZÜ GECELEYİN ARA
 HZ.ALİ'YE GÖRE BÜYÜK SAVAŞ

MESNEVİ'NİN İLK ONSEKİZ BEYTİ

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Dinle, bu ney nasıl şikayet ediyor, ayrılıkları nasıl anlatıyor:

Beni kamışlıktan kestiklerinden beri feryadımdan erkek, kadın... herkes ağlayıp inledi.

Ayrılıktan parça parça olmuş, kalb isterim ki iştiyak derdini açayım

Aslından uzak düşen kişi,yine vuslat zamanını arar.

Ben her cemiyette ağladım, inledim. Fena hallilerle de eş oldum, iyi hallilerle de.

Herkes kendi zannınca benim dostum oldu ama kimse içimdeki sırları araştırmadı.

Benim esrarım feryadımdan uzak değildir, ancak (her) gözde, kulakta o nur yok.

Ten candan, can da tenden gizli kapaklı değildir, lakin canı görmek için kimseye izin yok.

Bu neyin sesi ateştir, hava değil; kimde bu ateş yoksa yok olsun!

Aşk ateşidir ki neyin içine düşmüştür, aşk coşkunluğundur ki şarabın içine düşmüştür.

Ney, dosttan ayrılan kişinin arkadaşı, haldaşıdır.

Onun perdeleri, perdelerimizi yırttı.

Ney gibi hem bir zehir, hem bir tiryak, ney gibi hem bir hemden, hem bir müştak kim gördü?

Ney kanla dolu olan yoldan bahsetmekte, Mecnun aşkının kıssalarını söylemektedir.

Bu aklın mahremi akılsızdan başkası değildir, dile de kulaktan başka müşteri yoktur.

Bizim gamımızdan günler, vakitsiz bir hale geldi; günler yanışlarla yoldaş oldu.

Günler geçtiyse, geçip gitsin; korkumuz yok.

Ey temizlikte nazırı olmayan, hemen sen kal!

Balıktan başka her şey suya kandı, rızkı olmayana da günler uzadı.

Ham, pişkinin halinden anlamaz, öyle ise söz kısa kesilmelidir vesselam.

GERÇEK AŞK

Ey dostlar! Bu hikayeyi dinleyiniz. Hakikatte o bizim bu günkü halimizdir

Bundan evvelki bir zamanda bir padişah vardı. O hem dünya, hem din saltanatına malikti. Padişah, bir gün hususi adamları ile av için hayvana binmiş, giderken ana caddede bir halayık gördü. O halayığın kölesi oldu. Can kuşu kafeste çırpınmaya başladı. Mal verdi o halayığı satın aldı.Onu alıp arzusuna nail oldu. Fakat kazara o halayık hastalandı.

Birisinin eşeği varmış, fakat palanı yokmuş. Palanı ele geçirmiş, bu sefer eşeği kurt kapmış. Birisinin ibriği varmış, fakat suyu elde edememiş. Suyu bulunca da ibrik kırılmış!

Padişah sağdan, soldan hekimler topladı. Dedi ki: "İkimizin hayatı da sizin elinizdedir. Benim hayatım bir şey değil, asıl canımın canı odur. Ben dertliyim, hastayım, dermanım o .Kim benim canıma derman ederse benim hazinemi, incimi ve mercanımı (atiye ve ihsanımı) o aldı (demektir)".

Hepsi birden dediler ki: "Canımız feda edelim. Beraberce düşünüp beraberce tedavi edelim. Bizim her birimiz bir alem Mesih'idir, elimizde her hastalığa bir ilaç vardır."

Kibirlerinden Allah isterse (inşaallah) demediler. Allah da onlara insanların acizliğini gösterdi."İnşaallah" sözünü terk ettiklerini söylemeden maksadım, insanların yürek katılığını ve mağrurluğunu söylemektir. Yoksa arızi bir halet olan inşaallah'ı söylemeyi unuttuklarını anlatmak değildir. Hey gidi nice inşaallahı diliyle söylemeyen vardır ki canı "inşaallah" la eş olmuştur.

İlaç ve tedavi nevinden her ne yapıldı ise hastalık arttı maksat da hasıl olmadı.O halayıkcağız, hastalıktan kıl gibi olunca padişahın kanlı göz yaşı ırmağa döndü.

Kazara sirkengübin safrayı arttırdı. Badem yağı da kuruluk tesirini göstermeye başladı. Karahelileyle kabız oldu, ferahlığı gitti; su, neft gibi ateşe yardım etti.

Padişah, hekimlerin aciz kaldıklarını görünce yalınayak mescide koştu.Mescide gidip mihrap tarafına yöneldi. Secde yeri göz yaşından sırsıklam oldu.Yokluk istiğrakından kendisine gelince ağzını açtı, hoş bir tarzda medhü senaya başladı:

"En az bahşişi dünya mülkü olan Allahm! Ben ne söyleyeyim? Zaten sen gizlileri bilirsin.Ey daima dileğimize penah olan Allah! Biz bu sefer de yolu yanıldık.Ama sen "Ben gerçi senin gizlediğin şeyleri bilirim. Fakat sen, yine onları meydana dök" dedin.

Padişah, ta can evinden coşunca bağışlama denizi de coşmaya başladı.Ağlama esnasında uykuya daldı.

Rüyasında bir pir göründü. Dedi ki: "Ey padişah, müjde; dileklerin kabul oldu. Yarın bir yabancı gelirse o, bizdendir.O gelen hazık hekimdir. Onu doğru bil, çünkü o emin ve gerçek erenlerdendir.İlacında kati sihri gör, mizacında da Hak kudretini müşahede et."

Vade zamanı gelip gündüz olunca... güneş doğudan görünüp yıldızları yakınca:Rüyada kendine gösterdikleri zatı görmek için pencerede bekliyordu.Bir de gördü ki, faziletli, fevkalade hünerli, bilgili bir kimse, gölge ortasında bir güneş;Uzaktan hilal gibi erişmekte, yok olduğu halde hayal şeklinde var gibi görünmekte.
Ruhumuzda da hayal, yok gibidir. Sen bütün bir cihanı hayal üzere yürür gör!Onların başları da, savaşları da hayale müstenittir. Öğünmeleri de, utanmaları da bir hayalden ötürüdür.Evliyanın tuzağı olan o hayaller, Allah bahçelerindeki ay çehrelilerin akisleridir.

Padişahın rüyada gördüğü hayal de o misafir pirin çehresinde görünüp duruyordu.Padişah bizzat abeyincilerin yerine koştu, o gaipten gelen konuğun huzuruna vardı.Her ikisi de aşinalık (yüzgeçlik) öğrenmiş bir tek denizdi, her ikisi de dikilmeksizin birbirine dikilmiş, bağlanmışlardı.

Padişah: "Benim asıl sevgilim sensin, o değil. Fakat dünyada iş işten çıkar.Ey aziz, sen bana Mustafa'sın. Ben de sana Ömer gibiyim. Senin hizmetin uğrunda belime gayret kemerini bağladım" dedi.

Allah'dan edebe muvaffak olmayı dileyelim. Edebi olmayan kimse Allah'nın lütfundan mahrumdur.Edebi olmayan yalnız kendine kötülük etmiş olmaz. Belki bütün dünyayı ateşe vermiş olur.

Alışverişsiz, dedikodusuz Allah sofrası gökten iniyordu.Musa kavmi içinde birkaç kimse terbiyesizce "hanı sarımsak, mercimek" dediler.Ondan sonra gökyüzünün sofrası, ekmeği kesildi; ekme, bel belleme, orak sallama kaldı.Sonra İsa şefaat edince Hak, yemek sofrası ve tabaklarla ganimetler gönderdi.Yine küstahlar edebi terk ederek sofradan yemek artığını aşırdılar.

İsa bunlara yalvardı. "Bu devamlıdır, yeryüzünden kalkmaz.Bir ulu kişinin sofrası başında kötü zanna düşmek ve harislik etmek küfürdür" dedi.O rahmet kapısı, hırslarından dolayı bu görmedik dilencilerin yüzlerine kapandı.Zekat verilmeyince yağmur bulutu gelmez zinadan dolayı da etrafa veba yayılır.İçine kasavetten, gussadan ne gelirse korkusuzluktan ve küstahlıktan gelir.

Kim dost yolunda pervasızlık ederse erlerin yolunu vurucudur, namert odur.Edepten dolayı bu felek nura gark olmuştur: Yine edepten dolayı melekler masum ve tertemiz olmuşlardır.Güneşin tutulması, küstahlık yüzündendir. Bir melek olan Azazil de yine küstahlık yüzünden kapıdan sürülmüştür.

Kollarını açıp onu kucakladı, aşk gibi gönlüne aldı, canının için çekti.Elini, alnını öpmeğe, oturdu yeri, geldiği yolu sormaya başladı.Sora sora odanın başköşesine kadar çekti ve dedi ki: "Nihayet sabırla bir define buldum.
Ey vuslatı, her sualin cevabı! Senin yüzünden nişliğin anahtarıdır" sözünün manası, Ey vuslatı, her sualin cevabı! Senin yüzünden müşkül, konuşmaksızın, dedikodusuz hallolur gider.Sen, gönlümüzde, onların tercümanısın, her ayağı çamura batanın elini tutan sensin.

Ey seçilmiş,ey Allah'dan razı olmuş ve Allah rızasını kazanmış kişi, merhaba! Sen kaybolursan hemen kaza gelir, feza daralır.Sen, kavmin ulususun, sana müştak olmayan, seni arzulamayan bayağılaşmıştır. Bundan vazgeçmezse..."O ağırlama, o hal

hatır sorma meclisi geçince o zatın elini tutup hareme götürdü.

Padişah, hastayı ve hastalığını anlatıp sonra onu hastanın yanına götürdü.Hekim, hastanın yüzünü görüp, nabzını sayıp, idrarını muayene etti. Hastalığının arazını ve sebeplerini de dinledi.
Dedi ki: "Öbür hekimlerin çeşitli tedavileri, tamir değil; büsbütün harap etmişler. Onlar, iç ahvalinden haberdar değildirler. Körlüklerinden hepsinin aklı dışarıda." Hekim, hastalığı gördü, gizli şey ona açıldı. Fakat onu gizledi ve sultana söylemedi. Hastalığı safra ve sevdadan değildi.

Her odunun kokusu dumanından meydana çıkar. İnlemesinden gördü ki, o gönül hastasıdır. Vücudu afiyettedir ama o, gönüle tutulmuştur. Aşıklık gönül iniltisinden belli olur, hiçbir hastalık gönül hastalığı gibi değildir.
Aşığın hastalığı bütün hastalıklardan ayrıdır. Aşk, Allah sırlarının usturlabıdır. Aşıklık ister cihetten olsun, ister bu cihetten... akıbet bizim için o tarafa kılavuzdur. Aşkı şerh etmek ve anlatmak için ne söylersem söyliyeyim... asıl aşka gelince o sözlerden mahcup olurum. Dilin tefsiri gerçi pek aydınlatıcıdır, fakat dile düşmeyen aşk daha aydındır. Çünkü kalem, yazmada koşup durmaktadır, ama aşk bahsine gelince; çatlar, aciz kalır. Aşkın şerhinde akıl, çamura saplanmış eşek gibi yattı kaldı. Aşkı , aşıklığı yine aşk şerh etti.

Güneşin vucuduna delil, yine güneştir. Sana delil lazım ise güneşten yüz çevirme. Gerçi gölgede güneşin varlığından bir nişan verir, fakat asıl güneş her an can nuru bahşeyler. Gölge sana gece misali gibi uyku getirir. Ama güneş doğuverince ay yarılır (nuru görünmez olur). Zaten cihanda güneş gibi misli bulunmaz bir şey yoktur. Baki olan can güneşi öyle bir güneştir ki, asla gurub etmez.

Güneş gerçi tektir, fakat onun mislini tasvir etmek mümkündür. Ama kendisinden esir olan güneş, öyle bir güneştir ki, ona zihinde de, dışarıda da benzer olamaz. Nerede tasavvurda onun sığacağı bir yer ki misli tasvir edilebilsin!

Şemseddin'in sözü gelince dördüncü kat göğün güneşi başını çekti, gizlendi. Onun adı anılınca ihsanlarından bir remzi anlatmak vacip oldu.Can şu anda eteğimi çekiyor. Yusuf'un gömleğinden koku almış! "Yıllarca süren sohbet hakkı için o güzel hallerden tekrar bir hali söyle, anlat. Ki yer, gök gülsün, sevinsin. Akıl, ruh ve göz de yüz derece daha fazla sevince, neşeye dalsın" (diyor). "Beni külfete sokma, çünkü ben şimdi yokluktayım. Zihnim durakladı onu görmekten acizim. Ayık olmayan kişinin her söylediği söz... dilerse tefekküre düşsün, dilerse haddinden fazla zarafet satmaya kalkışsın... yaraşır söz değildir.

Eşi bulunmayan o sevgilinin vasfına dair ne söyleyeyim ki bir damarım bile ayık değil! Bu ayrılığın, bu ciğer kanının şerhini şimdi geç, başka bir zamana kadar bunu bırak!"
(Can) dedi ki: "Beni doyur, çünkü ben açım. Çabuk ol çünkü vakit keskin bir kılıçtır. Ey yoldaş, ey arkadaş! Sufi, vakit oğludur (bulunduğu vaktin iktizasına göre iş görür). "Yarın" demek yol şartlarından değildir. Sen yoksa sufi bir er değilmisin? Vara veresiyeden yokluk gelir".

Ona dedim ki: "Sevgilinin sırlarını gizli kapaklı geçmek daha hoştur. Sen, artık hikayelere kulak ver, işi onlardan anla! Dilbere ait sırların, başkalarına ait sözler içinde söylenmesi daha hoştur." O, "Bunu apaçık söyle ki dini açık olarak anmak, gizli anmaktan iyidir. Perdeyi kaldır ve açıkça söyle ki ben, güzelle gömlekli olarak yatmam" dedi.
Dedim ki: "O apaçık soyunur, çırılçıplak bir hale gelirse ne sen kalırsın,ne kucağın kalır, ne belin! İste ama derecesine göre iste; bir otun bir dağı çekmeye kudreti yoktur.

Bu alemi aydınlatan güneş, bir parçacık yaklaştı mı, her şey yandı gitti! Fitneyi, kargaşalığı ve kan dökücülüğü araştırma, Şems-ı Tebrizi'den bundan fazla bahsetme. Bunun sonu yoktur; sen yine hikayeye başla, onu tamamlamana bak.

(Hekim) dedi ki: "Ey padişah, evi halvet et, yakını da uzaklaştır.Köşeden , bucaktan kimse kulak vermesinde ben bu cariyecikten bir şeyler sorayım."
Oda boşaltıldı, Hekim ile hastadan başka kimsecikler kalmadı. Hekim tatlılıkla yumuşak yumuşak dedi ki: "Memleketin neresi? Çünkü her memleket halkının ilacı başka başkadır. O memlekette akrabandan kimler var? Kime yakınsınız; neye bağlısınız? Elini kızın nabzına koyup birer birer felekten çektiği cevir ve meşakkati soruyordu.

Bir adamın ayağına diken batınca ayağını dizi üstüne kor. İğne ucu ile diken başını arar durur, bulamazsa orasını dudağı ile ıslatır. Ayağa batan dikeni bulmak bu derece müşkül olursa, yüreğe batan diken nicedir? Cevabını sen ver! Her çer çöp (mesabesinde olan,) gönül dikenini göreydi gamlar, kederler; herkese el uzatabilir miydi?
Bir kişi, eşeğin kuyruğu altına diken kor. Eşek onu oradan çıkarmasını bilmez, boyuna çifte atar. Zıplar, zıpladıkça da diken daha kuvvetli batar. Dikeni çıkarmak için akıllı bir adam lazım. Eşek, dikeni çıkarabilmek için can acısı ile çifte atar durur ve yüz yerini daha yaralar. O diken çıkaran hekim üstaddı .

Halayığın her tarafına elini koyup muayene ediyordu. Halayıktan hikaye yolu ile dostların ahvalini sormakta idi. Kız, bütün sırlarını hekime açıkça söylemekte, kendi durağından, efendilerinden, şehrinden ve şehrinin dışından bahsetmekteydi.

Hekim kızın anlatmasına kulak vermekte, nabzına ve nabzının atmasına dikkat etmekte idi. Nabzı kimin adı anılınca atarsa cihanda gönlünün istediği odur(diyordu). Memleketinde ki dostlarını saydı, döktü. Ondan sonra diğer bir memleketi andı. "Memleketinden çıkınca en evvel hangi memlekette bulundun?"dedi.
Kız bir şehrin adını söyleyip geçti. Fakat yüzünün rengi nabzının atması başkalaşmadı.Efendileri ve şehirleri birer birer saydı;o yerleri, yurtları, oralarda geçirdiği zamanları, tuz, ekmek yediği kişileri tekrar tekrar söyledi.Şehir şehir, ev ev saydı döktü, kızın ne damarı oynadı, ne çehresi sarardı.
Hekim şeker gibi Semerkand şehrini soruncaya kadar kızın nabzı tabii haldeydi fazla atmıyordu.Semerkand'ı sorunca nabzı attı, çehresi kızardı, sarardı. Çünkü o, Semerkad'lı bir kuyumcudan ayrılmıştı.O hekim, hastadan bu sırrı elde edip o dert ve belanın aslına erişince:"Onun semti hangi mahallede?" diye sordu. Kız, "Köprü başında, Gatfer mahallesinde" dedi.

Hekim, "Hastalığının ne olduğunu hemen anladım. Seni tedavi hususunda sihirler göstereceğim;Sevin, ilişik etme, emin ol ki yağmur çimenlere ne yaparsa ben de sana onu yapacağım;Ben, senin gamını çekmekteyim, sen gam yeme; ben sana yüz babadan daha şefkatliyim;Aman, sakın ha, bu sırrı kimseye söyleme; padişah senden bunu ne kadar sorup soruştursa yine sakla;Sırların gönülde gizli kalırsa o muradın çabucak hasıl olur;dedi.
Peygamber demiştir ki: "Her kim sırrını saklar ise çabucak muradına erişir." Tohum toprak içinde gizlenince, onun gizlenmesi, bahçenin yeşillenmesi ile neticelenir. Altın ve gümüş gizli olmasalardı... madende nasıl musaffa olurlar, nasıl altın ve gümüş haline gelirlerdi? O hekimin vaadleri ve lütufları hastayı korkudan emin etti. Hakiki olan vaadleri gönül kabul eder, içten gelmeyen vaadler ise insanı ıstıraba sokar. Kerem ehlinin vaadleri akıp duran, eseri daima görünen hazinedir. Ehil olmayanların, kerem sahibi bulunmayanların vaadleri ise gönül azabıdır.

Ondan sonra hekim, kalkıp padişahın huzuruna gitti.; padişahı bu meseleden birazcık haberdar etti. Dedi ki: "Çare şundan ibaret: bu derdin iyileşmesi için o adamı getirelim. Kuyumcuyu o uzak şehirden çağır, onu altınla, elbise ile aldat." Padişah, hekimden bu sözü duyunca nasihatini, candan gönülden kabul etti. O tarafa ehliyetli, kifayetli, adil bir iki kişiyi elçi olarak gönderdi.

O iki bey, kuyumcuya padişahtan muştucu olarak Semerkand'e kadar geldiler. Dediler ki: "Ey lütuf sahibi üstad, ey marifette kamil kişi! Öğülmen şehirlere yayılmıştır. İşte filan padişah, kuyumcubaşılık için seni seçti. Zira (bu işte) pek büyüksün, pek kamilsin. Şimdilik şu elbiseyi, altın ve gümüşü al da gelince de padişahın havassından ve nedimlerinden olursun."

Adam çok malı, çok parayı görünce gururlandı, şehirden çoluk çocuktan ayrıldı. Adam neşeli bir halde yola düştü. Haberi yoktu ki padişah canına kastetmişti. Arap atına binip sevinçle koşturdu, kendi kanının diyetini elbise sandı.
Ey yüzlerce razılıkla sefere düşen ve bizzat kendi ayağı ile kötü bir kazaya giden. Hayalinde mülk, şeref ve ululuk. Fakat Azrail "Git evet, muradına erişirsin" demekte!

O garip kişi yoldan gelince, hekim onu padişahın huzuruna götürdü; Güzellik mumunun başı ucunda yakılması için onu, padişahın yanına izzet ve ikramla iletti.

Padişah onu görünce pek ağırladı, altın hazinesini ona teslim etti. Sonra hekim dedi ki: "Ey büyük sultan o cariyeciği bu tacire ver ki visali ile iyileşsin, visalinin suyu o ateşi gidersin."

Padişah, o ay yüzlüyü kuyumcuya bahşetti, o iki sohbet müştakını birbirine çift etti. Altı ay kadar murat alıp murat verdiler. Bu suretle o kız da tamamen iyileşti.

Ondan sonra hekim, kuyumcuya bir şerbet yaptı, kuyumcu içti, kızın karşısın da erimeye başladı. Hastalık yüzünden kuyumcunun güzelliği kalmayınca kızın canı, onun derdinden azat oldu, ondan vazgeçti. Kuyumcu, çirkinleşip hastalanınca kızın gönlüde yavaş yavaş ondan soğudu.

Ancak zahiri güzelliğe ait bulunan aşklar aşk değildir. Onlar nihayet bir ar olur. Keşke kuyumcu baştan başa ayıp ve ar olsaydı, tamamı ile çirkin bulunsaydı da başına bu kötü hal gelmeseydi! Kuyumcunun gözünden ırmak gibi kanlar aktı, yüzü canına düşman kesildi.

Tavus kuşunun kanadı, kendisine düşmandır. Nice padişahlar vardır ki kuvvet ve azametleri helaklerine sebep olmuştur.

Kuyumcu,"Ben o ahuyum ki göbeğimin miskinden dolayı bu avcı, benim saf kanımı dökmüştür. Ah ben o sahra tilkisiyim ki postum için beni tuzağa düşürüp tuttular, başımı kestiler. Ah ben o filim ki dişimi elde etmek için filci benim kanımı döktü. Beni benden aşağı birisi için öldüren, kanımı döken; bilmiyor ki benim kanım uyumaz! Bu gün bana ise yarın onadır. Böyle benim gibi bir adamın kanı nasıl zayi olur?

Duvar gerçi (günün ilk kısmında yere) uzun bir gölge düşürür; fakat o gölge, gölgeyi meydana getirene avdet eder.
Bu cihan dağdır, bizim yaptıklarımız ses. Seslerin aksi yine bizim semtimize gelir" dedi.Kuyumcu bu sözleri söyledi ve hemen toprak altına gitti.

O cariyecik de aşktan ve hastalıktan arındı, tertemiz oldu. Çünkü ölülerin aşkı ebedi değildir, çükü ölü tekrar bize gelmez.

Diri aşk ruhta ve gözdedir. Her anda goncadan daha taze olur durur. O dirinin aşkını seç ki bakidir ve canına can katan şaraptan sana sakilik eder.

O 'nun aşkını seç ki bütün peygamberler, onun aşkı ile kuvvet ve kudret buldular, iş güç sahibi oldular. Sen "Bize o padişahın huzuruna Varmaya izin yoktur" deme. Kerim olan kişilere hiçbir iş güç değildir.

O adamın, hekimin eliyle öldürülmesi, ne ümit içindi ne korkudan dolayı. Allahnın emri ve ilhamı gelmedikçe hekim onu padişahın hatırı için öldürmedi.

Hızır'ın o çocuğun boğazını kesmesindeki sırrı halkın avam kısmı anlayamaz.
Allah tarafından vahiy ve cevaba nail olan kişi her ne buyurursa o buyruk, doğrunun ta kendisidir. Can bağışlayan kişi öldürse de caizdir. O, naibdir eli Allah elidir.

İsmail gibi onun önüne baş koy. Kılıcının önünde sevinerek gülerek can ver. Ki Ahmed'in pak canı, Ahad'la ebediyse senin canında ebede kadar sevinçli ve gülümser bir halde kalsın. Aşıklar, ferah kadehini, güzellerin elleri ile öldürdükleri vakit içerler.

Padişah o kanı şehvet uğruna dökmedi. Suizanda bulunma münakaşayı bırak. Sen onun hakkında kötü ve pis iş işledi deyip fena bir zanda bulundun. Su süzülüp durulunca, berrak bir hale gelince bu berraklıkta bulanıklık ve tortu kalır mı, süzülüş suda tortu bırakır mı?

Bu riyazatlar, bu cefa çekmeler, ocağın posayı gümüşten çıkarması içindir.İyinin kötünün imtihanı, altının kaynayıp tortusunun üste çıkması içindir.

Eğer işi Allah ilhamı olmasaydı o, yırtıcı bir köpek olurdu, padişah olmazdı. Şehvetten de tertemizdi, hırstan da, nefis isteğinden de. Güzel bir iş yaptı, fakat zahiren kötü görünüyordu.
Hızır denizde gemiyi deldi ise de onun bu delişinde yüzlerce sağlamlık vardı. O kadar nur ve hünerle beraber Musa'nın vehmi, ondan mahçuptu; artık sen kanatsız uçmaya kalkışma. O, kırmızı güldür, sen ona kan deme. O, akıl sarhoşudur, sen ona deli adı takma. Onun muradı Müslüman kanı dökmek olsaydı kafirim, onun adını ağzıma alırsam! Arş kötü kişinin öğülmesinden titrer; suçlardan ve şüpheli şeylerden korunan kişi de kötü methedilince, metheden kişi hakkında fena bir zanna düşer.

O padişahtı, hem de çok uyanık bir padişah. Has bir zattı, hem de Allah hası. Bir kişiyi böyle bir padişah öldürürse onu, iyi bir bahta eriştirir,en iyi bir makama çeker yüceltir.Eğer onu kahretmede yine onun için bir fayda görmeseydi; o mutlak lütuf nasıl olurda kahretmeyi isterdi?
Çocuk hacamatcının neşterinden titrer durur, esirgeyen ana ise onun gamından sevinçlidir. Yarı can alır, yüz can bağışlar. Senin vehmine gelmeyen o şey yok mu?

Onu verir. Sen kendince aklından bir kıyas yapmaktasın ama çok, pek çok uzaklara düşmüşsün; iyice bak!

İKİ ŞARABIN FARKI

Bir bakkal vardı, onun bir de dudusu vardı. Yeşil, güzel sesli ve söyler duduydu. Dükkanda dükkan bekçiliği yapar; bütün alış veriş edenlere hoş nükteler söyler, latifeler ederdi. İnsanlara hitap ederken insan gibi konuşurdu, dudu gibi ötmede de mahareti vardı.

Efendisi bir gün evine gitmişti. Dudu, dükkanı gözetliyordu. Ansızın fare tutmak için bir kedi, dükkana sıçradı. Duducağız can korkusundan, dükkanın baş köşesinden atıldı, bir tarafa kaçtı; gülyağı şişesini de döktü.
Sahibi evden çıkageldi. Tacircesine huzuru kalple dükkana geçti oturdu. Bir de baktı ki dükkan yağ içinde, elbisesi yağa bulanmış. Dudunun başına bir vurdu; dudunun dili tutuldu, başı kel oldu. Dudu birkaç günceğiz sesini kesti, söylemedi.

Bakkal nedametten ah etmeye başladı. Sakalını yolmakta, eyvah, demekteydi; nimet güneşim bulut altına girdi. O zaman keşke elim kırılsaydı; o güzel sözlünün başına nasıl oldu da vurdum?
Kuşu yine konuşsun diye yoksullara sadakalar vermekteydi.

Üç gün üç gece sonra şaşkın ve meyus, ümitsiz bir halde dükkanda otururken, ve binlerce gussaya, gama eş olup; bu kuş acaba ne vakit konuşacak; diye düşünüp dururken, Ansızın tas ve leğen dibi gibi tüysüz kafası ile bir Cevlaki geçiyordu. Dudu hemencecik dile gelip akıllılar gibi dervişe bağırdı:

"Ey kel, neden kellere karıştın; yoksa sen de şişeden gülyağı mı döktün? " Onun bu kıyasından halk gülmeye başladı. Çünkü dudu, hırka sahibini kendisi gibi sanmıştı.
Temiz kişilerin işini kendinden kıyas tutma, gerçi yazıda (aslan manasına gelen) şir, (süt manasına gelen) şire benzer. Bütün alem bu sebepten yol azıttılar.

Allah Abdallarından az kişi agah oldu. Peygamberlerle beraberlik iddia ettiler (biz de onlar gibiyiz dediler); Velileri de kendileri gibi sandılar.

Dediler ki: "İşte biz de insanız, onlar da insan. Bizde uyumaya ve yemeğe bağlıyız, onlar da. "Onlar körlüklerinden aralarında uçsuz bucaksız bir fark olduğunu bilmediler. Her iki çeşit arı, bir yerden yedi. Fakat bundan zehir hasıl oldu, ondan bal. Her iki çeşit geyik otladı, su içti. Birinden fışkı zuhur etti, öbüründen halis misk.Her iki kamış da bir sulaktan su içti. Biri bomboş öbürü şekerle dopdolu.

Böyle yüzbinlerce birbirine benzer şeyler var, aralarında bulunan yetmiş yıllık farkı sen gör! Bu, yer; ondan pislik çıkar... o, yer; kamilen Allah nuru olur. Bu, yer; ondan tamamı ile hasislik ve haset zuhur eder... o, yer; ondan tamamı ile Tek Allah'nın nuru husule gelir. Bu temiz yerdir, o çorak ve pis yer. Bu temiz melektir o şeytan ve canavar!

Her iki suretin birbirine benzemesi caizdir, acı su da, tatlı su da berraktır. Zevk sahibinden başka kim anlayabilir?
Onu bul! Tatlı su ile acı suyun farkını işte o anlar. (Zevk sahibi olmayan) sihri, mucize ile mukayese ederek her ikisinin de esası hiledir sanır.
Musa ile savaşan sihirbazlar, inatlarından ellerine onun asası gibi asa aldılar. Bu asa ile o asa arasında çok fark var, bu işle o işin arasıda pek büyük bir yol var. Bu işin ardında Allah laneti var, o işe karşılık da vade vefa olarak Allah rahmeti var. Kafirler inatlaşmada maymun tabiatlıdırlar. Tabiat, içte, gönülde bir afettir.

İnsan ne yaparsa maymunda yapar; maymun her zaman insandan gördüğünü yapıp durur. O, "Bende onun gibi yaptım" sanır. O inatçı mahluk aradaki farkı nereden bilecek? Bu emirden dolayı yapar, o, inat ve savaş için.
İnatçı kişilerin başlarına toprak saç! O münafık, muvafıkla beraber, inat ve taklide uyup namaza durur; niyaz ve tazarru için değil.

Müminler; namazda, oruçta, hacda, zekatta münafıkla kazanıp kaybetmektedirler. Müminler için nihayet kazanç vardır, münafıka da ahirette mat olma.İkisi de bir oyun başındaysa da birbirlerine nispetle aralarında ne kadar fark var; biri Merv'li öbürü Rey'li!

Her biri kendi makamına gider, her biri kendi adına uygun olarak yürür.

Onu mümin diye çağırırlar, ruhu hoşlanır. Münafık derlerse sertleşir, ateş kesilir. Onun adı zatı yüzünden sevgilidir. Bunun adının sevilmemesi, afetleri yüzünden, nifakla sıfatlanmış olan zatından dolayıdır.
Mim, vav, mim ve nun harflerinde bir yücelik yoktur. Mümin sözü ancak tarif içindir. Ona münafık dersen... o aşağılık ad, içini akrep gibi dağlar. Bu ad, cehennemden ayrılmış ve kopmuş değilse niçin cehennem tadı var? O kötü adın çirkinliği harften değildir. O deniz suyunun acılığı kaptan değildir.

Harf kaptır ondaki mana su gibidir. Mana denizi de "Ümm-ül-Kitap" yanında bulunan, kendisinde olan zattır.

Dünya da acı ve tatlı deniz var. Aralarında bir perde var ki birbirine taşmaz karışmazlar. Fakat şu var ki bu iki denizin her ikisi de bir asıldan akar. Bu ikisinden de geç, ta... onun aslına kadar yürü.

Kalp altınla halis altın ayarda belli olur. Kalpla halisi, mehenge vurmadıkça tahmini olarak bilemezsin.
Allah kimin ruhuna mehenk korsa ancak o kişi, yakini şüpheden ayırdedebilir.
Diri bir kişinin ağzına bir sıçrayıp girse o adam, onu dışarı çıkarıp attığı zaman rahatlar. Binlerce lokma arasında ağzına ufacık bir çöp girdi mi, diri kişinin hissi onu duyar sezer.
Dünya hissi, bu cihanın merdivenidir, din hisside göklerin merdiveni. Bu hissin sağlığını hekimden isteyiniz, o hissin sağlığını Habib'den (H.Muhammed'den) . Bu hissin sağlığı, vücut sağlamlığındandır, o hissin sağlığı vücudu harabetmektedir. Can yolu, mutlaka cismi viran eder, onu yıktıktan sonra da yapar.

Ne mutludur ve ne kutludur o can ki mana aşkıyla evini, barkını, mülkünü, malını bağışlamıştır. Altın definesi için evi harabetmiştir; fakat o altın definesini elde ettikten sonra o evi daha mamur bir hale getirmiştir. Suyu kesmiş suyun aktığı yolu temizlemiş, ondan sonra arka içilecek su akıtılmıştır.

Deriyi yarmış,termeni çıkarmış... ondan sonra orada yepyeni bir deri bitmiştir. Kaleyi yıkıp kafirden almış, ondan sonra oraya yüzlerce burç ve hendek yapmıştır.
Hikmetinden sual edilmeyen Allah''nın işini kim anlayabilir, o işin hakikatine kim erişebilir? Bu söylediğim sözler, ancak anlatmak için söylenmiş zaruri sözlerdir. Gah böyle gösterir, gah bunun aksini.

Din işinin kühnünü anlamaya imkan yoktur. Ona ancak hayran olunur. Fakat din işinde hayrete düşen, arkasını ona çevirmiş ondan haberi olmayan bir hayran değil, sevgiliye dalmış, onun yüzünden sarhoş olmuş, kendisinden geçmiş bir hayrandır.

Birisinin yüzü sevgiliye karşıdır, öbürünün yüzü yine kendisine doğru. Her ikisinin yüzüne de bak. Her ikisinin yüzünü de hatırında tut. Hizmet dolayısıyla yüz tanır olman mümkündür. Zira nice insan suratlı şeytan vardır. Binaenaleyh her ele el vermek layık değildir.

Kuş tutan avcı, kuşu avlamak için ıslık çalar, ötme taklidi yapar. Aşağılık kişi dervişlerin sözlerini, bir selim kalpli kişiye afsun okumak, onu afsunlamak için çalar.
Erlerin huyu açıklık ve sıcaklıktır. Aşağılıkların işi hile ve utanmazlıktır. Dilenmek için yünden aslan yaparlar. (yol aslanlarının şekline bürünür, onlar gibi görünürler),

Ebu Museylim'e Ahmet lakabı verirler. Ebu Müseylim'in lakabı yalancı olarak kaldı, Muhammed'e de akıllar sahibi dendi. O hak şarabının mührü, şişenin kapağı; halis misktir. Adi şarabın mührü, şişesinin kapağı ise pis koku ve azaptır.

AHMED'E DOĞRU 1

Yahudiler içinde zalim, İsa düşmanı ve Hıristiyanları yakıp yandırır bir padişah vardı. İsa'nın devriyle, nöbet onundu. Musa'nın canı oydu, onun canı Musa. Şaşı padişah. Allah yolunda o iki Allah demsazını birbirinden ayırdı. Usta bir şaşıya "yürü, var, o şişeyi evden getir" dedi. Şaşı,"O iki şişeden hangisini getireyim? Açıkça söyle dedi. Usta dedi ki: "O iki şişe değildir. Yürü, şaşılığı bırak fazla görücü olma!" Şaşı, "Usta, beni paylama. Şişe iki" dedi. Usta dedi ki: "*O iki şişenin birini kır!*" Çırak birini kırınca ikiside gözden kayboldu.

İnsan taraf girlikten, hiddet ve şehvetten şaşı olur. Şişe birdi onun gözüne iki göründü. Şişeyi kırınca ne o şişe kaldı, ne öbürü. Hiddet ve şehvet insanı şaşı yapar;

doğruluktan ayırır. Garez gelince hüner örtülür. Gönülden göze, yüzlerce perde iner. Kadı kalben rüşvet almaya karar verince zalimi, ağlayıp inleyen mazlumdan nasıl ayırt edebilir?

Padişah, yahudice kininden dolayı öyle bir şaşı oldu ki aman Ya Rabbi, aman! Musa dininin koruyucusuyum, arkasındayım diye yüz binlerce mazlum mümin öldürttü.

Padişahın öyle yol vurucu, öyle hilekar bir veziri vardı ki hile ile suyu bile düğümlerdi. Dedi ki: "Hıristiyanlar, canlarını korurlar ve dinlerini padişahtan gizlerler. Onları az öldür, çünkü öldürmede fayda yok, Dinin kokusu çıkmaz; misk ve öd ağacı değil ki! Yüz tane kılıf içinde gizli sırdır. Dışı sana malumdur ama içi aksine."

Padişah : "Peki söyle bakalım, ne yapalım; bu hususta ne hile ve tezvirde bulunalım, çaresi ne? Ne yapalım ki dünya da ne açık dindar, ne gizli din tutar bir Hıristiyan kalmasın" dedi

Vezir dedi ki: "Bana gazebederek hükmet, kulağımı elimi kestir; burnumu, dudağımı yardır! Ondan sonra beni dar ağacına götür. O esnada bir şefaatçi suçumun affını dilesin. Bu işi dört yol ağzı bir yerde, tellal pazarında yaptır. Ondan sonrada beni, huzurundan uzak bir şehre sür ki ben, onların arasına yüz türlü din kayıtsızlığı sokayım.

Bu halde diyeyim ki: ben gizli hıristiyanım; ey sır bilen Allah; sen benim gönlümü bilirsin!Padişah, benim imanımı anladı; taassuptan dolayı canıma kasdetti.
Dinimi padişahtan saklamak, onun dininden görünmek istedim. Padişah, benim sırlarımdan bir koku sezdi. Sözlerim huzurunda kusurlu göründü.

Dedi ki: "Sözlerin, içinde iğne olan ekmek gibidir. Benim gönlümden senin gönlüne pencere var. Ben o pencereden halini gördüm, artık lafını dinleyemem." Eğer İsa'nın ruhaniyeti bana imdat etmeseydi o, yahudicesine beni parça parça ederdi .İsa için başımla oynar, canımı verir ve bunu canıma yüz binlerce minnet bilirim. İsa'dan canımı sakınmam, fakat onun din bilgisine iyiden iyiye vakıfım. O pak dinin cahiller arasında mahvolması, bana dokunmakta.

İsa'ya şükrolsun ki biz, bu hak dine yol gösterici olduk. Belimizi zünnarla bağladığımızdan beri Yahudiden ve Yahudilikten kurtulduk. Ey halk; devir, İsa'nın devridir. Onun dininin sırlarını candan dinleyin!"

Vezir, bu hileyi, padişaha sayıp dökünce padişahın gönlünden endişeyi tamamiyle giderdi.

Padişah vezire, vezir ne dediyse yaptı.Halk, bu gizli ve hakikati meçhul hileden dolayı şaşırıp kaldı. Onu hıristiyanların oturdukları tarafa sürdü.Vezir de ondan sonra halkı davete başladı.

HIRİSTİYANLARIN VEZİRİN HİLESİNE İNANMALARI

Yüz binlerce hıristiyan, azar azar ozun etrafına toplandı.O onlara gizlice İncil'in, zünnarın ve namazın sırrını anlatmaktaydı.Görünüşte din hükümlerini anlatıyordu;fakat bu anlatış, hakikatte onları avlamak için ıslık ve tuzaktı.
Bunun için (gizli hileyi anlamak müşkül olduğundan) bazı Ezhab, Peygamber'den, azgın ve hilekar nefsin hilesini sorarlar;

"Nefis, ibadetlere ve candan gelen ihlasa gizli garezlerden ne karıştırır?" derlerdi.

Peygamber'den ibadetin faziletini ve sevabını arayıp sormazlar;"Apaçık ayıp hangisidir?"diye kötü huyları sorarlardı. Gülü kerevizden fark edercesine kıldan kıla,zerreden zerreye nefis hilesini tanır, bilirlerdi. Eshab'ın kılı kırk yaranları, umumiyetle o vaız ve beyana hayran olurlardı.

Hıristiyanlar tamamı ile ona gönül verdiler. Zaten avamın taklidinin kuvveti ne olabilir ki? Kalplerinin içine onun muhabbetini ektiler, onu İsa'nın halifesi sandılar. O ise hakikatte tek gözlü melun Deccal'dı.

Ey Allah, feryadımıza yetiş; sen ne güzel yardımcısın! Ey Allah, yüz binlerce tuzak ve yem var, bizler de yemsiz kalmış halis kuşlar gibiyiz. Her an yeni bir tuzağa tutuluyoruz, istersek her birimiz, birer doğan ve simurk olalım.

Sen bizi her zaman tuzaktan kurtarmaktasın. Ey gani ve müstağni Allah, biz yine bir tuzağa doğru gitmekteyiz! Biz bu ambarda buğday biriktirmede, toplanan buğdayı yine kaybetmekteyiz. Biz, bu vahşi mahluklar topluluğu, düşünmüyoruz ki buğdayın noksanlaşması farenin hilesindendir. Fare, ambarımızı deldikçe, hilesinden ambar

harab olmuştur. Ey can, önce farenin şerrini defet, sonra buğday biriktirmeye çalış, çabala!

O büyükler büyüğünün haberlerinden birini dinle: "Huzuru kalb olmadıkça namaz tamam olmaz." Eğer bizim ambarımızda hırsız bir fare yoksa kırk yıllık ibadet buğdayı nerde?Her günlük azar azar sadikane ibadet taneleri niçin bu ambarımızda toplanmıyor?

Çakmak demirinden birçok ateş yıldızı sıçradı, o yanmış gönül, onları kabul edip çekti.Ama karanlıkta bir hırsız, gizlice kıvılcımlara parmak basmakta.Onları,felekte bir çırağ parlamasın diye, birer birer söndürmekte.

İnayetlerin bizimle oldukça o bayağı hırsızlardan bize nice ve ne vakit korku olabilir? Bir adımda binlerce tuzak olsa, sen bizimle oldukça hiç gam yok! Her gece ten tuzağından ruhları kurtarmakta, tahtaları sökmektesin.

Ruhlar her gece bu kafesten kurtulurlar, ne kimsenin hakimi,ne de mahkumu olmayarak feragate ulaşırlar. Geceleyin zindan haberleri yoktur, sultana mensup davetliler, geceleyin devletten haberdar değildirler.Ne gam var, ne kar ve ne zarar düşüncesi.Ne bu filan kadının hayali, ne o filan erkeğin kuruntusu!

Arifin hali , uyanıkken de budur, Allah"onlar uykudadırlar" dedi. Bunu inkar etme.Onlar gece gündüz dünya ahvalinden uykudadırlar;Rabbin elinde evirip çevirdiği kalem gibidirler.Yazı esnasında eli görmeyen kimse, kalemin hareketini kalemden sanır.Allah arifin bu halinden halka pek az bir miktarını gösterdi; halkı ise hisse mensup uyku kapladı(gaflete dalıp arifi anlamadılar.) Onların canı:sırrına akıl almaz sahraya gitti.Ruhlarıda istirahatte, bedenleri de.Sonra tekrar bir ıslıkla onları tuzağa çeker, hepsini teklif kaydine düşürürsün.

***Sabah vaktinin nuru baş kaldırıp feleğin altın gerkesi kanat çırpınca, Sabahı zuhura getiren, İsrafil gibi, herkesi o diyardan suret alemine getirir; Yayılmış ruhları cisim yapar, her cismide tekrar gebe bırakır. Can atlarını eğersiz kor; bu, "uyku ölümün kardeşidir"sırrıdır.**
Fakat gündüzün geri gelmeleri için ayaklarını uzun bir bağla bağlar.Ta ki o çayırdan, onu geri çeke ve otlaktan yine yük altına getire.Keşki Eshab-ı kehf gibi, yahut Nuh'un gemisi gibi bu ruhu koruyaydı. Da bu fikir, bu göz ve kulak;şu uyanıklık ve akıl tufanından kurtulaydı. Dünyada nice Eshab-ı Kehf vardır ki bu zamanda senin yanıbaşında ve önündedir. Mağara da , dost da onunla terennüm etmektir. Ne fayda, senin gözünde ve kulağında mühür var?

Halife, Leyla'ya dedi ki:"Sen o musun ki Mecnun, senin aşkından perişan oldu ve kendini kaybetti.Sen başka güzellerden güzel değilsin." Leyla, "Sus, çünkü sen mecnun değilsin" diye cevap verdi.
Uyanık olan daha ziyade uykudadır. Onun uyanıklığı uykusundan beterdir. Canımız hak uyanı olmazsa uyanıklık, bizim için iki dağ arasındaki boğaz ve geçit gibidir. Canın; her gün hayalin tekmesini yemeden, ziyandan, faydadan, elden çıkarma, kaybetme korkusundan. Ne temizliği kalır, letafeti, ne kuvveti, ne de göklere çıkacak yolu!
Uyumuş ona derler ki o,her hayalden ümitlenir, onunla konuşur; Uykuda Şeytan'ı Huri gibi görür, sonra şehvetle Şettan'a erlik suyu döker.Nesil tohumunu çorağa dökünce uyanır, kendine gelir, hayalde ondan kaçar. O rüyadan elde ettiği baş ağrısı, beden pisliğidir. Ah o zahirde görünen, hakikatte görünmeyen, aslı olmayan hayalden!

Kuş havadadır, gölgesi yerde kuş gibi uçar görünür.Ahmağın biri, o gölgeyi avlamaya kalkışır, takati kalmayıncaya kadar koşar. O gölgenin havadaki kuşun aksi olduğundan; o gölgenin aslının nerde bulunduğundan haberi yok! Gölgeye doğru ok atar. Bu araştırma yüzünden okluk bomboş kalır.

Ömrünün okluğu boşaldı. Ömür gitti; gölge avı ardında koşmada yandı eridi! Bir kişinin dadısı, Allah gölgesi olursa onu gölgeden ve hayalden kurtarır.Allahya kul olan, Allah gölgesidir. O bu alemden ölmüş, Allah ile dirilmiştir. Fırsatı kaçırmadan ve şüphe etmeksizin onun eteğine sarıl ki ahir zamanın sonundaki fitnelerden kurtulasın.
Allah gölgeyi nasıl uzattı (ayeti) evliyanın nakşidir. Çünkü veli , Allah güneşi nurunun delilidir. Bu yolda bu delil olmaksızın yürüme, Halil gibi "Ben batanları sevmem de"! Yürü, gölgeden bir güneş bul. Şah Şems-i Tebrizi'nin eteğine yapış! Bu düğün ve gelinin bulunduğu yerin yolunu bilmezsen Hak ziyası Hüsameddin'den sor!
Haset yolda gırtlağına sarılsa... bil ki İblis'in tuğyanı hasettir. Çünkü o, haset

yüzünden Adem'den arlanır... Kutlulukla haset yüzünden savaşır. Yolda bundan daha güç geçit yoktur. Ne kutludur o kişi ki yoldaşı, haset değildir. Bu beden, haset evi olagelmiştir. Soy sop hasetten bulaşık bir hale düşer. Ten haset evidir ama Allah, o teni tertemiz etmiş, arıtmıştır.

"Evimi temizleyin" ayeti beden temizliğini bildirir. Bedenin tılsımı toprağa mensupsa da hakikatte nur definesidir. Sen (hakikatte) teni olmayana hile ve haset edersen o hasetten gönül kararır. Allah erlerinin ayakları altına toprak at!

O vezirciğin yaratılışı hasettendi, onun için abes yere kulağını, burnunu yele verdi! O ümitle ki haset iğnesinden akan zehirle mahzunları ta canlarından zehirliye.
Hasetten burnunu koparan kişi, kendisini kulaksız ve burunsuz bırakır. Burun, odur ki bir koku alsın ve kokuda, koku alanı bir yüzün bulunduğu tarafa götürsün. Kim koku almazsa burunsuzdur, koku da ancak din kokusudur.Bir koku alıp onun şükrünü eda etmiyen kimse, küfranı nimet etmiş ve kendi burnunu mahveylemiştir. Hem şükret, hem şükredenlere kul ol. Onların huzurunda ölerek ebedi hayat kazan! Vezir gibi sermayeyi, yol vuruculuktan edinme. Allah kullarını namazdan menetme.
O kafir vezir, din nasihatçisi olarak hile ile badem helvasına sarımsak karıştırmıştı!

Zevk sahibi olanlar onun sözünde acılık karışmış bir tat sezdiler.O, garezle karışık latif sözler söylemekte, gül sulu şeker şerbetinin içine zehir dökmekteydi. Sözünün dış yüzü, yolda çevik ol, diyordu. Ardından da cana, gevşek ol demekteydi.
Gümüşün dışı ak ve berraksa da el ve elbise ondan katran gibi bir hale hale gelir. Ateş kıvılcımlarıyla kızıl çehreli görünürse de onun yaptığı işin sonundaki karanlığa bak! Yıldırım, bakışta saf bir nurdan ibaret görünür;(fakat) göz nurunu çalmak (gözü kamaştırmak) onun hassasıdır.
Vezirin sözleri, uyanık ve zevk sahibi olanlardan başkaları için bir boyun halkasıydı (onun sözlerini kabul etmişler,ona uymuşlardı).Vezir padişahtan altı ay ayrı kaldı, bu müddet zarfında İsa'ya uyanlara penah oldu. Halk umumiyetle dinini de, gönlünü de ona ısmarladı. Onun emir ve hükmü önünde herkes, can feda ediyordu.

Padişahla onun arasında haber gidip geliyordu. Padişah, ona gizlice vahitlerde bulunuyordu.

Nihayet muradının hasıl olması, hıristiyanların toprağını yele vermesi için. Padişah "Ey devletli vezirim, vakit geldi, kalbini gamdan tez kurtar"diye mektup yazdı. Vezir de "padişahım; işte şimdicik İsa dinine fitneler salma işindeyim" diye cevap verdi.

Hükümetleri zamanında, İsa kavminin on iki emri vardır.Her fırka bir emre tabiydi; kendi beyine tamah yüzünden kul olmuştu.Bu on iki emirler kavimleri, o kötü vezire bağlanmışlardı.Hepsi, onun sözüne itimad ediyordu, hepsi onun mesleğine uymuştu.O, öl, der demez her emir hemen o anda ölürdü.

Vezir, her emrin adına birer tomar düzdü. Her tomarın yazısı, başka bir olaydı.
Her birinin hükmü başka bir çeşittir. Bu baştan aşağıya kadar ona aykırıdır.Birinde riyazat ve açlık yolunu tövbenin rüknü, Allah'ya dönüşün şartı yapmış.
Birinde "Riyazat faydasızdır, bu yolda cömertlikten başka kurtuluş yoktur" demişti.
Birinde demişti ki: "Senin açlık çekişin, mal verişin mabuduna şirk koşmadır. Gam ve rahat zamanında Allah'ya dayanmak ve tamamiyle teslim olmaktan gayri hepsi hiledir, tuzaktır."
Öbüründe demişti ki: "Vacip olan hizmettir, yoksa tevekkül düşüncesi suçtan ibarettir."
Birinde; "Dindeki emir ve nehiyler, yapmak için değil, aczimizi bildirmek içindir. Ta ki onlardan aciz olduğumuzu görelim de Allah kudretini bilelim, anlayalım" demişti.
Öbüründe, "Kendi aczini görme, uyan, kendine gel; o aczi görüş, küfranı nimettir. Kendi kudretini gör ki bu kudret ondandır. Kudretini, nimeti bil ki, kudret odur" demişti.
Birinde demişti ki: "Bu ikisinden de geç, nazarına her ne sığarsa put olur!"
Öbüründe; "Bu mumu söndürme ki bu görüş, meclise mum mesabesindedir. Eğer nazardan ve hayalden geçersen gece yarısı visal mumunu söndürmüş olursun" demişti.
Birinde demişti ki: "Söndür, hiç korkma ki yüz binlerce karşılığını göresin. Çünkü nazar mumunu söndürmekle can mumu artar, kuvvet bulur. Sabrının yüzünden Leyla'n Mecnun olur! Kim, zahitliği yüzünden dünyayı terk ederse dünya onun önüne çok, daha çok gelir!"

Başka birinde; "Hak sana ne verdiyse onu icat ederken tatlılaşmıştır, kolaylaştırmıştır. Onu güzelce al; kendini zahmete sokma" demişti.
Birinde demişti ki: "Kendine ait olanı terk et, çünkü tabiatının kabul ettiği, merduttur, kötüdür. Birbirine aykırı yollar, nefse kolaydır, herkese bir din, can olmuştur,eğer Hak'kın din işlerini kolaylaştırması, doğru bir yol olsaydı her yahudi ve mecusi, Allah'yı duyar, anlardı" demişti.
Öbüründe demişti ki: "Kolay, odur ki gönlü hayatı ve canın gıdası ola. Tabiatın hoşlandığı her şey, vakti geçince, çorak yere ekilmiş tohum gibi mahsul vermez. Onun mahsulü, pişmanlıktan başka bir şey olmaz; onun kazancı, sahibine ziyandan başka bir şey getirmez. O zevk, sonunda da önünde olduğu gibi kolay ve hoş görünmez; nihayette adı güç olur, güçlenmiş bir hale gelir.
Sen güçlendirilmişle, kolaylaştırılmışı, birbirinden ayırdet; bunun yüzünü de sonuna nazaran gör, onun yüzünü de sonuna nazaran"Bir tomarda da; "Bir üstad ara. Akıbeti görme hassasını nesepte (şunun bunun soyundan gelmiş olmakta ve bununla öğünende) bulamazsın.
Her çeşit din salikleri üstad aramaksızın, peygamberlere tabi olmaksızın işlerin akibetlerini gördüler, kendi akıllarınca netice hakkında istidlallerde bulundular da bu yüzden hata ve dalalete düştüler. Akıbet, görme elle dokunmuş, örülmüş değildir. Böyle olsaydı dinlerde nasıl ayrılık olurdu?" demişti.
Bir tanesinde demişti ki: "Usta da sensin, çünkü ustayı da sen tanırsın. Er ol erlerin maskarası olma; kendi başının çaresine bak sersemleşme."
Bir diğerine; "Bunların hepsi birdir. İki gören kimse şaşı adamcağızdır" demiş.Bir tomarda da; "Yüz, nasıl bir olur, bunu kim düşünür, meğer ki deli olsun! Bunların her biri, öbürünün zıddıdır. Gayrı zehirle şeker nice bir olur? Zehirden de şekerden de geçmedikçe vahdet bahçesinden nice koku alabilirsin? demişti.
O İsa dinine düşman olan vezir bu tarz da bu çeşitte on iki tomar yazdı.
İhtilaf; gidiş tarzındadır, yolun hakikatinde değil
O, İsa'nın bir renkte oluşundan koku alınamamıştı. O, İsa küpünün mizacından huy kapmamıştı.
Yüz renkli elbise, İsa'nın saf küpünden saba rüzgarı gibi sade ve latif bir hale gelir, tek bir renge boyanırdı. Birlikteki bu tek renklilik, insana usanç ve sıkıntı veren tek renklilik değildir.
Belki o tek renk deniz gibidir, ona dalanlar da balık gibi hayat ve neşe içindedirler. Karada gerçi binlerce renk var, ama balıkların kurulukla cengi var!
Misal olarak söylenen balık kimdir, deniz nedir ki yüce ve ulu padişah, ona benzesin!Varlık alemindeki yüz binlerce denizler ve balıklar, o ikram ve ihsan huzurunda secde ederler.
Nice ihsan yağmuru yağdı da deniz, inciler saçıcı bir hale geldi. Nice kerem güneşi nur saçtı da bulut ve deniz cömertlik öğrendi. Suya ve toprağa zatının ışığı vurdu da o sebeple yeryüzü, tane ve tohum kabul eder oldu.
Toprak emindir; ona her ne ekersen ihanet görmeksizin onun cinsini toplar, devşirirsin.Toprak bu eminliği o eminlikten bulmuştur, çünkü adalet güneşi ona nur saçmıştır.
İlk bahar, Hak fermanı getirmedikçe, toprak sırrını nice açığa vurur? O, öyle bir cömert ve vericidir ki bu haberleri, bu eminliği ve bu doğruluğu bir cemada , kuru yeryüzüne vermiştir. Fazıl ve ihsanı, kuru toprağı haberdar eder, kahır ve celali de akıllı insanları kör eyler.
Canda, gönülde o coşmaya takat yoktur. Kime söyliyeyim? Cihanda bir tek kulak yok! Nerede bir kulak varsa; onun yüzünden, göz oldu. Nerede bir taş varsa; onun lütfiyle yeşim taşına döndü.
Kimyayı meydana getiren o dur, kimya ne oluyor ki? Mucize bağışlayıcıdır,simya ne oluyor ki? Benim bu öğüşüm, öğmeyi terk etmenin ta kendisidir; çünkü bu öğüş, varlık delilidir, varlık ise hatadır.Onun varlığına karşı yok olmak gerektir:onun huzurunda varlık nedir? Manasız bir şeyden ibarettir! Varlık kör olsaydı... Ondan erirdi, güneşin hararetini tanır, anlardı. Bu zahiri vucudun Allah'ın varlığıyla var olduğunu bilmemesi körlüğüne delildir.

Padişah gibi vezir de cahil ve gafildi. Varlığı vacip olan Kadim Allah ile pençeleşiyordu. Öyle kudretli bir Allah ile pençeleşiyordu ki bir anda yoktan bu gibi yüz tanesini var eder.
Senin gözüne kendini görmek hassasını verince nazarında alem gibi yüzlerce alem

meydana getirir. Her ne kadar dünya senin yanında azametli ve nihayetsizse de bil ki kudrete karşı bir zerre bile değildir. Zaten bu alem sizin canlarınızın hapishanesidir; uyanın, o tarafa gidin! Zira o taraf sizin sahranız, mesire yerinizdir.
Bu alemin hududu vardır, o alem ise esasen hadsizdir. Nakış ve suret, o manaya settir,maniadır.
Firavun'un yüz binlerce mızrağını tek bir Musa'nın bir tanecik asası ile kırdı.Yüz binlerce Calinus'un yüz binlerce hekimlik hünerleri vardı; İsa'nın ve nefesinin yanında batıl oldu. Yüz binlerce şiir defterleri vardı, bir tek Ümmi'nin kitabına karşı ayıp ve ar haline geldi.
Aşağılık olmayan kişi böyle galip Allah huzurunda niçin ölmesin.Çok dağ gibi gönüller kopardı. Kurnaz kuşu, iki ayağından asakoydu. Akıl ve zekada kemale ermekle Allah'ya varılmaz. Padişahın fazıl ve ihsanı aczini bilen kişiden başkasını kabul etmez.
Hey gidi hey... Çok köşe, bucak kazıcı ve hazine doldurucular; o kurup duran kişiye, o öküze(vezire) maskara oldular. Öküz kimdir ki sen onun maskarası olasın.
Bir kadının kötü işten yüzü sararınca, utanınca Allah, onu çarpıp Zühre yıldızı yaptı. Bir kadını Zühre yapmak çarpma oldu da balçık haline geliş, çarpılma değil midir? Be inatçı!!!Ruh seni en yüksek göklere çıkarırken sen en aşağılıklara, su ve çamura doğru gittin.Akılların bile imrendiği öyle bir varlığı, bu alçaklık yüzünden değiştin. Şimdi bak, bu senin kendini çarpman nasıl? O çarpılma yanında bu, gayet aşağı. Himmet atını yıldız cihetine sürdün, nücum ilmi ile uğraştın da secde edilmiş Adem'i tanımadın!
Ey hayırsız evlat! Nihayet sen Ademoğlusun, ne vakte dek alçaklığı şeref sayarsın.Niceye dek "ben alemi zaptedeyim, bu cihanı kendi varlığımla doldurayım" dersin?Dünyayı baştan başa kar kaplasa güneşin harareti, bir görünüşte onu eritir.
O vezirin vebalini de, daha onun gibi yüz binlercesinin vebalini de Allah bir kıvılcımla yok eder. O, aslı olmayan hayelleri, tamamı ile hikmet yapar; o, zehirli suyu şerbet haline getirir.O zan ve şüphe doğuran sözleri, hakikat ve yakin haline getirir. Kin ve adavet sebeblerinden dostluk ve muhabbet belirtir.
İbrahim'i ateş içinde besler; korkuyu, ruhun emniyeti ve selameti yapar. Onun sebep yakıcılığına hayranım. Onun hayallerinde Sofestai gibiyim.

O vezir kendince başka bir hile kurdu. Vaiz ve nasihati bırakıp halvete girdi. Müritleri yakıp yandırdı. Tam kırk elli gün halvette kaldı. Halk onun iştiyakından, hal ve tavrı ile sözünden, sohbetinden uzak düştükleri için deli oldular.Onlar yalvarıp sızlanıyorlardı, vezir ise halvette riyazattan iki büklüm olmuştu.
Hepsi birden"Biz sensiz kötü bir hale düştük, karışıklık içindeyiz, değneğini yeden birisi olmadıkça körün ahvali ne olur? İnayet et. Allah için olsun, bundan ziyade bizi kendinden ayırma! Bizler çocuk gibiyiz, sen bize dadısın; sen bizim üzerimize o gölgeyi döşe" demişlerdi.
Vezir dedi ki: "Ruhum dostlardan uzak değildir. Fakat dışarı çıkmaya izin yok. Emirler rica ve şefaate, müritler dil uzatmaya başladılar:"Ey kerem sahibi! Bu ne kötü talih ki sensiz gönülden de yetim kalmışızdır, dinden de. Sen bahaneler ediyorsun, biz ise dertle yürek yangınlığından soğuk soğuk ah edip duruyoruz. Biz senin sohbetine alışmışız. Biz senin hikmet sütünle beslenmişiz. Allah aşkına bize bu cefayı yapma; lütfen bu günü yarına bırakma! Gönlün razı olur mu, aşıkların, akıbet istifadesiz kalsınlar? Hepsi de karadaki balık gibi çırpınıyorlar. Suyu aç ırmağım bendini yık! Ey zamanede naziri olmayan zat! Allah aşkına halkın imdadına yetiş!"

Vezir dedi ki: "Dikkat ediniz, ey dedikodu düşkünleri! Dilden çıkan ve kulakla duyulan zahiri vaizleri arayanlar! Bu aşağılık duygu kulağına pamuk tıkayın, ten gözünden duygu başını çözün! O gizli kulağın pamuğu, baş kulağıdır, bu kulak sağır olmadıkça o can kulağı sağırdır. Hissiz, kulaksız, fikirsiz olur ki "İrcii-Allahna geri dön" hitabını işitesiniz.
Sen uyanıklık dedikodusunda oldukça uyku sohbetinden nasıl olur da bir koku alabilirsin! Bizim sözümüz işimiz, hariçte yürümektedir. Batıni yürümek ise gökler üzerinde olur.
Cisim kuruluğu(bu alemi) gördü, çünkü kuruluktan (bu alemden) doğdu; can İsa'sı ayağını denize attı. Kuru cismin yürümesi, kuruya düştü, ama canın yürümesine gelince: Ayağını denizin ta ortasına bastı. Ömür kuruluk yolunda; gah dağ, gah deniz, gah ova aşarak geçip gittikten sonra...
Abıhayatı, nerede bulacaksın; deniz dalgalarını nerede yaracaksın? Kara dalgası, bizimkuruntularımız, anlayışımız ve fikrimizdir. Deniz dalgası ise kendinden geçiş,

sarhoşluk ve yokluktur.
Sen bu sarhoşlukta oldukça o sarhoşluktan uzaksın. Bundan sarhoş oldukça o kadehten nefret eder dursun.Zahir dedikodusu toz gibidir. Kulak gibi bir müddet dinlemeyi adet edin!"

Hepsi birden dediler ki: "Ey bahane arayan hakim bu cefayı bize reva görme! Hayvana takati derecesinde yük yüklet. Zayıflara iktidarları nispetinde iş havale et!
Her kuşun yiyeceği lokma, kendine göredir. Nasıl olur da her kuş bir inciri(bütün olarak) yutabilir? Çocuğa süt yerine ekmek verirsen zavallı yavruyu öldü bil! Ondan sonra dişleri çıkınca kendi kendine onun içi ekmek ister.
Henüz kanadı çıkmayan kuş uçmaya kalkışırsa her yırtıcı kedinin lokması olur. Ama kanatlanınca o kendisinden teklifsizce,iyi ve kötü ıslık olmaksızın uçar.
Senin sözün Şeytan'ı susturur, senin lütuf ve keremin, bizim kulağımıza akıl ve fehim verir. Söyleyen, sen olunca kulağımız, tamam akıldan ibarettir.
Madem ki deniz sensin, kurumuz da denizdir! Ey (sekizinci gökteki) Simak burcundan (denizin dibindeki) balığa kadar her şey kendisinden nurlanmış olan! Seninle olunca yer, bize gökten daha iyidir. Sensiz, biz göğün ta üstünde bile karanlık içindeyiz.
Ey ay! Gayrı bu felek, nedir ki seninle mukayese edilebilsin? Göklerin süreta yüksekliği var. Mana yüzünden yükseklik temiz ruhundur. Süreta yükseklik, cisimlerindir, fakat mana huzurunda cisimler, isimlerden ibsrettir.

Vezir dedi ki: "Delillerinizi kısa kesiniz; nasihatimi can ve gönülden dinleyiniz. Emin isem, emin adam ittiham edilmez göğe ver desem bile!Eğer ben mahzı kemal isem kemali inkar nedir? Değilsem bu zahmet bu eziyet ne oluyor? Ben bu halvetten çıkmayacağım çünkü, kalp ahvali ile meşgulüm."

Hepsi birden dediler ki: "Ey vezir, inkar etmiyoruz, bizim sözümüz ağyarın sözü gibi değildir. Ayrılığından göz yaşlarımız akmakta, canımızın ta içinden ahu vahlar coşmakta!"
Çocuk dadı ile kavga etmez. Gerçi ne kötüyü bilir ne iyiyi... Fakat boyuna ağlar durur! Biz çenk gibiyiz sen mızrak vurmaktasın; inleme bizden değil, sen inliyorsun!
Biz ney gibiyiz bizdeki nağme senden. Kazanıp kaybetmede satranç oyunu gibiyiz; ey huyları güzel! Bizim kazanıp kaybetmemiz sendendir.
Ey bizim canımıza can olan! Biz kim oluyoruz ki seninle ortada olalım, görünelim! Biz yokuz. Varlıklarımız, fani suretle gösteren Vücud-u Mutlak olan sensin.
Biz umumiyetle aslanlarız ama bayrak üstüne resmedilmiş aslanlar! Onların zaman zaman hareketleri, hamleleri rüzgardandır. Hareketimiz de, varlığımız da senin vergindir. Varlığımız umumiyetle senin icadındır. Yoksa varlık lezzetini gösterdin.
Yok olanı kendine aşık eylemiştin! O İn'am ve ihsanın lezzetini... mezeyi, şarabı ve kadehi esirgeme!Esirgersen kim arayıp tarıyabilir? Nakış nakkaşla nasıl mücadele eder? Bize bizim efendimize bakma; kendi ikramına, kendi cömertliğine bak!
Biz yoktuk, mücadelemiz de yoktu. Senin lütfun bizim söylenmemiş sırlarımızı da işitiyordu. Nakış, nakkaşın ve kaleminin huzurunda ama karnındaki çocuk gibi aciz ve eli bağlıdır.
Kudret huzurunda bütün alem mahlukları, iğne önünde gergef gibi acizdir.Kudret gergefe bazen şeytan resmi, bazen insan resmi işler; gah neşe, gah keder nakşeder.Gergefin eli yok ki onu def için kımıldatsın; dili yok ki fayda, zarar hususunda ses çıkarsın.
Sen beytin tefsirini Kur'an dan oku Allah "Attığın zaman sen atmadın" dedi.Biz bir ok atarsak, atış, bizden değildir. Biz yayız, o yayla ok atan Allah'dır.Bu "cebir" değil, cebbarlığın manasıdır. Cebbarlığı anış da, ancak Allah'ya tazarru ve niyaz içindir.
Bizim figanımız muztar ve kudretsiz olduğumuzun delilidir. Yaptığımızdan utanmamız da elimizde ihtiyar olduğuna delildir.Yapıp yapmamada ihtiyarımız varsa utanma ne? Bu acıklanma, bu utanış, bu teeddüp ne? Hocaların şakirtleri terbiye etmesi niçin; fikir, neden tedbirlerden tedbirlere dönüyor?
Eğer sen "O, cebirden gafildir. Hak'ka mensup olan ay, bulutta yüzünü gizliyor" dersen.Buna hoş bir cevap var; dinlersen küfürden geçer dini tasdik eder, bana tabi olursun:Hasret ve figan, hastalık zamanındadır.
Hastalık zamanı tamamı ile uyanıklık zamanıdır. Hasta olduğun zaman günahından istiğfar eder dursun.Sana günahın çirkinliği görünür; iyileşince yola geleyim diye niyet edersin. Bundan sonra kulluktan başka bir iş ihtiyar etmiyeyim diye ahdeylersin.
Şu halde bu yakinen anlaşıldı ki hastalık sana akıllılık bahşediyor. Ey asılı arayan

kimse! Şu aslı bil ki kimde dert varsa o, koku almış, dermana ermiştir.Kim daha ziyade uyanıksa o daha ziyade dertlidir. Kim işi daha iyi anlamışsa onun benzi daha sarıdır.
Hak'kın cebrinden agah isen feryadın nerede? Cebbarlık zincirini görüşün hani? Zincire bağlanan nasıl olur da neşelenir? Hapiste esir olan nasıl hürlük eder? Eğer ayağını bağladıklarını, başına padişah çavuşlarının dikildiğini görüyorsan...Gayrı sende acizlere çavuşluk etme. Çünkü bu vazife acizlerin huyu ve tabiatı değildir.Madem ki görmüyorsun; Allah'nın cebrinden bahsetme! Görüyorsan hangi gördüğünün nişanesi?
Hangi bir işe meylin varsa o işte kendi kudretini apaçık görür dursun; hangi işe meylin ve isteğin yoksa... Bu Allah'dandır diye kedini Cebri yaparsın! Peygamberler, dünya işinde Cebridirler, kafirler de ahiret işinde. Peygamberlerin, ahiret işinde ihtiyarları vardır, cahillerin de dünya işinde.
Zira her kuş, kendi cinsinin bulunduğu yere gider, bedeni, geride uçmaktadır, canı daha tez, daha ileri gitmekte.! Kafirler "Siccin" cinsinden olduklarından dünya zindanına rahat rahat gelmişlerdir.
Peygamberler, (İlliyyi) cinsinden olduklarından can ve gönül İlliyyine doğru gitmişlerdir.Bu sözün sonu yoktur, fakat biz yine dönüp o hikayeyi tamamlayalım:

Vezir içerden seslendi: "Ey müritler, benden size şu malum olsun. Ki İsa bana "Hep yakınlarından, arkadaşlarından ayrıl, tek ol, yüzünü duvara çevirip yalnızca otur, kendi varlığından da halveti ihtiyar et" diye vahyetti.Bundan sonra konuşmaya izin yok, bundan sonra dedikodu ile işim yok.
Dostlar elveda! Ben öldüm, yükümü dördüncü göğe ilettim. Bu suretle de ateşe mensup feleğin altında zahmet ve meşakkatler içinde yanmayalım. Bundan sonra dördüncü kat gök üstünde, İsa'nın yanında oturacağım."

Neden sonra o emirleri yalnız ve birer birer çağırıp her birine bir söz söyledi.Her birine "İsa dininde Allah vekili ve benim halifem sensin. Öbür emirler senin tabilerindir. İsa, umumunu senin taraftarın ve yardımcın etti. Hangi emir, baş çeker, tabi olmazsa onu tut; ya öldür yahut esir et, hapse at. Ama ben sağ iken bunu kimseye söyleme, ben ölmedikçe, reisliğe talip olma. Ben ölmedikçe bunu hiç meydana çıkarma. Saltanat ve galebe davasına kalkışma.
İşte şu tomar ve onda Mesih'in hükümleri... Bunu ümmete tasih bir tarzda oku!" dedi.
O, her emire ayrı olarak şunu söyledi: "Allah dininde senden başka naib yoktur!"Her birini ayrı ayrı ağırladı. Ona ne söyledi ise buna da onu söyledi. Her birine bir tomar verdi, her tomar öbürünün zıddını ifade ediyordu. O tomarların metni "Ya" harfinden "Elif" harfine kadar olan harflerin şekilleri gibi birbirine aykırıdır. Bu tomarın hükmü, öbürünün zıddıydı, bu zıt diyeti bundan önce bildirdik.

Ondan sonra daha kırk gün kapısını kapadı. Kendisini öldürüp varlığından kurtuldu.Halk onun ölümünü haber alınca kabrinin üstü kıyamet yerine döndü. Bir hayli halk onun yası ile saçlarını yolarak, elbiselerini yırtarak mezarı üstüne yığıldı.
Arap'tan ,Türk'ten, Rum'dan, Kürt'ten oraya toplananların sayısını da ancak Allah bilir.Mezarın toprağını başlarına serptiler. Onun derdini yerinde ve dertlerine derman gördüler. Bir ay ahali, mezarı üstünde gözlerinden kanlı yaşlara yol verdiler. Onun ayrılığı derdinden padişahlar da, büyükler de, küçükler de ah u figan ediyorlardı.

Bir ay sonra halk dedi ki: "Ey ulular! Siz beylerden o vezirin makamına oturacak kimdir. Ki biz o zatı, vezirin yerine imam ve mukteda tanıyalım. Elimizi de, eteğimizi de onun eline teslim edelim.
Madem ki güneş battı ve bizim gönlümüzü dağladı, onun yerine çırağı yakmaktan başka çaremiz yok.Sevgili, göz önünden kayboldu mu, onun visalinden mahrum kaldık mı, yerine birisinin vekil olması, birisinin bize yadigar kalması gerekir.Gül mevsimi geçip gülşen harap olunca gül kokusunu nereden alalım? Gül suyundan!
Ulu Allah açıkça meydan da olmadığından, bu peygamberler Hakk'ın vekilleridir. Hayır yanlış söyledim. Vekil ile vekil edeni iki sanırsan (bu) hatadır, iyi bir şey değil.Sen sürete taptıkça ikidir. Süretten kurtulana göre ise birdir. Bir adam, gözün nuruna bakarsa iki gözün nuru, birbirinden ayırdedilemez.

Bir yerde on tane çırağ bulundurulursa görünüşte her biri, öbüründen ayrıdır. Nuruna yüz çevirirsen şüphesiz ki birinin nurunu öbürlerinden ayırt etmeye imkan yoktur.
Yüz tane elma, yüz tane de ayva saysan her biri ayrı ayrıdır. Onları sıkarsan yüz kalmaz hepsi bir olur. Manalar da taksim ve sayı yoktur, ayırma birleştirme olamaz.

Dostun, dostlarla birliği hoştur. Mana ayağını tut (ona yönel), süret serkeştir.Serkeş süreti, eritip mahveyle ki onun altında define gibi olan vahdeti göresin. Eğer sen eritmezsen onun (Allah'nın) inayetleri, esasen onu eritir.
Ey gönlüm kulu olan Allah!O hem gönüllere kendini gösterir, hem dervişin hırkasını diker. Hepimiz yayılmıştık ve bir. Orada başsız ve ayaksızdık; Güneş gibi bir cevherdik, düğümsüz ve saftık... su gibi.O güzel ve latif nur sürete gelince kale burçlarının gölgesi gibi sayı meydana çıktı. Mancınıkla burçları yıkın ki bu bölüğün arasından ayrılık kalksın.

Mutlaka ben bunu açar, anlatırdım, fakat bir fikir bile sürçmesin, (bundan) korkarım. Nükteler keskin bir çelik kılıç gibidir. Eğer kalkanın yoksa gerisin geriye kaç! Kalkansız bu elmasın karşısına gelme. Çünkü kılıca kesmekten utanç gelmez.Ben bu sebepten kılıcı kına koydum; Ters okuyan birisi, aykırı mana vermesin.
Hikayeyi tamamlamaya, doğrular topluluğunun vefakarlığından bahse geldik: O reisin ölümünden sonra kalktılar, yerine bir vekil istediler.

O emirlerin birisi öne düşüp o vefalı kavmin yanına gitti. Dedi ki: "İşte o zatın vekili; zamanede İsa halifesi benim. İşte tomar, ondan sonra vekilliğin bana ait olduğuna dair burhanımdır."
Öbür emirde pusudan çıkageldi. Hilafet hususunda onun davası da bunun davası gibiydi. O da koltuğundan bir tomar çıkardı, gösterdi. Her ikisinin de Yahudi kızgınlığı başladı.
Diğer emirler de bir bir katar olup (birbirlerinin ardınca davaya kalkışıp keskin kılıçlar çektiler.) Her birinin elinde bir kılıç ve bir tomar vardı; sarhoş filler gibi birbirlerine düştüler.
Yüz binlerce Hıristiyan öldü, bu suretle kesik başlardan tepe oldu. Sağdan soldan sel gibi kanlar aktı. Havaya dağlarcasına tozlar kalktı. O vezirin ektiği fitne tohumları, onların başlarına afet kesilmişti.
Cevizler kırıldı; içi sağlam olan, kırıldıktan sonra temiz ve latif ruha malik oldu. Ancak ten nakşına ait olan öldürmek, nar ve elmayı kırmak, kesmek gibidir. Tatlı olan nardenk şerbeti olur, çürümüş olanın ise bir sesten başka bir şeyi kalmaz. Esasen manası olan meydana çıkar; çürümüş olan rüsvay olur, gider.
Ey sürete tapan! Türü, manayı elde etmeye çalış! Çünkü mana süret tenine kanattır. Mana ehliyle düş, kalk ki hem ata ve ihsan elde edesin, hem de feta olasın. Bu cisimde manasız can; hilafsız, kılıf içinde tahta kılıç gibidir. Kılıfta bulundukça kıymetlidir. Çıkınca yakmaya yarar bir alet olur. Tahta kılıcı muharebeye götürme, ah-ü figane düşmemek için önce bir kere kontrol et; Eğer tahta ise, yürü... başkasını ara; eğer elmassa sevinerek ileri gel!
Elmas kılıç, velilerin silah deposundandır. Onları görmek size kimyadır. Bütün bilenler, ancak ve ancak bunu böyle demişlerdir: bilen alemlere rahmettir. Nar alıyorsan gülen (çatlak) narı al ki onun gülmesi, sana tanesi olduğunu haber versin. O ne mübarek gülmedir ki can kutusundaki inci gibi, ağızdan gönlü gösterir.
Mübarek olmayan gülme, lanetin gülmesidir: Ağzını açınca kalbinin karanlığını gösterir. Gülen nar bahçeyi güldürür. Erler sohbeti de seni erlerden eder.Katı taş ve mermer bile olsan, gönül sahibine erişirsen cevher olursun. Temizlerin muhabbetini ta... canının içine dik. Gönlü hoş olanların muhabbetinden başka muhabbete gönül verme.
Ümitsizlik diyarına gitme, ümitler var. Karanlığa varma güneşler var. Gönül seni gönül ehlinin diyarına; ten, seni su ve çamur hapsine çeker. Agah ol, bir gönüldeşten gönül gıdasını al... onunla gönlünü gıdalandır. Yürü, ikbali bir ikbal sahibinden öğren!!!

İncil'de Mustafa'nın, o Peygamberler başının, o sefa denizinin adı vardı. Sıfatları, şekli, savaşı, oruç tutuşu ve yiyişi anılmıştı. Hıristiyan taifesi, o da, o hitaba geldikleri zaman sevap için. Yüce adı öperler; latif vasfa yüz sürerlerdi.
Bu söylediğimiz fitne esnasında o taife, fitneden, kargaşalıktan emindiler. Onlar, o emirlerin ve vezirin şerlerinden emin olup Ahmed adının sığınağında korunmuşlardı. Onların neslide çoğaldı. Ahmed'in nuru, bunlara yardım etti, yar oldu.
Hıristiyanlardan AHMED adını hor tutan diğer fırka, fitnelerden ve o tedbiri de şom, fitnesi de şom vezir yüzünden hor ve kıymetsiz bir hale geldi. Manaları ters, sözleri aykırı tomarlara uymalarından dolayı dinleri de müşevveş bir hale geldi, hükümleri de!
Ahmed'in adı böyle yardım ederse acaba nuru nasıl korur? Ahmed adı sağlam bir kapı

olunca o emin ruhun zatı ne olur?
Vezirin belası yüzünden yoldan çıkmış olan o nasihat kabul etmez padişahtan sonra.

AHMED'E DOĞRU 2

İsa dinini mahvetmek için aynı Yahudinin neslinden diğer bir padişah meydana çıktı. Bu diğer padişahın meydana çıkışını haber almak istersen "Vessamai zatülburüc" süresini oku.
Birinci padişahtan doğan kötüye adeta bu padişahta ayak uydurdu.

Bil ki o çeşit sitem ve zulümlerden bu, ne yaparsa Allah, günahını artıksız, eksiksiz ilk zalimden sorar.

Kim fena bir adet koyarsa ona her an lanet gider durur. İyiler gittiler, güzel usul ve adetleri kaldı; kötü adamlardan da zulümler ve lanetler. Kıyamete kadar o kötülerin cinsinden kim vucuda gelse yüzü o kötülüğedir.

Bu tatlı suyla tuzlu su; damar damardır. Halk arasında sür üfürülünceye dek birbirine karışmadan böylece gider durur. İyilere tatlı su miras kaldı. O ne mirastır? "Evrensel kitap" mirası.

Dikkat edersen taliplerin dileği Peygamberlik cevherinin şuleleridir, o şuleleri dilerler.Şuleler mücevherlere tabi olarak parıldar ve dönerler. Şule, nereden çıkıyorsa, madeni nerede ise oraya gider.

Güneş, bir burçtan bir burca gidip durduğundan pencereye vuran ziyası da evin etrafında döner dolaşır. Kimin bir yıldızla alaka ve merbutiyeti varsa o, kendi yıldızı ile döner, dolaşır, o yıldızın tesiri altındadır.
Talihli Zühre ise şevki, çalıp çağırmayı, aşkı diler, onlara adamakıllı meyli vardır.
Kan dökücü huylu Mirrih'e mensup ise cenk, bühtan ve düşmanlık arar.

Yıldızların ardında yıldızlar vardır ki onlarda ihtirak ve nahis olmaz. Onlar bu yedi kat gökten başka diğer göklerde seyir ve hareket ederler. Birbirlerine bitişik ve birbirlerinden ayrı olmayan bu yıldızlar, Allah nurlarının ışığında dururlar. Her kimin talihi o yıldızlardan olursa o kimsenin zatı, kafirleri taşlayıp yakar.
Onun hışmı, bazen galip gelen, bazen mağlup olan ve tesiri böylece değişerek yürüyen Mirrih'in hışmına benzemez.

Galip nur, noksandan ve karanlıktan emindir. Allah nurunun iki parmağı arasındadır.O nuru, canlara Hak saçtı. Devletliler, onunla eteklerini doldurmuşlardır.O nur saçışını bulan yüzünü Allah'nın gayrısıdan çevirmiştir.Kimin aşk eteği yoksa o nur saçışından nasipsiz kalmıştır. Cüzülerin yüzü, külle doğrudur. Bülbüllerin aşkı güledir.

Öksüzün rengini dışından, insanın rengini, sarı, kırmızı... her neyse içinde ara. İyi renkler temizlik küpünden hasıl olur.
Çirkinlerin rengi ise, kirli kara sudan meydana gelir.O latif rengin adı "Sıbgatullah-Allah boyası" dır. Bu kirli rengin kokusu ise... Allah lanetidir. Denizden olan, yine denize gider; nereden gelmişse, yine oraya varır.

Dağ başından, hızlı hızlı akan seller; bizim tenimizden de aşkla karışık olarak akıp giden can, aslına gidip kavuşur.

O köpek Yahudi, bak, ne tedbirde bulundu? Ateşin yanına bir put dikti. "Kim bu puta taparsa kurtulur. Secde etmeyen, ateşin tam ortasına oturur" dedi.O, nefis putunun cezasını vermeyince nefis putundan, başka bir put doğdu.Putların hası nefsinizin putudur. Çünkü o put yılan, bu put ejderhadır.

Nefis; demir ve taştan yapılan çakmaktır, put kıvılcımdır. O kıvılcım su ile söner.Fakat taş ve demir,(çakmak), su ile söner mi? Ademoğlunda, bu ikisi oldukça ne vakit ve nasıl emin olur? Taş ve demir, ateşi içlerinde tutarlar, su onların ateşine işlemez, tesir edemez.Irmak suyundan harici ateş söner. Fakat taş ve demirin içine su nasıl girer?
Küpün ve testinin suyu fanidir. Lakin pınarın suyu daima taze ve bakidir.

Ateş ve dumanın asli demir ve taştır. Hıristiyan ve Yahudi küfrü, ikisinin fer'idir.

Put bir testide gizli kara sudur. Nefsi, muhakkak olarak o kara suyun pınarı bil.O yontulmuş put, kara sel gibidir. Put yapan nefis, anayolda bir pınardır.Bir taş parçası yüz testiyi kırar ama pınar suyu durmadan kaynar.

Put kırmak kolay, gayet kolaydır. Fakat nefsi kolay görmek cahilliktir.

Ey oğul, nefsin misal ve süretini istersen yedi kapılı cehennemin kıssasını oku.Nefsin her anda bir hilesi var, her hilesinde yüzlerce Firavun, Firavun'a uyanlarla boğulmuş. Musa'nın Allah'sına ve Musa'ya kaç; Firavunluk ederek iman suyunu dökme!Ahad ve Ahmed'e yapış, ey kardeş, ten Ebucehl'inden kurtul.

O Yahudi, bir kadını çocuğu ile putun önüne getirdi, ateş yalımlanmıştı. Çocuğu anasından alıp ateşe attı. Kadın korkup gönlünü imandan ayırdı. Kadın put önünde secde etmek isteyince çocuk ateş içinde "ben ölmedim" diye haykırdı.

"Ana gel. Gerçi zahirde ateş içinde isem de ben burada iyiyim, hoşum. Bu ateş; perde olarak zahirde bir gözbağıdır. Fakat hakikatte mana yakasından baş çıkartmış, zuhur etmiş bir rahmettir. Ana gel, Allah'nın buhranını gör ki bu süretle Hak hastalarının zevk ve işaretini göresin.

Ana hakikatte ateş olan, fakat zahiren suya benzeyen bir alemden çık, bu ateşe gir de ateşe benzeyen suyu gör. Ateşe gir de ateş içinde gül ve yasemin bulan İbrahim'in sırlarını gör. Senden doğarken ölümü görüyordum, senden ayrılmaktan çok pek korkuyordum. Halbuki senden doğunca havası hoş, rengi güzel bir aleme gelip dar bir zindandan kurtuldum. Şimdi şu ateş içindeki sükün ve rahatı bulunca dünyayı ana rahmi gibi görmeye başladım.

Bu ateş içinde bir alem gördüm ki her zerresinde bir İsa nefesi var. Şekli yok kendisi var bir cihan... O zahiren var olan dünya ise sebatsız şekilden ibaret.

Ana, analık hakkı için gel, gir... bu ateşin ateşlik hassası yok. Ana, gel, gir... tam talih ve devlet zamanı. Ana, gel, gir... devleti elinden kaçırma.

O köpeğin kudretini gördün. Gel de bir de Allah'nın lütuf ve kudretini gör. Ben sana acıdığımdan ayağını çekiyorum, yoksa neşemden zaten seni kayıracak halde değilim. İçeri gel, başkalarını da çağır ki padişah ateş içinde sofra kurmuştur.

Ey Müslümanlar, hepiniz ateşe girin; din lezzetinden başka her şey azaptan ibarettir.

Ey ahali, hepiniz yüzlerce baharı olan bu nasibe pervane gibi gelin, atılın!" diye bağırdı.
O, cemaat ortasında böylece bağırmakta; halk, sesinden heybet içinde kalmaktaydı.

Bunun üzerine kadın, erkek kendilerini, ihtiyarsız, ateşe atmaya başladılar. Hem de memur olmaksızın, kimse kendilerine cebretmeksizin. Yalnız dost aşkı ile. Çünkü sevgili, her acıya lezzet verir.
Nihayet öyle oldu ki hademe, halkı "ateşe atılmayınız" diye menetmeye başladı.

O Yahudi'nin yüzü kara ve mahcup bir hale geldi. Bu sebeple pişman oldu, gönlü sıkıldı. Zira halk, imana eskiden olduğundan daha ziyade aşık, kendilerini feda etmede daha fazla sadık oldular.

Şükür olsun ki , Şeytan'ın hilesi ayağına dolaştı. Şükür olsun ki, Şeytan da kendisini yüzü kara gördü! Halkın çehresine sürüp bulaştırdığı zillet tamamı ile o adamlıktan dışarı padişahın yüzüne bulaştı.

O, pervasızca halkın elbisesini yırtardı, kendininki yırtıldı, halkın elbisesi sağlam kaldı.

Birisi ağzını eğerek Ahmed adını alaylı andı, ağzi çarpıldı öyle kaldı. Pişman olup "Ey Muhammed, affet! Ey peygamber, sen, Min ledün ilminden lütuflara mazharsın.Ben bilgisizlikten seninle alay ettim. Alay edilmeye layık ben oldum"dedi.

Allah, bir kimsenin perdesini yırtmak isterse onu, temiz kişileri ta'netmeye meylettirir. Allah bir kimsenin ayıbını örtmek isterse o kimse ayıplı kimselerin ayıbı hakkında ses çıkaramaz olur.

Allah, yardım etmek dilerse bize yalvarmak ve munacatta bulunmak meylini verir. Onun için ağlıyan göz ne mübarektir. Onun aşkı ile yanıp kavrulan yürek ne mukaddestir.
Her ağlamanın sonu gülmektir. Sonunu gören adam, mübarek bir kuldur. Akar su nerede ise orası yeşerir; nereye göz yaşı dökülür ise oraya rahmet nazil olur. İnleyen dolap gibi gözü yaşlı ol ki can meydanın da yeşillikler bitsin. Ağlamak istersen gözyaşı dökenlere acı... Merhamete nail olmak istersen zayoflara merhamet et!

Padişah ateşe yüz çevirip dedi ki: "Ey sert huylu! Tabiatındaki o cihanı yakıcılık nerede? Niye yakmıyorsun? Ne oldu senin hassan? Yoksa bizim talihimizden niyet mi değişti? Sen ateşe tapana bile lütfetmezsin. Sana tapmayan nasıl kurtuldu?

Ateş! Sen hiç sabırlı değildin. Niye yakmıyorsun, sebep ne, kaadir mi değilsin? Bu göz bağı mı, yoksa akıl bağı mı? Böyle yücelmiş alev nasıl yakmaz? Seni birisi büyüledi mi, yoksa simya mı? Yahut tabiatının değişmesi bizim talihimizden mi?

Ateş dedi ki: "Ey şaman! Ben yine o ateşim. Hele bir içeri gel de benim hararetimi gör! Benim tabiatım da değişmedi, unsurum da. Ben Allah kılıcıyım, izinle keserim.

Türkmen'in köpekleri, çadır kapısında misafire yaltaklanmış, ama çadır yanına yabancı biri uğrayacak olursa köpeklerden aslancasına hamleler görür.
Kullukta, ben köpekten aşağı değilim; Allah'da hayat ve kudrette bir Türk'ten aşağı kalmaz.

Tabiat ateşi eğer seni gamlandırırsa o yakış, din sultanının emriyledir. Tabiat ateşi eğer sana sevinç verir ise ona o sevinci din sultanı verir.

Gam görünce istiğfar et. Çünkü gam, Halik emri ile tesir eder. Allah isterse bizzat gam, neşe... bizzat ayak bağı, azatlık ve hürriyet olur.

Rüzgar, toprak, su,ateş; kölelerdir. Benimle, seninle ölüdürler. Hak'la diridirler, ancak onun emrini tutarlar.

Ateş Allah huzurunda daima emre hazırdır, aşık gibi gece gündüz daima kıvranıp durmaktadır. Taşı demire vurunca kıvılcım sıçrar. Fakat kıvılcım (senin çakmağı çakmanla değil), Allah fermanı ile dışarı ayak basar.

Zulüm demiri ile taşını birbirine vurma. Çünkü bu ikisi, erkek ve kadın gibi meydana çocuk getirirler. Taş ve demir sebepten ibarettirler ama ey iyi adam, sen daha ileriye bak. Çünkü bu sebep, hakiki sebep olmaksızın nasıl meydana gelir? Enbiyaya sebep olan o sebepler, bu sebeplerden daha yüksektir.

Bu müessir bir hale getiren o sebeptir. Bazen de olur ki semeresiz ve atıl kılar, hükümsüz bırakır. Bu sebebe akıllar mahremdir. O sebeplerin mahremi de Enbiyadır.

Bu sebep kelimesinin Türkçe'si nedir? Denirse iptir diye cevap ver. Bu ip bu kuyu da işe yarar. Çıkrığın dönmesi ipin sarılıp koyverilmesine sebeptir. Fakat çıkrığı döndüreni görmemek hatadır. Dünyada bu sebep iplerini, sakın ha, sakın ha... bu başı dönmüş felekten bilme. Ki felek gibi bomboş ve sersem bir halde kalmayasın; akılsızlıktan çırağ gibi yanmayasın!

Rüzgar Hak'ın emriyle ateş olur; her ikisi de Allah şarabı ile sarhoş olmuşlardır.

Ey oğul! Eğer gözünü açarsan hilim suyunun da, hışım ateşinin de Hak'tan olduğunu görürsün. Rüzgarın canı Hak'ka vakıf olsaydı, Ad Kavmini (müminlerden) nasıl ayırt ederdi?

Hüd, müminlerin bulundukları yerin çevresine bir çizgi çizdi. Rüzgar, oraya gelince hafif ve latif bir halde esiyordu.

Çizgiden dışarıda olanların hepsini,havada parça parça ediyordu. Şeyban-ı Rai de sürünün etrafına böyle apaçık bir çizgi çekerdi. Cuma günü, namaz vakti Cuma namazına gidince kurtlar sürüye saldırmasın,yağmalamasınlar diye böyle yapardı. Hiçbir kurt, çizgiden içeri girmezdi. Hiçbir koyun da çizgi dışına çıkmazdı.

Allah elinin dairesi, kurdun hırs yeline de set ve mania olmuştu,koyunun hırs yeline de. Böylece ecel rüzgarı da ariflere gül bahçelerinden esip gelen rüzgar gibi latif ve hoştur.

Ateş, İbrahim'e diş geçiremedi. Çünkü Allah seçilmişiydi onu nasıl ısırabilir?

Din erbabı da şehvet ateşinden yanmaz; halbuki başkalarını ta yerin dibine geçirmiştir. Deniz dalgası Allah fermanı ile koşunca Musa kavmini Kıptilerden ayırt etti. Allah fermanı erişince toprak, Karun'u altınlarıyla, tahtıyla ta dibine çekti.

Su ile toprak, İsa'nın nefeslerinden gıdalanınca kol kanat açtı, kuş olup uçtu. Allah'yı tesbih etmen, su ve topraktan meydana gelmiş olan cesedinden çıkan bir buhardan, bir nefesten ibarettir. Fakat gönül doğruluğu yüzünden cennet kuşu olmuş, oraya uçup gitmiştir.

Dağ bir aziz sufi olursa şaşılacak ne var? Musa'nın cismi de bir kesik parçasından ibaretti.O Yahudi padişahı acip mucizeleri gördü. Fakat ancak taan ve inkarda bulundu.

Nasihatçiler: "İşi haddinden ikeri götürme, inat hayvanını bu kadar ileri sürme" dediler. Nasihatçilerin ellerini bağlayıp hapsetti. Zulmünü birbirine uladı (biteviye ve daha fazla zulmeder oldu).

Madem iş bu dereceye vardı. Ey köpek, sabret; kahrımız erişti!" diye bir ses geldi.Ondan sonra ateş kırk arşın alevlendi; bir halka teşkil etti ve o Yahudileri yaktı.

Onların asılları önceden de ateşti; sonunda da asıllarına gittiler. Zaten o zümre ateşten doğmuştu. Cüziler kül tarafına yol alır, o tarafa giderler. Onlar ancak mümini yakan bir ateştiler. Kendilerini kendi ateşleri çer çöp gibi yaktı. Anası (mayası) Haviye olan kimsenin mekanı, ancak Haviyedir. Çocuk anası, onu arar; asıllar, mutlaka feri'leri izler.

Su havuz içinde zindanda mahpus gibidir ama hava onu çeker. Zira su, erkana mensuptur (dört erkan denen havuz, ateş, su ve topraktandır. Havanın fer'idir.Onu havuzundan kurtarır azar azar ta madenine kadar götürür. Azar azar olduğundan nihayet sen, nasıl alınıp götürüldüğünü görmezsin.
Bu nefes de bizim canlarımızı azar azar dünya hapishanesinden öyle çalar. Sözlerin temizleri, bizden çıkarak ona yükselir, ondan başkasının bilmediği yere kadar varır. Nefeslerimiz, temizlik sebebi ile hediye olarak beka yurduna yücelir.
Sonra ululuk sahibi Allah'dan, rahmet olarak sözlerimizin mükafatı, iki misli bize gelir. Sonradan kul na,l olduğu şeylere bir daha nail olsun diye bizi, yine o güzel sözlere sevk eder, yine bize o çeşit sözler söyletir.
İşte böylece en güzel sözleri söyledikçe hep böyle o sözlerin çıkmakta, Allah rahmeti inmektedir ve bu iki hal sende daimidir.

Farisi söyleyelim: Bu şevk ve cezbe, o zevkin geldiği taraftan gelir. Her kavmi gözü, bir günceğiz zevk sürdüğü cihette kalmıştır.

Yakınen her cinsin zevki kendi cinsiyledir. Bak; cüz'ün zevki kendi küllünden olur. Yahut o şey, bir cinse katılma kabiliyetinde olur da ona erişince o cinsten oluverir.

Su ve ekmek gibi bizim cinsimiz değilken bizim cinsimizden oluverdi ve vucudumuzu besledi, kuvvetimizi arttırdı. Su ve ekmeğin süreta bizimle cinsiyeti yoktur ama sonucu bakımından onu cinsimiz bil.

Eğer, bizimle cins olanlardan başka bir şeyden zevk alıyorsak o da ancak bizimle cinsiyeti olana benzer bir şeydir.

Cinse benzeyenden alınan zevk, daimi değildir. O zevk ariyettir. Ariyet nesne ise akıbet baki kalmaz.Kuşa ıslıktan zevk gelirse de cinsini bulamayınca ok gibi uçar gider. Susuz kimseye seraptan zevk gelir, fakat ona erişince kaçar ve yine su arar. Müflisler kalp altından hoşlanırlarsa da, o altın darphanede rüsvay olur.

Dikkat et; altın suyu ile boyaman seni yoldan alıkoymasın! Dikkat et; batıl hayal seni kuyuya düşürmesin.

Bu hikayeyi tekrar tekrar oku ve kıssadan hisse almaya bak.

TEVEKKÜL MÜ? - ÇALIŞMAK MI?

Güzel bir derede av hayvanları, aslan korkusundan ıstırap içindeydiler. Çünkü aslan, daima pusudan çıkıp birisini kapmaktaydı. O otlak bu yüzden hepsine fena geliyordu.

Hileye baş vurdular; aslanın huzuruna geldiler: "Biz sana gündelikle yiyecek verip doyuralım. Bundan sonra hiçbir av peşine düşme ki bu otlak bize zehrolmasın."dediler.

Aslan dedi ki: "Hileye uğramasam, vefa görecek olsam dediğiniz doğru. Ben şundan bundan çok hileler görmüşümdür.

İnsanların yaptıkları işlerden, ettikleri hilelerden helak olmuşum; o yılanlar, o akrepler tarafından çok ısırılmışım.

İçinde pusu kurmuş olan nefis ise, kibir ve kin bakımından bütün adamlardan beterdir.

Benim kulağım "mümin, bir zehirli hayvan deliğinden iki kere dağlanmaz" sözünü işitti; Peygamberin sözünü canla gönülle kabul etti."

Hepsi dediler ki: "Ey halden haberdar hakim! Çekinmeyi bırak; çekinme, insanı kaderin hükümlerinden kurtaramaz. Kaderden çekinmekte perişanlık ve kötülük vardır, yürü, tevekkül et ki tevekkül, hepsinden iyidir.

Ey kötü hiddetli adam! Kaza ile pençeleşme ki kaza da seninle kavgaya tutuşmasın.

Tanyerini ağartan Allah'dan bir zarar gelmemesi için kulun Hak hükmüne karşı ölü gibi olması lazımdır."

Aslan: "Evet, tevekkül kılavuzsa da bu sebebe teşebbüs de, Peygamber'in sünnetidir.

Peygamber, yüksek sesle "Tevekkülle beraber yine devenin ayağını bağla" dedi.

"Çalışan kimse Allah sevgilisidir" işaretini dinle; tevekkülden dolayı esbaba teşebbüs hususunda tembel olma" dedi.

Hayvanlar ona: "Çalışıp kazanma, bil ki, halkın itikat zayıflığı yüzünden, harislerin boğazları miktarınca bir riya lokmasıdır.

Tevekkülden daha güzel bir kazanç yoktur. Esasen Hak'ka teslim olmadan daha sevgili ne var?

Çokları beladan belaya; yılandan ejderhaya sıçrarlar. İnsan hile etti ama hilesi kendisine tuzak oldu... can sandığı, içici bir düşman kesildi! Kapıyı kapadı, halbuki düşman evinin içindeydi. Firavun'un hile ve tedbiri de işte buna benzer masallardandı.O kin güdücü, yüz binlerce çocuk öldürdü; aradığı ise evinin içinde idi.

Madem ki bizim gözümüzde bir çok illet var; yürü kendi görüşünü dostun görüşünde yok et! Bizim görüşümüze bedel onun görüşü, ne güzel bir karşılıktır. Bütün maksatları onun görüşünde bulursun.

Çocuk; tutucu, koşucu değilken ancak babasının omuzuna biner. Halkın canları; el ayak sahibi olmazdan, beden kaydına düşmezden evvel vefadan sefaya uçuyordu.

Vakta ki"İniniz" emriyle hapis olundular, hiddet, hırs, kanaat ve zaruret kayıtlarına düştüler.
Biz Hak'kın hayali ve süt isteyen yavrularıyız. (Peygamber) "Halk Allah hayalidir" dedi.
Gökten yağmur veren, rahmetiyle can vermeye de kadirdir" dediler.

Aslan dedi ki: "Evet ama Kulların Allah'sı bizim ayağımızın önüne bir merdiven koydu. Dama doğru basamak basamak çıkmalı burada cebri olmak ham tamahtır.

Ayağın var, nasıl olur da kendini topal edersin; elin var niye pençeni saklarsın?

Efendi, kölenin eline beli verince söylemeden dileği malum olur. Bel gibi olan el de, Allah işaretlerindendir. Sonu düşünmek hassası da onun ibarelerindendir. Allah'nın işaretlerini canına nakş ederek ve o işarete vefakarlık ederek can verirsen.

Sana nice sır işaretleri bahşeyler; senden yükü kaldırır, seni iş güç sahibi eder.Şimdi yük altındasın; Allah seni yükler, bidirir... Şimdi onun emrini kabul etmektesin; sonra seni makbul eder.

Şimdi onun emrini kabul etmişsin, sonra o emirleri söylersin. Şimdi vuslat arıyorsun, ondan sonra da vasıl olursun. Allah'ını nimetlerine şükretmeye çalışmak kudrettir. Senin cebriliğin ise o nimeti inkardır.

Onun verdiği kudrete şükretmek kudretini arttırır. Cebir ise nimeti elinden çıkarır. Senin cebriliğin yolda uyumaktır, uyuma; o kapıyı, o dergahı görmedikçe uykuya dalma! Ki rüzgar her anda dalları silkip başına çerez ve azık döksün.

Cebre inanmakla yol kesen haydutlar arasında uyumak müsavidir. Vakitsiz öten kuş nasıl olur da kurtulur? Eğer onun işaretlerine burun büküyorsan kendini erkek mi sanıyorsun! Sendeki bu kadarcık akıl da zayi olur, aklı uçan başsa buyruk kesilir!

Zira şükür etmemek uğursuz ve ayıp bir şeydir; o hal, şükretmeyeni, ta ateşin dibine kadar çeker götürür.Tevekkül ediyorsan çalışmak hususunda tevekkül et; kazan da sonra Allah'ya dayan!"

Hepsi ona bağırarak dediler ki: "Sebep tohumlarını eken o harisler..."

Kadın, erkek nice yüz binlerce kişi, neden oldu da zamanın menfaatlerinden mahrum kaldılar?
Dünyanın başlangıcından beri yüz binlerce kavim, ejderha gibi ağız açmışlar;O bilgili, idrakli kavimle hileler düzmüşler, tedbirlerde bulunmuşlardır. Öyle tedbirler ki o tedbirlerle dağ bile ta dibinden kopar, yerinden ayrılırdı.

Allah, onların hile ve tedbirini "o tedbirler yüzünden dağların tepeleri bile oynar, yıkılır, dümdüz olurdu" diye övdü.
(Bunca tedbirlerine rağmen) o avlanmalarından, o çalışmalarından ezelde verilen kısmetten başka bir şey yüz göstermedi... Hepsi tedbirlerden de aciz kaldılar,

çalışmadan da; ortada Allah'nın işi ve hükümleri kaldı.

Adı sanı belli kişi! Kazanmayı bir addan başka bir şey bilme; ey kurnaz ve hilekar adam! Çalışmayı bir vehimden başka bir şey sanma."

Saf bir adam, bir kuşluk çağında koşa koşa Süleyman'ın adalet sarayına erişti.Yüzü gamdan sararmış, dudakları morarmıştı. Süleyman ona "Efendi ne oldu?" dedi.O "Azrail, bana öyle bir hışımla, öyle bir kinle baktı ki..." dedi.Süleyman "Peki şimdi ne diliyorsan dile bakalım" dedi. O dedi ki: "Ey canları koruyan rüzgara emret; Beni ta Hindistan'a götürsün; belki kullunuz oraya gidince canını kurtarır."

İşte halk fakirlikten böyle korkar. Onun için insanlar hırs, emele lokma olurlar.Fakirlikten korkmak tıpkı o adamın ölümden korkmasına benzer. Hırsı, çalışmayı da sen Hindistan farz et!

Süleyman rüzgara emretti; rüzgar da onu derhal Hindistan'da bir adaya götürdü. Ertesi gün Süleyman, divan vakti halkla buluşunca Azrail'e dedi ki:
"O müslümana ne sebeple hışımla baktın? Ey Allah elçisi, bana anlat. Acaba bu işi o adamın hanümanından avare etmek için mi yaptın?

Azrail, cevaben dedi ki: "Ey cihanın zevalsiz padişahı! O ters anladı; ona hayal göründü. Ben ona hışımla ne vakit baktım? Onu yol uğrağında görünce şaşırdım.Çünkü Hak bana "Haydi bugün var onun canını Hindistan'da al" buyurdu.
Taacüple "yüz tane kanadı olsa Hindistan'a gitmesi yine uzak" dedim.

İşte sen dünya işlerini hep buna kıyas et, gözünü aç ta gör! Kimden kaçıyoruz, kendimizden mi? Ne olmayacak şey! Kimden kapıp kurtarıyoruz, Hak'tan mı? Ne boş zahmet.

Aslan dedi ki: "Doğru ama Peygamberlerin, müminlerin çalışmalarını da gör. Cefadan, kahırdan ne gördülerse mükafata nail oldular; Allah onların mücadelesini zayi etmedi.

Onların baş vurdukları çareler her hususta latif oldu. Çünkü zariften ne gelirse zariftir.Tuzakları felek kuşunu tuttu; noksanları tamamen sayıldı.

Ey ulu kişi! Nebilerin ve velilerin yolunda çalış. Kaza ve kaderle pençeleşmek mücadele sayılmaz. Çünkü bizi pençeleştiren, savaştıran da kaza ve kaderdir.

Bir kimsenin iman ve itaat yolunda yürüyüp de bir an bile ziyan etmişse kafirim!

Başın yarılmamış, şu başını bağlama. Birkaç gün çalış da ondan sonra gül!

Dünyayı arayan kimse olmayacak ve kötü bir şey aradı. Ukbayı arayansa kendine iyi bir hal aramış oldu.Dünya kazancı için çarelere baş vurmak soğuk bir şeydir. Dünyayı terk etmek için çarelere baş vurmak ise caizdir, emredilmiştir.Hile ve çare diye bir zindanı delip çıkmaya derler. Yoksa birisi zaten açılmış deliği kapatırsa yaptığı iş, soğuk ve ters bir iştir.Bu dünya zindanıdır, biz de zindandaki mahkumlarız. Zindanı del kendini kurtar!

Dünya nedir? Allah'dan gafil olmaktır. Kumaş, para, ölçüp tartarak ticaret yapmak ve kadın; dünya değildir. Din yolunda sarf etmek üzere kazandığı mala, Peygamber "ne güzel mal" demiştir.

Suyun gemi içinde olması geminin batmasıdır. Gemi altındaki su ise gemiye; geminin yürümesine yardımcıdır.

Mal, mülk sevgisini gönülden sürüp çıkardığındandır ki Süleyman, ancak yoksul adını takındı. Ağzı kapalı testi, içi hava ile dolu olduğundan derin ve uçsuz bucaksız su üstünde yüzüp gitti. İşte yoksulluk havası oldukça insan, dünya denizine batmaz, o denizin üstünde durur.

Bütün bu dünya, onun mülkü olsa bu mülk, gözünde hiçbir şey değildir.Şu halde kalbini Min Ledün ululuğunun havası ile doldur, ağzını da bağla mühürle!
Çalışma da haktır, deva da haktır, dert de hak. Münkir kimse çalışmayı inkar da ısrar eder durur."

Aslan bu yolda bir çok delililer getirdi. O cebriler aslanın cevabına kandılar. Tilki, geyik, tavşan ve çakal cebre inanışı ve dedikoduyu bıraktılar. Bu biatte ziyana düşmemek için kükremiş aslanla ahitlerde bulundular...

Zahmetsizce her günün kısmeti gelecek, aslanın başka bir teşebbüse ihtiyacı kalmayacaktı.Kura kime isabet ederse günü gününe aslanın yanına sırtlan gibi koşar, teslim olurdu.

Bu kadeh dönerek tavşana gelince; tavşan haykırdı: " Niceye dek bu zulüm?"

Hayvanlar dediler ki: "Bunca zamanlardır ahdimize biz vefa ederek can feda ettik. Ey inatçı, bizim kötü bir adla anılmamıza sebep olma, aslan da incinmesin. Yürü, yürü : çabuk, çabuk!"

Tavşan, "Dostlar, bana mühlet verin de hilemle sizde beladan kurtulun. Benim hilemle canımız kurtulsun, bu hile çocuklarımıza miras kalsın.

Her peygamber, dünyada ümmetini böyle bir kurtuluş yerine davet etti. Peygamberler, halk nazarında gözbebeği gibi küçük görünürlerdi ama felekten kurtuluş yolunu görmüşlerdi. Halk, peygamberleri; gözbebeği gibi küçük gördü, gözbebeğinin manen büyüklüğünü kimse anlayamadı."

Hayvanlar ona: "Ey eşek, kulak ver! Kendini tavşan kadrince tut, haddini aşma! Bu ne laftır ki senden daha iyiler, dünyada onu hatırına bile getirmezler. Ya gururlandın, yahut da kaza, bizim izimizde. Yoksa bu laf, senin gibisine nereden yaraşacak? Dediler.

Tavşan, "Dostlar, Hak bana ilham etti. Hakikaten zayıf birisi, kuvvetli bir rey ve tedbire nail oldu. Hak'kın arıya öğrettiğini, aslan ve ejderha bilemez. Arı, terütaze balla dolu petekler yapar. Allah ona o ilimden kapı açtı.

Hak'kın ipekböceğine öğrettiğini hiçbir fil bilir mi?

Toprağa mensup insan Hak'tan ilim öğrendi ve o bilgi ile yedinci kat göğe kadar bütün alemi aydınlattı; Allah'ya şüphe eden kişinin körlüğüne rağmen meleklerin adını, sanını unutturdu; altı yüz bin yıllık o zahidin, o buzağının ağzını bağladı.

Bu suretle din bilgisi sütünü emmesine, o yüce ve sağlam köşkün etrafında dönüp dolaşmasına mani oldu.

Duygu ehlinin, yalnız zahire itibar edenlerin bilgileri, o yüce bilgiden süt emmeleri için ağız bağıdır.

Gönül katresine bir inci düştü ki o inci denizlere; feleklere bile verilmemiştir.

Ey surete tapan! Niceye dek süret kaygısı? Senin manasız canın süretten kurtulmadı gitti. Eğer insan, süretle insan olsaydı Ahmet'le Ebucehil müsavi olurdu.

Duvar üstüne yapılan insan resmide insana benzer. Bak, süret bakımından nesi eksik?

O parlak resmin yalnız canı noksan. Yürü o nadir bulunan cevheri ara;

Eshab-ı Kehf'in köpeğine el verilince, dünyadaki bütün aslanların başları alçaldı.

Canı, nur denizinde gark olduktan sonra ona, kötü ve çirkin süretin ne ziyanı var? Kalemler süreti övmezler. Kitaplara da adamın süretine ait vasıflar değil, " alim, adalet sahibi " gibi zatına ait vasıflar yazılır:

Bilgi ve adalet sahibi... Hep manadır, onları önde, artta... bir yerde bulamazsın; zata ait sıfatlar Lamekan elinden cana şule vermektedir; can güneşi, göklere sığamaz" dedi.

Bu sözün sonu yoktur. Kulak ver tavşan hikayesini anla! Eşek kulağını sat, başka bir kulak al ki bu sözü eşek kulağı anlayamaz!

Yürü, tavşanın tilki gibi kurnazlığına bak, onun düşüncesini ve aslanı mağlup edişini gör! Bilgi Süleyman mülkünün hatemidir; bütün alem cesettir, ilim candır.

Bu hüner yüzünden denizlerin, dağların, ovaların mahlukatı, insanoğluna karşı aciz kalmıştır. O yüzden kaplan, aslan; fare gibi korkmaktadır. O yüzden ovada, dağda bütün vahşi hayvanlar gizlenmişlerdir.

O yüzden periler, şeytanlar, kenarı boylamışlar, her biri gizli bir yerde mekan tutmuşlardır.

İnsanoğlunun gizli düşmanı çoktur. İhtiyata riayet eden kişi akıllıdır.

Bizden gizli; güzel, çirkin, nice mahlukat vardır ki onlar daima gönül kapısını çalıp dururlar.

Yıkanmak için dereye girince derenin dibindeki diken sana zarar verir; gerçi diken suyun dibinde gizlidir, fakat sana batınca mevcudiyetini anlarsın.

Vahiy ve vesveselerin ızdırapları, binlerce kişiden gelir, bir kişiden değil. Şüphe ediyorsan sabret, duyguların değişince onları görürsün, müşkül hallolur;

O vakit kimlerin sözlerini ret etmişsin, kimleri kendine ulu eylemişsin görürsün.

Ondan sonra dediler ki: "Ey çevik tavşan! Aklındakini meydana çıkar! Ey bir aslanla pençeleşen, kavgaya girişen, düşündüğün şeyi söyle!

Danışmak, insana anlayış ve akıl verir; akıllar da akıllara yardım eder.

Peygamber "Ey tedbir sahibi, danış ki kendisiyle danışılan kişi emindir" dedi.

Tavşan, "Her sır söylenemez, gah çift dersin, tek olur; gah tek dersin, çift çıkar!

Aynanın berraklığını, yüzüne karşı översen nefesinden ayna çabucak buğulanır, bulanır, bizi göstermez olur.

Şu üç şey hakkında dudağını kıpırdatma: Gittiğin yol, paran, bir de mezhebin. Çünkü bu üçünün de düşmanı çoktur. Düşman bildi mi, sana pusu kurar. Bir iki kimseye söyledin mi, artık sırra veda et. İki kişiyi aşan bir başkasına da söylenen her sır, yayılır. İki üç kuşu birbirine bağlasan elem içinde yerde hapis kalırlar. Üstü örtülü güzel bir tarzda, kurtulmak için konuşur, danışırlar. Danışmaları, görenleri yanıltacak şekilde kinayelerledir.

Peygamber, kapalı bir tarzda meşveret ederdi. Eshap cevap verir, düşman haberdar olmazdı. Düşman, baştan ayağı bilmesin, bir şeyi sezmesin diye reyini kapalı misalle söylerdi. Bu misalle muradını anlatmış olurdu. Ağyar sorusundan bir koku bile duymaz, hiçbir şey anlamazdı" dedi.

Tavşan, aslana gitmede biraz gecikti, sonra pençesi kuvvetli aslanın yanına gitti. Aslan tavşan gecikti diye pençesi ile toprağı kazmakta, kükremekteydi:

"Ben, o alçakların ahdi hamdır, ham ahitleri kötüdür, sözlerinde durmazlar demiştim. Onların gürültüleri beni yaya bıraktı. Bu felek beni ne vakte kadar aldatacak, ne vakte kadar? Tedbirsiz emir adamakıllı aciz kalır. Çünkü ahmaklığından dolayı ne önünü görür, ne ardını!" dedi.

Yol düzgün ama altında tuzaklar var. Yazının tarzı hoş ama içinde mana kıt. Sözler, yazılar, tuzaklara benzer. Tatlı sözler bizim ömrümüzün kumudur.İçinde su kaynayan kum pek az bulunur; yürü, onu ara! Ey oğul ! O kum, Allah eridir. O er kendinden ayrılmış Hak'a ulaşmıştır.Ondan dinin tatlı suyu kaynayıp durmaktadır. İstekliler o sudan hayat bulurlar, gelişirler, yetişirler.

Allah erinden başkasını kuru kumsal bil ki o kumsal, her zaman senin ömür suyunu içer, mahveder.

Hakim olan erden hikmet iste ki onunla görücü, bilici olasın. Hikmet arayan hikmet kaynağı olur, tahsilden ve sebeplere teşebbüsten kurtulur.

Bilgileri hıfzeden levh, bir Levh-i Mahfuz olur; aklı ruhtan nasiplenir, feyz alır. Önce aklı hoca iken, sonra akıl ona şakirt olur.

Akıl; Cebrail gibi "Ey Ahmed, bir adım daha atarsam yanarım! Sen beni bırak, budan sonra sen ileri yürü. Ey can sultanı benim haddim bu karardır" der.

Tembellik yüzünden şükür ve sabırla kalan, ancak şunu bilir: Ayağını "cebir" tutmuştur. (Bana bunu Allah vermiş demektedir).Cebir iddia eden, hasta değilken kendisini hasta göstermiştir. Nihayette hastalık o kimseyi sıhhatten ayırmıştır.

Peygamber, "Şakacıktan hastalanış gerçekten hastalık getirir ve o adam nihayet mum gibi söner gider" dedi.

Cebir ne demektir? Kırık sarmak, yahut kopmuş damarı bağlamak. Madem ki bu yolda ayağını kırmadın; kiminle alay ediyorsun, ayağını niye sardın? Çalışma yolunda ayağı kırılana derhal Burak geldi ona bindi.

Din emirlerini yüklenmişti, şimdi kendi bindi... Ferman kabul ediciydi, makbul oldu.Şimdiye kadar Padişahın fermanını kabul eder, o fermana uyardı, bundan sonra askere ferman verir! Şimdiye kadar talih yıldızı ona tesir ederken bundan sonra o zat yıldızı üzerine emredici olur.

Eğer sen bundan şüphelenirsen o halde "Şakk-ı Kamer" den de şüphelisin.

Ey gizlice heva ve hevesini tazeleyen kimse! İmanını tazele ama yalnız dille olmasın.

Heva ve heves tazelenip durdukça iman taze değildir. Çünkü heva iman kapısının kilididir. Bakir sözü tevil etmişsin; sen kendini tevil et, Kur'anı değil. İsteğine göre Kur'anı tevil ediyorsun. Yüce mana, senin tevilinden aşağılandı, aykırı bir şekle girdi!!!

Senin ahvalin bir sineğe benzer ki o kendini bir adam sanırdı. İçmeden kendi kendine sarhoş olmuş, zerresini güneş görmüş.

Doğan kuşlarının övüldüğünü işitmiş; " Şüphe yok ki ben vaktin Anka'sıyım" demişti.

O sinek eşek sidiği birikintisindeki saman çöpünün üstünde gemi kaptanı gibi baş kaldırıp. " Ben, deniz ve gemi hikayesini okumuş, bir zaman bunu düşünmüştüm. İşte şu deniz, şu gemi, ben de ehliyetli, rey ve tedbir sahibi bir kaptanım" dedi.Deniz üstünde salınıp durmaktaydı. O kadarcık bir su ona haddinden fazla göründü.O sidik sineğe göre hudutsuzdu. Sinekte onu olduğu gibi görecek göz nerede? Onun alemi kendi görüşüne göre olur. Gözü bu kadardır, denizi de ona göre!

Batıl tevilci, sinek gibidir. Vehmi eşek sidiği, tevil ve tasavvuru saman çöpüdür.Eğer sinek kendi reyiyle sağlandığı tevilden geçse, baht o sineği hüma yapar. Bu ibret gözüne sahip olan sinek olmaz; ruhu, sürete layık olmayacak derecede yüksek bir zat olur.

Aslanla pençeleşen o tavşan gibi. Onun ruhu, nasıl olur da küçücük cüssesine layık olur?

Aslan hiddetle: " Düşman aldatıcı sözlerle gözümü kapattı. Cebrilerin hileleri beni bağladı, tahta kılıçları vucudumu yordu. Bundan sonra ben artık o gürültüyü dinlemem. Onlar hep şeytanların, gulyabanilerin sesleri!

Ey gönül; durma, onları parçala, derilerini yüz. Zaten onlar deriden başka bir şey değildir! diyordu.

Deriden maksat nedir? Renk renk laflar... su üstündeki, durmalarına imkan olmayan menevişler gibi. Bu söz deri gibidir, mana onun içi; bu söz, ceset gibidir, mana, can.

Kötü iç'in ayıbını deri örter; iyi iç'i de gayret dolayısı ile Gayb alemi.

Kalemin rüzgardan, kağıdın sudan olursa ne yazarsan derhal yok olur.

Manasız söz su üstüne yazılan yazıdır. Ondan vefa umarsan iki elini ısırarak dönersin (pişman olur).

Rüzgar, insandaki heva ve arzudur. Heva ve hevesten geçersen Allah'nın haberi kalır, ondan haber alırsın. Allah'nın haberleri çok hoştu; çünkü baştan sona kadar ebedidir.

Peygamberlerin ululuğundan ve hutbelerinden gayrı padişahların hutbeleri, ululukları, adları, sanları değişir baki kalmaz.Çünkü padişahların kuvvetleri hevadandır. Peygamberlerin icazetnameleri ise ululuk sahibi Allah'dandır.Paralardan padişahların adlarını kazırlar; Ahmed'in adını ise kıyamete kadar hakkederler.
Ahmed'in adı, bütün peygamberlerin adıdır. Yüz elimizde olunca doksan da bizde demektir.

Tavşan aslana gitmede epeyce gecikti. Yapacağı hileyi kendisince kararlaştırdı. Bir hayli geciktikten sonra aslanın kulağına bir iki sır söylemek üzere yola düştü.

Akıl diyarında nice alimler vardır! Bu akıl denizi ne kadar engindir. Bizim şu şeklimiz bu tatlı denizde su üzerinde kaseler gibi yüzer. İçi dolu olmadıkça kap, suyun yüzündedir. Dolunca denize batar. Akıl gizlidir ortada bir alem görünüp durur. Bizim şeklimiz; o denizin dalgasından yahut ıslaklığından ibarettir.

Süret o denize ulaşmak için neyi vesile ederse etsin, deniz; süreti, o vesile yüzünden daha uzağa atar.

Gönül, kendisine sır vereni; ok, kendisini uzağa atanı görmedikçe. Atımı kaybettim sanır, bindiği atı inat ve hırçınlıkla yolda hızlı hızlı koşturur! O yiğit atını kaybolmuş sanır. At ise onu yel gibi koşturmuştur!

O sersem bağırır, arar, tarar kapı kapı dolaşır, her tarafı arar sorar:
"Atımı çalan nerede, kimdir?" Efendi, şu uyluğunun altındaki mahluk ne?
Evet, bu attır; fakat bu at nerede? Ey at arayan yiğit binici, kendine gel!

Can, apaçık olduğundan, pek yakın bulunduğundan görünmez. İnsan, içi su ile dolu, dışı kupkuru küp gibidir. Kırmızı, yeşil ve sarı... bu üç renkten önce ziyayı görmezsen bunları nasıl görürsün?

Fakat senin aklın renkler içinde kaybolduğundan dolayı o renkler senin nuru görmene perde olur. Gece olunca o renkler örtüldü, o vakit rengi görmenin nurdan olduğunu görüp anladın. Harici nur olmadıkça rengin görünmesi mümkün değildir. İçteki hayal rengi de böyledir. Dış renkleri güneş ve Süha yıldızının nuruyla görünür. İç renkleri ise yüce nurların aksiyle görünür.

Gözünün nurunun nuru da gönül nurudur. Göz nuru gönüllerin nurundan meydana gelir. Gönül nurunun nuru da, akıl ve duygu nurundan olmayan, onlardan ayrı bulunan

Allah nurudur. Geceleyin nur yoktu, renkleri görmedin. Nurun zıddıyla sana sabit oldu ki, önce nur görünür, sonra renk. Bunu da nurun zıddıyla tereddütsüz olarak bilirsin.

Allah; bu zıddıyetle gönül hoşluğu meydana gelsin, her şey iyice anlaşılsın diye hastalığı ve kederi yarattı. Şu halde gizli olan şeyler, zıddıyetle ortaya çıkar. Hak'kın zıddı olmadığından gizlidir.

Evvela nura bakılır, sonra renge. Çünkü beyaz ve zenci, birbirine zıt olduğu için meydana çıkar. Sen nuru zıddıyla bildin. Zıt, zıddı meydana çıkarır gösterir. Varlık aleminde Hak nurunun zıddı yoktur ki açıkça görünebilsin.
Hulasa gözlerimiz onu idrak edemez; o, bizi görür, idrak eder. Sen bunu, Musa ile Tur kısasında gör!

Süretle manayı; aslanla orman, yahut ses ve sözle düşünce gibi bil. Bu söz, bu ses, düşünceden meydana geldi. Fakat düşünce denizi nerede? Onu bilemezsin. Ama latif bir söz dalgası görünce onun denizinin de kadri yüce bir deniz olacağını anlarsın.

Bilgiden düşünce dalgası zuhura gelince mana, söz ve sesten bir süret düzdü. Sözden bir şekil doğdu, yine öldü. Dalga kendini yine denize iletti.Süret süretsizlikten çıktı, yine süretsizliğe döndü. Zira biz yine Allah'ya döneceğiz.
Şu halde sen her göz açıp kapamada ölüyor, diriliyorsun. Mustafa "dünya bir andan ibarettir" buyurdu.

Bizim fikrimiz havada bir oktur. Havada nasıl durur? Allah'ya gelir. Her nefeste dünya yinelenir. Fakat biz, dünyayı öylece durur gördüğümüzden bu yenilenmeden haberdar değiliz. Ömür su gibi yeniden yeniye akıp gider. Fakat cesette bir daimilik gösterir.

Elinde hızlı hızlı oynattığın ucu ateşli bir sopa nasıl upuzun ve tek bir ateş hattı gibi görünürse de pek çabuk akıp geçtiğinden daimi bir şekilde görünür.

Ateşli çöpü sallasan ateş gözüne upuzun görünür. Bu ömür uzunluğu da Allah'nın tez tez halk etmesindendir. Allah'nın yeniden yeniye ve süratle halk etmesi ömrü öyle uzun ve daimi gösterir.

Bu sırrı bilmek isteyen, pek büyük ve derin bir alim olsa bile kendiliğinden bilemez, ona de ki: işte Hüsamettin buracıktadır. O ,yüce bir kitaptır. (ondan öğren)

Aslanın kızgınlığı arttı, titizlendi. Baktı ki tavşan uzaktan geliyor. Korkusuz ve çalımlı bir tavırla hiddetli, titiz, kızgın, suratı asık bir halde koşmakta, çünkü müteessir ve zebun bir halde gelişten suçluluk anlaşılır. Ama cesurluk her türlü şüpheyi giderir.

Aslanın hizasına yaklaşıp ilerleyince aslan bağırdı: "Bire adam evladı olmayan!

Ben ki filleri parça parça etmişim; ben ki erkek aslanların kulağını burmuşum; bir tavşan parçası kim oluyor ki böyle benim emrimi ayak altına atsın! Tavşan uykusunu ve gafletini bırak; ey eşek, bu aslanın kükreyişini dinle!"

Tavşan dedi ki: "Eğer efendimiz affederlerse aman dileyeceğim, mazeretim var."

Aslan "Ey ahmaklardan arda kalan, bu ne biçim özür? Padişahlar huzuruna bu zaman mı gelinir? Sen vakitsiz öten horozsun, başını kesmeli. Ahmağın mazereti dinlenmez.

Ahmağın özrü kabahatinden beter olur. Cahilin özrü her ilmin zehridir.

Ey tavşan! Senin özründe bilgi yok. Ben tavşan değilim ki kulağıma sokasın" dedi.

Tavşan "Padişahım, adam olmayanı da adam sırasına koy; zulüm görenin mazeretine kulak ver! Hele mevkiinin sadakası olarak yolunu şaşıranı kendi yolundan sürme!

Bütün ırmaklara su veren deniz bile her çöpü başının üstünde taşır. Deniz bu kereminden dolayı eksilmez; ihsanı yüzünden aşağılanmaz" dedi.

Aslan dedi ki: "Ben yerinde ve layık olana kerem ve ihsanda bulunurum; herkesin elbisesini boyuna göre biçerim."

Tavşan "Dinle, eğer lütfa layık değilsem kahır ejderhasının önüne baş koydum, ne yaparsan yap! Ben kuşluk vakti yola düştüm, arkadaşımla padişahıma geliyordum. Arkadaşlarım, senin için başka bir tavşanı da bana yoldaş etmişler.

Bir erkek aslan, kulunuzun kanına kastetti. Yolda, bu iki yoldaşa da sataştı. Ben ona "Biz padişahlar padişahının kuluyuz, o kapının iki küçük kapı yoldaşıyız" dedim.

Dedi ki: "Utan be! Padişahlar padişahı dediğin kim oluyor? Benim huzurumda öyle her adam olmayanın adını anma! Eğer huzurumdan iki adım ileri atarsan seni de, padişahını da paramparça ederim."

"Beni bırak, bir kerecik daha padişahımın yüzünü görüp seni haber vereyim" dedim.

Dedi ki: "Yoldaşını huzurumda rehin bırak; yoksa sen benim kanunumca kurbansın."

Ona çok yalvardık, hiç fayda etmedi. Yoldaşımı alıp beni yalnız bıraktı. Arkadaşım hem şişmanlık ve letafetçe, hem de güzelli ve irilik bakımından benim üç mislimdi.

Bundan böyle o aslan tarafından bu yol kapanmıştır, böyle bir düşman yüzünden,Padişahım, yol bağlıdır.
Bundan sonra tahsisattan ümidini kes. Ben doğru söylüyorum, doğru söz acıdır.

Sana tahsisat lazımsa yolu temizle. Haydi gel, o pervasızı oradan kaldır!" dedi.

Aslan dedi ki: "Bismillah, haydi gel bakalım, nerede o? Doğru söylüyorsan düş önüme! Onun da cezasını vereyim, onun gibi yüz tanesinin de. Fakat bu sözün yalansa seni cezalandırırım."

Tavşan; onu, kurduğu dolaba düşürmek için kılavuz gibi öne düştü. Nişan koyduğu bir kuyuya doğru yola çıktılar. Aslana derin bir kuyuyu tuzak yapmıştı. Her ikisi de kuyunun bulunduğu yere yaklaştılar. İşte sana hilebaz, saman altından su yürüten bir tavşan!

Su bir saman çöpünü ovaya götürür ama bir dağı nasıl sürükler acaba? Onun hile tuzağı aslana kemenetti. Ne tuhaf tavşan ki bir aslanı avlıyor!

Bir Musa, Firavun'u askeriyle, başındaki kalabalıkla Nil nehrinde öldürür; Bir sivrisinek yarım kanadıyla pervasızca başın beynini yarar.

Düşman sözü dinleyenin hali budur. Hasetçinin dostu olanın uğradığı cezayı gör! Haman'ı dinleyen Firavun'un, Şeytan'ı dinleyen Nemrud'un hali budur.

Düşman her ne kadar dostça söylerse de, her ne kadar taneden, yemden bahsederse de sen onu tuzak bil! Sana şeker verirse sen bunu zehir bil, bir lütufta bulunursa onu kahır bil! Kaza gelince kabuktan başka bir şey göremez, düşmanları dostlardan ayıramazsın.

Böyle olunca yalvarmaya başla, ağlayıp inlemeye, tesbihe, oruca devam et!

"Rabbim, sen gaipleri bilirsin. Günahtan dolayı bizden intikam alma" diye yalvar, yakar!

"Ey aslanları yaratan! Eğer biz bir köpeklik etmişsek bu pusudan bizim üstümüze aslanı saldırma! Güzel suya ateş şeklini, ateşe de su letafetini verme!" diye niyaz et!

Yarabbi, sen kahır şarabıyla insanı sarhoş edersen yok olan şeylere varlık suretini verir, onları var gibi gösterirsin. Sarhoşluk nedir? Taşı gevher, yünü yeşim taşı görecek derecede gözün bağlanması, görmemesidir. Sarhoşluk nedir? Ilgın ağacı göze sandal ağacı görünecek kadar duyguların değişmesidir!

Süleyman'ın büyük divan çadırı kurulunca bütün kuşlar huzuruna geldiler. Onu kendi dilini anlar, sırrını bilir bir zat bulup huzuruna canla, başla bir bir koştular.

Bütün kuşlar, cik cik ötmeyi bırakmışlar; kardeşinin seninle konuşmasından daha fasih bir surette Süleyman'la konuşmaya başlamışlardı. Aynı dili konuşma, hısımlık ve bağlılıktır. İnsan yabancılarla kalırsa mahpusa benzer.

Nice Hintli, nice Türk vardır ki dildeştirler. Nice iki Türk de vardır kibirbirlerine yabancı gibidirler. Şu halde mahremlik dili, bambaşka bir dildir. Gönül birliği dil birliğinden daha iyidir. Gönülden sözsüz, işaretsiz, yazısız yüz binlerce tercüman zuhur eder. Kuşların hepsi, bütün sırlarını, hünerlerine, bilgi ve işaretlerine ait şeyleri.

Süleyman'a birer birer apaçık söylüyorlar, kendilerini bildirmek ve tanıtmak için öğünüyorlardı. Bu öğünmek kibirden, varlıktan dolayı değildi. Her kuş, onun huzuruna varsın, yakınlarından olsun diye öğünüyordu.

Bir kul, bir efendiye kul olmak dilerse hünerinden bir miktarını ona arz eder. Fakat o efendi tarafından satın alınmayı istemezse kendisini hasta, sağır, çolak ve topal gösterir. Hüthüdün hünerini arz etme sırası geldi; sanatını ve düşüncelerini bildirme nöbeti erişti.

Dedi ki; "Ey Padişah, en küçük bir hünerimi kısaca arz edeyim. Kısa söylemek daha iyidir."

Süleyman "Söyle bakalım, o hangi hünerdir?" dedi. Hüthüt, "Gayet yükseklerde uçtuğum zaman, havadan bakınca yerin ta dibindeki suyu görürüm. O su nerededir, derinliği ne kadardır, rengi nedir, topraktan mı kaynıyor, taştan mı? Hepsini görür, bilirim.

Ey Süleyman! Ordu kurulacak yeri tayin etmek üzere beni sefere beraber götür" dedi. Süleyman da "Ey iyi yoldaş! Susuz ve uçsuz bucaksız çöllerde sen bize arkadaş ol; bu suretle su bulur, seferde yoldaşlara saka olursun" dedi.

Karga, bunu işitince hasedinden ilerleyip Süleyman'a "Hüthüt aykırı ve kötü söyledi. Padişah huzurunda söz söylemek, edebe aykırıdır. Hele yalan ve olmayacak söz olursa. Eğer onun böyle bir görüşü olsaydı bir avuç toprak altındaki tuzağı nasıl görmezdi? Nasıl olur da tuzağa tutulurdu, nasıl olur da ümitsiz bir halde kafese girerdi?" dedi.

Bunun üzerine Süleyman dedi ki: "Ey Hüthüt! Daha ilk kadehte böyle bulunman layık mı, akla sığar mı? Ayran içen! Kendini nasıl oluyor da sarhoş gösteriyor, huzurumda sonu yalan çıkacak bir söz söylüyorsun?"

Hüthüt dedi ki: " Padişahım, Allah aşkına bu çıplak yoksul hakkında düaAşmanın söylediği sözü dinleme! Eğer ettiğim dava yalansa işte başımı koydum, boynumu vur! Kaza hükmünü inkar eden karga, binlerce aklı olsa yine kafirdir. Sende "kafirler" sözünden " " harfi, küfür sıfatlarından bir sıfat bulunsa kadının ferci gibi şehvet yerisin, pis pis kokarsın .

Eğer kaza gözümü ve aklımı kapatmazsa ben tuzağı havada da görürüm. Fakat kaza gelince bilgi, uykuya dalar, ay kararır gün tutulur. Kazanın bu çeşit hilesi nadir midir ki? Kaza ve kaderi inkar edenin inkarı bile bil ki kaza ve kaderdendir".

"Allemelesma" ya bey olan, her damarında yüz binlerce ilim bulunan insanlar atası, her şeyin adını, nasılsa öylece bilmiş sonunda ne olacaksa sonuna kadar da agah olmuştu. O, eşyaya ne lakap verdiyse değişmemiştir; çevik dediği tembel çıkmıştır.

Sonunda mümin olacak kimseyi önceden gördü; sonunda kafir olacak adamda ona belli oldu.

Her şeyin adını bilenden işit; "Allemelesma" remzinin sırrını duy! Bize göre her şeyin adı, görünüşe tabidir; nasıl görünüyorsa biz, ona öyle deriz. Fakat Allah'ya göre iç yüzüne hakikatine tabidir.

Musa'ya göre sopasının adı asa; Yaratan yanında ise ejderha idi. Bu alemde Ömer'in adı puta tapan idi, halbuki "Elest" te onun ismi mümindi.

Bizim yanımızda adı meni olan şey, Hak yanında şu benlikle zahir olan süretti. Bu meni yokluk aleminde vardı; eksiksiz, artısız aynen Allah'nın ilminde mevcuttu.

Hasılı Allah indinde sonumuz ne olacaksa hakikatte adımız o olmuştur. Allah insana akıbetine göre bir ad koyar. Halkın taktığı ödünç ada göre değil!

Adem'in gözü Allah'nın pak nuru ile gördüğünden adların hakikati ve iç yüzü ona ayan olur. Melekler onda Hak nurunu görünce hepsi ona yüzüstü secdeye vardılar.

Adını andığım şu Adem'i kıyamete kadar övsem, vasıflarını saysam yine övmekten acizim! Adem bunların hepsini bildi. Fakat kaza gelince nehyi bilme yüzünden hataya düştü. Acaba bu nehiy, haram olduğundan mıdır, yoksa korkutmak için mi?

Gönlünce tevili üstün tutunca kendisi hayrette iken tabiatı, buğdaya doğru koştu. Bahçıvanın ayağına diken batınca hırsız fırsat buldu, esvabını çalıp kaçtı.

Adem hayretten kurtulup tekrar yola gelince gördü ki hırsız eşyayı iş yerinden götürmüş! "Rabbena İnna zalemna" deyip ah etmeye başladı. Yani "karanlık bastı yol kayboldu" dedi.

Bu kaza, güneşi örten bir buluttur. Aslan ve ejderha bile ondan feryat ve figan etmektedir. "Kaza ve kader zuhur edince bir tuzağı bile görmüyorsam bu yolda cahil olan yalnız ben değilim ya!"

Zorlamayı bırakıp feryad ü figana koyulan kişi ne kutlu kişidir; o, iyi bir işe sarılmıştır. Eğer kaza, seni gece gibi sararsa sonunda yine elinden tutacak odur. Yüz kere canına kastederse yine sana can veren, derdine derman olan kazadır. Bu kaza yüz kere yolunu kesse de yine senin çadırını göklerin üstüne kurar. Seni eminlik mülküne götürmek için bu korkutmasını inayet bil!

Bu sözün sonu gelmez, söz de uzadı. Sen tavşanla aslan hikayesini dinle.

Kuyu yanına gelince aslan, tavşanın geri kaldığını gördü. Dedi ki: "Niçin ayağını geri çektin. Ayağını geri çekme ileri gel!"

Tavşan "Ayağım nerede? Elim ayağım kesildi. Canım tir tir titriyor,yüreğim yerinden oynadı. Yüzümün rengini görmüyor musun? Altın sarısı gibi. Rengim, ne halde

olduğumu bildiriyor.

Allah yüze "bildirici" demiştir. Onun için ariflerin gözü, yüze dalmış kalmıştır. Renk ve koku, can gibi haber verir; atın kişnemesi atın mevcudiyetini bildirir.

Eşeğin sesini kapının sesinden fark edesin diye her şeyin sesi, o şeyi haber verir. Peygamber insanları ayırt etmek hususunda "insan sözünde gizlidir" dedi.

Yüzün renginde gönül halinden bir nişan vardır. Bana acı sevgimi kalbinde tut! Kırmızı yüz sahibinin, refah ve saadetine delalet eder, sarı yüz, meşakkat ve bela içinde olduğunu bildirir.

Elimi, ayağımı alana, yüzümün rengini uçurana, kuvvetimi giderene, çehremi bozana uğradım. Önüne geleni kırana, ağaçları kökünden, dibinden söküp çıkarana sataştım. Adamları, hayvanları, cemadat ve nebadatı mat edene rastladım.

Bunlar cüziyattır, küllüyatın da onun yüzünden renkleri sararmış, kokuları bozulmuştur. Cihan; gah sabredip gah şükrettikçe bağlar, bahçeler gah giyinir, gah çırılçıplak kalır. Güneş ateş renginde doğmuşken diğer bir saatte baş aşağı batar; göklerde parıldayan yıldızlar; zaman zaman ihtirake uğrarlar. Güzellikte yıldızlardan daha parlak olan ay da ince ağrıya tutulup hilal olur. Çok sakin ve edepli olan bir yeri de sarsıntı sıtmaya düşürür.

Nice dağlar, bu ansızın gelen felaketten dolayı yeryüzüne kumlar gibi dağılıvermiştir! Ruhla eş olan hava bile kaza baş gösterince veba kesilir, ufunetlenir:
Ruhun kız kardeşi olan latif su, bir gölcükte sarı, acı ve bulanık bir hale gelir; azametli ve kibirli ateşi bile bir yel söndürüverir!

Denizin halini de ıstırabından, coşkunluğundan anla, akılının değişik durduğunu, kalıptan kalıba girdiğini bil! Allah rızasını arayıp duran başı dönmüş feleğin hali de oğullarının hali gibidir:

Gah en altta, gah ortada, gah en tepede. Onda da bölük bölük kutlu ve yomsuz zamanlar var! Ey külliyat ile karışmış olan, ey insan! Basit cisimlerin halini de kendinden kıyas et! Külliyatın böyle hastalıkları, böyle dertleri olunca onların cüzilerinin yüzü nasıl sararmaz?
Hele birbirine zıt olan şeylerden; su, toprak, ateş ve yelden meydana gelmiş cüzü...

Koyunun kurttan kaçmasına şaşılmaz; şaşılacak şey bu koyunun kurda gönül vermesidir! Sağlık zıtların sulhüdür; aralarında savaşın başlamasını da ölüm bil!

Allah'nın lütfu, bu aslanla yaban eşeğine, bu iki zıtta, vefakarlık hususunda bir ülfet vermiştir. Dünya hasta ve mahpus olunca, hastanın fani olmasına şaşılır mı?"

Tavşan aslana bu çeşit nasihatler verip "Ben bu sebepler yüzünden geriledim" dedi.

Aslan dedi ki: "Sen bu sebepleri bırak ta şu geriye çekilmenin sebebini söyle, benim maksadın o."

Tavşan, O "aslan bu kuyunun içinde oturuyor; bu kalenin içinde bütün afetlerden emin" dedi.

Aklı olan kimse oturmak için kuyu dibini seçmiştir. Çünkü gönül, sefaları halvetler.

Kuyunun karanlığı, halkın verdiği karanlıklardan daha iyidir. Halkın ayağını tutan, halkla karışıp görüşen; başını kurtaramamış, selamete erişememiştir.

Aslan "İleri yürü. Benim açacağım yara, onu kahreder, bir bak , o aslan orada mı?" dedi.

Tavşan "Ben o ateşten bir kere yanmışım. Sen beni kucağına alırsan, ey kerem madeni, ancak o vakit yardımınla gözümü açar, kuyuya bakabilirim" dedi.

Aslan onu kucağına aldı. O da aslanın himayesinde kuyuya kadar vardı. Kuyunun içine, suya bakınca aslanın ve onun aksi parıldadı. Aslan su içinde parıldayan aksiiini gördü. Suda bir aslan şekliyle kucağında şişman bir tavşan şekli gördü. Su içinde düşmanını görünce tavşanı bırakıp kuyu içine sıçradı.Kendi kazdığı kuyuya kendi düştü. Çünkü yaptığı zulüm kendi başına geldi.
Zalimlerin zulmü karanlık bir kuyudur; bütün alimler böyle dediler:

Daha ziyade zalim olanın kuyusu, daha korkunçtur. Adalet "daha kötüye daha kötü ceza verilir" buyurmuştur. Ey zulümle bir kuyu kazan! Sen kendin için tuzak hazırlıyorsun. İpek böceği giiibi kendi etrafını örme; kendine kuyu kazarsan bari kararlıca kaz! Zayıfları sen yardımcısız, kimsesiz sanma; Kur'andan "İza cae nasrullah"ı oku.

Sen filsen, düşmanın senden ürkmüşse sana ceza olarak işte ebabil kuşu gelip çattı.

Yerde bir zayıf aman dilerse, gökyüzü askerleri birbirlerine karışırlar. Sen birisini dişinle ısırıp da kan içinde bırakırsan diş ağrısına tutulunca ne yaparsın?

Aslan, kuyuda kendisini görünce hiddetinden o anda kendini düşmanından ayırt edemedi. Kendi aksini kendi düşmanı sandı,
hulasa kendine kılıç çekti.

Ey Adam! İnsanlarda gördüğün bir çok zulümler, senin huyundur; sen kendi huyunu onlarda görüyorsun.

Senin varlığın, nifakın, zulmün, gafletin onlara aksetmiştir. Sen o sun, sen kendini yaralamaktasın. O anda lanet ipliğini kendine kendin dokuyorsun!

O kötülüğü sen kendinde açıkça görmüyorsun. Görsen kendine kendin candan düşman olurdun. Ey ahmak kendine saldıran o aslan gibi sen de kendine saldırıyorsun. Ahlakının künhüne erişir, hakikatini anlarsan o adam olmamazlığın senden olduğunu bilirsin. Aslan; başka bir aslan gibi görünen şeklin, kendi aksinden , ibaret olduğu kuyu dibinde zahir oldu. Bir zayıfın dişini söken, o ters gören aslanın işini işlemektedir.

Ey başkasının yüzünde kötü bir ben gören! Gördüğün kendi beninin aksidir, ondan nefret etme! "Müminler birbirinin aynasıdır". Bu haberi Peygamberden rivayet etmediler mi?

Gözünün önüne gök renkli bir cam koymuşsun, o sebepten alem sana gök görünüyor. Kör değilsen bu körlüğü kendinden bil. Kendine kötü de başkasına deme!

Eğer mümin Allah nur ile bakmamış olsaydı; gaip mümine bütün çıplaklığı ile nasıl görünürdü? Fakat sen Allah nuru ile değil Allah ateşi ile baktığından kötülükte kaldın iyilikten gafil oldun.

İyiliği kötülükten ayırt edemedin, kötülükten de gafil oldun; iyilikten de. Ey gama kedere dalmış adam! Azar azar ateşe nur serp ki ateşin nura dönsün.

Ya Rabbi, sen de o tertemiz suyu serp de alemin şu ateşi tamamıyla nur olsun.

Denizin suyu hep ferman altındadır; ya Rabbi su da senindir, ateş de.
Sen istersen ateş, latif su olur; dilemezsen su bile ateş kesilir. Bizim şu niyazımızı da yine sen ilham etmektesin. Zulümden kurtulmamız, senin ihsanındır. Sen bize bu isteği, biz istemeksizin verdin, hadsiz, hesapsız ihsanlar da bulundun.

Tavşan kurtulduğuna sevinerek ovaya, av hayvanlarına koştu. Aslanın kuyuda öldüğünü görünce çayıra doğru güle oynıya gitmekte idi. Ölümün pençesinden kurtulduğundan ayağı yerden kesilmiş, sevinmiş; el çırpmakta, dallar, yapraklar gibi yeşermiş neşelenmiş, oynamaktaydı.

Dallar, yapraklar toprak hapsinden kurtulunca başlarını yükseltir, rüzgarın eşi arkadaşı olurlar. Yapraklar, daldaki tomurcukları yarıp çıkınca ağacın ta üstüne çıkarlar.

Her meyve ve her yaprak, tomurcuğunun diliyle Allah'nın şükrünü terennüm eder. Bizim aslımızı ihsan sahibi Allah yetiştirdi, nihayet ağaç kalınlaştı, doğrulup yükseldi de. Su çamur içinde olan canlar da bataklıklardan, su ve çamurdan kurtulunca gönülleri sevinç dolu bir halde.

Allah aşkının havasında raks ederler; ayın on dördü gibi noksansız ve tam bir hale gelirler. Tenleri oynayıp durur, ya canları ne haldedir? Sorma! Tamamı ile can olanlara gelince; onları hiç sorma (anlatmaya imkan yok!)

Tavşan aslanı zindana soktu, aslan için ne ayıp şey; bir tavşancıktan geri kaldı! Böyle bir ayıba sahip olduğu halde şaşılacak şey şurasıdır ki bir de kendisine Fahrettin lakabını takmalarını ister!

Ey kişi! Sen bu dünya kuyusunun dibinde mahpus kalan bir aslansın. Tavşan gibi olan nefsin seni nasıl kahretti? Senin tavşan nefsin sahrada yiyip içmekte, zevk ve sefa etmekte. Sen ise şu dedikodu, bahis ve münakaşa kuyusunun dibindesin!

O aslan avcısı tavşan, av hayvanlarının bulunduğu yere koşup "birbirinizi muştulayın. Size müjdeci geldi. Müjde ey zevki sefaya dalmış olanlar! Müjde ki o cehennem köpeği, geldiği cehenneme gitti.

Müjde! Allah, o can düşmanının dişlerini söktü. Pençesiyle nice başlar ezen düşmanı, ölüm süpürgesi çerçöp gibi süpürdü gitti" dedi.

O zaman bütün hayvanlar, sevinçli bir halde gülüp oynayarak, onun yüzünü öptüler. Etrafına halka oldular. O çırağ gibi ortalarındaydı. Bütün sahradakiler ona secde ettiler.

"Sen gökten inen bir melek misin, yoksa peri misin? Hayır ne meleksin ne peri! Sen, erkek aslanların azrailisin! Ne olursan ol; canımız sana kurban olsun! Ona galip geldin, elin kolun sağ olsun!
Allah bu suyu senin arkından akıttı; eline koluna aferin. Bir daha söyle! Onu hile ile nasıl inandırdın; o zalimi düzenle nasıl kahrettin?
Bir daha söyle ki hikayen dertlere derman, canlara merhem olsun! Bir daha söyle ki o sitemkarın zulmünden canlarımızda yüz binlerce yaralar var" dediler.

Tavşan dedi ki: "Ey ulular! Allah yardım etti, yoksa dünyada bir tavşan kim oluyor ki? Koluma kuvvet, kalbime kudret verdi, cenneti, huriyi kucağıma attı.

Üstünlükler Hak'tan gelir, hallerin değişmesi de ondandır. Hak; bu kuvvet kudreti zan ve yakin ehline nöbetleşe göstermektedir.

Ey ikbal nöbetine erişen! Kendine gel, sevinme! Sen nöbetle mukayyetsin, hürlük taslama! Saltanatı nöbetten üstün olan, ikbali ebedi bulunan nöbet davulunu yedi yıldızdan üstün bir yerde çalarlar.

Nöbetten üstün olanlar, baki padişahlardır; onlar daima ruhlara sakidir. Bir iki gün su içmeyi terk edersen ağzını ebediyet şarabına daldırır, o hakikat şarabını içersin.

HZ.ÖMER'İN KERAMETİ

"KÜÇÜK MUHAREBEDEN BÜYÜK MUHAREBEYE DÖNDÜK" SÖZÜNÜN TEFSİRİ

Ey padişahlar! Dışarıdaki düşmanı öldürdük; içimizde ondan beter bir hasım var. Bunu öldürmek, aklın fikrin işi değil. İçerideki aslan öyle tavşan maskarası olmaz. Cehennem, bu nefistir; cehennem, bir ejderhadır ki harareti denizlerle eksilmez. Yedi denizi içer de yine kocakarıya benzeyen nefsin harareti ve coşkunluğu azalmaz.

Taşlar, taş yürekli kafirler; ağlayıp inleyerek mahcup bir halde cehenneme girerler. Hak'tan ona şu nida gelmedikçe bu kadar azaba da kanaat etmez:

"Doydun mu" denir. O kurt ve sırtlan gibi "Hayır doymadım" der. İşte ateş, işte sana harareti! Bütün bir alemi, bir lokma edip yutar da yine midesi "Daha fazla yok mu" diye bağırır.

Nihayet Hak onun üstüne Lamekan aleminden ayağını koyar da işte o vakit derhal sakinleşir. Bizim nefsimiz de cehennemin bir parçasıdır. Onun için cüziler daima küllün tabiatındadır. Nefsi öldürecek ayak da ancak Hak'ın ayağıdır. Zaten nefsin yayını Hak'tan gayrı kim çekebilir? Yaya ancak doğru ok koyarlar. Bu yayın ters ve eğri okları da vardır. Ok gibi doğru ol da yaydan kurtul! Çünkü her doğru okun, yaydan fırlayacağına şüphe yok.

Dış savaşından kurtulunca iç savaşına yüz tuttum. Biz şimdi küçük muharebeden döndük; Peygamberle beraber büyük muharebedeyiz. Allah'dan denizleri yaran bir kuvvet isterim ki bu kaf dağını iğne ile yerinden koparıp atayım.

Şunu bil ki safları bozup dağıtan aslanla savaşmak kolaydır. Asıl aslan nefsini mağlup edendir. "

Bunun hakkında sen bir hikaye dinle de sözümden hisse al:

Rum Kayseri'den, Medine'de Ömer'e uzak çölleri aşarak bir elçi geldi. Medine halkına "Halifenin köşkü neresidir ki atımı, eşyamı oraya çekeyim" dedi.

Halk dedi ki: "Onun köşkü yok; Ömer'in köşkü ancak aydın canıdır.
Gerçi emir diye adı sanı duyulmuşsa da onun, yoksullar gibi ancak bir kulübeciği var.

Kardeş onun köşkünü nasıl görebilesin? Gönül gözünde kıl bitmiş. Gönül gözünü kıldan ve hastalıktan arıt, sonra köşkünü görmeyi gözet. Kimin canı heveslerden arınmışsa derhal tertemiz Allah tapusunu, Allah dergahını görür.

Muhammed, bu ateşten, bu dumandan temizlendiğinden nereye yüz çevirse orada Allah cemalini gördü. Seni kötülüğe sevk eden vesveselere yoldaş, oldukça "Semme vechullah"ı nasıl bilebilirsin?

Kimin kalbinde kapı açılırsa gönül göğünde yüzlerce güneş görür. Yıldızların içinde ay nasıl görünürse başkaları arasında Allah da öyle görünür. Fakat iki parmağını iki gözünün üstüne koy; bir şey görebilir misin? İnsaf et!

Sen görmesen de dünya yok değildir. Kusur, ancak şom nefsin parmağında. Kendine gel! Gözünden parmağını kaldır da ne istiyorsan gör.

Nuh'un ümmeti, Nuh'a "nerede sevap" dediler. Nuh "duymamak, görmemek için elbisenize büründüğünüz cihette. Elbiselerinizi bürünüp yüzünüzü, başınızı sardınız; ondan dolayı gözünüz olduğu halde görmediniz" dedi.

İnsan gözden ibarettir. Geri kalanı bir deridir. Göz de dostu gören göze derler. İnsan dostu görmeyince kör olsun, daha iyi. Böyle adam Süleyman bile olsa karınca ondan yeğdir".

Bu yepyeni sözler, Rum elçisini semaa getirdi, Ömer'i görmek iştiyakı arttı. Gözünü o padişahı aramaya dikti, eşyasını da kaybetti, atını da. O iş erinin ardına düşmüş, her tarafa koşmakta, delicesine onu aramaktaydı. "Dünyada böyle adam da olur mu ki cihandan can gibi gizlenmiş" diyordu.

Candan kul olmak için onu aradı. Şüphesiz, arayan bulur. Bir bedevi karısı, onun yabancı olduğunu gördü; Ömer'i aradığını anlayıp "İşte şuracıkta, şu hurma ağacının altında ; hurma ağacının dibinde, halktan ayrılmış, yapayalnız gölgelikte uyuyan Allah gölgesini gör" dedi. Elçi oraya gelip uzakta durdu. Ömer'i görünce titremeye başladı.

O uyuyandan elçiye bir heybet, gönlüne hoş bir hal geldi. Muhabbet ve heybet birbirinin zıttı iken gönlünde bu iki zıttın birleştiğini gördü.

Kendi kendine "Ben nice Padişahlar gördüm; büyük sultanların makbulü oldum. Onlardan korkmaz, ürkmezdim. Bu adamın heybeti aklımı başımdan aldı. Aslanlar, kaplanlar bulunan ormanlara daldım, yüzümün rengi bile kaçmadı. Bir çok savaşlarda bulundum; savaş başlayınca ağır yaralar aldım, düşmanları ağır bir surette yaraladım. Bütün bu ahvalde kalbim, diğerlerinden daha kuvvetli idi.

Bu adam silahsız, kuru yerde yatıyor; benim yedi azam tir tir titremekte; bu ne? Bu heybet Hak'tan halktan değil; bu heybet şu abalı adamdan gelmiyor" dedi.

Bir kişi Hak'tan korkup takva yolunu tuttu mu: cin olsun, insan olsun, onu kim görse korkar. Bu düşünce içinde hürmetle ellerini bağladı. Bir müddet sonra Ömer, uykudan uyandı.

Elçi Ömer'i tazim etti, ona selam verdi. Peygamber "önce selam sonra söz" demiştir.

Ömer, selamı alıp onu yanına çağırdı, onu teskin etti, karşısına oturdu.

Korkanı, emin ederler, gönlünü yatıştırırlar. "Korkmayın" sözü, korkanlara sunulan hazır yemektir. Ve bu yemek tam onlara layıktır.

Korkusu olmayana nasıl" korkma" dersin? Niye ona ders veriyorsun? O, derse muhtaç değil ki! Ömer, o yüreği oynayan kimseyi sevindirdi, yıkılmış gönlünü yaptı. Ondan sonra en güzel bir yoldaş olan Allah'nın tertemiz sıfatlarına dair ince bahislere daldı. Elçiye makam nedir? Hal neye derler? Anlasın bilsin diye Allah'nın Abdallara gönderdiği lütuf ve ihsanları nakletti.

Hal güzel bir gelinin cilvesidir; makam ise o gelinle halvet olup vuslatına erişmektir.

Gelinin cilvesini padişahta görür, başkaları da. Fakat onunla vuslat ancak aziz padişaha mahsustur. Gelin, havassa da cilve eder, avama da. Ama onunla halvete giren ancak padişahtır.

Sufiler içinde hal ehli çoktur, fakat aralarında makam sahibi nadirdir. Ömer elçiye can mevzilerini söyledi, ruh seferlerini anlattı.

Zamandan dışarı olan, zamana sığmayan bir zamandan, azamete mensup kutsiyet makamından. Ruh simurgunun, bu aleme gelmeden önceki geniş uçuşlarından bahsetti. Ruhun, o alemde bir uçuşu ufukları aşıyordu; iştiyak çekenlerin ümitlerinden de ileri gidiyordu, hırslarından da! Ömer, o yabancı çehreli zatı tam dost buldu, canının Allah sırlarını dilediğini anladı.

Şeyh, kamildi, talibin de tam bir isteği vardı. Yolcu çevikti, at da kapıdaydı. O mürşit, onun irşat edilmeye kabiliyeti olduğunu gördü; tertemiz tohumu temiz yere ekti.

Elçi "ya Emirülmü'minin! Can yücelerden yere nasıl indi? Hiçbir şeyle mukayyet olmayan can kuşu nasıl kafese girdi?" diye sordu. Ömer dedi ki: "Hak, ona afsunlar okudu, hikayeler söyledi.

Allah; gözü kulağı olmayan yokluklara afsun okuyunca onlar, coşmaya başlarlar; varlık alemine konarlar. Yok olanlar, onun afsunu ile varlık diyarına takla atarak ve derhal gelirler. Sonra var olana yine bir afsun okuyunca onu yokluğa derhal ve iki çifte atla sürer.

Gülün kulağına bir şey söyledi, güldürdü. Taşın kulağına bir şey söyledi, akik ve maden haline getirdi. Cisme bir ayet okudu, can oldu. Güneşe bir şey söyledi parladı. Sonra yine güneşin kulağına korkunç bir şey üfler yüzüne yüzlerce perde iner. O kelam sahibi Allah, bulutun kulağına bir şey okur; gözünden misk gibi yaşlar akıtır. Toprağın kulağına ne söyledi ki murakebeye vardı, dalgın bir halde kaldı!

Tereddüt içinde kalan, hayretlere düşen kişinin kulağına da Hak, bir muamma söylemiştir. Bu süretle onu iki şüphe arasında hapseder. "Ey yardımı istenen Allah! Şunu mu yapayım, bunu mu?" der. İki şıktan birini üstün tutar, üstün tuttuğunu yaparsa o da yine Hak'tandır.

Can aklının tereddüt içinde bocalamasını istemezsen o pamuğu can kulağına tıka. Ki Allah'nın o muammalarını anlasın, gizlice ve açıkça söylenen sözleri idrak edesin. Böyle yaparsan can kulağı vahiy yeri olur. Vahiy nedir? Zahiri duygudan gizli söz.

Can kulağı ile can gözü, zahiri duyguya yabancıdır; o duygu, bu duygudan bambaşkadır. Akıl ve duygu kulağı bu hususta muhlistir

Cebir meselesi, aşkımı ihtiyarsız bir hale getirdi, sabrımı elden aldı. Aşık olmayansa cebri hapsetti, onu inkar yahut takyid eyledi.Halbuki bu, Hak'la beraberlik ve birliktir, cebir değil... Bu, ayın tecellisidir bulut değil. Cebir bile olsa, herkesin bildiği cebir; yalnız kendi menfaatini gözeten Nefsi Emmarenin cebri değildir.

Ey oğul! Allah, kimlerin gönül gözünü açtıysa bu cebri onlar anlar. Gayb ve istikbal onlara apaçık görünmektedir. Maziyi anış onlarca değersiz bir şeydir. Onların ihtiyarı da başka türlüdür, cebri de. Yağmur damlaları sedeflerin içinde inci olur. Sedeften dışarıda küçük, büyük damlalar var, sedefin içinde ise küçük, büyük inciler.

Onlarda misk ahusunun göbeğindeki kabiliyet vardır. Dışarıdaki kan damlaları, bunların içlerinde misktir. Sen dışarıdaki kan, göbeğin içinde nasıl misk olur? Deme! Bu bakır, dışarıda adi ve bayağı bir şeyken iksirin içinde nasıl altın olmuş da deme!

İhtiyar ve cebir, sende bir hayalden ibarettir. Onlardaysa Allah azametinin nuru haline gelmiştir. Ekmek sofrada durduğu müddetçe cansızdır. Fakat insan vucudunda neşeli ruh kesilir. Sofranın ortasında duran o ekmeğin can olması imkansızdır. Fakat can, sel sebil suyu ile o olmayacak şeyi yapar, ekmeği ruh haline getirir.

Ey doğru okuyup doğru anlayan! Bu can kuvvetidir; bir düşün, o canlar canının kuvveti ne olabilir? İnsanın bir tek kolu, candan gelen kuvvetle dağı, denizle madenlerle yarıp delmekte. Dağ yaran (Ferhat) ın candan gelen kuvveti taş delmek, canlar canının kuvveti de ayı ikiye bölmektir.

Gönül, Allah sırları dağarcığını açarsa can, arşa doğru süratle koşar gider.

Ömer'den, bu sözleri işitince elçinin gönlünde bir parlaklık belirdi. Sual de mahvoldu cevapta... hatadan da kurtuldu, doğrudan da.Aslı anladı, ferilerden geçti. Ancak bir hikmete erişip faydalanmak için sormaya başladı:

Ömer'e "O duru suyun bulanık yerde hapsedilmesinin hikmeti ne, bunda ne sır var? Duru su, toprakta gizlenmiş; saf can cisimlerde mukayyet olmuş, sebebi ne?" dedi.

Ömer dedi ki: "Sen derin bir bahse dalıyorsun. Mesela manayı harflerle takyid eder (bir söz söylersin). Serbest olan manayı hapsettin, nefesi bir kelime ile takyid eyledin. Sen faydadan mahçup iken; ruhun bedene gelmesindeki faydayı bilmezken; bunu bir fayda elde etmek için yaparsın da.

Fayda, kendisinde zuhur eden Allah, bizim gördüğümüzü nasıl görmez? Mananın kelimelerle söylenmesinde yüz binlerce fayda var. Bu faydaların her biri, canın cesede girmesindeki faydaya nispetle pek değersiz.

Cüzilerin cüz'ü olan senin bu nefesin, bu söz söylemen, külli bir fayda temin ederse ruhun bedene girmesiyle meydana gelen kül, neden faydasız olsun? Sen bir cüz iken fayda görüyorsun. O halde neden kınama elini külle uzatıyor, onu neden kınıyorsun?

Sözün faydası yoksa söyleme, varsa itirazı bırakıp şükretmeye çalış! Allah'ya şükretmek herkesin boynunun borcudur. Kavga etmek, suratını ekşitmek şükür değildir. Şükretmek surat ekşitmeden ibaretse sirke gibi şükreden hiç kimse yok!

Sirke, ciğere gitmek için yol arıyorsa ona "şekerle karış da sirkengübin ol" de!

Manayı şiire sıkıştırmaya çalışmak, haptolmakla müsavi, ondan gayrı bir şey değil. Şiirde mana, sapan gibi istenen yere gitmesine imkan yok. Elçi, bu bir iki kadehle kendinden geçti; hatırında ne elçilik kaldı, ne getirdiği haber! Allah kudretine hayran olup kaldı; makam erişip sultan oldu. Sel denize kavuştu deniz oldu. Tane ekinliğe vardı ekin oldu.

Ekmek Adem Atanın vucuduna karıştı, ölü iken dirildi, haberdar oldu. Mum ve odun, ateşe can verip yanınca nursuz vücutları nurlandı. Sürme taşı, (döğülüp) gözlere çekilinceiyi görmeye sebep oldu, gözcü kesildi.

Ne mutlu o adama kendisinden kurtulmuş, diriye ulaşmıştır! Yazık o diriye ki ölü ile oturmuş, ölmüş; hayatını kaybetmiştir!

Allah Kur'anına kaçar, sığınırsan Peygamberlerin ruhlarına karışırsın.

Kur'an; Peygamberlerin, Allah'nın temiz ululuk denizindeki balıkların halleridir.

Fakat okur da dediğini tutmazsan farzet ki peygamberleri, velileri görmüşsün (inanmadıktan onlara uymadıktan sonra ne fayda!).

Kur'an'ın hükümlerini tutar, kıssalarından hisse alırsan can kuşuna ten kafesi dar gelir. Kafeste mahpus olan kuşun kurtulmak istememesi cahilliktendir. Kafeslerden kurtulan ruhlar, Allah'ya layık ve halka rehber olan peygamberlerdir.

Onların sesleri, kafeslerin dışından ve din makamından gelir: "Sana kurtuluş yolu ancak budur, bu! Biz bu daracık kafesten bununla kurtulduk. Bu kafesten kurtulmanın bundan başka çaresi yok!

Kazandığın şöhretten kurtulman için inleyip duran bir hasta haline gir. Zaten halk arasında meşhur olmak sağlam bir bağdır. Bu bağ bu yolda demir bir bağdan aşağımıdır ki?"
Ömer'den, bu sözleri işitince elçinin gönlünde bir parlaklık belirdi. Sual de mahvoldu cevapta... hatadan da kurtuldu, doğrudan da.Aslı anladı, ferilerden geçti.
Ancak bir hikmete erişip faydalanmak için sormaya başladı:

Ömer'e "O duru suyun bulanık yerde hapsedilmesinin hikmeti ne, bunda ne sır var? Duru su, toprakta gizlenmiş; saf can cisimlerde mukayyet olmuş, sebebi ne?" dedi.

Ömer dedi ki: "Sen derin bir bahse dalıyorsun. Mesela manayı harflerle takyid eder (bir söz söylersin). Serbest olan manayı hapsettin, nefesi bir kelime ile takyid eyledin.Sen faydadan mahçup iken; ruhun bedene gelmesindeki faydayı bilmezken; bunu bir fayda elde etmek için yaparsın da. Fayda, kendisinde zuhur eden Allah, bizim gördüğümüzü nasıl görmez? Mananın kelimelerle söylenmesinde yüz binlerce fayda var. Bu faydaların her biri, canın cesede girmesindeki faydaya nispetle pek değersiz.
Cüzilerin cüz'ü olan senin bu nefesin, bu söz söylemen, külli bir fayda temin ederse ruhun bedene girmesiyle meydana gelen kül, neden faydasız olsun? Sen bir cüz iken fayda görüyorsun. O halde neden kınama elini külle uzatıyor, onu neden kınıyorsun?
Sözün faydası yoksa söyleme, varsa itirazı bırakıp şükretmeye çalış! Allah'ya şükretmek herkesin boynunun borcudur. Kavga etmek, suratını ekşitmek şükür değildir. Şükretmek surat ekşitmeden ibaretse sirke gibi şükreden hiç kimse yok!

Sirke, ciğere gitmek için yol arıyorsa ona "şekerle karış da sirkengübin ol" de!
Manayı şiire sıkıştırmaya çalışmak, haptolmakla müsavi, ondan gayrı bir şey değil. Şiirde mana, sapan gibi istenen yere gitmesine imkan yok.

Elçi, bu bir iki kadehle kendinden geçti; hatırında ne elçilik kaldı, ne getirdiği haber! Allah kudretine hayran olup kaldı; makam erişip sultan oldu. Sel denize kavuştu deniz oldu. Tane ekinliğe vardı ekin oldu.

Ekmek Adem Atanın vucuduna karıştı, ölü iken dirildi, haberdar oldu. Mum ve odun, ateşe can verip yanınca nursuz vücutları nurlandı.

Sürme taşı, (dövülüp) gözlere çekilince iyi görmeye sebep oldu, gözcü kesildi.

Ne mutlu o adama kendisinden kurtulmuş, diriye ulaşmıştır! Yazık o diriye ki ölü ile oturmuş, ölmüş; hayatını kaybetmiştir!

Allah Kur'anına kaçar, sığınırsan Peygamberlerin ruhlarına karışırsın.
Kuran; Peygamberlerin, Allah'nın temiz ululuk denizindeki balıkların halleridir.
Fakat okur da dediğini tutmazsan farzet ki peygamberleri, velileri görmüşsün (inanmadıktan onlara uymadıktan sonra ne fayda!). Kuran'ın hükümlerini tutar,

kıssalarından hisse alırsan can kuşuna ten kafesi dar gelir.

Kafeste mahpus olan kuşun kurtulmak istememesi cahilliktendir. Kafeslerden kurtulan ruhlar, Allahya layık ve halka rehber olan peygamberlerdir.
Onların sesleri, kafeslerin dışından ve din makamından gelir: "Sana kurtuluş yolu ancak budur, bu! Biz bu daracık kafesten bununla kurtulduk. Bu kafesten kurtulmanın bundan başka çaresi yok!

Kazandığın şöhretten kurtulman için inleyip duran bir hasta haline gir. Zaten halk arasında meşhur olmak sağlam bir bağdır. Bu bağ bu yolda demir bir bağdan aşağımıdır ki?"

ŞEYTAN ADEM'E NEDEN SECDE ETMEDİ ?

Hak'kın yaptıklarını da gör, bizim yaptıklarımızı da. Her ikisini de gör ve bizim yaptığımız işler olduğunu bil, zaten bu meydanda. Ortada halkın yaptığı işler yoksa, her şeyi Hak yapıyorsa, şu halde kimseye "bunu niye böyle yaptın" deme!

Allah'nın yaratması, bizim yaptığımız işleri meydana getirmektedir. Bizim işlerimiz Allah işinin eseridir.

Söz söyleyen kimse, ya harfleri görür, yahut manayı. Bir anda her ikisini birden nasıl görebilir? İnsan konuşurken manayı düşünür, onu kastederse harflerden gafildir. Hiçbir göz bir anda hem önünü hem ardını göremez. Şunu iyice bil! Önünü gördüğün zaman ardını nasıl görebilirsin?

Madem ki can, harfi manayı bir anda kavrayamıyor, nasıl olur da hem işi yapar, hem o iş yapma kudretini yaratır? Ey oğul! Allah, her şeye muhittir. Bir işi yapması, o anda diğer bir işi yapmasına mani olamaz.

Şeytan, "Bima ağveyteni" dedi; o alçak ifrit, kendi fi'lini gizledi.

Adem ise "Zalemna enfüsena" dedi; bizim gibi Hak'kın fiilinden gafil değildir.

Günah ettiği halde edebe riayet ederek Allah'ya isnad etmedi. Allah'nın halk ettiğini gizledi. O suçu kendine atfettiğinden ihsana nail oldu.

Adem, tövbe ettikten sonra Allah, "Ey Adem! O suçu, o mihnetleri, sen de ben yaratmadım mı?" O benim taktirim benim kazam değil miydi; özür getirirken niye onu gizledin?" dedi.

Adem "Korktum, edebi terk etmedim" deyince Allah, "İşte ben de onun için seni kayırdım" dedi.

Hürmet eden hürmet görür. Şeker getiren badem şekeri yer. Temiz şeyler temizler içindir; sevgiliyi hoş tut, hoşluk gör; incit, incin!

Ey gönül! Cebirle ihtiyarı birbirinden ayırt etmek için bir misal getir ki ikisini de anlayasın:

Titreme illetinden dolayı titreyen bir el, bir de senin titrettiğin el... her iki hareketi de bil ki Allah yaratmıştır; fakat bu hareketi onunla mukayeseye imkan yoktur. İhtiyarınla el oynatmadan pişman olabilirsin; fakat titreme illetine müptela bir adamın pişman olduğunu ne vakit gördün?

Anlayışı kıt biriside şu cebir ve ihtiyar meselesine yol bulsun, bu işi anlasın diye söylediğimiz bu söz, akli bir söz, akli bir bahistir. Fakat zaten bu hilekar akıl, akıl değildir ki.

Akli bahis, inci ve mercan bile olsa can bahsi, başka bir bahistir. Can bahsi başka bir makamdır, can şarabının başka bir kıvamı vardır. Akıl bahisleri hüküm sürdüğü sırada Ömer'le Ebülhakem sırdaştı. Fakat Ömer, akıl aleminden can alemine gelince can bahsinde Ebülhakem, Ebucehil oldu. Ebucehil, cana nispetle esasen cahil olmakla beraber his ve akıl bakımından kamildi.

Akıl ve bahsi, bil ki eser, yahut sebeptir (onunla müessir ve müsebbip anlaşılır). Can bahsi ise büsbütün şaşılacak bir şeydir.

Ey nur isteyen! Can ziyası parladı; lazım, mülzem, nafi, muktazi kalmadı. Bir gören kişinin. Nuru doğmuş parlamaktayken sopa gibi bir delilden vazgeçeceği meydandadır.

Yine hikayeye geldik; zaten ne zaman hikayeden ayrıldık ki?

Cehil bahsine gelirsek o Allah'nın zindanıdır; ilim bahsine gelirsek onun bağı ve sayvanı. Uyarsak onun sarhoşlarıyız; uyanık olursak onun hikayesinden bahsetmekteyiz. Ağlarsak rızıklarla dolu bulutuyuz; gülersek şimşek!

Kızar, savaşırsak bu, kahrının aksidir, barışır, özür serdedersek muhabbetinin aksidir.

Bu dolaşık ve karmakarışık alemde biz kimiz? Elif gibiyiz. Elif'inse esasen, hiç ama hiçbir şeyi yoktur!

TACİRİN HİKAYESİ

Bir tacirin bir dudusu vardı, kafeste hapsedilmiş, güzel bir duduydu. Tacir, Hindistan'a gitmek üzere yol hazırlığına başladı. Kerem ve ihsan dolayısıyla, kölelerinin, cariyeciklerinin her birine "Çabuk söyle, sana Hindistan'dan ne getireyim?" dedi. Her birisi ondan bir şey diledi. O iyi adam hepsine, istediklerini getireceğini vad etti. Duduya da "Sen ne armağan istersin, sana Hindistan elinden ne getireyim?" dedi. Dudu dedi ki: "Oradaki duduları görünce benim halimi anlat. Dedi ki: Sizin müştakınız olan filan dudu, Allah'nın takdiriyle bizim mahpusumuzdur. Size selam söyledi, yardım istedi; sizden bir çare, bir kurtuluş yolu diledi.

Dedi ki: Reva mıdır ben iştiyakınızla gurbet elde can vereyim. Sıkı bir hapis içinde olayım da siz gah yeşilliklerde, gah ağaçlarda zevk ve sefa edesiniz. Dostların vefası böyle mi olur? Ben şu hapis içindeyim, siz gül bahçelerinde. Ey Ulular! Bir seher çağı şarap meclisinde bu inleyen garibi de hatırlayın!

Dostların sevgiliyi anması, sevgiliye ne mutludur. Hele anan ve anılanın biri Leyla, öbürü Mecnun olursa. Ey güzel endamlı sevgilinin mahremleri! Kendi kanımla doldurduğum peymaneleri içmem reva mı? Sevgili! Bana da bir nasip vermek istersen beni anarak bir kadeh iç! İçerken bu yerlere serilmiş düşkün aşığı yad ederek toprağa bir yudum şarap dök! Şaşılacak şey! Nerde o ahit, nerde o yemin? Oşeker gibi dudağın verdiği vaadler hani? Bu kulun ayrı düşmesi, fena kulluktansa... kötüye kötülükle mukabele edersen aramızda ne fark kalır?

Fakat hiddetle, şiddetle senden gelen kötülük, sema'dan, çengin namelerinden daha zevkli, daha neşeli. Ey cefası devletten daha güzel, intikamı candan daha sevimli dilber! Ateşin bu... acaba nurun nasıl? matem, bu olunca düğünün nice? Cevrinde öyle tatlılıklar var ki...malik olduğun letafet yüzünden kimse seni hakkıyla anlayamaz. Hem inlerim, hem de sevgili inanır da kereminden o cevri azaltır diye korkarım.

Kahrına da hakkıyla aşığım, lütfuna da. Ne şaşılacak şey ki ben bu iki zıdda da gönül vermişim. Allah hakkı için bu dikenden kurtulur, gül bahçesine kavuşursam bu sebepten bülbül gibi feryat ederim. Bu ne şaşılacak şey bülbüldür ki ağzını açınca dikeni de gül bahçesiyle beraber yutar, ikisini de bir görür! Bu bülbül değil ateş canavarı! Onun aşkıyla bütün kötü şeyler, kendisine hoş gelmekte! Güle aşık, halbuki esasen kendisi gül, kendisine aşık, kendi aşkını aramakta!"

Can dudusunun hikayesi de bu çeşittir. Fakat nerede kuşlara mahrem olan kişi? Nerede zayıf ve suçsuz bir kuş ki onun içine Süleyman, askeriyle ordu kurmuş olsun! Şükür yahut şikayetle feryat edince yere, göğe zelzeleler düşsün! Her demde ona Allah'dan yüz mektup, yüz haberci erişsin; o bir kere "Ya Rabbi" deyince Hak'tan altmış kere "Lebbeyk" sesi gelsin! Hatası, Allah indinde ibadetten daha iyi olsun; küfrüne nispetle bütün halkın imanı değersiz kalsın! Öyle kişiye her nefeste hususi miraç vardır. Allah, onun tacının üstüne yüzlerce hususi taç koyar. Cismi topraktadır, Canı Lamekan Aleminde, O Lamekan Alemi, saliklerin vehimlerinden üstündür. (vehimlere sığmaz.) O Lamekan Alemi, vehmine gelen bir alem olmadığı gibi hayaline de doğmaz.(ne idrak edebilirsin, ne tahayyül!) Cennetteki ırmak, nasıl cennettekilerin hükmüne tabi ise mekan alemiyle Lamekan Alemi de, o alemin hükmüne tabidir. Bu ilahi akıl kuşlarına ait olan bahsi kısa kes, bu sözden yüzünü çevir, sukut et! Doğrusunu, Allah daha iyi bilir. Dostlar biz yine kuş, tacir ve Hindistan hikayesine dönelim: Tacir, Hindistan'daki dudulara, dudusundan selam götürmeyi kabul etti.

Hindistan uçlarına varınca kırda birkaç dudu gördü. Atını durdurup seslendi, dudunun selamını ve kendisine emanet ettiği sözleri söyledi. O dudulardan birisi, bir hayli

titredi ve düşüp öldü, nefesi kesildi.
Tacir, bu haberi verdiğinden dolayı pişman oldu, dedi ki: "Bir cana kıydım, Bu dudu, olsa olsa o duducağızın akrabası olacak, galiba bunların cisimleri iki, canları bir. Bu işi neye yaptım, o haberi neye verdim? Bu münasebetsiz sözle biçareyi yaktım, yandırdım." Bu dil, çakmak taşıyla çakmak demiri gibidir.

Dilden çıkan da ateşe benzer. Manasız yere gah hikaye yoluyla, gah laf olsun diye çakmak taşıyla demirini birbirine vurma! Zira ortalık karanlıktır, her tarafta pamuk dolu. Pamuk arasında kıvılcım nasıl durur? Zalim onlardır ki gözlerini kapamışlar, söyledikleri sözlerle bütün alemi yakmışlardır.
Bir söz, bir alemi yıkar, ölmüş tilkileri aslan eder. Canlar aslen İsa nefeslidir; bir anda yara, bir anda merhem olurlar. Canlardan perde kalkaydı; her canın sözü, Mesih'i' sözü gibi tesir ederdi. Şeker gibi söz söylemek istersen sabret, haris olma , bu helvayı yeme! Feraset sahiplerinin iştahları sabradır, onlar sabretmek isterler. Helva ise, çocukların istediği şeydir.

Sabreden, göklerin üstüne yükselir; helva yiyense geriler, kalır! "Ey gafil! Sen nefis ehlisin, toprak içinde kan yiyedur! Fakat gönüle sahip olan kişi , zehir bile yese o zehir bal olur." Gönüle sahip olan kişi, apaçık öldürücü bir zehir bile yese ona ziyan gelmez. Çünkü o, sıhhat bulmuş, perhizden kurtulmuştur. Fakat zavallı talip (kemale ermemiş salik), henüz hararet içindedir.

Peygamber buyurdu ki:"Ey cüretli talip! Sakın hiçbir matlup ile mücadele etme!" Sende Nemrut'luk var, ateşe atılma, atılacaksan önce İbrahim ol! Madem ki sen ne yüzgeçsin, ne de denizci... aklına uyup kendini denize atma! Yüzgeç ve denizci, denizden inci çıkarır, ziyanlardan bile bir hayli fayda elde eder. Kamil, toprağı tutsa altın olur; nakıs, altını ele alsa toz toprak kesilir. O gerçek er, Allah'ya makbul olmuştur, bütün işlerde onun eli Allah elidir.
Nakıs kimsenin eli ise Şeytan'nın, ifritin elidir. Çünkü Şeytan'nın teklif ve hile tuzağına tutulmuştur. Kamile göre bilgisizlik bile bilgi olur, nakısın bildiği bilgi ise bilgisizlik kesilir. İlletli kimse, ne tutarsa illet olur. Kamil kafir bile olsa o küfür, din ve şeriat haline gelir. Ey yayan olduğu halde süvari ile yarışa girişen! Sen bu müsabakada kazanmayacak , onu geçmeyeceksin, iyisi mi, dur!

Melun Firavun'un zamanında sihirbazlar Musa ile kin güderek mücadeleye girdiler. Fakat onu büyük tuttular, öne geçirdiler, ağırladılar. Zira ona "Ferman senin. İstiyorsan önce sen asanı at" dediler.

Musa " Hayır, ey sihirbazlar, önce siz büyülerinizi meydana koyun" dedi.

Musa'ya karşı gösterdikleri o kadar hürmet , din sahibi olmalarına sebep oldu; inat yüzünden de elleri ayakları kesildi. Sihirbazlar Musa'nın hakkını anladıklarından evvelce işledikleri suça karşılık olarak ellerini, ayaklarını feda eylediler.

Yemek yemek ve nükte söylemek, kamile helaldir; madem ki sen kamil değilsin yeme ve sukut et! Çünkü sen kulaksın, o dildir; o senin cinsinden değil, Allah, kulaklara "Ansitü" buyurdu.

Çocuk önce, süt emme kabiliyetinde doğar, bir müddet susar ve tamamı ile kulak kesilir. Lakırdı söylemeyi öğreninceye kadar bir zaman dudağını yumması, söz söylememesi gerekir. Kulak vermezse "ti ,ti " diye manasız sözler söyler; kendisini alemin dilsizi yapar. Anadan sağır doğan ise hiç dinlemediği için dilsiz olur; nasıl dile gelsin? Çünkü söz söylemek için önce dinlemek gerekir. Söze, kulak verme yolundan gir. Evlere kapılardan girin; rızıkları, sebeplerine teşebbüs ederek arayın! Dinleme ihtiyacı olmaksızın anlaşılan söz, ancak tamahsız ve ihtiyaçsız olan Allah'nın sözüdür.

Allah, yarattığını eşsiz, örneksiz yaratır; üstada tabi değildir. Herkes ona dayanır; onun dayanacağı bir varlık yoktur. Ondan başka bütün mahlukat; hem sanatında, hem sözünde üstada tabidir, örneğe muhtaçtır. Bu söze yabancı değilsen bir hırkaya bürün, bir viraneye çekil ve göz yaşı dök! Çünkü Adem, Allah itabından ağlamakla kurtuldu; tövbekarın nefesi ıslak göz yaşlarıdır. Adem, yeryüzüne, ağlamak için, daima feryadetmek, inlemek ve mahzun olmak için gelmiştir.

Adem, Firdevs'ten, yedi kat göklerin üstünden ayakları dolaşarak en adi yere, ta kapı dibine, özür dilemek için gitti. Eğer sen de Ademoğluysan onun gibi özür dile, onun yolunda yürü!

Gönül ateşiyle göz yaşından çerez düz. Bahçe, bulutla güneş yüzünden yetişmiş,

yeşermiştir. Sen göz yaşı zevkini ne bilirsin? Görmedikler gibi ekmek aşığısın! Bu karın dağarcığından ekmeği boşaltırsan ululuk incileri ile doldurursun. Önce can çocuğunu Şeytan sütünden kes de sonra onu meleklere ortak yap.

Sen karanlık, mükedder ve bulanık oldukça bil ki melun Şeytanla süt kardeşisin! Nur ve kemali arttıran lokma, helal kazançtan elde edilen lokmadır. Çırağımıza katılınca söndüren yağa yağ deme, çırağı söndüren yağa su de!

İlim ve hikmet helal lokmadan doğar; aşk ve rikkat helal lokmadan meydana gelir. Bir lokmadan hasede uğrar, tuzağa düşersen; bir lokmadan bilgisizlik ve gaflet meydana gelirse, sen o lokmayı haram bil!

Hiç buğday ektin de arpa verdiğini gördün mü? Hiç attan eşek sıpası olduğunu gördün mü? Lokma tohumdur mahsulü fikirlerdir. Hizmete meyletmek ve o cihana gitmek azmi, ağza alınan lokmanın helal olmasından doğar.

Tacir alışverişi bitirip muradına nail olarak evine geri geldi. Her köleye armağan getirdi, her halayığa ihsan da bulundu. Dudu " Bu kulun armağanı hani? Ne gördün ve ne dedinse söyle" dedi.

Tacir, "Söylemem, zaten elimi çiğneyip parmaklarımı ısırarak, cahilliğimden, akılsızlığımdan böyle saçma haberi niye götürdüm diye hala pişman olup durmaktayım" dedi.

Dudu, "Efendim, pişmanlık neden, bu hiddete bu gama ne sebep oldu?" dedi.

Tacir dedi ki: "Şikayetlerini sana benzeyen dudulara söyledim. İçlerinden biri senin derdini anlayınca ödü patladı, titreyip öldü." Ben "Ne yaptım da bu sözü söyledim" diye pişman oldum ama bir kere söylemiş bulundum. Pişmanlık ne fayda verir? Ağızdan bir kere çıkan söz, bil ki yaydan fırlayan ok gibidir. Oğul, o ok gittiği yerden geri dönmez, seli baştan bağlamak gerek. Sel önce bir kere coşup da etrafı kapladıktan sonra dünyayı harap etse şaşılmaz.

Yapılan işin gayp aleminde eserleri doğar, o meydana gelen eserler, halkın hükmüne tabi değildir. onların bize nispeti varsa da hepsi, ancak tek Allah tarafından yaratılmıştır. Mesela Amr'e Zeyd bir ok atar; o ok, Amr'i kaplan gibi yaralar. Yara, bir yıl kadar Amr'ın vucudun ağrılar, sızılar meydana getirir. O dertleri, Hak yaratmıştır, insan değil.
Oka hedef olan Amr, o anda korkudan ölürse, yahut ölümüme kadar bedeninde yaralar, oluşursa, o ağrılardan, o illetlerden ölürse Zeyd'e; ilk sebepten, ok attığından dolayı katil de! Hepsi, Allah'nın icadı ise de o ağrıları Zeyd'e nispet et!

Ekin ekmek, nefes almak, tuzak kurmak, çiftleşmek de böyledir. Onların sesleri hep Hak'ka mutidir (eken, nefes alan, tuzak kuran, çiftleşen kuldur; bitiren, yaşatan, tuzuğa düşüren, doğurtan yahut bunların aksini meydana getiren Hak'tır).

Velilerde Allah'dan öyle bir kudret vardır ki atılmış oku yoldan geri çevirirler. Allah velisi, pişman olursa sebeplere eserlerin kapılarını kapar (fiilleri neticesiz bırakır). Fakat bunu Allah eliyle yapar. Allah kudretiyle; söylenmiş bir sözü söylenmemiş hale getirir. Bir hale ki ne şiş yanar ne kebap! Bütün kalplerdeki nükteleri işitir, gönüllerden o sözü yok eder.

Ey ulu kişi! Sana delil ve huccet gerekse "Min ayetin ey nünsiha" ayetini oku. "Ensevküm zikri" ayetini de oku velilerin kalplere nisyan koyma kudretini anla!

Veliler, hatırlatma ve unutturmaya kadirdirler; şu halde herkesin gönlüne hakimdirler. Veli, unutturma kudretiyle bir kişinin istidlal yolunu bağladı mı, o adamın hüneri bile olsa bir iş yapamaz.

Siz, yüce kişileri alaya aldınız, bundan bir şey çıkmaz sandınız ama Kuran'da "Ensevküm" ayetini bir okuyun!

Şehir ve köye sahip olan, cisimlerin padişahıdır. Gönül sahibi ise gönüllerinizin sultanıdır. Hiç şüphe yok ki işler, görüşlerin ferridir. Şu halde insan, ancak göz bebeğinden ibarettir. Ben bunu, tamamı ile söyleyemiyorum, çünkü merkez sahipleri (Peygamberler) men ediyorlar. Madem ki halkı unutması, ve hatırlaması onun elindedir, imdatlarına da o erişir.

O güzel huylarla huylanmış olan zat, her gece gönüllerden yüz binlerce iyi ve kötü hatırayı giderir; gündüzün gönülleri, yine o hatıralarla doldurmakta; o sedefleri, incilerle dopdolu bir hale getirmektedir. Evvelki düşüncelerin hepsi, Allah'nın hidayetiyle sahiplerini tanırlar. Uyanınca, sanat ve hünerin, sebepler kapısını açmak

üzere yine sana gelir.

Kuyumcunun hüneri demirciye gitmez, bu güzel huylunun huyu, öteki kötüye mal olmaz. Hünerler ve huylar, kıyamet günü, çeyiz gibi sahibine döner. Güzel olsun, çirkin olsun... bütün huylar ve hünerler, sabah çağında sahiplerine gelir; nitekim posta güvercinleri, gönderilen mektupları, yine uçtukları şehre getirirler.

Dudu, o dudunun yaptığını işitince titredi, düştü, kaskatı oldu. Sahibi, onun böyle düştüğünü görünce yerinden sıçradı, külahını yere vurdu. Onu, bu renkte, bu halde görerek yerinden fırlayıp yakasını yırttı.

Dedi ki: " Ey güzel ve hoş nağmeli dudu! Sana ne oldu, niçin bu hale geldin? Vah yazık, benim güzel sesli kuşum! Vah yazık, benim gönüldeşim, sırdaşım. Yazık, benim güzel nağmeli kuşum; ruhumun neşesi, bahçem, çiçeğim! Süleyman'ın böyle kuşu olsaydı hiç başka kuşlarla uğraşır mıydı? Vah yazık; ucuz bulduğum kuştan ne çabuk ayrıldım! Ey dil, sen bana çok ziyan veriyorsun! Söyleyen sen olduktan sonra ben sana ne diyeyim? Ey dil, sen hem ateşsin, hem harman! Ne vakte kadar harmanı ateşe vereceksin? Can, ne dersen onu yapmakla beraber gizlice yine senin elinden feryad etmektedir.

Ey dil, sen hem bitmez tükenmez bir hazinesin; hem dermanı olmayan bir dertsin! Hem kuşlara çalınan ıslık, yapılan hilesin; hem yalnızlık ve ayrılık zamanının enisisin!

Ey aman bilmez! Bana hiç aman vermiyorsun. Sen, yayını beni öldürmek için kurmuşsun. İşte benim kuşumu uçurdun. Zulüm ve sitem otlağında az otla! Ya bana cevap ver, yahut insafa gel, yahut da bana sevinç ve neşe sebeplerinden birini an! Eyvah benim karanlığı yakıp mafeden nurum; eyvah, benim gündüzü aydınlatan sabahım!

Vah benim güzel uçan; ta sondan başlangıca kadar uçup gelen kuşum! Cahil insan ilelebet mihnete aşıktır. Kalk, "Fikebed" e kadar "La uksimü" yü oku!

Senin yüzünü gördüm de mihnetten kurtuldum; senin ırmağında köpükten, tortudan arındım. Bu eyvah demeler, bu acınmalar onu görmek, peşin ve elde olan kendi varlığından kesilmek hayali iledir.

(Bu kuşun ölümüne sebep) Allah'nın gayreti (kıskanması) idi. Hak'kın hükmüne çare bulunmaz. Nerede bir gönül ki Allah'nın hükmünden yüz parça olmamış olsun!

Gayret (kıskançlık) de her şeyden gayrı olan; vasfı söze ve sese sığmayan Allah gayretidir (kendisinden başka her şeyi kıskanır).

Ah keşke gözyaşım deniz olsaydı da o güzel dilberimin yoluna saçaydım! Benim dudum, benim anlayışlı kuşum; düşüncelerimin, sırlarımın tercümanı! Rızkını vereyim, vermeyeyim... benim enisimdi. İlk söylenen sözlerden onu hatırlarım benimle ezeli bir aşinadır. O öyle bir duduydu ki sesi, vahiden gelirdi; varlığı varlık meydana gelmeden önceydi.

O dudu, senin içinde gizlidir. Sen, şunda bunda onun aksini görmüşsün. O, kuş senin neşeni alır, fakat yine sen ondan neşelenirsin. Onun yaptığı zulmü, adalet gibi kabul edersin.

Ey can uğruna canını yakıp duran! Canını yaktın, tenini aydınlattın. Ben yandım, kavını tutuşturmak isteyen bana gelsin, benden tutuştursun da çerçöpü alevlensin, yaksın! Kav, ateş alma kabiliyetindendir, şu halde ateşi cezbeden kavı al!

Vah vah vah; yazıklar olsun... öyle bir ay bulut altına girdi!

Nasıl bahsedeyim? Gönül ateşi şiddetle alevlendi; ayrılık aslanı çıldırdı, kan döker bir hale geldi. Ayıkken bile titiz ve sarhoş olan, kadehi ele alınca nasıl olur? Anlatılamayacak derecede sarhoş olan bir aslan, çayırlığa gelince oraya yayılmış yeşilliklerden neşelenir, sarhoşluğu büsbütün fazlalaşır.

Ben kafiye düşünürüm; sevgilim bana der ki: "Yüzümden başka hiçbir şey düşünme! Ey benim kafiye düşünenim! Rahatça otur, benim yanımda devlet kafiyesi sensin.
Harf ne oluyor ki sen onu düşünesin! Harf nedir? Üzüm bağının çitten duvarı.! Harfi sesi sözü birbirine vurup parçalayayım da seninle bu üçü olmaksızın konuşayım! Adem'den bile gizlediğim sırrı, ey cihanın esrarı olan sevgili, sana söyleyeyim. Halil'e bile söylemediğim sırrı, Cebrail'in bile bilmediği gamı, Mesih'in bile dem vurmadığı, hatta Allah'nın bile kıskanıp biz olmadıkça kimseye açmadığı sırrı sana açayım."

Biz (ma) kelimesi, sözlükte nasıl bir kelimedir? İspata ve nefye delalet eden bir

kelime. Halbuki ben ispat değilim; zatım, varlığım yoktur ki ispat edilebilsin. (Varlığım olmadığından) Nefiy de değilim (yokun varlığı nefiy de edilemez, esasen olmadığı için yoktur da denemez).
Ben varlığı yoklukta buldum, onun için varlığı yokluğa feda ettim. Padişahların hepsi kendilerine karşı alçalana alçalırlar. Bütün hak, kendisine sarhoş olanın sarhoşudur.

Padişahlar, kendilerine kul olana kul olurlar. Halk umumiyetle kendi yolunda ölenin yolunda ölür. Avcı onları ansızın avlamak için kuşlara av olmaktadır.

Dilberler; aşkları, canla, başla ararlar. Bütün maşuklar aşıklara avlanmışlardır. Kimi aşık görürsen bil ki maşuktur. Çünkü o, aşık olmakla beraber maşuk tarfından sevildiği cihette maşuktur da. Maden ki aşık odur, sen sus artık. Maden ki o, kulağını çekmekte, sen tamamıyla kulak kesil.

Sel akmaya başlar başlamaz önünü kes, yolunu bağla. Yoksa alemi perişan ve harap eder, her tarafı yıkar. Fakat harap olmaktan niye gamlanayım? Harebenin altında padişah hazinesi var! Hakka dalan kişi daha ziyade dalmak, can denizinin dalgası altüst olmak ister.

Denizin altı mı daha hoştur, yoksa üstü mü? Onun oku mu daha ziyade gönül çekici ve güzeldir, o oka karşı siper tutmak mı?
Şu halde ey gönül! Neşe ve sefayı cefa ve beladan ayırt edersen vesveseye zebun olmuş olursun. Tutalım ki senin isteğinde şeker tadı var; sevgilinin isteği, isteksiz murat ve maksadı terk etmek değil mi? Onun her bir yıldızı yüzlerce hilalin kan diyetidir. Ona, alemin kanını dökmek helaldir!

Biz değeri de bulduk kan diyetini de. Ve o yüzden can vermeye koştuk. Ey aşık ! aşıkların hayatı ölümledir. Gönlü gönül vermeden başka bir süretle bulamazsın. Yüzlerce naz ve işveyle gönlünü almak istedim; sevgili bana istiğna yüzünü gösterdi, bahaneler etti.

"Bu akıl, bu can, senin aşkına gark olmuş değil mi ki?" dedim, dedi ki: "Git, git; bana bu efsunu okuma! Ben, senin ne düşündüğünü bilmez miyim? Ey iki gören! Sen, sevgiliyi nasıl gördün; buna imkan mı var? Ey ağır canlı! Sen onu hor gördün; çünkü çok ucuz aldın! Ucuz alan ucuz verir. Çocuk bir inciyi bir somuna değişir.

Ben öyle bir aşka gark olmuşum ki evvel gelenlerin aşkları da benim bu aşkıma batmış, yok olmuştur, sonra gelenlerin aşkları da!
Ben, aşkı kısaca söyledim, tamamıyla anlatmadım. Anlatacak olsam hem dudaklar yanar hem dil! Lep (dudak) dersem maksadım leb-i derya (deniz kıyısı) dır; La (hayır) dersem muradım illa (ancak, evet) dir.

Tatlılıktan dolayı yüzümü ekşitmiş olarak otururum; fazla sözden dolayı sükut etmekteyim. İsterim ki bu suretle tatlılığımız, yüzümüzün ekşiliğiyle iki cihandan da gizli kalsın; bu söz, her kulağa girmesin. Onun için yüz ledün sırrından ancak birini söylemekteyim.

Hak kıskançlıkta bütün alemlerden ileri gittiği içindir ki bütün alem kıskanç oldu. O, can gibidir, cihan beden gibi. Beden; iyiyi, kötüyü, canın tesiriyle kabul eder.

Kimin namazında mihrap ve kıblesi Ayn (Allah'nın zatı cemali) olursa onun tekrar iman tarafına gitmesini ayıp ve kusur bil.

Padişaha esvapçıbaşı olan kişinin, padişah hesabına ticarete girişmesi ziyankarlıktan ibarettir. Padişahla birlikte oturan kimsenin padişah kapısında oturması yazıktır, aldanmaktır.
Bir kimseye padişaha elini öpmek fırsatı düşer de o, ayağını öperse bu, suçtur. Her ne kadar ayağa baş koymak da bir yakınlıktır, fakat el öpme yakınlığına nispetle hatadır, düşkünlüktür. Padişah, birisi yüzünü gördükten sonra başkasına meylederse kıskanır.

Allah'nın gayreti buğdaya benzer, harmandaki saman da insanların kıskançlığıdır. Kıskançlıkların aslını haktan bilin. Halkın kıskançlıkları, şüphe yok ki Allah kıskançlığının fer'idir. Bunu anlatmayı bırakayım da o, on gönüllü hercai sevgilinin cefasından şikayet edeyim. Feryadedeyim, çünkü feryat ve figanlar, hoşuna gidiyor. İki alemden de ona ancak feryed ve figan lazım. Onun macerasından acı acı nasıl feryad etmiyeyim ki sarhoşlarının halkasına dahil değilim. Onun gözünden ayrı, güne gün katan yüzünün vuslatından mahrum bir haldeyken nasıl gece gibi kapkara olmam?

Onun hoş olmayan şeyi de benim canıma hoş geliyor. Ogönül inciten sevgilime canım

fede olsun! Naziri olmayan tek padişahımın hoşnut olması için ben, hastalığıma da aşığım, derdime de. İki deniz gibi olan gözlerimin incilerle dolması için gam toprağını gözüme sürme gibi çekmekteyim. Halkın onun için döktüğü gözyaşları incidir; halk gözyaşı sanır. Ben canlar canından şikayetçi değilim, hikaye etmekteyim.

Gönül," ben ondan incindim" dedikçe, gönlün bu asılsız ve ehemmiyetsiz nifakına gülmekteyim.

Ey doğruların medar-ı iftiharı! Doğrulukta bulun. Ey baş köşe! Ben senin kapında eşiğim. Mana aleminde baş köşe nerede, eşik nerede? Ey canı biz ve ben kaydından kurtulan! Ey erkekte kadında söze ve vasfa sığmaz ruh! Erkek, kadın kaydı kalkıp bir olunca o bir, sensin. Birler de aradan kalcınca kalan yalnız sensin. Kendi kendinle huzur tavlasını oynamak için bu "ben" ve "biz"i vücuda getirdin. Bu suretle "ben" ve "sen" ler, umumiyetle bir can haline gelirler, sonunda da sevgiliye mustağrak olurlar. (Ben, biz, ben ve bizim, varlıkların varlığı ve yokluğu, hulasa) söylediklerimin hepsi vardır, vakıdır. Ey kün emri, ey gel denmekten ve söz söylemekten münezzeh Allah, sen gel!

Ten gözü, seni görebilir mi; senin gamlanman, neşelenip gülmen hayale gelir mi? Gama, neşeye merbut olan gönüle, onu görmeye layıktır, deme! Keder ve neşeye bağlanmış olan; bu iki ariyet vasıfla yaşar. Halbuki yemyeşil aşk bağının sonu, ucu, bucağı yoktur. Orada gamdan ve neşeden başka ne meyveler var! Aşıklık bu iki halden daha yüksektir; baharsız, hazansız terütazedir.

Ey güzel yüzlü! Güzel yüzünün zekatını ver; yine pare pare olan canı şerh et, onu anlat (dedim!).Fettan gözünün ucuyla ve nazla bir baktı da gönlüme yeni bir dağ vurdu. Kanımı bile dökse ona helal ettim. Helal sözünü söyledikçe o, kaçmaktaydı. Mademki topraktakilerin feryadından kaçmaktasın. Kederlilerin yüreğine niye gam saçarsın? Her sabah; doğudan parlayınca seni, doğu pınarı (güneş) gibi coşmak ta, zuhur etmekte buldu.

Ey şeker dudaklarına paha biçilmeyen güzel! Divanene ne bahaneler buluyorsun? Ey eski cihana taze can olan! Cansız ve gönülsüz bir hale gelmiş olan tenden çıkan feryat ve figanı işit!

Allah aşkına olsun, artık gülü anlatmayı bırak da gülden ayrılan bülbülün halini anlat! Bizim coşkunluğumuz gamdan neşeden değildir; aklımız irfanımız, hayal ve vehimden meydana gelmemiştir. Nadir bulunur bir halettendir; inkar etme ki Hak'kın kudreti pek büyüktür. Sen bu hali insanların ahvaline kıyas etme, cevir ve ihsan menzilinde kalma!

Cevir ve ihsan, mihnet ve neşe, gelip geçicidir. Gelip geçenlerse ölürler; Hak onlara varistir.

Sabah oldu, ey sabahın penahı Allah! (Ben özür serd edemiyorum), bize hizmet eden Hüsamettin'den sen özür dile! Aklı-ı Küll'ün ve canın özür dileyeni sensin; canların canı, mercanın parıltısı sensin.

Sabahın nuru parladı, biz de bu sabah çağında senin Mansur şarabını içmekteyiz. Senin feyzin bizi böyle mest ettikçe şarap ne oluyor ki bize neşe versin! Şarap, coşkunlukla bizim yoksulumuzdur; felek; dönüşte aklımızın fakiridir. Şarap bizden sarhoş oldu, biz ondan değil... Beden bizden var oldu, biz ondan değil!

Biz arı gibiyiz, bedenler mum gibi. Allah, bedenleri bal mumu gibi göz, göz ev, ev yapmıştır. Bu bahis çok uzundur, tacirin hikayesini anlat ki o iyi adamın ne hale geldiği, ne olduğu anlaşılsın.

Tacir, ateşler, dertler, feryatlar içinde, böyle yüzlerce karmakarışık sözler söylüyordu. Gah birbirini tutmaz sözler söylüyor, gah naz ediyor, gah niyaz eyliyor; gah hakikat aşkını, gah mecaz sevdasını ifade ediyordu. Suya batan adam fazla debelenir, eline geçen ota tutunur. O tehlike zamanında elini kim tutacak diye can korkusuyla şuraya, buraya elini sallar durur, yüzmeye çalışıp çabalar. Sevgili, bu divaneliği, bu perişanlığı sever. Beyhude yere çalışıp çabalamak, uyumaktan iyidir.

Padişah olan; işsiz, güçsüz değildir. hasta olmayanın feryat ve figan etmesi, şaşılacak şeydir! Allah, ey oğul, onun için "Külle yevmin hüve fi şe'n " buyurdu.

Bu yolda yolun, tırmalan, son nefese kadar bir an bile boş durma! Olabilir ki son nefeste bir dem inayete erişirsin. O inayet, seni sırdaş eder. Padişahın kulağı, gözü penceredir; erkeğin canı olsun, kadının canı olsun... bir can neye çalışırsa, onu duyar,

görür!

Tacir ondan sonra duduyu kafesten dışarı attı. Duducuk, uçup bir yüksek ağacın dalına kondu. Güneş, ufuktan nasıl süratle doğarsa o dudu da, o çeşit uçtu.

Tacir, hiçbir şeyden haberi yokken kuşun esrarını bu işe şaşırıp kaldı. Yüzünü çevirip "Ey bülbül! Halini bildir, bu hususta bize de bir nasip ver! Hindistan'daki dudu ne yaptı da sen öğrendin, bir oyun ettin, canımızı yaktın!" dedi.

Dudu dedi ki: "O, hareketiyle bana nasihat etti; "Güzelliği, söz söylemeyi ve neşeyi bırak; çünkü söz söylemen seni hapse tıktı" dedi. Bu nasihati vermek için kendisini ölü gösterdi.

Yani "Ey avama karşı da, havassa karşı da nağme ve terennümde bulunan! Benim gibi öl ki kurtulasın. Taneyi gizle, tamamı ile tuzak ol. Goncayı sakla damdaki ot ol. Kim güzelliğini mezada çıkarırsa ona yüzlerce kötü kaza yüz gösterir.

Düşmanların kem gözleri, kin ve gayızları, hasetleri; kovalardan su boşalır gibi başına boşalır. Düşmanlar kıskançlılarından onu parça, parça ederler; dostlar da ömrünü heva ve hevesle zayi eder, geçirirler.

Bahar zamanı, ekin ekmekten gafil kişi, bu zamanın kıymetini ne bilsin! Allah lütfunun himayesine sığınman gerektir. Çünkü Allah, ruhlara yüzlerce lütuflar döktü. Allah'nın lütfuna sığınman gerek ki bir penah bulasın. Ama nasıl penah? Su ve ateş bile senin askerin olur.

Nuh'a ve Musa'ya deniz dost olmadı mı? Düşmanlarını da kinle kahretmedi mi? Ateş, İbrahim'e kale olup da Nemrut'un kalbinden duman çıkartmadı mı? Dağ, Yahya'yı kendisine çağırarak ona kastedenleri taşlarıyla paralayıp sürmedi mi? Ey Yahya! Kaç, bana gel de keskin kılıçlardan seni kurtarayım, demedi mi? " dedi" diye cevap verdi.

Dudu ona hoşa gider bir iki nasihat verdi, sonra "Allahaısmarladık, artık ayrılık zamanı geldi" dedi. Efendisi dedi ki: "Allah selamet versin git. Sen bana yeni bir yol gösterdin".

Tacir kendi kendine dedi ki: Bu bana nasihatti. Onun yolunu tutayım, o yol aydın bir yol. Benim canım neden dududan aşağı olsun? Can dediğin de böyle iyi bir iz izlemeli."

BENLİĞİN ŞIMARTILMASI

Ten kafese benzer. Girenlerin, çıkanların, insanla dostluk edenlerin aldatmasıyla can bedende dikendir. Bu, "Ben senin sırdaşın olayım" der. Öbürü "Hayır, senin akranın, emsalin benim"der.

Bu der ki: "Varlık aleminde güzellik fazilet, iyilik ve cömertlik bakımından senin gibi hiçbir kimse yok." Öbürü der ki: "İki cihan da senindir. Bütün canlarımız senin canına tabidir." O da, halkı, kendisinin sarhoşu görünce kibirlenir, elden, avuçtan çıkmağa başlar. Şeytan onun gibi binlerce kişiyi ırmağa atmıştır!

Dünyanın lutfetmesi ve yaltaklanması, hoş bir lokmadır, ama az ye. Çünkü ateşten bir lokmadır! Ateş gizlidir, zevki meydanda. Dumanı sonunda meydana çıkar.

Sen "Ben o medihleri yutar mıyım? O, tamahından methediyor. Ben, onu anlarım" deme! Seni metheden, halk içinde aleyhinde bulunursa onun tesiriyle gönlün, günlerce yanar.

Onun; mahrumiyetten senden umduğunu elde edemeyip ziyan ettiğinden dolayı aleyhinde bulunduğu halde, O sözler, gönlüne dokunur, onun tesiri altında kalırsın. Medihten de bir ululuk gelir, dene de bak! Medihin de günlerce tesiri altında kalırsın. O medih canın ululanmasına, aldanmasına sebebolur.

Fakat bu tesir, zahiren görünmez, çünkü methedilmek tatlıdır. Kınanmak acı olduğundan derhal kötü görünür. Kınanmak, kaynatılmış ilaç ve hap gibidir; içer, yahut yutarsa uzun bir müddet ızdırap ve elem içinde kalırsın.

Tatlı yersen onun zevki bir andır, tesiri öbürü kadar sürmez.Zahiren uzun sürdüğü için de tesiri, gizlidir. Herşeyi, zıddıyla anla! Medhin tesiri, şekerin tesirine benzer; gizli tesir eder ve bir müddet sonra vücütta deşilmesi icabeden bir çiban çıkar.

Nefis çok öğülmesi yüzünden Firavunlaştı. Alçak gönüllü, hor, hakir ol; ululuk taslama! Elinden geldikçe kul ol, sultan olma! Top gibi zahmet çekici ol, çevgan olma!

Yoksa; senin bu letafetin, bu güzelliğin kalmayınca o, seninle düşüp kalkanlar, senden usanırlar.

Evvelce seni aldatıp duranlar, o vakit seni görünce "Şeytan" adını takarlar. Seni kapı dibinde görünce hepsi birden "Mezarından çıkmış hortlak" derler; Genç oğlan gibi. Ona önce Allah adını takarlar, bu yaltaklıkla tuzağa düşürmek isterler. Fakat kötülükle adı çıkıp da zaman geçince bu kötülükte sakalı çıkınca; artık ona yaklaşmaktan Şeytan bile utanır.

Şeytan, adamın yanına bir kötülük için gelir; senin yanına gelmez. Çünkü sen Şeytan'dan da betersin. Şeytan, sen insan oldukça izini izler, ardından koşar, sana şarabını tattırırdı.

Ey bir işe yaramaz adam! Şeytan huyunda ayak direyip şeytanlaşınca senden Şeytan da kaçmaktadır. Eteğine sarılan kimse de, sen bu hale gelince senden kaçar!

"MAŞALLAH KAN" SÖZÜNÜN TEFSİRİ

Bunların hepsini söyledik ama Allah inayetleri olmadıkça Allah yolunda hiçiz, hiç! Allah'nın ve Allah erlerinin inayetleri olmazsa...melek bile olsa defteri kapkaradır. Ey Allah, ey ihsanı hacetler reva eden! Sana karşı hiçbir kimsenin adını anmak layık değil. Bu kadarcık irşat kudretini de sen bağışladın, şimdiye kadar nice ayıplarımızı örttün. Ezelde bağışladığın irfan katrasını, denizlerine ulaştır.

Canımdaki, bir katra ilimden ibarettir; onu ten havasından, ten toprağından kurtar! Bu topraklar, onu örtmeden; bu rüzgarlar, onu kurutmadan önce sen halas et! Gerçi rüzgarlar, onu kurutsa, mahvetse bile sen, onlardan tekrar kurtarmağa ve almağa kadirsin.

Havaya giden, yahut yere dökülen katra, senin kudret hazinenden nasıl kaçabilir? Yok olsa, yahut yokluğun yüz kat dibine girse bile sen onu çağırınca başını ayak yapıp koşar.

Yüz binlerce zıt, zıddını mahveder; sonra senin emrin yine onları varlık alemine getirir Aman ya Rabbi! Her an yokluk aleminden varlık alemine katar katar yüz binlerce kervan gelip durmakta! Hele her gece, bütün ruhlar, bütün akıllar, o ucsuz bucaksız derin denizde batar, yok olurlar. Yine sabah vakti, o Allah'ya mensup ruhlar ve akıllar, balıklar gibi denizden baş çıkarırlar.

Güz mevsiminde o yüz binlerce dallar, yapraklar; bozguna uğrayıp ölüm denizine giderler. Kara kuzgun; yaslılar gibi siyahlar giyinerek bağlarda, yeşilliklerin matemini tutar. Varlık köyünün sahibinden, yokluğa, "Yediklerini geri ver" diye tekrar ferman çıkar.

"Ey kara ölüm; nebattan, ilaç olacak otlardan, köklerden, yapraklardan ne yedinse geri ver!" (diye emredilir) Kardeş, bir an için aklını başına al! Sende de her an hazan ve bahar var. Gönül bahçesinin yemyeşil, terütaze, goncalar, güller, serviler ve yaseminlerle dolu olduğunu gör! Yaprakların çokluğundan dal gizlenmiş; güllerin fazlalığından kır ve köşk görünmüyor.

Akl-ı Külden gelen bu sözler de, o gül bahçesinin, o servi ve sümbüllerin kokusudur. Gülün olmadığı yerden gül kokusu geldiğini, şarap olmayan yerde şarabın kaynayıp çoştuğunu hiç gördün mü ki? Koku sana kılavuz ve rehberdir. Seni ta ebedi Cennete ve kevser ırmağına götürür.

Koku, göze ilaçtır, nurunu artırır. Yakub'un gözü, bir kokudan açıldı. Kötü koku gözü karartır. Yusuf'un kokusu ise göze nur verir. Yusuf değilsen bile Yakup ol; onun gibi matlubuna erişmek için ağla!

Hakim-i Gaznevi'nin şu nasihatini dinle de eski vücudunda bir yenilik bul: "Naz için gül gibi bir yüzün yoksa kötü huyun etrafında dönüp dolaşma, nazlanma! Çirkin ve sarı bir yüzün nazı da çirkindir. Gözün hem kör, hem de hastalıklı oluşu müşküldür.

Yusuf'a karşı nazlanma, güzellik iddia etme! Yakub'casına niyaz etmek ve ah eylemekten başka bir şey yapma!

Dudunun ölümünün manası niyazdı. Sen de niyaz ve yoksullukta kendini ölü yap! İsa'nın nefesi seni diriltsin, kendisi gibi güzel ve mutlu bir hale getirsin! Baharların tesiriyle taş yeşerir mi? Toprak ol ki renk renk çiçekler bitiresin.

Yıllarca gönüller yırtan, kalblere elem veren taş oldun; bir tecrübe et, bir zaman da toprak ol!

ÇENK ÇALAN İHTİYAR

(Bilmem) işittin mi? Ömer zamanında pek güzel, pek latif çenk çalan bir çalgıcı vardı. Bülbül onun sesinden kendini kaybeder; bir namesini dinleyenlerin şevki, yüz misli artardı. Meclisleri, cemiyetleri, onun nağmeleri süsler; onun sesinden kıyametler kopardı. Sesi, israfil gibi mucizeler gösterir, ölülerin bedenlerine can bağışlardı. Yahut İsrafil'e yardım ederdi; onun namelerini dinleyen fil bile kanatlanırdı. İsrafil, birgün namesini düzer ve yüzlerce yıllık çürümüş ölüye can verir.

Peygamberlerin de içlerinde öyle nağmeler vardır ki o nağmelerde isteyenlere, değer biçilmez bir hayat erişir. Fakat o nağmeleri his kulağı duymaz, çünkü his kulağı , kötülükler yüzünden pis bir haldedir. İnsanoğlu perinin nağmesini işitmez; çünkü perilerin sırlarına yabancıdır.

Gerçi perinin nağmesi de bu alemdedir ama gönül nağmesi her iki sesten de yüksektir. Zira peri de, insan da mahpustur; ikisi de bu bilgisizlik ve gaflet zindanındadır.

Rahman Suresinden "Ya ma'şaralcinin" ayetini oku; "Tenfüzu testa'tiu "nun manasını iyice bil! Velilerin içi nağmeleri evvela der ki: "Ey yokluk aleminin cüzüleri! Kendinize gelin; nefis yokluğundan baş çıkaran; bu hayali, bu vehmi bir tarafa atın!

Ey Kevn ü fesat aleminde tamamiyle çürümüş canlar! Ebedi canlarınız ne vücuda geldi, ne doğdu!" O nağmelerden pek az, pek cüzzi bir miktarını söylesem canlar, mezar ve merkatlerinden baş kaldırırlar.

Kulak ver! Onağmeler uzakta değil; fakat sana söylemeğe izin yok. Agah ol ki veliler, zamanın israfil'idirler. Ölüler, onlardan can bulur, gelişirler. Ölü canlar, ten mezarında kefenlerine bürünmüş yatarlarken onların sesinden sıçrayıp kalkarlar.

Derler ki: Bu ses, öbür seslerden bambaşka; çünkü diriltmek Allah sesinin işidir. Biz öldük, tamamiyle çürüdük, mahvolduk. Fakat Allah sesi gelince hepimiz dirildik, kalktık.

Allah sesi ister hicab ardından, ister hicabsız gelsin...Cebrail, Meryem'e, yakasından üfleyerek ne verdiyse Allah sesi de insana onu verir. Ey derileri altında yokluğun çürütüp mahvettiği kimseler! Sevgilinin sesiyle yokluktan dönün, tekrar var olun!

O ses, Allah kulunun boğazından çıksa da esasen ve mutlaka Padişahtan gelmektedir. Allah ona dedi ki: "Ben dilim, sen vücutsun. Ben senin hislerin, memnuniyet ve gazabınım,

Yürü! Benimle duyan, benimle gören sensin. Sır sahibi olmak da ne demek? Bizzat sır sensin. Sen mademki hayret aleminde "Lillah" sırrına mazhar oldun, ben de senin olurum. Çünkü "Kim, Allah'nın olursa Allah onun olur."

Sana bazen sensin derim, bazen de benim derim. Ne dersem diyeyim, ben aydın ve parlak bir güneşim. Her nerede bir çırağlıktan parlasan orada bütün alemin müşkülleri hallolur.

Güneşin bile gideremediği, aydınlatamadığı karanlık, bizim nefsimizden kuşluk çağı gibi aydınlanır. Adem evladına esmasını bizzat gösterdi. (Adem'i, isimlerine mazhar etti); diğer mevcudata esma, Adem'den açıldı. Nurunu, istersen Adem'den al, istersen ondan...şarabı, dilersen küpten al, dilersen küpten al, dilersen testiden!

Çünkü bu testi, küple adamakıllı birleşmiştir; o iyi bahtlı testi, senin gibi (zahiri zevklerle şad değil, hakiki neşeyle neşelenmiş) tir. Mustafa, "Beni görene benim yüzümü gören kişiyi görene ne mutlu" dedi.

Bir mumdan yanmış olan çırağı gören, yakinen o mumu görmüştür. Bu tarzda o mumdan yakılan çırağdan başka bir çırağ, ondan da diğer bir mum yakılsa ve ta yüzüncü muma kadar, hep o ilk mumun nuru intikal etse, sonuncu mumu görmek, hepsinin aslı olan ilk mumu görmektir.

İstersen o nuru, son çırağdan al, istersen ilk çırağdan...hiç fark yok. Nuru dilersen son gelenlerin mumundan gör, dilersen geçmişlerin mumundan.

Peygamber, "Hakkın güzel ve temiz kokuları ,bu günlerde esecek o vakitlere kulak verin, aklınız o vakitlerde olsun ki, bu çeşit güzel kokuları alasınız, bu fırsatı kaçırmayınız dedi.

Güzel koku geldi, sizin haberiniz yokken esip, esip gitti... Dilediğine can bağışlayıp geçti. Başka bir koku daha erişti; uyanık ol ey arkadaş, uyanık ol ki bundan da mahrum kalmayasın.

Ateş meşrepli olan can, ondan ateş söndürme kabiliyetini kazandı. Hoş olmayan can, onun lütfu ile hoş bir hale geldi. Ateşli can, onun yüzünden söndü. Ölü, onun aydınlığından kaftan giyindi.

Bu tazelik, Tubâ ağacının tazeliği; bu hareket, Tubâ ağacının hareketidir. Halkın hareketlerine benzemez.
Eğer bu ebedi nefha, yere göğe nazil olsa yer ehliyle gök ehlinin ödleri su kesilirdi. Esasen bu nihayeti olmayan nefhanın korkusundan, gökler, yeryüzü ve dağlar o emaneti yüklenmekten çekindiler. "Feebeyne en yahmilnehâ" ayetini oku da gör.

Korkusundan dağın yüreği kan olmasaydı "Eşfekna minha" denir miydi?
Bu Allah kokusu dün gece bize bir başka türlü zuhur etti, fakat birkaç lokma geldi, kapıyı kapadı.
Lokma için bir Lokman rehin oldu. Şimdi Lokman'ın sırası; ey lokma sen çekil. Bir mihnet ve meşakkat lokması yüzünden Lokman'ın ayağına batan dikeni çıkarın.

Onun ayağında diken değil, gölgesi bile yok. Fakat siz, hırstan onu fark edemiyorsunuz. Hurma olarak gördüğünü diken bil. Çünkü, sen çok nankör, çok görgüsüzsün. Lokmanın canı, Allahnın bir gül bahçesindeyken neden can ayağı bir dikenden incinsin. Bu diken yiyen vücut, devedir. Mustafa'dan doğan da bu deveye binmiştir.

Ey deve! Sırtında öyle bir gül dengi var ki kokusundan sende, yüzlerce gül bahçesi meydana gelmiştir.
Halbuki sen, hala mugeylan dikenine ve kumsala meylediyorsun. Bu arta kalası dikenden gül nasıl toplayacaksın?

Ey bu arama yüzünden taraf taraf, bucak bucak dolaşıp duran! Ne vakte kadar "Nerede bu gül bahçesi" diyeceksin?
Ayağındaki bu dikeni çıkarmadıkça gözün görmez. Nasıl dönüp dolaşabilirsin? Ne şaşılacak şey, cihana sığmayan Ademoğlu, gizlice bir dikenin başında dolaşıp durmakta!

Mustafa bir hem dem elde etmek için geldi; "Kellimini ya Humeyra" dedi.
"Ey Humeyra! Nalı ateşe koyda bu dağ, lal haline gelsin" buyurdu.
Humeyra kelimesi, müennestir can da müennsi semaidir. Araplar cana müennes demişlerdir. Fakat canın müenneslikten pervası yok. Çünkü, ruhun ne erkekle bir alakası var, ne kadınla!

Müzekkerden de yükselir, müennesten de. Bu, kurudan yaştan meydana gelen ruh (u hayvani) değildir ki. Bu can, ekmekten kuvvetlenen, yahut kâh şöyle, kâh böyle bir hale gelen can değildir.

Bu ruh hoşluk verir, hoştur, hoşluğun ta kendisidir. Ey maksadına erişmek için vesilelere baş vuran! Hoş olmayan insanı hoş bir hale getiremez. Sen şekerden tatlı bir hale gelsen bile o tat bazen senden gidiverir, bu mümkündür.

Fakat fazla vefakarlık sebebiyle tamamen şeker olursan buna imkan yoktur. Nasıl olurda şekerden tat ayrılır, imkanı var mı?

Ey hoş arkadaş! Aşık, halis ve saf şarabı, kendisinden bulur, onunla gıdalanırsa bu makamda artık akıl kaybolur, (bu sırra akıl ermez). Aklı cüzi sırra sahip gibi görünürse de hakikatte aşkı inkar eder. Zekidir bilir; fakat yok olmamıştır. Melek bile yok olmadıkça Şeytandır.

Aklı cüzi sözde ve işte bizim dostumuzdur. Ama hal bahsine gelirsen orada bir hiçten bir yoktan ibarettir. Varlıktan fani olmadığı için o, hiçtir, yoktur. Kendi dileğiyle yok olmayınca nihayet zorla, istemediği halde yok olacaktır. Bu da ona yeter.

Can kemaldir, çağırması sesi de kemaldir. Onun için Mustafa "Ey Bilal bizi dinlendir ferahlandır; Ey Bilal! Gönlüne nefh ettiğim o nefhadan, o feyizden dalga dalga coşan sesini yücelt. Adem'i bile kendinden geçiren, gök ehlinin bile akıllarını hayrete düşüren o nefhayla sesini yükselt!" buyurdu.

Mustafa o güzel sesle kendinden geçti. Ta'ris gecesinde namazı kaçtı. O mübarek uykudan baş kaldırmadı; sabah namazının vakti geçip kuşluk çağı geldi. Ta'ris gecesi, o gelinin huzurunda tertemiz canları, el öpme devletine erişti.

Aşk ve can... her ikisi de gizli ve örtülüdür. Allahya "gelin" dediğim için beni ayıplama.

Sevgili benim sözüme darılsaydı susardım; bana bir lahzacık mühlet verseydi sükut ederdim.
Fakat "Söyle, bu söz ayıp olmaz. Senin sözün, gayb alemindeki kaza ve kaderin zuhurundan başka bir şey değildir" demekte. Ayıptan başka bir şey görmeyene ayıptır. Fakat gayb aleminin pak ruhu, hiç ayıp görür mü? Ayıp cahil mahluka nispetle ayıptır; makbul Allahya nispetle değil.

Küfür bile yaratana nispetle bir hikmettir. Fakat bize nispet edecek olursan bir afet, bir felakettir. Birisinde yüzlerce faziletle beraber bir de ayıp bulunsa o ayıp nebatatın sapı mesabesindedir. Terazide her ikisini de birlikte tartarlar. Çünkü, nebatat ve sap; ikisi de bedenle can gibi bağdaşmıştır.

Şu halde büyükler, bu sözü boş yere söylemediler: Temiz kişilerin cisimleri de, can gibi saftır. Onların sözleri de nişanı olmayan ve bir kayda gelmeyen can olmuştur, nefisleri de suretleri de. Onlara düşman olanların canları ise sırf cisimdir. O düşman, tavla oyununda kırılmış zar gibi faydasızdır, ancak bir addan ibarettir.

Düşman toprağa girdi, tamamı ile toprak oldu. Bu ise tuzlaya düşüp tamamı ile arındı. O tuz, öyle bir tuzdur ki Muhammed, ondan meslahat kazanmış, o yüzden melih sözü fasih olmuştur.

Bu tuz, bu melahat, ondan miras kalmıştır; varisleri de seninledir, ara bul! Varisler senin huzurunda oturuyorlar, fakat nerede senin huzurun? Senin önündedirler, fakat nerede önü sonu düşünen can.

Eğer sen, kendinde ön, art olduğunu sanıyorsan cisme bağlısın, candan mahrumsun. Alt, üst, ön, art; cismin vasfıdır. Nurani olan can ise bunlardan münezzeh ve cihetsizdir.

Kısa görüşlüler gibi zanna düşmemek için gözünü, o pak padişahın nuruyla aç! Sen madem ki zahiri önü, sonu düşünmektesin... Ancak ve ancak bu gam ve neşe alemindesin. Ey hakikatte yok olan! Yok olan, nerede ön nerede son?

Yağmurlu gündür, gece çağına kadar yürü! Bu yağmur, bildiğimiz yağmur değil! Allah yağmurlarından.

O, öyle çalgıcıydı ki alem, onun yüzünden neşeyle dolmuştu. Dinleyenler sesinden garip garip hallere düşüyorlardı. Gönül kuşu onun nağmesiyle uçmakta; canın aklı, sesine hayran olmaktaydı.

Fakat zaman geçip ihtiyarlayınca evvelce doğan kuşu gibi olan canı, acizlikten sinek avlamaya başladı. Sırtı küp sırtı gibi eğrildi, kamburlaştı. Gözlerinin üstünde kaşlar, adeta eyer kuskununa döndü.

Onun cana can katan latif sesi fena, iğrenç , çirkin yürek tırmalayıcı geldi. Zühere'nin bile haset ettiği o güzel sesi, kart eşeğin sesine benzedi. Zaten hangi hoş vardır ki nahoş olmamıştır? Yahut hangi tavan vardır ki yıkılmamış, yere serilmemiştir.

Ancak sur'un üfürülmesi, nefeslerinin aksinden ibaret olan yüce azizlerin sesleri, bundan müstesnadır; onların sesleri bakidir. Onların gönülleri, öyle bir gönüldür ki gönüller, ondan sarhoştur. Yoklukları öyle bir yokluktur ki bizim varlıklarımız, o yokluktan varolmuşlardır.

Her fikrin, her sesin kehlibarı (fikirleri ve sesleri çeken) o gönüldür. İlham, vahiy ve sır lezzeti yine o gönülden ibarettir. Çalgıcı bir hayli ihtiyarlayıp zayıflayınca kazançsızlıktan bir parçacık yufka ekmeğine bile muhtaç hale geldi.

Dedi ki: "Allahm, bana çok ömür ve mühlet verdin, hakir bir kişiye karşı lutuflarda bulundun. Yetmiş yıldır isyan edip durdum. Benden bir gün bile ihsanını kesmedin. Bu gün kazanç yok, senin konuğunum. Çengi sana çalacağım, gayrı seninim."

Çengi omuzlayıp Allah aramağa yola düştü; ah ederek Medine Mezarlığına doğru yollandı. Allah'dan kiriş parası isteyeceğim. Çünkü o kendisine karşı halis olan kalplere kerem ve ihsanıyla eder" dedi.

Bir hayli çenk çalıp ağladı ve başını yere koydu, çengi yastık yaptı bir mezara

yaslandı. Çalgıcıyı uyku bastırdı, can kuşu kafesten kurtuldu; çalgıyı da bırakıp sıçradı. Saf bir aleme, can sahrasına vararak tenden ve cihan mihnetinden kurtuldu.

Canı, orada macerasını şöyle terennüm etmekteydi: Beni burada bıraksalardı. Canım bu bahçede, bu bahar çağında ne hoş bir hale gelir, bu ovanın bu gayb laleliğinin sarhoşu olurdu. Başsız, ayaksız seferler eder, dişsiz, dudaksız şekerler yedim.

Felek sakinleriyle zahmetsiz, mihnetsiz zikre, dimağsız fikre dalar, onlarla latifeler ederdim. Gözleri kapalı olarak bir alem görür; elsiz, avuçsuz güller, reyhanlar devşirirdim...Çalgıcı bir su kuşuydu; bu alem de bir bal denizi. Bu bal Eyyub Peygamberin içtiği ve yıkandığı pınardı.

Eyyub, o pınarda yıkanarak tepeden tırnağa kadar doğu nuru gibi bütün hastalıklardan arındı, pirüpak oldu. Mesnevi hacım bakımından felekler kadar bile olsa yine bu alemin, hatta küçük bir cüz'ünü ihata edemezdi.

Halbuki çok geniş olan o yerler gök, darlıktan gönlümü paramparça etti. Bu bir alemdir ki bana rüyada göründü; açıklığıyla kolumu, kanadımı açtı. Bu alemde bu alemin yolu meydanda olsaydı dünyada pek az kimse, ancak bir lahzacık kalırdı.

İhtiyar çalgıcıya "Burada kalmaya tamah etme, mademki ayağından diken çıkmıştır, haydi git" diye emir gelmekte. Can ise orada, Allah'nın rahmet ve ihsanı meydanında "Durakla, bekle" demekteydi.

O sırada Hak Ömer'e bir uyku verdi ki kendini uykudan alamadı. "Bu mutat bir şey değildi. Bu uyku, gayb aleminden geldi. Sebepsiz olamaz" diye taaccüpte kaldı. Başını koydu, uyudu. Rüyasında hak tarafından bir ses geldi, bu sesi ruhu duydu. Bu ses öyle bir sesti ki her sesin nağmenin aslıdır. Asıl ses odur, o sesten başka sesler, aksi sedadır.

Türk, Kürt, Zenci, Acem, Arap bütün milletler kulağa, dudağa muhtaç olmadan bu sesi anlamışlardır. Hatta Türk, Acem ve Zenci şöyle dursun... o sesi dağlar taşlar bile işitmiştir. Her dem Allah'dan " Elestü" sesi gelir, cevherlerle arazlar da o sesten var olmaktadırlar.

Gerçi bunlardan zahiren "Bela" sesi gelmezse de onların yokluktan gelmeleri, var olmaları "Bela" demeleridir. Ağacın, taşın anlayışını söyledim ya. Hemen şimdicik bunu anlatan şu hikayeyi dinle!

Hannane direği, Peygamberin ayrılığı yüzünden akıl sahipleri gibi ağlayıp inliyordu. Peygamber, "Ey direk, ne istiyorsun?" dedi. O da "Canım, ayrılığından kan kesildi. Bana dayanıyordun, şimdi beni bıraktın. Mimberin üstüne çıktın" dedi.

Bunun üzerine Peygamber dedi ki: "Ey iyi ağaç, ey sırrı bahta yoldaş olan! Söyle ne istersin? Dilersen seni yemişlerle dolu bir hurma fidanı yapayım ki doğudakiler de, batıdakiler de senin hurmanı yesinler.

Yahut Allah, seni o alemde bir servi yapsın da ebediyen terü taze kal" dedi. Hannane "Daim ve baki olanı isterim" dedi. Ey gafil, dinle de bir ağaçtan aşağı kalma! Peygamber, kıyamet günü insanlar gibi dirilmesi için o ağacı yere gömdü.

Bunu duy da bil ki Allah, kimi kendisine davet ettiyse o kimse bütün dünya işlerinden vazgeçmiştir. Kim, Allah'dan tevfika mazhar olursa o aleme yol bulmuştur. Bir kimsenin Allah sırlarından nasibi olmazsa cemadın inlemesini nasıl tasdik eder?

Evet der ama yürekten değil. Kendisine münafık demesinler diye tasdik edenlere uyar, zahiren tasdik eder. Eğer cemadat Allah'nın "Kün-ol" emrine vakıf olmasalar (ve bu emri duyup, bu emre uyup, varlık alemine gelmemiş bulunsalardı) bu söz alemde o vakit reddedilirdi.

Yüz binlerce taklit ve istidlal ehlini, pek cüzi bir vehim, şüpheye düşürür. Çünkü taklitleri de istidlalleri de, hatta bütün kolları, kanatları da zanla kaimdir. O aşağılık Şeytan, bir şüphe meydana getirir. Bütün bu körler tepe takla düşerler.

İstidlalcilerin ayakları tahtadır. Tahta ayaksa pek kudretsiz pek karasızdır. Sebatiyle dağları bile hayran eden ve basiret sahibi olan zamanın kutbu ise böyle değildir. (İstidlale değer vermez). Çakıl üstüne baş aşağı düşmemek için körün ayağı sopadır sopa.

Askerin, yani din ehlinin üstünlüğüne sebep olan o binici kimdir! Gören padişah! Her ne kadar körler sopa ile yol görmüşlerdir ama yine gözlükler sayesinde. Dünyada gözlükler ve padişahlar olamasaydı bütün körler ölürlerdi.

Körler elinden ne demek gelir, ne biçmek gelir, ne alışveriş gelir, ne de kar ve kazanç. Allah onlara merhamet ve inayet kılmasaydı onların istidlal değnekleri hemencecik kırılırdı. Bu sopa nedir? Kıyaslar, deliller. O sopayı onlara kim verdi? Gören Allah!

Sopa, mademki savaş ve kavga aletidir; ey kör, o sopayı kır, paramparça et! O size sopa verdi de öyle meydana çıktınız. Sonra da kızgınlıkla o sopayı yine ona vurdunuz. Ey körler güruhu! Ne iştesiniz, ne yapıyorsunuz? Aranıza bir gören kişi alın!

Sen de sana sopa verenin eteğini tut. Bak bir kere Adem Peygamber istidlal ve isyan yüzünden neler çekti? Musa ve Muhammed'in mucizelerine dikkat et. Sopa nasıl yılan şekline girdi, direk nasıl irfan sahibi oldu? Sopa yılan şekline girdi, direkten de inilti duyuldu. Bu mucizeleri, dini izhar için günde beş kere ilan ederler.

Bu din lezzeti eğer akla aykırı olmasaydı bunca mucizeye hacet var mıydı? Akıl akla uygun olan her şeyi; mucizesiz, keşmekeşsiz kabul eder. Bu bakir yolu, akla aykırı (akıl hududundan hariç, kıyas ve istidlale sığmaz) gör ve bu görüş, her devlet sahibine makbuldür; buna da dikkat et.

Şeytanlarla canavarlar, nasıl insan korkusundan ve hasetlerinden ürküp adalara, ıssız yerlere kaçtılarsa, münkirler de Peygamberlerin mucizelerinden korkup başlarını otların içlerine sokmuşlar.

Bu suretle müslümanlık ediyle anılarak yaşamak, kim olduklarını, ne inanışta bulunduklarını sana bildirmemek istemişlerdir. Kalpazanlık, kalp paraya nasıl gümüş sürerler ve üstüne padişahın adını kazarlarsa,onları sözlerinin dış yüzü de tevhit ve şeriattir; fakat iç yüzü, ekmekteki delice tohumuna benzer.

Felsefecinin, dini inkara, yahut din ehliyle mübahaseye kudreti yoktur. Böyle bir şeye girişirse Hak din, onu mahveder. Onun eli, ayağı cansızdır. Canı ne derse ikisi de fermanına uyar, dediğini yapar. Felsefeciler, dilleriyle cansız şeylerin hareketini, seslenmesini inkar ederse de elleriyle ayakları, bunun imkanına şehadet edip durur.

Ebucehl'in elinde taş parçaları vardı. Dedi ki: "Ey Ahmed, şu avucumdaki nedir? Çabuk söyle! Mademki göklerin sırlarına vakıfsın, peygambersen avucumda ne saklı?" Peygamber "Onlar nedir, ben mi söyleyeyim; yoksa onlar mı doğru olduğumuzu söylesin, bizi tasdik etsinler; hangisini istersin? Dedi.

Ebucehil "Bu ikinci daha garip" deyince Peygamber dedi ki: "Evet, Allah ondan daha ilerisine de kadirdir." Derhal Ebucehl'in avucundaki taşların her biri, şahadet getirmeye başladı. "İbadete layık hiçbir şey yoktur, ancak Tek Allah'ya tapılır" dedi ve "Muhammed, Allah elçisidir" incisini deldi. Ebucehil, taşlardan bu sözü işitince hiddetle taşları yere vurdu.

Bunu bırak da yine çalgıcının hikayesine kulak ver. Çalgıcı, beklemekten bunalınca. Ömer'e yine ses geldi! "Ey Ömer, kulumuzu ihtiyaçtan kurtar! Has, muhterem bir kulumuz var; mezarlığa kadar gitmek zahmetini ihtiyar et.

Ey Ömer, kalk. Beytülmalden yedi yüz dinar al, hepsini onun avucuna say! O parayı huzuruna götürüp "O parayı huzuruna götürüp "Ey makbulümüz olan! Şimdilik bu kadarcığı al ve bizi mazur gör.

Bu kadarcık para sana ancak ibrişim (kirşi) parasıdır. Harcet, bitince yine buraya gel" de. Bunun üzerine Ömer, sesin heybetinden sıçrayıp kalkarak bu hizmet için belini bağladı. Koltuğu altında para kesesi olduğu halde koşarak çalgıcıyı arayıp taramak için mezarlığa yüz tuttu.

Mezarlığın etrafını bir hayli döndü, dolaştı; orada o ihtiyardan başka kimseyi göremedi. "Bu olmasa gerek" deyip bir kere daha koştu. Nihayet yoruldu, fakat yine o ihtiyardan başkasını göremedi. Kendi kendisine "Hak, bana dedi ki: bizim saf, makbul ve mübarek kulumuz var;

İhtiyar bir çalgıcı, nasıl olur da Allah haslarından olur? Ey gizli sır, ne hoşsun sen, hoş ve garip!" Ava çıkan aslanın dönüp dolaşması gibi bir kere daha mezarlık etrafını dolaştı. Orada o ihtiyardan başka kimsenin olmadığını iyice anlayınca " karanlıklar içinde parlak gönüller çoktur" dedi.

Gelip edebe fazlasıyla riayet ederek oraya oturdu. Bu sırada Ömer aksırdı, ihtiyar uyanıp sıçradı. Ömer'i görünce şaşırdı, kaldı. Gitmek istedi, fakat titremeğe başladı. İçinden dedi ki: "Yarabbi senin elinden eleman! Şimdi de çalgıcı ihtiyarcağıza muhtesip geldi, çattı."

Ömer, o ihtiyarın yüzüne bakıp da onu utanmış çehresini sararmış görünce, "Benden

korkma, ürkme; çünkü sana Hak'tan müjdeler getirdim. Allah, senin huylarını o derece methetti ki nihayet Ömer'i, senin cemaline aşık etti. Otur şöyle önüme; uzaklaşmağa kalkışma. Kulağına devlet ve ikbal aleminden bazı sırlar söyleyeyim.

Allah sana selam söylüyor; halini, hatırını soruyor. Hadsiz hesapsız zahmetlerden, kederlerden, ne haldesin? Buyuruyor. Şimdilik şu birkaç dinarı ibrişim parası olarak al, harca da bitince yine buraya gel!

O ihtiyar, bunu işitince kendini yerden yere vurup ellerini ısırmağa, elbisesini yırtmaya başladı. "Ey naziri olmayan Allah! Ziyade utancından zavallı ihtiyar su kesildi" diye bağırmağa koyuldu. Bir hayli ağlayıp eleme düştü. Nihayet çengi yere çalıp parça parça etti.

Dedi ki: "Ey benimle Rabbimin arasında perde olan, ey beni ana yoldan azdırıp sapıtan!

Ey yetmiş yıldır kanımı emen, kemal sahibine karşı yüzümü kara eden! İhsan ve vefa sahibi Allah, cefalarla, suçlarla, geçen ömrüme sen acı! Allah bana öyle bir ömür verdi ki o ömrün bir gününün kıymetini bile cihanda kimse bilemez. Bense bütün o ömrü, her nefeste zir ve bem perdelerine harç ederek yele verdim.

Ah! Arap ve Acem tarzını anmaktan, Irak perdesiyle meşgul olmaktan acı ayrılık zamanı hatırımdan çıktı. Eyvallah olsun ki Küçük makamının tazeliği yüzünden gönlümün ekini kurudu, gönlüm öldü.

Eyvahlar olsun bu yirmi dört makamının sesinden ki kervan geçti, gündüz de bitti! Ey, Allah, bu feryat edenin elinden feryat! Hiç kimseden değil, bu medet isteyen medet! Şikayetim en çok kendimden...

Kimseden medet yok. Yalnız ve ancak bana, benden yakın olandan medet var. Çünkü bana bu varlık, her an ondan gelmekte... Varlığım mahvolunca da ancak onu görürüm, başkasını değil."Birisi sana para verse, altın saysa sen ona bakarsın, kendine değil; bu da ona benzer.

Bunun üzerine Ömer, çalgıcıya dedi ki: "Senin bu ağlaman, aklının başında olduğuna delalet eder. Yok olanın yolu, başka yoldur; çünkü aklı başında olmak da başka bir günahtır. Aklı başında oluş, geçmişleri hatırlamaktan ileri gelir. Geçmişin de Allah'ya perdedir,geleceğin de.

Her ikisini de ateşe vur. Bu ikisi yüzünden de ateşe vur. Bu ikisi yüzünden ne vakte kadar ney gibi boğum boğum olacaksın? Neyde boğum bulundukça sırdaş değildir; dudağın, sesin mahremi olamaz.

Sen kendi tarafından tavaf edip durdukça nasıl tavafta olursun, kendinde oldukça nasıl olur da Kabeye gelmiş sayılırsın? Haberlerin haber vericiden bihaberdir; tövben günahından beterdir. Ey geçen hallerden tövbe etmek isteyen! Bu tövbe etmekten ne vakit tövbe edeceksin, söyle! Gah sır nağmesini kıble edinirsin; gah ağlayıp inlemeyi öper durursun."

Faruk, sırlara ayna olunca ihtiyar çalgıcının canı da cisminde uyandı. Artık can gibi, ağlamadan gülmeden kurtuldu. Canı gitti, bambaşka bir canla dirildi. O zaman gönlüne öyle bir hayret geldi ki yerden de dışarda kaldı, gökten de (bütün alemi unuttu).

Ona arayıp tarama hududu ardında öyle bir arayıcılık düştü ki ben bilmiyorum; sen biliyorsan söyle! Halden de öte, kaalden de ileri şöyle bir hale, öyle bir kaale erişti; ululuk sahibi Allah'nın cemaline dalıp kaldı. Ama tek bir kurtuluş imkanı bulursun... Yahut denizden başka onu bir tanıyan, gören olsun... Hayır bu çeşit dalış değil.

Bu sözler, her an zuhura gelmeseydi, durmadan zuhur ediş, bu sözlerin söylenmesine sebep olmasaydı aklı cüzi, külle ait sözler söylemezdi. Fakat birbiri ardınca durmadan zuhur ettikçe zuhur ediyor. Bundan dolayı da denizin dalgaları buraya gelip durmakta.

İhtiyar çalgıcının hikayesi buraya varınca ihtiyarda yüzünü perde arkasına çekti, ahvali de. İhtiyar, eteğini dedikodudan silkti; ona ait bizim ağzımızda ancak yarım bir söz kaldı. Bu ayşü işreti düzüp koşma uğrunda yüz binlerce can feda edilse değer. Can ormanında doğanki avcılıkta doğan ol; cihanın güneşi gidip canla oyna!

Yüce güneş, can vere gelmiştir; her nefeste boşaldıkça (nurla) doldururlar. Ey manevi güneş, can ver de eski cihana yenilik göster. İnsanın vücuduna akıl ve ruh, gayb aleminden akar su gibi gelmekte.

Peygamber dedi ki: "Öğüt vermek üzere iki melek hoş bir surette nida ederler: Ey Allah, muhtaçlara ihtiyaçları olan şeyi verenleri doyur, verenleri doyur, verdikleri her dirheme karşılık yüz bin ihsan et!

Yarabbi, malını esirgeyenlere de ziyan içinde ziyandan başka bir şey verme!" Fakat nice esirgemeler vardır ki vermeden iyidir. Allah malını Allah'nın buyurduğu yerden gayriye verme, ki halde hesaba sığmaz hazine elde edesin ve bu suretle kafirlere, küfranı nimet edenlere katılmayasın.

Kafirler; kılıçları, Mustafa'ya üstün olsun diye develer kurban edenlerdi. Allah emrini, Allah'ya ulaşmış birisinden sor, öğren. Her gönül, Allah emrini anlayamaz. (Yersiz ihsan), asi bir kölenin, güya adalet ediyorum, ihsanda bulunuyorum diye padişahın malını asilere dağıtmasına benzer.

Kuranda "onların bütün ihsanları hasretten ibarettir" diye gaflet ehlini korkutan bir ayet vardır. Şu asinin adlü ihsanı, onu padişahtan daha ziyade uzaklaştırır, gözden düşürür ve ancak yüzünü kara eder.

Mekke ululanının Peygamberle harp ederken kurban kesmeleri de , Allah tarafından kabul edilir ümidiyleydi. İşte bunun için mümin tevfika mazhar olamamak korkusundan daima namazda "İhdinas sıratal mustakim" der.

O para veriş cömert kişiye layıktır. Can vermekse esasen aşıkın vergisidir. Hak uğruna ekmek verirsen sana ekmek verirler; Hak uğruna can verirsen sana da can bahşederler. Şu çınarın yaprakları dökülürse Allah, ona yapraksızlık azığı bağışlar.

Dağıtmaktan dolayı elinde mal kalmazsa Allah'nın inayeti, seni hiç ayaklar altında çiğnetir mi? Bir adam ekin ekince ambarı boşalır ama bu işin iyiliği, tarlada belli olur. Fakat tohumu ambara kor, biriktirirse zaman geçtikçe bitler, fareler, o tohumu yiyip bitirirler.

Bu cihan tamamiyle fanidir; aradığını sebatlı, kararlı alemde ara! Suretin sıfırdan ibarettir; dilediğini mana aleminde dile! Acı ve tuzlu canı kılıç önüne koy, feda et de tatlı bir deniz gibi olan canı al!

YAĞMURUN SIRRI

Mustafa, bir gün, dostlarından birinin cenazesiyle ve dostlarla mezarlığa gitti. Onun mezarına toprak doldurdu, tohumunu yeraltında diriltti. Bu ağaçlar, toprak altındaki insanlara benzerler. Ellerini topraktan çıkarıp; halka doğru yüz türlü işaretlerde bulunurlar, duyana söz söylerler.

Yeşil dilleriyle, uzun elleriyle toprağın içindeki sırları anlatırlar. Kazlar gibi başlarını su içine çekmişler...Karga gibiyken tavus haline gelmişlerdir. Allah, onları kış vakti hapsetmişse de baharda o kargaları tavus haline getirir.

Kışın onlara ölüm vermişse de bahar yüzünden yine diriltip yapraklandırır, yeşertir. Münkirler der ki: "Eskiden beri olagelmiş bir şey. Neden bunu kerem sahibi Allah'ya isnad edelim?" Onların körlüğüne rağmen Allah, dostların gönüllerinde bağlar, bahçeler bitirmiştir.

Gönülde kokan her gül, kül sırlarından bahisler açar.

Onların kokuları, münkirlerin burunlarını yere sürtmek için perdeleri yırtarak dünyanın etrafını dönüp dolaşırlar. Münkirler o gönül kokusuna karşı kara böcek gibidirler; dayanamazlar. Yahut davul sesine tahammül edemeyen beyni zayıf kimseye benzerler.

Kendilerini meşgul ve müstağrak gösterirler. Şimşek parıltısından gözlerini yumarlar. Göz yumarlar ama, onların bulundukları makamdaki göz değildir ki. Göz odur ki bir sığınak görsün.

Peygamber, mezarlıktan dönünce Sıddıka'nın yanına giderek konuşup görüşmeye başladı. Sıddıka'nın gözü, Peygamber'in yüzüne ilişince önüne gelip elini onun üstünü, sarığına, yüzüne, saçına, yakasına, göğsüne, kollarına sürdü.

Peygamber, "Böyle acele acele ne arıyorsun?" dedi. Ayşe "Bugün hava bulutluydu, yağmur yağdı. Elbisende yağmurun eserini arıyorum. Gariptir ki üstünü, başını yağmurdan ıslanmamış görmekteyim" dedi.

Peygamber "O sırada başına ne örtmüşsün, baş örtün neydi? Diye sordu. Ayşe senin ridanı başıma örtmüştüm"dedi. Peygamber dedi ki: "Ey yeni yakası tertemiz Hatun! Allah onun için temiz gözüne gayb yağmurunu gösterdi."O yağmur, sizin bu bulutunuzdan değildir. Başka bir buluttan, başka bir göktendir.

Gayb aleminin başka bir bulutu, başka bir yağmuru, başka bir göğü, başka bir güneşi vardır. Fakat o, ancak havassa görünür, diğerleri " Öldükten sonra tekrar yaratılıp diriltileceklerinden şüphe ederler."

Yağmur vardır, alemi beslemek için yağar. Yağmur vardır, alemi beslemek için yağar. Yağmur vardır alemi perişan etmek için yağar. Bahar yağmurlarının faydası, şaşılacak bir derecededir. Güz yağmuruysa, bağa sıtma gibidir.

Bahar yağmuru, bağı nazü naim ile besler, yetiştirir. Güz yağmuruysa bozar, sarartır. Kış, yel ve güneş de böyledir; bunların tesirleri de zamanına göre ve ayrı ayrıdır. Bunu böyle bil, ipin ucunu yakala!

Tıpkı bunun gibi gayb aleminde de bu çeşitlilik vardır. Bazısı zararlıdır, bazısı faydalı. Bazı yağmurlar berekettir, bazıları ziyan. Abdalin bu nefesi de işte o bahardandır. Canda ve gönülde bu nefes yüzünden yüzlerce güzel şeyler biter.

Onların nefesleri, talihli kişilere bahar yağmurlarının ağaca yaptığı tesiri yapar. Fakat bir yerde kuru bir ağaç bulunsa cana can katan rüzgarı ayıplama! Rüzgar, işini yaptı, esti. Canı olan da, rüzgarın tesirini candan kabul etti.

Peygamber, "Dostlar, bahar serinliğinden sakın vücudunuzu örtmeyin. Çünkü bahar rüzgarı, ağaçlara nasıl tesir ederse sizin hayatınıza da öyle tesir eder. Fakat güz serinliğinden kaçının. Çünkü o, bağa ve çubuklara ne yaparsa sizin vücudunuza da onu yapar "dedi.

Bu hadisi rivayet edenler, zahiri manasını vermişler ve yalnız zahiri manasıyla kanaat etmişlerdir. Onların halden haberleri yoktur. Dağı görmüşler de dağdaki madeni görmemişlerdir.

Allah'ya göre güz, nefis ve hevadır. Akılla cansa baharın ve ebediliğin ta kendisidir. Eğer senin gizli ve cüzi bir aklın varsa cihanda bir kamil akıl sahibini ara! Senin cüzi aklın, onun külli aklı yüzünden külli olur. Çünkü Akl-ı kül, nefse zincir gibidir.

Binaenaleyh hadisin manası teville şöyle olur: Pak nefesler bahar gibidir, yaprakların ve filizlerin hayatıdır. Velilerin sözlerinden, yumuşak olsun, sert olsun, vücudunu örtme, çünkü o sözler, dininin zahiridir.

Sıcak da söylese, soğuk da söylese, hoş gör ki sıcaktan, soğuktan (hayatın hadiselerinden) ve cehennem azabından kurtulasın. Onun sıcağı, hayatın ilkbaharıdır. Doğruluğun, yakinin ve kulluğun sermayesidir.

Çünkü can bahçeleri, onun sözleri ile diridir. Gönül denizi, bu cevherlerle doludur. Eğer gönlün bahçesinden cüzi bir zevk ve hal eksilse aklı başında olan kişinin gönlünü, binlerce gam kaplar.

Sıddıka'nın aşkı çoşup edebe riayetle Peygamber'e sordu: "Ey şu varlığın hülasası, vücudun zübdesi! Bu günkü yağmurun hikmeti neydi? Bu yağmur, rahmet yağmurlarından mıydı, yoksa tehdit için mi yağıyordu, pek yüce, pek azametli Allah'nın adaletinden miydi?

Bu yağmur, bahara ait lutuflardan mıydı, yoksa afetlerle dolu güz yağmuru muydu?" Peygamber dedi ki: "Bu yağmur musibetler yüzünden insanın gönlüne çöken gamı yatıştırmak için yağıyordu." Eğer Ademoğlu, o keder ateşi içinde kalıp duraydı ziyadesiyle harabolur, eksikliğe düşer, (hiçbir şey yapamaz bir hale gelir) di.

O anda bu dünya harap olurdu, insanların içlerinde hırs kalmazdı. Ey can, bu alemin direği gaflettir. Akıllılık, uyanıklık, bu dünya için afettir. Akıllılık o alemdedir, galip gelirse bu alem alçalır. Akıllılık güneştir, hırs ise buzdur. Akıllılık sudur, bu alem kirdir.

Dünyada hırs ve haset kükremesin diye o alemden akıllılık, ancak sızar, sızıntı halinde gelir. Gayb aleminden çok sızarsa bu dünyada ne hüner kalır, ne de ayıp.

KADININ FENDİ -1-

Eski zamanda bir halife vardı ki, Hatem'i cömertliğine köle etmişti. İhsan ve adalet

bayrağını yüceltmiş, dünyadan yoksulluk ve ihtiyacı kaldırmıştı. Deniz ve inci, onun vergisine nispetle ehemmiyetsiz bir hale gelmiş lutuf ve ihsan Kaf'tan Kaf'a yayılmıştı.

O padişah, topraktan ibaret olan şu yeryüzünde bulut ve yağmurdu. İn'am ve ihsan sahibi Allah'nın vericiliğine mazhardı. Deniz ve maden, onun ihsanına karşı zelzeleye düşmüş, onun cömertliğine doğru kafile kafile gelip duruyordu.

Kapısı, hacet kıblesiydi. Şöhreti, cömertlikle bütün aleme yayılmıştı. Onun vergisinden, onun cömertliğinden Acem de şaşırmıştı,Rum da. Türk de hayrete dalmıştı, Arap da. Hayat suyu, kerem deniziydi. Onun yüzünden Arap da dirilmişti. Acem de!

Bir gece bir bedevi karısı, dedikoduyu hadden aşırarak kocasına dedi ki: "Bütün bu yoksulluğu, bu cefayı biz çekmekteyiz. Alemin ömrü hoşlukla geçiyor. Sade biz kötü bir haldeyiz.

Ekmeğimiz yok, katığımız dert ve haset... Testimiz yok suyumuz gözyaşı. Gündüzün elbisemiz güneşin ziyası... Geceleyin döşek ve yorganımız ay ışığı. Açlığımızdan değil mi ayı, okkalık ekmek sanıp elimizle gökyüzüne saldırıyoruz.

Yoksullar bizim yoksulluğumuzdan ve gece gündüz yiyecek düşünmemizden arlanıyorlar. Samiri'nin halktan kaçtığı gibi akraba, yabancı... herkes bizden kaçıyor. Birisinden bir avuç mercimek isteyecek olsak bize "Sus, geber, babalar çıkarasıca!" diyor.

Arabın iftiharı, savaş ve ihsandır. Sence arap içinde yazıda kazınıp yok edilecek bir yanlışa benziyorsun. Ne savaşı? Zaten biz savaşsız öldürülmüş, bitmişiz; yoksulluk kılıcıyla başımız uçurulmuş, gitmiş!

İhsan nerede? Yoksulluğun etrafında dönüp dolaşarak ağ örmekte, havada uçan sineğin damarını sokup kanını emmekteyiz. Hele bize misafir gelsin... Geceleyin uyuyunca elbisesini soymazsam ben de adam değilim!

Bundan dolayı bilenler, hikmetle dediler ki: ihsan ve kerem sahiplerine konuk olmak gerek. Halbuki sen, öyle birisinin müridisin ki hasisliği yüzünden kendisi galip değil, seni nasıl galip edecek? Sana nur vermesi şöyle dursun... bilakis kapkara bir hale koyar.

Kendisinin nuru yok, onunla görüşüp konuşanlar nereden nurlanacak? Bir çeşit şeyh, gözü akan ve görmeyen kişiye benzer. Gözüne ilaç çeker ama zararlı ilaçtan başka bir şey çekemez ki. Yoksulluk ve meşakkatta bizim halimiz de böyledir. Bize aldanıp da hiçbir konuk gelmez.

On yıllık kıtlığı mücessem olarak görmedinse gözünü aç da bize bak! Görünüşümüz davacı adamların içi gibi gönlü kapkara, fakat dili şaşalalı! Allah'dan onda ne bir koku var, ne bir eser. Fakat davası Şit'ten de ileri, Adem'den de!

Hatta ona, Şeytan bile kendisini göstermez. Böyle olduğu halde o "Biz Abdallardanız, hatta daha ilerdeyiz. Kendisini adam sansınlar diye dervişlerin bir hayli sözünü çalmış çırpmıştır. Söz söylerken lafı Bayezid'den ziyade inceler, onu bile kusurlu bulur. Halbuki onun içyüzünden Yezid arlanır.

Gökyüzünün ekmeğinden, sofrasından nasipsizdir. Hak, önüne bir kemik bile atmamıştır. O ise "Sofrayı yaydım, Hakkın vekiliyim, halife oğluyum" diye bağırıp durmaktadır. " Ey aşağılık saf kişiler, gelin... gelin de ihsan keremimin sofrasından, kimse mani olmaksızın yeyin" demektir.

Onlar da onun başına toplanırlar. Nimet ve ihsan istedikçe yalancı şeyh " Yarın" der. Fakat bir türlü o yarın gelip çatmaz. Ademoğlunun, az çok sırrı meydana çıkabilmek için uzun zamanlar lazımdır.

Tek duvarın altında define mi var, yoksa alan karınca ejderha yuvası mı? Oyalancı şeyhin hiçbir şey olmadığı meydana çıkıncaya kadar talibin de ömrü tükenmiş olur: artık anlamanın ne faydası var?

Fakat nadir olarak talibin itikadındaki parlaklık yüzünden şeyhin yalanı talibe faydalı olur. Şeyhi, can sanır, ceset çıkar ama talip, kendi iyi niyeti yüzünden öyle bir makama erişir ki... Hali, tıpkı gece ortasında kıble arayana benzer. Kıble bulunmasa bile namazı caizdir.

Davacı ve yalancı şeyhin can kıtlığı gizlidir. Fakat bizdeki ekmek kıtlığı meydanda. Niçin bunu, davacı şeyh gibi gizleyelim? Neden fayda olmadığı halde utanıp arlanarak

can çekişelim?"

Kocası dedi ki: "Daha ne vakte kadar gelir ve mahsul arayıp duracaksın; zaten ömrümüzden ne kaldı ki? Çoğu geçip gitti. Akıllı kişi, artığa, eksiğe bakmaz; çünkü ikisi de sel gibi geçer. Sel ister saf olsun, ister bulanık... Mademki baki değildir, ondan bahsetme?

Bu alemde binlerce canlı, sıkıntısız, hoş bir halde yaşamakta, geçinip gitmektedir. Üveyk kuşu, geceki rızkı henüz meydanda olmadığı halde ağaçta Allahya şükreder. Bülbül "Ey duaya icabet eden Allah, rızık hususunda itimadımız sana" diye Allahya hamdeyler.

Doğan, rızkını padişahın elinden umduğundan bütün pis şeylerden ümidini kesmiştir. Böylece sivrisinekten tut da file kadar bütün mahlukat Allah ailesidir; Hak da ne güzel aile reisi. Gönlümüzdeki bütün bu gamlar, heva ve hevesimizin, varlığımızın tozundan, dumanından meydana gelir. Bu kökümüzü söken gamlar, ömrümüzün orağına benzer. Bu böyle oldu kuruntuları da vesveselerimizdir.

Bil ki her hastalık ölümden bir parçadır. Çaresi varsa, ölümün bir cüz'ünü kendinden kov! Ölümün bir cüz'ünden bile kaçamadığın halde onun hepsini başından aşağıya dökecekler, bunu iyice bil!

Ölümün cüz'ü olan hastalık sana taht geliyorsa bil ki Allah küllü, yani ölümü de sana tatlılaştırır. Hastalıklar, ölümden elçi olarak gelmektedir; ey boşboğaz, ölümün elçisinden yüz çevirme!

Tatlı yaşayan, sonunda acı öldü. Ten kaydında olan canını kurtaramadı. Koyunları kırdan sürer getirirler; hangisi daha besli ise onu keserler. Gece geçti, sabah oldu. Sen ne vakte kadar bu altın masalını yeni baştan söyleyip duracaksın?

Gençken daha kanaatliydin; şimdi altın istiyorsun, halbuki sen önceden altındın. Üzümlerle dolu bir asmaydın; nasıl oldu da kesada uğradın; üzümün tam olacakken bozulup gittin? Meyvanın günden güne daha tatlı olması lazım.

İp eğirenler gibi gerisin geriye gitmenin luzumu yok! Sen bizim eşimizsin; işlerin başarılması için eşlerin aynı huyda olmaları lazımdır. Eşlerin birbirine benzemesi lazım. Ayakkabı ve mestin çiftlerine bir bak! Ayakkabının bir teki ayağa biraz dar gelirse ikisi de işine yaramaz.

Kapı kanadının biri küçük, diğeri büyük olur mu? Ormandaki aslana kurdun çift olduğunu hiç gördün mü? Bir gözü bomboş, öbürü tıka basa dolu olsa hurç, devenin üstünde doğru duramaz. Ben sağlam bir yürekle kanaat yolunda gidiyorum; sen neye kınama yolunu tutuyorsun?"

Kanaatkar adam ihlasla, yüreği yanarak sabaha kadar karısına bu yolda sözler söyledi. Kadın ona haykırdı: "Ey namustan gayri bir şeyi olmayan, artık bundan fazla senin afsununu istemem. Yürü git. Gayri bu davadan bahsetme; kibir ve azamete dair saçma sapan şeyler söyleyip durma!

Ne vakte kadar bu tumturaklı sözler, bu işler güçler? Kendi halini, kendi işini gör de utan! Kibir çirkindir ama dilencilerden olursa daha çirkin. Soğuk gün ortalık kar... Bir de elbise ıslak olursa...

Ey örümcek ağı gibi evi olan! Ne vakte kadar dava, çalım; Ne vakte kadar kibir, azamet! Sen kanaatten ne vakit canını nurlandırdın ki? Kanaatten ancak bir ad öğrendin. Peygamber "Kanaat nedir? Hazinedir? Dedi.

Sen hazineyi mihnet ve meşakkatten ayırt edemiyorsun. Bu kanaat daimi bir hazineden başka bir hazineden başka bir şey değildir. Ey gönüle gam ve elem veren artık beyhude sözlere dalma!

Yürü bana "Eşim" deme, az koltukla. Ben insafın eşiyim, hilenin değil. Neden padişahtan, beyden dem urup durmaktasın? Yoksulluktan havada sivrisineği bile avlamaktasın. Bir kemik parçası için köpeklerle dalaşmakta, içi boş ney gibi inleyip durmaktasın.

Bana öyle horlukla kötü kötü bakma ki damarlarının içinde dolaşan sırları söylemeyeyim. Kendi aklını benden fazla görüyorsun; Ya şu az akıllı olan beni nasıl gördün? (Büsbütün aşağı değil mi?)

Çirkin kurt gibi üstümüze atlama. Senin gibi insanı utandıracak akla sahip olmaktansa akılsızlık daha iyi! Aklın, insanlara ayak kösteği olunca o akıl, akıl

değildir, yılan ve akreptir. Senin hile ve zulmünün hasmı Allah olsun; hile elin bize uzanmasın!

Ne şaşılacak şey ki sen hem yılansın, hem afsuncu... Ey Arap, sen yılansın, hem de çirkin yılan! Eğer karga kendi çirkinliğini anlasaydı, derdinden kar gibi erirdi. Afsuncu düşman gibi, yılana afsun okur, yılan da onu afsunlar.

Yılanın afsunu, yılancıya tuzak olmasaydı yılanın afsununa aldanır, onunla meşgul olu muydu? Afsuncu, kazanç hırsına düşünce yılanın kendisini afsunladığını anlamaz. Yılan " Ey afsuncu, kendine gel. Kendine gel. Kendi hünerini gördün, bir de benim afsunumu gör!

Sen beni Hak'kın adıyla afsunladın, bu suretle de beni halka rüsvay etmek istedin. Beni Hak'kın adı bağladı, senin tedbirin değil. Hakk'ın adını tuzak yaptın, yazıklar olsun sana! Senden benim hakkımı Allahnın adı alacak. Ben canımı da Allah adına ısmarladım, tenimi de. Allah adı, beni yaraladığın için ya can damarını koparsın, yahut seni de benim gibi mahsup etsin!" der. Kadın bu yolda sert sözlerle genç kocasına tomarlar okudu.

Bedevi dedi ki: " Ey kadın, sen kadın mısın, yoksa hüzün ve keder atası mı? Yoksulluk, benim için iftihar edilecek bir şeydir; başıma kakma! Mal ve para başta küllah gibidir. Küllaha sığınan keldir.Kıvırcık ve güzel saçları olan kişiye gelince: küllahı giderse ona daha hoş gelir.

Allah eri göz gibidir. Gözün kapalı olmaktansa, açık olması daha iyidir. Esirci, esiri satarken ayıp örten elbiseyi soyar. Esirin bir kusuru olursa hiç onu soyar mı? Soyması şöyle dursun, bir hile ile ne yapıp yapar, onu elbiseyle gösterir.

"Bu iyiden kötüden, olur olmaz şeyden utanır. Soyarsam utanıp senden ürker" der. Zengin kulağına kadar ayıp içine dalmıştır: fakat malı vardır ve mal ayıbını örter. Tamahkar tamahı yüzünden zengin ayıbını görmez. Tamahkar bütün gönülleri kaplar.

Yoksul, halis altın gibi sevilse yine kumaşı, dükkana yol bulmaz, sözünü kimse dinlemez. Yoksulluk, senin anlayacağın şey değildir; yoksulluğa hor bakma; Çünkü yoksulların, mülkten, maldan öte ululuk sahibi Allah'dan pek büyük bir rızıkları vardır. Ulu Allah adildir; adiller, nasıl olur da çaresiz biçarelere zulmederler?

Birisine nimet, mal, matrah verip öbürünü yansın diye ateşe atarlar mı? Böyle bir iş, Allah'dan, iki cihanı yaratan umulur mu? "Elfakru Fahri" hadisi, saçma ve asılsız bir söz mü; bu sözde binlerce naz ve nimet gizli değil mi?

Hiddetle bana lakaplar taktın; ben sevgilimin dostuyum, onu elde ederim. Halbuki sen bir yalancı, afsuncusun dedi. Yılan tutsam bile dişini söker, bu suretle onu başı ezilmekten kurtarırım. Çünkü o diş, onun can düşmanıdır; ben, düşmanı da bu suretle kendime dost ederim.

Ben asla tamahtan afsun okumam. Ben bu tamahı baş aşağı etmişimdir. Allah göstermesin... Benim halka karşı tamahım yok. Gönlümde kanaatten bir alem var. Sen armut ağacı tepesinden böyle görüyorsun. Aşağı in de sende o şüphe kalmasın. Biraz dönersen başın dönmeğe başlar; evi dönüyor görürsün... Halbuki dönen sensin!

Ebucehil, Ahmed'i görüp "Beni Haşim'den çirkin bir çehre zuhur etti" dedi. Ahmet ona dedi ki: " Haddini tecavüz ettinse de doğru söyledin." Sıddık görüp "Ey güneş! Ne doğudasın, ne batıdan. Latif bir surette parla, alemi nurlandır" dedi.

Ahmet dedi ki: "Ey aziz, ey değersiz dünyadan kurtulan! Doğru söyledin." Orada bulunurlar " Ey halkın ulusu, ikisi birbirine zıt söz söyledi, sen ikisine de doğru söyledin, dedin... "Neden?" diye sordular.

Peygamber "Ben Allah eliyle cilalanmış bir aynayım. Türk, Hintli nasılsalar, bende o sureti görürler" dedi. Kadın! Eğer beni tamahkar görüyorsan bu kadınca arayıştan yüksel! Kanaate dair söz söylemek, tamaha benzer ama hakikatte rahmettir. O nimetin bulunduğu yerde tamah ne gezer?

Sen de bir iki günceğiz yoksulluğu sına da yoksulluktaki iki misli zenginliği gör. Yoksulluğa sabret, bu gamı, gussayı bırak. Çünkü ululuk sahibi Allah'nın yüceliği yoksulluktur. Sirke satmada kanaat yüzünden bal denizine gark olmuş binlerce can gör.

Yoksulluk acılığı çeken yüz binlerce cana bak... Gül gibi gülbeşekere karışmış, o lezzetle lezzetlenmiş. Ah yazık; sende kavrayacak kabiliyet olsaydı da, canımdan

gönül şem'ası zuhur etseydi!

Bu söz can memesinde süttür. Emen olmadıkça güzelce akmıyor. Dinleyen susuz ve arayıcı olursa vazeden ölü bile olsa söyler. Dinleyen yeni gelmiş ve usanmamış olursa dilsiz bile sözde bülbül kesilir. Kapımdan içeri namahrem girince harem halkı, perde arkasına girer, gizlenir.

Zararsız ve mahrem birisi gelince de o kendilerini gizleyen mahremler, yüzlerindeki peçeleri açarlar. Bütün güzel, hoş ve yaraşan şeyler, gören göz için yapılır. Çengin zir ve bem nağmeleri, nasıl olurda sağır kulak için terennüm edilir?

Allah, miski beyhude yere güzel kokulu yapmadı? Koku duyan için yarattı; koku almayan için dedi. Hak yeri göğü yaratmış, aralarında da bir çok nur ve nar yüceltmiştir. Bu yeri yerdekiler için yaratmış, göğü de göktekilerin yurdu yapmıştır.

Aşağılık kişi yükseğin düşmanıdır. Her şeyin müşterisi meydana çıkar. Ey kapalı örtünüp bürünmüş kadın, sen hiç kör için süslendin mi? Dünyayı en değerli incilerle doldursan nasibin yoksa ne yapayım?

Ey kadın, kavgayı, darılmayı bırak; bırakmayacaksan beni bırak! Ben iyiyle kötüyle, kavga edemem; kavga ile işim yok. Savaşmak şöyle dursun; gönlüm barışlardan bile ürkmekte. Susacaksan ne ala: yoksa öyle bir iş yaparım ki şu anda hemen kalkar, evimi, barkımı bırakır, giderim."

Kadın onu titiz ve hiddetli görünce ağlamaya başladı. Zaten ağlamak, kadının tuzağıdır. "Ben, senden bunu mu umardım? Senden başka ümidim vardı" dedi. Kadın yokluk yoluna girip dedi ki: "Ben senin karın değil, ayağının toprağıyım. Cismim, canım, nem varsa senindir; hüküm de senin, ferman da!

Yoksulluk yüzünden sabrım tükendiyse bu da kendim için değil, senin için. Sen bana dertli zamanlarda deva oldun; muhtaç olmanı istemiyorum. Canın için, bu kendim için değil. Bu ağlayış bu inleyiş hep senin için.

Ben, Allah hakkı için varlığımı her nefeste huzurunda feda etmek isterim. Canım sana kurban olsun... Ne olurdu ruhun bana vakıf olsaydı. Fakat sen hakkımda böyle kötü zanna düşünce candan da usandım, tenden de.

Ey canımın rahatı! Sen bana böyle aykırı olunca altına da toprak saçtım, gümüşe de (artık ikisi de gözümde değil) Canımda da sen varsın, gönlümde de sen. Öyle olduğu halde bu kadarcık bir şeyden dolayı benden ayrılmaya kalkışıyorsun.

Kudret senin elinde, ayrılabilirsin; fakat senin bu niyetine karşılık candan özürlüler dilemekteyim. O zamanları hatırla ki ben put gibi güzeldim, sen de karşımda puta tapan şamana benzerdin.

Bu kul sana tabidir; gönlü, senin dileğine göre aydınlanmış, yanmıştır. Neyi "pişir, hazırla" dersen hemen "pişti, yandı bile" derim. Ben senin ıspanağınım. İster ekşili pişir, ister tatlılı... Küfür söylemiştim; işte imana geldim. Can ve gönülle hükmüne tabi oldum. Senin şahane huyunu takdir edemedim. Huzuruna küstahça eşek sürdüm. Fakat affından bir mum düzüp yakınca tövbe ettim; itirazı bıraktım.

Kılıçla kefeni huzuruna koyuyorum; önüne boynumu uzatıyorum; vur! Acı ayrılıktan gem vuruyorsun. Ne istersen yap fakat bunu yapma! Gönlünde benim için gizlice bir özür dileyici vardır ki o, ben olmasam da bana şefaat edip durur.

Gönlündeki o özür dileyicim senin huyundur. Ona güvendiğimden gönlüm, kendisine suç aradı. Ey ahlakı yüz batman baldan daha güzel, daha tatlı olan kızgın adam! Sen de bana gönlünden ve gizlice merhamet et."

Bu suretle güzel, açık açık söylerken kadına bir ağlamadır geldi. Ağlaması bile yüzünü güzelliğiyle gönülleri cezbeden o güzelin, hüngür hüngür ağlaması haddinden aşınca. O gözyaşı yağmurundan bir yıldırım zuhur etti, o naziri bulunmayan erin gönlüne bir kıvılcım sıçradı.

Adamın, güzel yüzüne kul olduğu dilber, kulluğa başlarsa hal ne olur, insan ne hale gelir? Azametinden yüreğini oynatan, kibirinde4n seni tir tir titreten sevgili, gözünün önünde ağlamaya başlarsa ne hale girersin?

Naz ve istiğnası ile can ve gönülleri kan haline getiren güzel, niyaza girişirse hal ne olur? Cevrü cefası, bize tuzak olan dilber, özür dilemeye kalkışırsa biz ne mazeret bulabilir, ne söyleyebiliriz?

Züyyine linnas, hükmünce Allah'nın insanlar için bezediği şeylerden halk, nasıl

kurtulabilir? Allah; kadını erkeklere munis olmak üzere yarattı. Adem nasıl olurda Havva'dan ayrılabilir? Kişi yiğitlikte Zaloğlu Rüstem bile olsa Hamza'dan bile ileri geçse yine hükmetme hususunda karısının esiridir.

Adem sözlerinden alemin sarhoş olduğu Muhammed bile "Kellimini ya Humeyra" derdi. Gerçi zahiren su, ateşten üstündür; fakat bir kaba konunca ateş, onu fıkır fıkır kaynatır. İkisinin arasında bir tencere, bir çömlek oldu mu ateş, o suyu yok eder, hava haline getirir.

Görünüşte su nasıl ateşten üstünse, sen de kadından üstünsün; fakat hakikatte ona mağlupsun, sen onu istemektesin.

Böyle bir hassa ancak Ademoğlundadır. Çünkü insanda muhabbet vardır. Hayvanın muhabbeti azdır ve bu da onun nakış olmasından ileri gelmiştir.

Peygamber dedi ki: "Kadınlar; akıllı kişilere ehli dil olanlara fazlasıyla galip olurlar. Fakat cahiller, kadına galebe ederler." Çünkü onlar sert ve kaba muameleli olurlar. Onlarda acıma, lutfetme, sevme azdır. Çünkü tabiatlarında yaradılışlarında hayvanlık üstündür.

Sevgi ve acıma, izsanlık vasfıdır; hiddet ve şehvetse... hayvanlık vasfıdır. Kadın, Hak nurudur, sevgili değil... Sanki yaratıcıdır, yaratılmış değildir!

Avamdan olan birisinin ölüm anında avamlıktan pişman olması gibi o bedevi de söylediğine pişman oldu. "Canımın canına nasıl oldu da düşman kesildim; canımın başına nasıl oldu da tekmeler savurdum?" dedi.

Aklımız baştan ayağı fark etmesin diye kaza geldi mi, gözümüzü örtüyor. Kaza geçince, insan kendisini yemeğe başlar. Perdesi yırtılan, sırrı meydana çıkan, yakasını yırtar. Bedevi dedi ki: "Ey kadın, pişman oluyorum. Kafir olmuşsam bile müslüman olmaktayım. Sana karşı suçluyum bana acı; beni kökümden, dibimden kamilen söküp atma!" İhtiyar kafir, pişman olursa özür getirmeye başlar ve müslüman olur. Allah tapusu, rahmet ve keremlerle dopdoludur. Varlık da ona aşık yokluk da.

Küfür de o ululuk sahibi Allah'ya aşıktır, iman da; bakır da o kimyanın kuludur, gümüş de!

Musa'nın da mana cihetinden bir yolu vardır, Firavun'un da. Fakat, zahiren Musa yolludur, Firavun yolsuz. Musa , gündüzün Allah huzurunda ağlayıp inledi; Firavunda gece yarısı ağladı, Dedi ki; "Ey Allah, boynundaki bu demir zincir nedir? Boynumda demir zincir olmasa kim " Ben, benim" der (asılsız davaya. Benliğe kalkışır?)

Şüphe yok ki Musa'yı nurlandıran iradenle beni de karanlıklara daldırdın. Musa'yı ay yüzlü bir hale getirten dileğinle canımın aynı kara yüzlü bir hale getirdin. Yıldızım aydan daha iyi, daha talihli değil ki. Tutulursa ne çarem var? Halk, benim nöbetimi Allah diye, Sultan diye tutuyor ama doğrusu ay tutulmuş, tas çalıyorlar! Onlar tas çalıp gürültü ediyorlar ama o gürültüyle ayı rüsvay etmektedirler.

Ben ki Firavun'um, şöhretten el-aman! "Enerabbüküm-ül a'la" demem de beni rüsvay eden tas gürültüsüdür. Musa'da ben de aynı kapının kuluyuz. Fakat senin ormanında senin baltan işliyor; dalları senin baltan kesmektedir; Bir dalı yetiştiriyor, öbürünü kesip atıyor. Baltaya karşı dalın eli var mı? Ne gezer! Hiç dal baltanın elinden kurtulabilir mi? Balta senindir, o kudret hakkı için kereminden bu eğrilikleri doğrult!"

Firavun yine kendi kendine "Ne şaşılacak şey! Ben bütün gece "Ey Rabbimiz" diye yalvarmıyor muyum? Yalnızken mütevazi bir hale geliyor, düzeliyorum. Neden Musa'ya karşı öyle oluyorum?

Kalp altınının rengi halis altından on derece daha parlak olsa ataşe karşı nasıl yüzü kara bir hale gelir!

Kalbim de kalıbım da onun hükmünde değil mi? Bir zaman, beni iç haline kor, bir zaman kabuk haline. Bir zaman beni ay haline kor, bir zaman karartır. Allah'nın işi, bundan başka nedir ki? Ekin ol der beni yeşertir. Çirkinleş der, sarartır. Varlığı emriyle yaratan Allah'nın çevganları önünde mekan aleminde de koşup duruyoruz. Lamekan aleminde de.

Renksizlik alemi, renge esir olunca bir Musa öbür Musa ile savaşa düştü. Renksizlik alemine ulaşırsan Musa ile Firavun'un karıştığı aleme erişirsin. Bu nükte yüzünden hatırına "renk, nasıl olur da kıylü kalden kurtulur? Şaşılacak şey... Bu renk, renksizlik

aleminden zuhura geldiği halde, renksizlikle nasıl savaşa girişir?

Yağın aslı sudandır ve su ile artar. Sonunda nasıl olur da suya zıt olur? Mademki yağı su ile yoğurdular; yağ sudan oldu; su ile yağ neden birbirine zıt oldu?
Gül dikenden meydana meydana gelmiştir, diken de gülden... böyle olduğu halde niçin savaşa, maceralara düşmüşlerdi?.. gibi bir sual hatıra gelirse (bil ki bu) ya hakikatta savaş değildir, bir hikmet içindir, eşek satanların kavgaları gibi bir hiledir, bir sanattır; yahut ne savaş ne hikmet...Hayretten ibarettir.

Bu, viraneliktir, içinde define aramak gerek. Sen define sandığın şey yüzünden, o vehminden defineyi kaybediyorsun. Sen vehmi de, tedbirleri, düşünceleri de mamure bil, mamur yerlerde define olmaz. Mamur yerlerde varlık, didişmek olur.

Yok olan, varlıklardan utanır, arlanır. Varlık yokluktan feryad etmemiştir. Yokluk, o varlığı, kendisinden uzaklaştırmış, gidermiştir. Ben yokluktan kaçıyorum deme. Hakikatte o, senden yirmi kere daha fazla kaçmakta! Görünüşte seni kendisine çağırmaktadır. Ama içinden seni reddetme sopasıyla sürmektedir. Bu işler, kovalayanı yanıltmak için ata çakılan ters nallardır; ey saf kişi! Firavun'un, Musa'dan nefretini sen Musa'dan bil.

Tabiata inananlar; gök bir yumurtadır, yer de onun sarısı diye itikat etmişlerdir. Birisi, "Bu yeryüzü yeri kaplayan göğün ortasında nasıl duruyor? Havaya asılmış bir kandil gibi ne aşağıya gitmekte, ne çıkmakta" dedi. O hakim, "Altı cihetten de göğün çekmesi yönünden hava ortasında kalır. Mıknatıstan bir yuvarlak olsa ortasına konan demir, ortada kalır" diye cevap verdi. Öteki hakim de "Saf gök, kara toprağı kendisine çekmez. Onu altı taraftan da iter. Ondan dolayı da yeryüzü, kuvvetli yeller ortasında muallakta kalmıştır" dedi.

Kemal ehlinin gönülleri de firavunların canlarını böyle defeder de, onlar dalaletde kalırlar. Onları bu cihan da defeder o cihan da. O yolsuzlar da bu yüzden o cihanda da mahrum kalırlar, bu cihanda da. Ululuk sahibi Allahnın kullarından, velilerden baş çeker, uzaklaşırsan bil ki onlar senden hoşlanmıyorlar, onlar seni istemiyorlar.

Onların kehlibarları vardır, meydana çıkarırlarsa senin saman çöpü gibi oaln varlığını deliye döndürür, kendilerine çekerler. Kehlibarlarını saklarlarsa derhal seni azgınlığa teslim ederler. Hayvanlık mertebesi nasıl insanlığa esir ve mağlupsa. İnsan mertebesinin de Allah velilerinin elinde hayvan gibi mağlup olduğunu anla ey yoksul!

Ahmed, irşadederken halka "Kullarım" dedi. Allah bütün alemi " Kul ya ibadi" diye çağır buyurdu. Senin aklın deveciye benzer, sen de devesin, Akıl, seni ister istemez hükmünce çekip durmaktadır. Veliler akılların aklıdır. Akıllar da ta en sonuncusuna kadar develere benzer. Onlara ibretle bak: bir kılavuz, yüz binlerce can! Ne kılavuzu ne deveciyi!

Sen güneşi gören gözü bul da sonra bak! Bütün cihan, gece içinde kalmış, karanlıklara mıhlanmış, güneşi ve gündüzü bekleyip durmakta. İşte sana zerrede gizli güneş, işte sana kuzu postuna bürünmüş erkek aslan. İşte sana saman altında gizli bir deniz! Kendine gel, o samana şüphe ile ayak basma! Ama yol gösterici hakkında içe gelen şüphe, Allah rahmetidir.

Her peygamber dünyaya tek gelmiştir. Tektir ama içinde yüzlerce alem gizli. Alem-i Kübra, kudretle sihir yaptı da cimrini, küçücük bir suret içinde gizledi. Ahmaklar onu tek ve zayıf gördüler. Hiç padişahın dostu olan zayıf olur mu? Ahmaklar,"O, ancak bir tek kişiden ibaret!" dediler. Vay akıbeti düşünmeyene!

SALİH PEYGAMBERİN DEVESİ

Salih'in devesi görünüşte deveydi, o zalim kavim, bilgisizlik yüzünden deveyi kestiler. Su için deveye düşman olduklarından kendileri, mezara su ve ekmek oldular. (helak olup mezarı doyurdular).

Allah devesi, ırmaktan buluttan su içmekteydi. Onlar, Hakk'ın suyunu Hak'tan esirgediler Salih'in devesi, salih kişilerin cisimleri gibidir; onlar kötülerin helaki için tuzaktır. Neticede" Allah devesinden ve içeceğinden çekinin" hükmü, o ümmeti ne dertlere uğrattı, onları nasıl helak etti! Allah kahrının şahnesi, bir devenin kanına diyet olarak onlardan bütün bir şehri diledi.

Ruh, Salih gibidir,ten de deveye benzer. Ruh vuslattadır ten ihtiyaç içindedir. Temiz ruha zarar vermenin imkanı yoktur. Allah yaralanmaz. Böyle ruha sahip olanlara kimse galip gelemez. Zarar gelse bile sedefe gelir, inciye değil. Temiz ruha zarar vermenin imkanı yoktur. Allah'nın nuru, kafirlere mağlup olmaz. Can, toprağa mensup cisme, kötü kişiler, incitsinler de Allah imtihanını görsünler diye ulaştı, bu yüzden cisimle bağdaştı, birleşti.

Canı inciten kişinin, bu incitmenin Allah'yı incitme olduğundan haberi yoktur. Bilmiyor ki bu küpün suyu ırmak suyu ile birleşmiştir. Allah bütün aleme penah olsun diye bir cisme alaka bağlamıştır.

Onların gönüllerine kimse muzaffer olamaz. Sedefe zarar gelir, inciye gelmez. Allah velisinin cisim devesine kul ol ki Salih Peygamberle kapı yoldaşı olasın.

Salih peygamber, " Madem ki haset ettiniz, bu işi yaptınız, üç gün sonra Allahdan azap erişecek. Ondan üç gün sonra da can alıcı Allahdan başka bir afet gelecek ki onun üç alameti vardır: Hepinizin yüzünüzün rengi değişir. Birbirinize bakınca yüzlerinizi türlü türlü renklerde görürsünüz. İlk günlerde yüzleriniz safran gibi sararır; ikinci günü erguvan gibi kızarır. Üçüncü günü yüzleriniz tamamı ile kararır, ondan sonra da Allahnın kahrı gelir, çatar. Eğer bu tehdide benden delil isterseniz devenin yavrusunu daha doğru kovalayın!
Eğer tutabilirseniz derdinize çare bulunur. Tutamazsanız ümit kuşu uzaktan kaçtı, gitti!" dedi.

Bu sözü duyunca hepsi birden köpek gibi onun ardından seğirtmeğe başladılar. Kimse yavruya erişmedi; dağlar arasına dalıp kayboldu.

Temiz ruh gibi ten ayıbından, nimet ve ihsan sahibi Allah'ya kaçıp gitmekteydi.

Salih dedi ki: "Gördünüz mü Allahnın bu kazası nasıl geldi? Artık ümidin boynunu vurdu." Devenin yavrusu nedir? Salih? Peygamberin gönlü. Onun hatırını ele alın, onun isteğini yerine getirin. Onun gönlünü alırsanız azaptan kurtuldunuz yoksa, pişman olduğunuzun, ümitsizliğe düştüğünüzün günüdür.

Salih'ten bu bulanık vadi duydukları gibi azaba göz dikip beklemeye başladılar. Birinci gün yüzlerinin sarardığını gördüler.Ümitsizlikle soğuk ,soğuk ah etmeye başladılar. İkinci günü hepsinin yüzü kızardı. Artık ümit ve tövbe nöbeti kayboldu. Üçüncü gün hepsinin yüzü kapkara kesildi. Salih Peygamberin hükmü: cenksiz, cidalsiz doğru çıktı. Hepsi de ümitsiz bir hale gelince kuşlar gibi ayaklarını altlarına alıp iki dizlerinin üstlerine çöktüler.

Cibril-i Emin, bu diz çökmeyi Peygambere "Casimin" ayetini getirerek Kuran'da anlattı. Sana diz çökmeyi öğrettikleri ve seni bu çeşit diz çökmeden korkuttukları vakit, yani bela gelmeden diz çök!

Salih'in kavmi, Allah kahrının zahmını beklediler: o kahır ve azap da gelip o şehri yok etti. Salih, halvetten çıkıp şehre doğru gitti; gördü ki şehir duman ve ateş içinde. Onların hak ile yeksan olmuş cüzülerinden bile feryat ve figanlarını duyuyordu; feryat duyulmaktaydı ama ortada feryat eden yok! Kemiklerinden iniltiler, sızıntılar duydu; canları çiğ taneleri gibi yaş döküyor, ağlıyordu. Salih bunu duyup ağlamaya başladı: feryat edenlere feryat etmeye koyuldu:"Ey batıl yolda yaşayan kavim! Ben sizin çevrinizden Allahya şikayet etmiş ağlamıştım.

Allah, bana "Onların eziyetlerine sabret; onlara nasihat ver. Zaten devirlerinden çok bir zaman kalmadı" demişti. Ben cefaları eziyetleri yüzünden onlara nasihat edemiyorum. Nasihat sütü sevgiden, saflıktan coşup akar" demiştim. Bana o kadar eziyetler ettiniz ki nasihat sütü damarlarımda dondu. Allah, bana "Ben sana lütuf ve inayet eder, o yaralara merhem koyarım" buyurdu. Hak, gönlümü gök gibi saf bir hale getirdi. Gönlümden, sizin cefalarınızı sildi, süpürdü.

Yine size nasihatler vermeye, şeker gibi temsiller getirmeye , sözler söylemeye başladım. Şekerden taze süt çıkarıp balla şekeri sözlerime katmaya, size tatlı, tatlı öğütler vermeye koyuldum. O sözler, size zehir gibi tesir etti. Çünkü siz baştan aşağı zehir membaı, zehir madeniydiniz, zehirden ibarettiniz. Nasıl gamlanayım ki gam baş aşağı yuvarlanıp gitti.

Ey inatçı kavim! Gam sizdiniz. Gamın ölümüne ağlayıp feryat eden olur mu? Baştaki yara iyileşince bu yüzden saçını sakalını yolan bulunur mu?" Salih, yüzünü kendine çevirip dedi ki: "Ey feryat eden, onlar feryat etmeye değmez!"

Ey Kuran'ı doğru okuyan! Eğri okuma. Zalim kavmin ardından nasıl yas tutayım? Fakat yine gözünden, gönlünden yaşlar akmaya başladı. Onda sebepsiz bir merhamet hasıl oldu. Gözyaşı damarları (yağmur gibi) yağmaktaydı, kendisi de şaşırmıştı. Bu katralar, cömertlik ve kerem denizinin sebepsiz akan katralarıydı.

O ağlarken aklı diyordu ki: "Bu ağlama neden? Seninle eğlenen o çeşit bir kavme ağlamak reva mı? Neye ağlıyorsun söyle. Yaptıkları işlere mi? O gidişleri kötü kin askerine mi? Onların paslı karanlık gönüllerine mi, yılan gibi zehirli dillerine mi? Onların Segsar'larınkine benzeyen nefes ve dişlerine mi? Akrep yatağı olan ağız ve gözlerine mi? İnatlarına mı, alaylarına mı, kınamalarına mı? Şükret; bak, Allah onları nasıl hapsetti, helak eyledi! Elleri eğri, ayakları eğri, gözleri eğri, bakışları eğri, savaşları eğri, öfkeleri eğri...

Onlar, geçmişleri taklit edip nakil ettikleri reylere uyduklarından bu akıl pirinin başına ayak bastılar. Birbirlerine görünmek ve duyulmak kaygısı ile hür ihtiyar olmadılar, kart eşek oldular. Allah cehennemlikleri göstermek üzere dünyaya cennetten kullar getirdi..."

Cehennemlikler, cennetlikler bir dükkanda otururlar. Aralarında bir perde vardır, birbirlerine karışmazlar. Nar ehliyle nur ehli, görünüşte karışıktır ama aralarında kaf dağı çekilmiştir.

Bunlar, madende toprakla altının birbirine karışmasına benzerler. Toprakla altın karışıktır ama aralarında yüzlerce ova, yüzlerce konak var! Bu, bir dizide hakiki inci ile yalancı incinin bir gecelik konuk gibi misafir olmasına benzer. Denizin yarısı şeker gibi tatlı, lezzetli, rengi ay gibi parlak; Diğer yarısı, yılan zehri gibi acı,lezzetsiz, rengi de katran gibi kara.

Cennetlikle cehennemlik olanlar da deniz gibi alttan üstten, dalgalanıp dururlar. Dar ve küçük bir cisimden dalgaların birbiri ardınca zuhuru da canların barışta, savaşta birbirlerine karışmalarına benzer. Barış dalgaları kopar, gönüllerden kinleri giderir. Bunun aksine savaş dalgaları kopar, sevgileri altüst eder. Sevgi acıları tatlıya çeker, tatlılaştırır. Çünkü sevgilerin aslı, doğru yola götürmedir. Kahır ise, tatlıyı acılığa çekmektedir. Acı, tatlı ile bir arada bulunur, bağdaşır mı? Acı tatlı;bu gözle görünmez. Basiret ehli, onları, akıbet penceresinden görmeyi bilir. Akıbeti gören göz, doğuyu görebilir. Ahiri gören göz ise gururdan, körlükten ibarettir.

Nice tatlılar vardır ki şeker gibidir, fakat o şeker içinde zehir gizlidir. Aklı en üstün, anlayışı en keskin olan, kokudan anlar. Öbürüyse ancak dudağına, dişine değince fark eder. Şeytan "Yiyin" diye bağırır ama o adamın dudağı zehri, boğazına varmadan reddeder. Başka biri boğazına varınca anlar, bir başkası yer, bedenini berbat edince anlar. Zehir; diğer birisinde abdest bozarken yanış yapar; zaman, zaman ciğerini delen bir acı peyda eder.

Bir başkasında zehrin eseri; günler, aylar geçtikten sonra görünür. Diğer birisinde ise ölümden ve sur üfürüldükten sonra meydana çıkar. Eğer o kişiye mezarda mühlet verirlerse mutlaka mahşer günü azap ederler.

Her otun, her şekerin zamanede bir oluş müddeti vardır. Lalin, güneşin tesiriyle renk, parlaklık ve letafet elde etmesi için yılların geçmesi gerektir. Alelade otlar, iki ay içinde yetişir. Fakat kırmızı gül, ancak bir yılda yetişir gül verir. Yüce ve Ulu Allah, bunun için eceli, yani her şeyin müddetini En'am suresinde anlatmıştır. Bunu duydun ya; her kılın kulak kesilsin...

Bu duyduğun abıhayattır, afiyet olsun! Bu söze söz deme, abıhayat de. Bu sözü, eski harfler teninde yepyeni bir ruh olarak gör. Arkadaş; başka bir nükte daha duy. Bu nükte can gibi hem apaçık, meydandadır, hem gayet ince ve gizli. Bir yer olur ki bu yılan zehri, Allahnın tasarruflarıyla gayet tatlı ve lezzetli bir hale gelir. Bir yerde zehirdir, bir yerde ilaç... Bir yerde küfürdü, bir yerde tam layık ve yerinde. Orada cana zarar verir ama burada derman kesilir. Su koruk içinde ekşidir; fakat üzüme gelince tatlılaşır, güzelleşir. Sonra küpün içine girince acır, haram olur...Sirke olunca ne güzel katıktır!

Veli, zehir yese bal olur, fakat talip yese aklı kararır zarara uğrar. Süleyman"Rabbi hebli" demiş, yani "'"Benden başkasına bu saltanatı verme." Yahut benden başkasına bu lütufta, bu ihsanda bulunma" diye niyaz etmiştir. Bu hasede benzer ama değildir.

La yenbağı nüktesini candan oku. Benden sonra bu saltanatı kimseye verme sırrını onun nekesliğinden bilme. Hatta o, saltanatta yüzlerce zarar ve tehlike gördü. Cihan saltanatı, kıldan kıla, baştanbaşa can kaygısından, baş korkusundan ibarettir. Baş korkusuyla can ve din korkusu... Bize bunun gibi bir imtihan daha olamaz.

Süleyman himmetli birisi gerektir ki bu yüz binlerce renkten, kokudan vazgeçsin. Kuvvet ve kudretiyle beraber o saltanatın dalgası Süleyman'ın bile nefesini tıkıyordu. Bu keder yüzünden üstüne toz, toprak konunca bütün cihan padişahlarına acıdı da. Şefaat edip"Bana verdiğin bu saltanatı, kemal sahibi olanlara da ver. Bu saltanatı, kerem edip kime verir, kime bağışlarsan Süleyman odur, o da benim.
O benden sonra kimseye verme hükmüne dahil değildir; benimledir. Hatta benimle ne demek? O kişi, davasız, nizasız benim" dedi.

KADININ FENDİ -2-

Bir Muhlis'in (Çelebi Hüsameddin'in) gönlü, o karı ve koca hikayesinin neticesini istemekte. Karıkoca hikayesi, bir masaldan ibaret. Fakat onu nefsinle aklının misali bil.

Bu kadınla erkek nefisle akıldır. İyi kişiye de mutlaka lazımdır, kötü kişiye de. Bu ikisi, toprak yurtta esir ve mahpusturlar. Gece gündüz savaşta macera içinde. Kadın durmadan evin ihtiyaçlarını ister, evin şerefini, yani eve lazım olan ekmeği, yüceliği, hürmeti diler durur.

Nefis, kadın gibi her işe bir çare bulmak üzere gah toprağa döşenir, tevazu gösterir; gah ululuk diler, yücelir. Aklınsa, bu düşüncelerden zaten haberi yoktur. Fikrinde Allah gamından başka bir şey yoktur.

Hikayenin içyüzü, bu tane ve tuzaktır, nefisle akıl arasındaki maceradır, fakat sen dış yüzünün tamamını dinle. Eğer yalnız manaya ait anlatış kifayet etseydi alem halkı, tamamı ile işten güçten kalır, alemin nizamı bozulur giderdi. Sevgi düşünce ve manadan ibaret olsaydı senin oruç ve namazının zahiri suretleri de kalmaz, yok olurdu. Dostların birbirine armağan sunmaları, dostluğa nazaran ancak görünüşe ait şeylerdir. Fakat bu suretle o armağanlar, gönüllerde gizli bulunan sevgilere şahadet eder. Çünkü, ey ulu kişi, zahiri iyilikler gizli sevgilere şahittir. Şahidin de bazen doğrucu, bazen yalancı olur.

Sarhoş bazen şaraptan olur, bazen da ayrandan! Ayran içen de kendisini sarhoş gösterebilir. Gürültü eder, sarhoş görünür. O murai de, kendisini muhabbet sarhoşu sansınlar diye oruçlu görünür, namaz kılar.

Surete ait işlerden meydana gelen şey bambaşkadır. Fakat gönülde gizli olan şeye alamettir. Ya Rabbi, duamızı kabul et, bize bu temyizi ver de o eğri, yalancı alameti,doğrusundan ayırt edelim.

Hiç, bu temyize nasıl malik olur? Allah nuru ile bakar, görürse o zaman bu temyizi

elde eder. Eser olmasa bile sebep onu meydana çıkarır. Akrabalık gibi...Akrabalık sevgiyi bildirir. Fakat imam ve muktedası Allah nuru olan kişi, ne eserlere kul olur ne sebeplere. Sevgi gönülde şulelendikçe büyür, nihayet sevgi sahibi, eserden kurtulur. Sevgisini bildirmeye ihtiyacı yoktur. Çünkü sevgi nurunu bütün kainata yaymıştır. Bu sözün tamamlanması için hayli tafsilat var ama sen ara. Gerçi mana, bu suretten zahir olmaktadır ama bir cihetten manaya yakındır, bir bakımdan manaya uzak!

Delalet hususunda mana ile suret, su ile ağaç gibidir. Mahiyetlerine bakarsan birbirlerinden tamamı ile uzaktırlar. Sen mahiyetleri de bırak, hususları da. O iki rızık arayan karıkocanın ahvalini anlat.

Arap dedi ki: "Ayrılıktan vazgeçtim. Hüküm senin. Kılıcı kından çek, emret. Ne dersen ben sana tabiim; emrin, ister iyi olsun, ister kötü... ona bakmam. Senin uğruna feda olayım; çünkü seni seviyorum. Sevgi; insanı kör eder, sağır yapar." Kadın "Sahiden beni seviyor musun, yoksa hile ile sırrımı öğrenmek mi istiyorsun?" dedi.

Erkek dedi ki: "Gizli sırları bilen ve Adem Safi'yi yaratan Allah hakkı için (Seni seviyorum.) Allah, Adem'e üç arşın bir boy verdiği halde ruhlarda, levhlerde ne varsa hepsini gösterdi. Allah, ona ezelden ebede kadar ne varsa ve ne olacaksa, önceden ve "Allemelesma" sından ders verdi, öğretti. Bu suretle melekler, onun ders vermesine hayran oldular, kendilerinden geçtiler. Onun takdisiyle başka bir mukaddesliğe eriştiler. Adem'in yüzünden nail oldukları fütühata, göklerde bile erişememişlerdir.

Adem'in o pak ruhunun fezasına nispetle yedi gök sahası bile dardı. Peygamber "Allah; ben, yücelere, aşağılara yere, göğe, hatta arşa sığmam. Bunu, ey aziz, yakinen bil. Fakat şaşılacak şeydir ki inanan kişinin kalbine sığarım. Beni ararsan inanan gönüllerde ara buyurdu" dedi.

Allah dedi ki: "Ey haramdan, şüpheli şeylerden sakınan! Kullarımın arasına gir ki bu suretle beni görme cennetine erişesin." Arş, bile o nuriyle, o genişliğiyle beraber Adem' görünce yerinden kalktı. Arşın sonsuz bir büyüklüğü var, fakat manaya karşı suret nedir ki? Her melek diyordu ki: Bizim bundan önce yeryüzüyle üfletimiz vardı. Hizmet ve ibadet tohumunu yere ekiyorduk.

Yere olan bu meylimize, bu alakamıza da şaşmaktaydık. Gökten yaratıldığımız halde yeryüzüne bu alakamız nedir? Biz nurlarız, karanlıklarla ülfetimiz neden? Nur zulmetlerle yaşayabilir mi? Ey Adem! O ülfet, senin kokundanmış. Çünkü cisminin nesci yeryüzü. Topraktan olan cismini yeryüzünde dokudular; pak nurunu burada buldular. Şimdi canımızın ruhundan bulduğu ülfet, bundan önce cisminin yoğrulduğu topraktan parlıyordu. Yeryüzündeydik ama yerden gafildik, orada gömülü olan defineden haberimiz yoktu. Allah da bize oradan göklere sefer etmeyi emredince, bu yurt değiştirme, acı geldi. O yüzden Allahya deliller getirerek "Ey Allah! Bizim yerimize kim gelecek? Bu tesbih ve tehlinin nurunu, dedikoduya satıyorsun" dedik.

Allah hükmü, bize rahmet yaygısını döşedi:"Açıkça istediğinizi söyleyin. Tek evlatların babalarına söyledikleri gibi ağzınıza ne gelirse çekinmeden deyin. Çünkü bu sözler, yaraşmasa bile rahmetim, gazabımdan artıktır.

Ey melek! Bunu meydana çıkarmak için gönlünüze şüpheler salmaktayım; Sen söyleyesin; ben darılmayayım, gazaplanmayayım. Bu suretle de benim hilmimi inkar eden ağız açamasın.

Her nefeste bizim hilmimizden yüzlerce baba yüzlerce ana doğar, yokluğa dalıp mahvolur. O babaların, o anaların hilmi, şefkati, bizim hilim ve şefkat denizimizin köpüğüdür. Köpük gider gelir ama deniz bakidir dedi." Hayır, ne dedim? O inciye karşı bu sedef, köpük değil, köpüğünün köpüğüdür. İşte o köpük hakkı için, o saf deniz hakkı için bu söz bir sınama, bir laf değil.

Sevgiden, vefadan, boyun büküp teslim olmadan ileri gelmiştir. Huzuruna varacağım Allah hakkı için. Bu hevesim, sence sınamadan ibaretse bu sınamamı sına. Sırrını saklama ki sırrım meydana çıksın. Elimden geleni; gücümün yettiğini buyur! Gönlündekini benden gizleme de benim gönlümdeki de ortaya çıksın bu suretle ne yapabileceksem kabul edeyim. Fakat nasıl edeyim; elimde ne çare var? Bir bak hele,

canım ne işe yarar ki?"

Kadın dedi ki:"Bir güneş doğmuş, bütün cihan ondan aydınlanmıştır. O Allah vekili, Allah halifesidir. Bağdat şehri, onun yüzünden bahar gibidir. O padişaha ulaşabilirsen padişah olursun. Ne vakte kadar ikbal sahibi olmayanların yanına gidip duracaksın? İkbal sahiplerinin dostluğu kimya gibidir. Onların nazarına benzer kimya nerede?

Ahmed'in gözü Ebubekir'e o bir tasdik yüzünden sıddık olmuştur." Kocası, "Ben padişah huzuruna nasıl kabul olunurum; bir bahanesiz onun yanına nasıl giderim? Buna bir münasebet, bir vesile gerek. Hiçbir sanat aletsiz meydana gelir mi?

Mecnun gibi ki, birisinden Leyla'nın bir parça hastalandığını duydu. Eyvah, dedi; bahanesiz nasıl gideyim? Gitmezsem, hatırını sormazsam ne hale gelirim? Keşke hazık bir hekim olaydım...O vakit Leyla'ya koşa, koşa giderdim.

Allah, bize "Ya Muhammed, gelin de" buyurdu da bu davet, utanmamızın giderilmesine sebep oldu. Gece kuşlarının gözleri ve kabiliyetleri olsaydı gündüzün uçup gezerler, dönüp dolaşırlardı" dedi.

Kadın cevap verdi: "Kerem sahibi padişah meydana girer, kendisini gösterirse aletsizlik, aletin ta kendisi, vesileden mahrum oluş, vesilenin aynı olur. Çünkü alet, vesile; davaya düşmektir, varlık alametidir. Asıl hüner aletsizliktedir, alçalmadadır."

Arap "Aletsiz nasıl alışveriş edeyim de aletsizliği elde edeyim? Müflisliğime de bir delil gerek ki padişah halime acısın. Sen, bana dedikodudan ve hileden başka bir şahit göster de o şen padişah merhamete gelsin. Çünkü sözden ve kötü hileden ibaret olan bu şahitlik o hakimler hakiminin yanında mecruhtur. Müflisin şahidi doğruluk olmalı ki nuru, söylemeden parıldasın (halini arzetmeden hali anlaşılan)" dedi.

Kadın dedi ki: "Doğruluk varlığından tamamı ile çıkıp arınarak, isteğini terk etmendir. Testimizde yağmur suyu var. Malın, mülkün, sermayen bundan ibaret. Bu su testisini al, git; padişahlar padişahın huzuruna var, armağan götür. De ki: Bizim bundan başka hiçbir malımız, mülkümüz yok. Çölde de bundan iyi su hiç yoktur. Padişahın hazinesi ağır elbiselerle doluysa da bunun gibi suyu yoktur. Bu su az bulunur.

O testi nedir? Bizim mezar gibi cismimiz, içinde de bizim acı ve hislerimizin suyu var. Ey Allah! "Allah, cennet karşılığına iman edenlerin canlarını, mallarını satın aldı" ayetindeki fazıl ve kereminden bizim bu küpümüzü, bu testimizi kabul et! Bu beş duygudan meydana gelme beş lüleli testideki suyu her türlü murdar şeylerden, her çeşit pisliklerden temiz tut. Bu suretle şu testinin denize bir menfezi olsunda testim deniz huyuyla huylansın.

Armağanı padişaha tertemiz götürünce onu görür, anlamak ister. Ondan sonra da artık testinin suyu nihayetsiz bir dereceye gelir. Testinin suyundan yüzlerce dünya dolar. Lüleleri kapa, testiyi de küpten doldur.

Allah" Gözlerinizi heva ve hevesten yumun" buyurdu. Arap, kimin böyle bir hediyesi var? Hakikaten bu armağan, öyle bir padişaha layık diye gururlanmaktaydı. Kadın da bilmiyordu ki, orada yol üzerinde şeker gibi Dicle akıp durmakta. Şehrin ortasından gemilerle, balık ağlarıyla dolu, deniz gibi akıp gitmekte. Padişahın huzuruna var da şevketi, azameti gör; altından nehirler akan bahçeler diye övülen yerlere bak! O saffet denizine nispetle bizim, anlayışlarımız bir katradan ibarettir.

Arap, evet, dedi. Testinin ağzını kapa, hakikaten armağan, bize faydalı. Keçeye sar sarmala. Padişah, orucunu armağanla açsın. Çünkü dünyada bunun gibi su yoktur. Bu halis şarap, zevk ve sefa kaynağı! Çünkü onlar acı tuzlu suları içmekten daima hastadırlar, yarı kör olmuşlardır. Durağı, yatağı acı subaşı olan kuş; saf berrak suyu ne bilsin? Yurdun acı su kaynağı; Şatt'ı, Ceyhun'u nereden bileceksin?

Ey şu fani konaktan kurtulmayan! Sen yokluğu, sarhoşluğu ve neşeyi ne bilirsin ki! Bilsen bile babandan, atandan nakil ve rivayet yoluyla bilirsin.
Senin yanında bu adlar ebced gibidir. Ebced, hevvez. Bunlar, bütün çocuklara apaçık ve meydandadır, fakat manası yok. Hulasa, Arap testiyi alıp yola düştü. Gece, gündüz

onu taşımaktaydı. Testiye bir ziyan gelecek diye korkusundan titreyerek çölden ta... şehre kadar götürdü.

Kadın da evde seccadesini yaymış, namaz kılıp dua etmekte; "Suyumuzu, bayağı kişilerden koru...Ya Rabbi, bu inciyi o denize ulaştır. Her ne kadar kocam uyanıktır, hünerlidir ama incinin binlerce düşmanı olur.Cevher dediğin de nedir ki... Bu su Kevser suyudur. İncinin aslı, bunun bir katrasıdır" diyordu.

Kadının ağlayıp yalvarması; erkeğin derdi ve ağır yükü bereketiyle, Arap, testiyi hırsızlara kaptırmadan, taşla kırdırmadan durup dinlenmeksizin ta Hilafet Şehrine kadar götürdü. Orada bir tapu gördü ki nimetlerle dolu.

Haceti olanlar oraya tuzaklarını yaymışlar? Zaman, zaman her tarafta bir haceti olan o tapudan ihsana nail olmuş, hil'atler elde etmiş. O kapı; kafire, Müslüman'a, güzele, çirkine güneş gibi! Bir bölük halk gördü, huzurda bezenmiş duruyor. Bir bölük halk gördü ayakta, hizmet bekliyor. Süleyman'dan karıncaya kadar herkes, içinde... Hepsi sur üfürülmüş te dirilmiş canlar gibi. Görünüşe aldananlar, cevherlere gark olmuşlar... İç yüzüne ehemmiyet verenler, mana denizini bulmuşlar. Himmetsizler, himmete erişmiş... Himmet sahipleri nimete erişmiş!

Kapıdan ses gelmekteydi: Ey istekli, gel! Cömertlik, yoksul gibi, yoksullara muhtaçtır. Cilalı ve tozsuz ayna arayan güzeller gibi cömertlik de yoksul ve zayıf kişileri arar. Güzellerin yüzü ayna ile güzelleşir. Onlar aynaya bakıp bezenirler. İhsan ve keremin yüzü de yoksula bakmakla görünür. Bundan dolayı H "Vedduha" suresinde " Ey Muhammed, yoksula bağırma" buyurdu. Mademki yoksul, cömertliğin aynasıdır, iyi bil ki ağızdan çıkan nefes aynayı buğulandırır. Allahnın bir çeşit cömertliği, yoksulları meydana çıkarır, bir başka cömertliği de onlara bol ,bol ihsanda bulunur. Şu halde yoksullar, Allah cömertliği aynalarıdır. Hak ile Hak olan ve varlıktan tamamı ile geçen hakiki yoksullarsa mutlak nur olmuşlardır.

Bu iki çeşit yoksuldan başkaları(yani varlığı olmayanlarla varlıktan geçenlerden başkaları) esasen ölüdür. Bu çeşit adam bu kapıda değildir, perdedeki, nakıştan, suretten ibarettir.
O kişi, yoksulun resmidir, canı yoktur, ekmek yemez. Köpek resmine kemik atma. O, Allah fakiri değil, lokma fakiridir. Ölü resmin önüne yemek tabağını koyma. Ekmek yoksulu, karada balıktır. Şekli balık şeklidir ama denizden ürküp kaçar. O evde beslenen kuştur, havada uçan Simurg değil. Nefis şeyler yiyip içer, gıdası Hak'tan değildir. Yemek, içmek için Allah aşığıdır; cam güzelliğe aşık değildir. Allahnın zatına aşık olduğunu vehmetse bile sevdiği zat değildir; vehmi, esma ve sıfatın verdiği vehimdir. Vehim; vasıflardan, hadlerden doğar.

Hak ise doğmamıştır, doğurmaz. Kendi tasvir ettiği şeye, kendi vehmine aşık olan kişi, nereden nimet ve ihsan sahibi Allah aşıklarından olacak? O vehme aşık olan, doğrucuysa mecazi sevgisi, kendisini nihayet hakikate çeker, götürür.
Bu sözü iyice anlatmak, açmak lazım; fakat eski düşüncelilerden, onların köhne anlayışlarından korkuyorum. Kısa görüşlü köhne anlayışlar, fikre yüz türlü kötü hayaller getirirler. Herkesin doğru işitmeye kudreti yoktur. Her kuşcağız, bir inciri bütün olarak yutamaz. Hele ölmüş, çürümüş, hayallere dalmış kör bir kuş olursa... Balık resmine ister deniz olmuş, ister toprak. Kara yüzlüye ha sabun, ha kara boya! Kağıda gamlı bir adam resmi yaparsan o resmin ne gamla alışverişi vardır, ne neşeyle. Resim, görünüşte gamlıdır ama, kendisi gamla alakasızdır.

Görünüşte gülen bir resmin de neşeyle münasebeti yoktur. Gönülde bir haletten başka bir şey olmayan dünya gamı dünya neşesi; hakiki neşeye hakiki gama nispetle resimden ibarettir. Resmin gamlı bir surette görünüşü, o resim yüzünden mananın doğrulması, hakiki gamı anlaman içindir. Bu hamamlardaki resimler camekanın dışından bakılırsa elbiseler gibidir; cansız, hareketsiz durup durmaktadırlar Sen ancak dışardan elbiseleri görürsün. Elbiseni çıkar, soyun da bir içeriye gir arkadaş!

Çünkü elbiseyle içeriye yol yoktur. Ten elbiseden, elbise de tenden haberdar değildir. O bedevi Arap uzak çöllerden Hilafet Şehrinin kapısına vardı. Kapıcılar, bedeviyi karşılayıp üstüne lütuf gülsuyunu serptiler. Bedevi söylemeden ihtiyacını, dileğini anladılar. Zaten onların işi istetmeden ihsan etmekti.

Ona "Ey Arab'ın en asili, en yücesi! Hangi diyardansın, yol yorgunluğuyla nasılsın?"

dediler. Bedevi dedi ki: "Eğer bana yüz verirseniz asilim, yüceyim. Fakat ardınıza atar mühimsemezseniz ne asaletim var ne yüzüm! Ey yüzlerinde ululuk nişanesi olanlar, ey şevketleri Caferi altından daha hoş kişiler! Sizi bir kerecik görmek, sizinle bir kerecik buluşmak, yüzlerce kişileri görmeye, yüzlerce güzellerle buluşmaya bedeldir. Sizi görmek için mal, mülk, servet... hepsi feda olsun!

Ey Allah nuruyla bakanlar, bu dereceye erişmiş olanlar, padişahlar padişahının ahlakıyla ahlaklanmış kişiler! Kimya gibi olan bakışı nızla bakıra benzer insanlara bakar, onları altın haline getirirsiniz. Ben garibim, padişahın lütfunu umarak çöllerden geldim. Onun lutfunun kokusu çölleri tuttu, kum zerrelerini kapladı, o zerreler bile lütfiyle canlandı.

Buralara kadar paraya kavuşmak için gelmiştim, fakat ulaşınca sizin yüzünüzden sarhoş oldum. Birisi, ekmek almak için ekmekçi dükkanına koştu, fakat ekmekçinin güzelliğini görünce canını verdi. Birisi, gezip eğlenmek üzere gül bahçesine gitti, bahçıvanın yüzü teferrüç yeri oldu. Kuyudan su çekerken Yusuf'un yüzünden abıhayat içen bedevi gibi.

Musa ateş elde etmek için gitti., öyle bir ateş gördü ki ateşten vazgeçti. İsa düşmanlardan kurtulmak için kaçtı. O kaçış, onu dördüncü kat göğe kadar çıkardı. Buğday başağı, Ademin tuzağı oldu da bu suretle varlığı, insanlara başak oldu; bütün insanlar ondan var oldu. Doğan kuşu, karnını doyurmak üzere tuzağa tutulur, fakat bu yüzden devlet ve kuvvet bulur, padişahın kolu, durağı olur. Çocuk, babası lutfedecek, kendisine kuş alacak ümidiyle, fakat hakikatte hüner sahibi olmak için mektebe gider.

Mektepten çıkınca yücelir, en yüksek mevkiye sahip olur. Hocaya aylık verirken alemi aydınlatan bir bedir haline gelir. Abbas, kin güderek eski dinin öcünü almak ve Ahmed'i ortadan kaldırmak üzere harp etmeye gelmişti. Öyle olduğu halde o ve evlatları, hilafet makamında kıyamete dek dine arka oldular, o makama şeref verdiler.

Ben bu kapıya bir şey dilemek için geldim; daha dehlizde baş köşe oldum, yüceldim. Ekmek ümidiyle armağan olarak su getirdim; ekmek kokusu, beni ta cennetin baş köşesine kadar çekti, götürdü. Ekmek, bir Adem'i cennetten sürdürdü; beni ise cennetliklerle kaynaştırdı. Melek gibi sudan da vazgeçtim, ekmekten de. Bu kapıda gök gibi ihtiyarsız dönmekteyim. Aşıklarının cisimlerinin, aşıkların canlarının dönmesinden başka dünyada garezsiz bir dönüş yoktur. Her şey bir maksatla hareket eder, her şey bir maksatla dönüp dolaşır."

Kül aşığı olanlar, bu cüz'e müştak olmazlar, Cüz'e müştak olan, külden mahrum kalır. Cüzü, cüze aşık olunca maşuku, çabucak küllüne gider, aşık ayrılığa düşer. Cüz'ü seven, maskaralaştı, başkalarına kul oldu. Denize düştü, boğulmak üzere; eline geçen ota yapışmakta. O zayıf maşuk, hakim değildir ki aşığın derdine derman olsun. Efendisinin işini mi görsün, kendi işini mi?

"Zina edersen hür kadınla et" sözü bu yüzden ata sözü olup kaldı."Çalacaksan inci çal" sözü de neye meyledeceksen en iyisine meylet manasına geldi. Kul yani maşuk; efendisinin, Allahsı'nın yanına gitti. Aşık ağlayıp inler bir halde kaldı. Gül kokusu, güle gitti; o, hor hakir kala kaldı.

Dirliğinden uzaklaştı... Çalışması zayi oldu. Çektiği eziyet hiçe gitti, ayağı yaralandı. Gölge avlayan avcıya benzedi. Hiç gölge ona sermaye olur mu? Adam kuşun gölgesini sımsıkı tutmuş. Kuş da ağacın dalında ona şaşmakta ve." Bu akılsız adam neye seviniyor?" demekte... İşte sana batıl, işte sana çürümüş sebep!

Eğer cüzü külle muttasıldır, ayrılmaz dersen diken ye, gül isteme. Diken de gülden ayrılmaz. Cüz'ü kül' ancak bir yüzden bağlıdır. Yoksa Allahnın peygamberleri göndermesi abes olurdu. Çünkü peygamberler, kulları Allahya ulaştırmak için gelmişlerdir. Herkes bir tenden ibaretse, Allah ile kul, kül ile cüz ise birbirine bağlıdır; kiki kime ulaştırırlar? Oğul bu sözün sonu yoktur. Gün sona erdi, hikayeyi tamamla!

Su testisini sunup tapuya hizmet ve tazim tohumunu ekti. Dedi ki:" Bu armağanı o sultana götürün, padişahtan murat isteyeni ihtiyaçtan kurtarın! Tatlı, lezzetli su...Yağmur sularından biriken gölden toplanmıştır. Testi de güzel, yepyeni." Padişah

kullarının bu söze gülecekleri geldi. Fakat o armağanı can gibi kabul ettiler. Çünkü basiret sahibi padişahın tabiatındaki lütuf, bütün saray erkanını da sirayet etmişti. Padişahların huyu halka da tesir eder.

Yeşil gök, yeryüzünü de yeşertir. Padişah bir havuza benzer. Maiyetini de lüleler gibi bil. Su, göllere lülelerden akar. Lülelerden akan suların hepsi, tertemiz bir havuzdan geldiği için her lüle, zevkli ve tatlı su akıtır. Eğer havuzdaki su tuzlu ve pis olursa her lüleden aynı su akar. Çünkü her lüle havuza muttasıldır.

Sen bu sözün manasına iyice dal, adamakıllı dikkat et, düşün! Yurdu olmayan padişahlar padişahı can da, bak, bütün bedene nasıl tesir etmiştir. Tabiatı, soyu sopu hoş aklın lutfu da, bak, bütün bedeni nasıl müeddep bir hale getiriyor. Kararı, sükunu olmayan şuh ve şen aşk da bütün bedeni nasıl cünuna sürüklüyor? Kevser gibi olan deniz suyunun letafeti yüzünden dibindeki ateş parçalarının hemen hepsi inci ve mücevherdir. Usta hangi hünerde tanınmışsa, hangi hünerle şehvet bulmuşsa çırağı da o hünerde ilerler ,o hünerde meşhur olur.

Usul ilmini bilen üstadın yanında zihni çevik, istidatlı talebe usul okur; Fakih üstadın yanında da usul okumaz, fıkıh tahsil eder. Nahiv üstadının talebesi nahiv üstadı olur. Hakikat yolunda mahvolan üstadın talebesi ise üstadının sayesinde padişahta mahvolur, yokluğa erişir.

Ölüm günü bütün bu bilgiler içinde işe yarayan ve yol azığı olanı da yokluk bilgisidir .

Bir nahiv alimi, gemiye binmişti. O kendini beğenmiş alim, yüzünü gemiciye dönüp, "Sen hiç nahiv okudun mu?" demişti. Gemici "hayır" deyince demişti ki : "Yarı ömrün hiçe gitti."

Gemici bu söze kızdı, gönlü kırıldı. Fakat susup derhal cevap vermedi. Derken rüzgar gemiyi bir girdaba düşürdü. Gemici, o nahiv alimine bağırdı: " Yüzmeyi bilir misin, söyle!" nahivci "Bilmem bende yüzgeçlik arama" deyince "Nahiv alimi, bütün ömrün hiçe gitti. Çünkü gemi bu girdapta batacak.

İyi bil burada mahiv bilgisi lazım, nahiv bilgisi değil. Eğer mahiv bilgisini biliyorsan tehlikesizce denize dal! Deniz suyu, ölüyü başında taşır. Fakat denize düşen adam diri olursa nerede kurtulacak? Sen de eğer beşeriyet vasıflarından öldünse hakikat sırları denizi, seni başının üstüne kor.

Ey alim, sen halka eşek diyorsun ama şimdi sen, eşek gibi buz üstünde kalakaldın. İstersen dünyada zamanın allamesi ol, hele şimdicik dünyanın yokluğunu da gör, zamanın yokluğunu da!" dedi.

Nahivciyi, size yok olma nahvini öğretmek için hikaye arasında hikaye ettik. Fıkhı bilmeyi de yok olmada bulursun, nahvi tahsil etmeyi de, sarftaki değişiklikleri de, ey yüce sevgilim!

O su testisi bizim bilgilerimizdi; halife de Allah bilgisinin Diclesi. Biz dolu testileri Dicle'ye götürüyoruz. Böyle olduğu halde eşek olduğumuzu bilmezsek hakikaten eşeğiz! O Arap, bari o hususta mazurdu. Çünkü Dicle'yi bilmiyordu, çok uzaktaydı. Bizim gibi Dicle'den haberi olsaydı o testiyi alıp konaktan konağa kona göçe götürmezdi. Hatta Dicle'yi bilseydi o testiyi kırar, bu işten tamamı ile vazgeçerdi.

Halife, bunu görüp bedevinin ahvalini duyunca o testiyi altınla doldurdu, daha fazla da ihsanda bulunup. Hediyeler, hususi hil'atler verdi, bedeviyi yoksulluktan kurtardı.

O Ulu padişah, o ihsan dünyası, o adalet denizi, adamlarından birisine. "Bu altın dolu testiyi ona ver. Dönerken de onu Dicle yoluyla götür. Çöl yolundan buraya gelmiş. Halbuki Dicle yolu,

yurduna daha yakındır" dedi.

Bedevi, gemiye binip Dicle'yi görünce utancından iki büklüm olmaya, yere kapanmaya başladı. "Bu ihsan sahibi cömert padişahın lutfuna şaştım. Daha ziyade şaşılacak şey de şu ki, o suyu aldı. O cömertlik denizi öyle hor ve kalp armağanı nasıl oldu kabul etti?" diyordu.

Ey oğul! Bütün dünyayı, ağzına kadar ilmle, güzellikle dolu bir testi bil. Fakat bu ilim ve güzellik, fevkalade dolu olduğundan derisine sığamayan kişinin (zuhuru, zatının muktazası olan ve zuhur etmemesine imkan bulunmayan Allah'nın)Dicle'sinden bir

katradır.

O gizli bir defineydi. Pek dolu olduğundan yarıldı, kendisini izhar etti. Toprağı , göklerden daha parlak bir hale getirdi. Gizli bir hazineyken coştu; toprağı atlas giyen bir sultan haline soktu. O Bedevi, Allahnın Dicle'sinden bir katrayı görseydi hakikatte bir deniz olan o katranın önünde testisini atardı.

Onu görenler, daima kendilerinden geçmiş bir haldedirler. Bu yokluk halinde testilerini taşlayıp kırmışlardır. Ey himmet edip testiyi kıran! O testi, kırılmakla daha iyi yapılmış olur. Küp kırılır ama içindeki su dökülmez. Bu kırılmada yüzlerce sağlamlık vardır.

Küpün bütün parçaları oynamakta, hallenmektedir. Fakat Akl-ı Cüz'i, bunu imkansız görür. Bu halette ortada ne testi görünür, ne su. Bunu iyice gör, doğrusunu Allah daha iyi bilir. Mana kapısını döversen açarlar. Fikir kanadını terket ki seni iri bir doğan haline getirsinler.

Fikir kanadı, çamurlara bulanmıştır, ağırdır. Sen toprak yemeğe alışmışsın; onun için toprak, sana can gibi geliyor. Ekmek et... Bunlar topraktır, bunları daha az ye de toprak gibi yeryüzünde kalma. Acıkınca kızgın geçimsiz, aslı kötü bir köpek oluyorsun. Karnın doyunca murdarlaşıyor, ayak üstünde duran ve hiçbir şeyden haberi olmayan bir duvar kesiliyorsun.

Şu halde sen bir zaman pis, murdar bir hale geliyor, bir zaman köpekleşiyorsun. Aslanların yolunda nasıl yürüyebilecek, nasıl koşup seğirteceksin? Sana avlanmakta yarayan ancak köpektir. Bunu böyle bil de köpeğe daha az miktarda kemik at. Çünkü köpeğin karnı doyarsa daha ziyade serkeşleşir. Bu serkeşlikle ava istediğin gibi gider mi?

O Bedeviyi, oraya yoksulluk çekiyordu. Nihayet o kapıyı, o devleti gördü. O penahı olmayan yoksula padişahın ihsanını hikaye etmiştik. Aşık, aşk diyarında ne söylerse söylesin, ağzından aşk kokusu duyulur. Fıkıhtan bahsetse ağzından hep yokluğa ait sözler çıkar; o sözlerden yokluk kokusu gelir.

Küfre ait bahis açsa o bahsinde din kokusu vardır. Şüpheye dair söz söylese sözleri, yakını anlatmış olur. Eğri söylese doğru görünür. O ne güzel eğridir ki doğruyu süsler. Doğruluk denizinden zuhur eden o eğri köpük, feridir. Saf asıl, o fer'i de saflıkla bezemiştir.

O köpüğü saf ve makbul bil. Sevgilinin dudağından çıkan azarlayış say. Aşığın, pek de istemediği o azar, sevgilinin yüzünün hatırı için hoş görülür. Şekeri ekmek şekline sokar, pişirirsen tadınca yine onda şeker lezzeti vardır, ekmek lezzeti bulunmaz.

Bir mümin, altından yapılmış bir put bulsa hiç onu Şamanlara bırakır mı? Bırakmadıktan başka alır, ateşe atar. Onun ariyet şeklini bu suretle eritip bozar. Altında put şekli kalmaz. Çünkü suret, ibadete manidir, yol vurucudur.

O putun hakikati, yani altın; Allahnın bir ihsanıdır. Sonradan put şekline sokulmuştur. Altın, Allah ihsanı olup altınlık nasıl bu ihsan için ariyet put şeklide altın için arızi bir surettir. Bir pire için yepyeni kilimi yakma. Sineğin verdiği baş ağrısı yüzünden gününü zayi etme.

Surette kalırsan putperestsin. Her şeyin suretini bırak, manaya bak. Hacca gidersen hac yoldaşı ara. Ama ha Hintli olmuş, ha Türk, ha Arap. Onun şekline rengine bakma; azmine ve maksadına bak. Rengi kara bile olsa değil mi ki seninle aynı maksadı güdüyor, aynı senin rengindedir, sen ona beyaz de.

Bu hikaye parça buçuk söylendi (araya sözler karıştı, başka hikayeler girdi.) Aşıkların işi gibi başsız, ayaksız nakledildi. Fakat hakikatte başı yoktur, ezel gibi evveline evvel bulunmaz. Sonu da yok. Ebetle eş!

Hatta su gibidir; her katrası hem baştır, hem ayak. Hem de başsız, ayaksız koşup gider. Haşa, bu hikaye değil, kendine gel! Bizim ve senin bugünkü halimizdir, dikkat et! Kuvvet ve kudret sahibi olan sofilerin yanında geçmiş anılmaz.

Arap da biziz, testi de biziz, padişah da biziz, hepsi biziz. Ezelde mahrum olanlar, bunu anlamaktan mahrum kaldılar. Aklı erkek bil. Kadın da bu nefis ve tabiattır. Bu ikisi zulmete mensup ve münkirdirler; akıl ise ışıktır.

Şimdi dinle, asıl inkar neden meydana geldi, Şundan: küllün çeşit, çeşit cüzileri vardır. Bu küllün cüz'ü, cüzülerin külle nispeti gibi değildir (terkip kabul etmez); gülün cüz'ü olan gül kokusu gibi de değildir.(cüzülenmez. Bu cüz ve kül itibaridir).

Yeşilliğin letafeti güldeki güldeki letafetin (itibari olarak) cüz'ü olduğu gibi kumrunun sesi de (yine itibari olarak) bülbül nağmesinin bir cüz'üdür. Eğer bu hususdaki müşkül şeyleri anlatmaya, onlara cevap vermeye koyulsam susamışlara ne vakit su vereceğim?

Eğer sen, burada müşkül vaziyete düştüysen sabret. Sabır, gamdan kurtulmak için anahtardır. Sakın, endişelerden sakın! Fikir aslan ve yaban eşeğidir, gönüller de ormanlıklar. Perhizler, ilaçların başıdır. Çünkü kaşınma, uyuzluğu arttırır. Perhiz, şüphe yok ki ilacın aslıdır. Düşüncelerden perhiz et de can kuvvetini gör!

Sen, kulak gibi bu sözlere kabiliyet kazan da sana altından küpe takayım. Küpe de ne? Altın madeni olursun Aya, Süreyya'ya kadar yükselirsin. Önce şunu duy ki bu muhtelif halkın canları da "elif"ten "ya" ya kadar olan harfler gibi muhteliftir.

Bir yüzden baştan ayağa kadar hepsi birse de yine muhtelif harflerde birbirlerine benzerlik yoktur. Harfler; bir yüzden birbirlerine zıt, bir yüzden birbirleriyle bir, bir yüzden faydasız ve alaydan ibaret, bir yüzden tamamı ile faydalı ve ciddidir.

Kıyamet günü her şeyin Allahya arz edileceği, Allah tarafından görülüp sorulacağı en büyük bir gündür. Kendisini göstermeyi süslenip bezenen kişi ister. O görünüş günü; Hindu gibi yüzü kapkara olan kişiye rüsvay olmak nöbetinin gelip çattığı gündür, Yüzü güneş gibi olmayan, ancak yüzünü peçe gibi örten geceyi ister.

Dikeninde bir gül yaprağı bile bulunmadığından baharlar onun sırlarına düşman kesilmiştir. Fakat bahar, baştan ayağa kadar gül ve süsen olana iki aydın gözdür. Manadan mahrum olan diken, gül bahçesiyle bir arada bulunabilmek için güz mevsimini ister güz mevsimini!

Çünkü güz, hem gülün öğünecek halini, hem dikenin ayıbını örter. Bu suretle sen de onun rengiyle bunun halini görmezsin. Şu halde güz, dikenin hayatıdır, baharıdır. Çünkü güzün ikisi de bir görünür. Ama bahçıvan, gülü güzün de görür. Bu bir kişinin görüşü yok mu? Yüzlerce cihanın görüşünden iyidir.

Zaten Cihan o bir kişiden ibarettir. Geri kalanlar, hep onun tabileridir, hep onun yüzünden geçinenlerdir. Onun için bütün güzel çiçekler " Müjde, müjde; işte bahar gelmekte " deyip dururlar; Çiçekler, akarsu zinciri gibi parlamak, meyveler, tomurcuklanmak için hep baharı isterler. Baharda çiçek dökülünce meyve baş gösterir. Ten de harap olunca can görünür.

Meyve manadır, çiçek onun sureti. O çiçek, müjdedir, meyve de nimeti! Çiçek döküldü mü meyve meydana çıkar. O kayboldu mu bu fazlasıyla görünür. Ekmek kırılıp yenmeyince kuvvet verir mi; salkımlar sıkılmadıkça şarap olur mu? Hileli, ilaçların arasında kırılıp ezilmedikçe ilaçlar, nereden sıhhati arttıracak?

PİR KİMDİR? PİR İN SIFATLARI

Ey Hak Nuru Hüsameddin! Bir iki kağıdı fazla al da pirin sıfatlarını anlatayım. Gerçi vücudun nazik ve çok zayıf , fakat sensiz cihanın işi yoluna girmiyor. Gerçi ışık (gibi nurlu, latif) ve sırça (gibi ince ve nazik) oldun. Fakat gönül ehlinin başısın, onlara muktedasın.

Mademki ipin ucu senin elindedir, senin isteğine tabidir; gönül gerdanlığının incileri de senin ihsanıdır. Yol bilen Pirin ahvalini yaz; Piri seç, onu yolun ta kendisi bil. Pir, yaz mevsimidir; halk ise güz ayı...Halk, geceye benzer, Pir aya...

Genç ve terü taze talihe Pir adını taktım. Fakat o, Halk tarafından Pir olmuştur, günlerin geçmesiyle değil. O öyle bir Pirdir ki iptidası yoktur, ezelidir. Öyle tek ve eşsiz inciye eş yoktur. Eski şarap esasen kuvvetlidir, hele " Min ledünn" şarabı olursa...

Piri bul ki bu yolculuk, Pirsiz pek tehlikeli, pek korkuludur, afetlerle doludur. Bildiğin ve defalarca gittiğin yolda bile kılavuz olmazsa şaşırırsın. Kendine gel! Hiç görmediğin o yola yalnız gitme, sakın yol göstericiden baş çevirme!

Ey nobran! Pirin gölgesi olmazsa gulyabani sesi, seni sersemleştirir, yolunu şaşırtır. Gulyabani, sana sana zarar verir, yolundan alıkor. Bu yolda nice senden daha dahi kişiler kaybolup gittiler. Yolcuların yollarını şaşırdıklarını, kötü ruhlu İblisin onlara neler yaptığını Kuran'dan işit!

Onları ana yoldan yüz binlerce yıl uzak olan yola götürdü, felakete uğrattı, çırçıplak bıraktı. Onların kemiklerine, kıllarına (onlardan kalan eserlere) bak da ibret al; eşeğini onların yoluna sürme. Eşeğin başını çek, onu yola sok, doğru yolu bilen ve görenlerin yoluna sür.

Onu boş bırakma, yularını tut; çünkü o, yeşilliğe gitmeği sever. Gaflet edip de bir an boş bıraktın mı çayırlara doğru fersahlarca yol alır. Eşek yol düşmanıdır, yeşillik görünce sarhoş olur. Onun yüzünden nice ona kul olanlar telef olup gitmişlerdir.

Eğer yol bilmezsen eşeğin dileğine aykırı yoldur. Kadınlarla meşverette bulunun, ne derlerse aksini yapın. Şüphe yok ki onlara aykırı hareket etmeyen helak oldular. Heva hevesle, nefsin isteğiyle az dost ol. Çünkü seni Allah yolundan çıkaran, yolunu şaşırtan, heva ve hevestir.

Cihanda bu heva ve hevesi, yoldaşların gölgesini kırıp öldürdüğü gibi hiçbir şey kıramaz, yok edemez.

Peygamber, Ali'ye dedi ki: " Ey Ali! Allah aslanısın, kuvvetlisin, korkmazsın, yüreklisin. Fakat aslanlığına dayanma, güvenme. Ümit ağacının gölgesine sığın! Hiç kimsenin rivayetlerle, masallarla yoldan ayıramayacağı akıllı bir kişinin gölgesine gir.

Yeryüzünde onun gölgesi Kafdağı gibidir, ruhu da Simurg gibi çok yükseklerde uçmakta, yücelerde dolaşmakta. Kıyamete kadar onu övsem, söylesem tükenmez. Bu övüşe bir kesim, bir son arama.

Güneş, insan suretiyle yüzünü örtmüştür, insan suretinde gizlenmiştir; artık sen anlayıver. Doğrusunu Allah daha iyi bilir. Ya Ali! Sen, Allah yolundakini bütün ibadetler içinde Allahya ulaşmış kişinin gölgesine sığınmayı seç. Herkes bir çeşit ibadete sarıldı, kendisi için bir türlü kurtulma çaresine yapıştı.

Sen, akıllı bir kişinin gölgesine kaç ki gizli, gizli savaşan düşmandan kurtulasın. Bu, senin için bütün ibadetlerden daha iyidir. Bu suretle yolda ilerlemiş olanların hepsini geçer, hepsinden ileri olursun. Bir Pir ele geçirdin mi hemen teslim ol; Musa gibi Hızır'ın hükmüne girip yürü.

Ey münafıklık nedir, bilmeyen! Hızır'ın yaptığı işlere sabret ki Hızır" Haydi git, ayrılık geldi" demesin. Gemiyi kırarsa ses çıkarma; çocuğu öldürürse saçını başını yolma. Mademki Hak, onun eline "kendi elimdir" dedi; "Yedullahi fevka eydihim" hükmünü verdi; Şu halde Allah eli, onu öldürse de yine diriltir. Hatta diriltmek nedir ki? Ona ebedi hayat verir.

Bu yolu, nadir olarak yapayalnız aşan bile yine Pirlerin himmetiyle aşmış, varacağı yere onların sayesinde ulaşmıştır. Pirin eli, kısa değildir, gaiptekilere de erişir. Onun eli, Allah kabzasından başka bir şey değildir ki. Gaipte bulunanlara böyle bir hil'ati verirlerse huzurda bulunanlar şüphesiz gaiptekilerden daha iyidir. Gaiptekileri bile doyururlar, onlara bile ihsan ederlerse artık konuğun önüne ne nimetler koymazlar?

Huzurlarında hizmet kemeri bağlanan nerede, kapı dışında bulunan nerede? Piri seçip ona teslim oldun mu, nazik ve tahammülsüz olma; balçık gibi gevşek ve sölpük bir halde bulunma. Her zahmete, her meşakkate kızar, kinlenirsen cilalanmadan nasıl ayna olacaksın?"

PERİŞANLIKLAR İKİLİKTEN DOĞAR

Rivayetçiden şu hikayeyi de dinle: Kazvinlilerin adetleridir; Vücutlarına, kol ve omuzlarına, kendilerine zarar vermeksizin iğne ile mavi dövmeler dövdürürler. Bir Kavzinli, tellağın yanına gidip "Bana bir dövme yap; fakat canımı acıtma" dedi.

Tellak " Söyle yiğidim; ne resmi döveyim?" diye sorunca " bir kükremiş aslan resmi döv" dedi; Talihim aslandır, onun için aslan resmi olsun. Gayret et, dövmeyi adamakıllı yap!" Tellak "Vücudunun neresine döveyim?" dedi. Kavzinli " İki omzumun arasına"" dedi.

Tellak, iğneyi saplamaya başlayınca yiğidin sırtı acımaya başlayıp, " Aman usta, beni öldürdün gitti. Ne yapıyorsun?"diye bağırdı. Usta " Aslan yap dedin ya" dedi. Kazvinli sordu:" Neresinden başladın? Usta " Kuyruğundan" dedi. Kazvinli dedi ki:" Aman iki gözüm, bırak kuyruğunu. Aslanın kuyruğu ile kuyruk sokumum sızladı, nefesim kesildi, boğazım tıkandı.

Aslan varsın kuyruksuz olsun. İğne yarasından yüreğime fenalık geldi, bayılacağım."

Usta, "Kavzinliyi kayırmadan, merhametsizce aslanın bir başka tarafını dövmeye başladı. Yiğit yine bağırdı "Burası neresi?" Usta: "Kulağı" dedi. Kazvinli " Bırak, kulaksız olsun. Orasını da yapma" dedi. Usta bu sefer başka bir yerine başlayınca Kazvinli yine feryat etti: "Bu üçüncü iğne de neresini dövüyor?" Usta:"Azizim, karnı" dedi.

Kazvinli "Fena acıyor, iğneyi bu kadar çok batırma, bırak, karınsız olsun" deyince Tellak şaşırdı, hayli müddet parmağı ağzında kaldı. İğneyi yere atıp " Alemde kimse böyle bir hale düştüm mü ki? Kuyruksuz, başsız, karınsız aslanı kim gördü? Allah bile böyle bir aslan yaratmamıştır" dedi.

Kardeş, iğne yarasına sabret ki gavur nefsin iğnesinden kurtulasın.

Varlıkların kurtulmuş olanlara felek de secde eder, güneş de, ay da. Vücudunda nefsi ölen kişinin fermanına güneş de tabidir, bulut da. Gönlü ışık yakmayı, şulelenmeyi öğrenmiş olan kişiyi güneş bile yakamaz.

Allah; doğması, batması muayyen olan güneş hakkında "Doğduğu ve battığı zaman onların mağaralarına vurmaz; o mağara hiç güneş yüzü görmezdi"demiştir. Bir cüzü, külle ulaşırsa o cüz'ün yanında diken bile, gül gibi baştanbaşa letafet kesilir.

Allahyı ululamak, yüceltmek, nasıl olur? Kendini, varlığını horlamak, toprak mesabesinde tutmakla. Allahyı levhidetmeyi öğrenmek nedir? Kendini tek Allah önünde yakıp tok etmek. Gündüz gibi şulelenip parlamayı diliyorsan geceye benzeyen varlığını yak!

Varlığını o varlığı meydana getirenin varlığında bakırı kimya içinde eritir, yok eder gibi eritir, yok eder gibi erit, yok et (de altın ol) Sen, sıkı sıkıya ben'e, yapışmış (yokluğu ve birliğe ulaşmış) sın. Bütün bozuk düzen işler, bütün bu perişanlıklar, ikilikten meydana çıkıyor.

ASLAN'IN ADALETİ

Bir aslan, bir kurt, bir tilki avlanmak için dağlara düşmüşler. Birbirlerine yardım ederek av hayvanlarını adamakıllı yakalamayı, onların yolunu kesmeyi kurmuşlardı. Üçü de beraberce o geniş ovada birçok av elde etmek niyetindeydiler.

Aslan, onlarla beraber avlanmaktan utanmaktaysa da yine onları ağırladı, onlara yoldaş oldu. Böyle bir padişaha maiyetindeki asker, ancak zahmettir. Fakat bu "Topluluk rahmettir" deyip onlara uydu. Böyle bir ay, yıldızlarla beraber gezmeden utanır. O, yıldızların içinde ancak onları parlatmak, onlara ihsan etmek için bulunur.

Reyine, tedbirine benzer isabetli bir rey, yerinde bir tedbir bulunmamakla beraber yine Peygambere " Şavirhum" emri geldi. Terazide arpa, altınla arkadaş olmuştur. Fakat bununla arpanın da altın gibi kıymetlenmesi icabetmez.

Ruh, şimdilik kalıba yoldaş olmuştur. (kalıp, ruhu korumaktır). Nitekim köpek de bir zaman için kapıyı korur. Bunlar; kudretli, şevketli aslanın maiyetinde dağa doğru gittikleri zaman işleri rast geldi, bir dağ öküzü, bir dağ keçisi, bir de semiz tavşan avladılar.

Savaşçı aslanın maiyetinde giden kişinin kebabı, gece olsun, eksik olmaz. Ölmüş yaralanmış, kan içinde bulunan avlarını dağdan çeke, çeke ormana getirince, kurt ve tilki padişahlara layık bir adaletle av hayvanlarının paylaşılmasına tamahlandılar. İkisinin de tamahı, aslana aksetti, o tamahın sebebini anladı.

Sırların aslanı ve beyi olan, kalpten geçenleri bilir. Kendine gel, ey düşüncelere dalmayı huy edinen gönül! Onun huzurunda kötü düşüncelerden sakın! O bilir, o anlar, eşeği sükut içinde sürer. Sırrını bildiğini anlatmamak, ayıbını yüzüne vurmamak için de yüzüne güler.

Aslan, onların vesveselerini anladıysa da açmadı, bir şey söylemedi, onları korudu. Fakat kendi kendine "Yoksul hasisler sizi! Ben, sizin cezanızı veririm, size gösteririm ben! Size benim hükmüm kafi gelmedi mi? Benim ihsanım hususunda zannınız bu mu?

Sizin akıllarınız, reyleriniz de benden; benim dünyamı aydınlatan ihsanlarımdandır. Resim ressamı nasıl ayıplayabilir? Resme o ayıbı, o kötü görünüşü veren ressamdır. Benim hakkımda böyle hasisçe bir zanna mı düşeceksiniz? Zamanın ayıbı, arı asıl

sizsiniz.

Allah hakkında kötü zanda bulunanlar, sizin kellenizi uçurmazsam bu işim, hatanın ta kendisidir. Dünyayı sizin ayıbınızdan kurtarayım da bu hikaye, dünya durdukça söylenip dursun dedi. Aslan bu düşünceyle açıkça gülüyordu. Aslanın gülümsemelerine emin olma. Dünya malı, Allahnın gülümsemeleridir. Bizi bu suret sarhoş, mağrur ve perişan etmiştir.

Ey Kadri yüce kişi! Sana yoksulluk ve hastalık iyidir. Çünkü o gülümseme nihayet tuzağını kurar, seni düşürür!

Aslan "Bunları payet. Ey koca kurt, adaleti tazele! Pay etmede benim vekilim ol da ne mahiyettesin, meydana çıksın" dedi. Kurt "Padişahım, yaban öküzü senin payın. O büyük, sen de büyük, iri ve çeviksin. Keçi orta boyda, orta irilikte, onun için benim. Tilki, sen de tavşanı al. Tavşan tam sana münasip" dedi.

Aslan dedi ki: "Ey kurt, hele bir daha söyle, ne dedin? Ben varken sen pay istiyorsun ha! Kurt, ne köpek oluyor ki benim gibi misli, naziri bulunmayan bir aslanın huzurunda kendisini görüyor, varım sanıyor! Kendini beğenen eşek, ileri gel!" Kurt ileri gelince bir pençe vurup onu parçaladı.

Onda akıl ve isabetli bir tedbir görmeyince cezasını verip derisini yüzdü. Mademki beni görmek, seni kendinden geçirmedi, huzurumda yok olmadın. Böyle cana inleyerek ölmek gerek. Mademki huzurumda mahvolmadı, boynunu vurmak farz oldu. Allah'dan başka her şey fanidir. Mademki onun zatında fani değilsin, varlık arama!

Bizim hakikatimiz de yok olana "Her şey fanidir" cezası yoktur. Çünkü o "illa" dadır, "La" dan geçmiştir. "illa" da fani olmaz. Kapıda dolaşan, Ben'den, biz'den dem vuran kapıdan sürülür, "la" makamında dolaşıp durur.

Birisi, bir dostunun kapısına gelip kapıyı çaldı. Dostu "Kapıyı çalan kim?" deyince. "Benim" diye cevap verdi. Dostu "Git, şimdi zamanı değil. Böyle bir sofra, ham kişinin makamı olamaz. Hamı, ayrılık ateşinden başka ne pişirebilir, nifaktan ne kurtarabilir? " dedi .

Adamcağız gitti, tam bir yıl dostunun ayrılığıyla yanıp yakıldı. Yanıp pişerek tekrar döndü, geldi. Dostunun evinin etrafında dolaşmaya başladı. Kapıya varıp ağzından edepten dışarı bir söz çıkmasın diye yüzlerce korku ile edepli, edepli halkayı çaldı.

Sevgilisi "Kim o?" deyince "Gönlümü alan sevgili sensin" diye cevap verdi. Sevgili " Mademki bensin, ey ben, gel içeri gir! Ev dar, iki kişi sığmıyor dedi. İğneye geçirilecek iplik iki ayrı iplik olursa geçmez. Mademki birsin, bu iğneden geç! İpliğin iğne ile münasebeti vardır, geçer. Fakat deve, iğne yordamından geçmez ki.

Devenin vücudu riyazat ve ibadet maksadından başka bir şeyle incelir mi? Bu işe Allah eli kudreti gerektir. Çünkü Allah, her hayali, bir iradesiyle var eder. Her olmayacak şey, onun eliyle mümkün olur; her serkeş onun kokusuyla sakinleşir.

Anadan doğma kör ve alaca illetine tutulmuş kişiler nedir ki? Onları bir tarafa bırak; ölü bile o aziz Allahnın afsuniyle dirilir. Ölüden daha ölü yokluk bile, onun var etme avucunda muztar kalır, (varlığa bürünür).

Külle yevmin hüve fi'şe'n ayetini oku da onu katiyyen işsiz, güçsüz bilme. En az işi bu dünyaya her gün üç bölük asker yollamasıdır. Bir bölük asker, rahimde (çocukların) yetişip yeşermesi için babaların bellerinden analarına gider.

Bir bölük asker, dünyayı erkek ve kadınla doldurmak üzere rahimlerden bu yeryüzüne sefer eder. Bir bölüğü de herkesin yaptığı işin karşılığını görmesi için yeryüzünden ecel tarafına yürür. Bu sözün sonu yoktur. Kendine gel de iki temiz dostun hikayesine dön!

Sevgilisi "Ey tamamı ile ben olan, içeri gir. Yeşillikteki gül ve diken gibi aykırı değilsin. İplik bir oldu, artık ey yanlışlık, ortadan kalk! Kaf ve Nun harflerini iki görürsen de hakikatte bir-dir" dedi. Yokluğu, büyük ve müşkül işleri cezbetmek için Kaf ve Nun çekicidir.

İş yapma hususunda bir olmakla beraber halat, surette iki kattır. İster iki ayak olsun, ister dört... Yol yürür. Makasa benzer, iki ağızlı olduğu halde birden keser. Bez yıkayan iki arkadaşa bak. Görünüşte o, buna aykırı iş görmekte.

Birisi bezi suya sokar, öbür arkadaşı kurutur. Sonra yine öteki ıslatır. Sanki birbirlerine aykırı iş görürler. Fakat, ey genç! Görünüşte birbirlerinin zıddına iş görür

gibi olan bu iki arkadaşın gönülleri de birdir, yaptıkları iş de.

Her Peygamberin, her velinin bir mesleği vardır. Fakat değil mi ki hepsi halkı Hak'ka ulaştırıyor, birdir. Dinleyenler, onların sözlerinden uykuya daldılar mı... Değirmenin taşlarını su götürdü demektir. Bu suyun akışı, değirmene sizin için gitmektedir. Fakat değirmene ihtiyacınız kalmadığı için değirmenci, suyu yatağına koyuverdi, asıl dereye akıttı.

Söz söyleme kudreti, öğretmek için ağza gelir; yoksa o sözün ayrı bir mecrası vardır. Sessizce, akışı tekerrür etmeksizin, bir akan cüz'ü bir daha akmaksızın ta... altında nehirler akan gül bahçelerine kadar akıp gider.

Allah, harfsiz söz beliren o makamı, canımıza sen göster. Ki pak can, başını ayak yapıp yokluğun o uzak ve geniş sahasına koşsun. Yokluk alemi, pek geniş ve hudutsuz bir alemdir. Bu hayal ve varlık, o alemden yüzlerce gıda alır, o alemden belirir, beslenir. Hayaller, yokluk alemine nispetle dardır. Onun için hayal, darlık ve sıkıntıya sebep olur.

Varlık da hayalden daha dardır. O yüzden aylar, bu alemde hilal gibi görünür. Duygu ve renk aleminin, yani bu dünyanın varlığı ise... yokluğa, hayale ve varlığa nispetle büsbütün dardır, adeta daracık bir zindandır.

Alemdeki terkip ve sayı, darlığa sebeptir. Fakat bizi duygularımız, terkip alemine çekip durmaktadır. O duygularla birlik alemini bil, eğer birlik alemini diliyorsan o tarafa yürü. Kün emri, bir tek iş yapar, fakat sözde Kaf ve Nun harflerinden meydana gelmiştir. Manası, yine tek ve saftır. Bu söze nihayet yoktur. Dön de o kurdun o savaşta ne olduğunu anlat.

O yüce aslan; iki baş, iki üstünlük kalmasın diye kurdun başını kopardı. Koca kurt! Mademki padişahın huzurunda kendini ölü saymadın, cezanı gör. İşte" Fentekamna minhüm?" budur. Sonra yüzünü tilkiye dönüp "Hadi, bunları yememiz için pay et" dedi.

Tilki secde edip dedi ki: "Bu semiz öküz, ey emin padişah, kuşluk yemeğin. O keçiden de bahtı aydın padişaha gün ortasında yemesi için bir yahni olur. Tavşan da lutuf ve kerem sahibi padişahın akşam yemeğidir."

Aslan "Tilki, adaleti parlattın, apaydın bir hale getirdin. Bu çeşit pay etmeyi kimden öğrendin? Ey ulu kişi! Bu pay edişi nereden belledin? " deyince Tilki dedi ki " Padişahım, kurdun halinden!" Bunun üzerine aslan " Mademki sen bizim aşkımıza kendini rehin ettin; üçü de senin olsun, üçünü de al, git.

Ey tilki, sen baştanbaşa bizim oldun, seni nasıl incitebilirim? Mademki sen, biz oldun; Biz de seniniz, bütün avlar da. Ayağını yedinci kat göğün üstüne bas, yüksel. Alçak kurttan ibret aldığın için artık sen, tilki değilsin, benim aslanımsın" dedi.

Akıllı o kişidir ki çekinilen belada dostların ölümünden ibret alır. O zaman tilki " Aslan, bana bunu kurttan sonra teklif ette" diye yüzlerce şükürde bulundu. " Eğer önce bana, bunu pay et, diye teklif etseydi, ondan canımı kurtarmama imkan mı vardı? " diye şükürler etti.

Şu halde bizden de Allahya şükürler olsun ki, bizi ancak helak olanlardan sonra dünyaya getirdi. Bu suretle Hak'ın, geçmiş zamanlarda gelip geçen kavimleri nasıl helak ettiğini duyduk. Nihayet, o önce gelip geçen kurtların halini duyup da tilki gibi kendimizi koruyabiliriz.

İşte Allahnın o hak Peygamberi, o sözü doğru peygamber, bize bu yüzden "Acınmış ümmet" adını taktı. Ey ulular, o kurtların kemiklerini, tüylerini apaçık görün de bu halden ibret alın! Akıllı, bu varlığı, bu kibir ve gururu terk eder; çünkü Firavun'un halini hatıra getirir. Eğer ululanmayı bırakmaz, ibret almazsa onun azgınlığından başkaları ibret alır!

Nuh "Ey serkeşler! Ben, ben değilim. Ben, canımdan öldüm, varlığımı terk ettim. Allah ile diriyim. İnsanlık duygularımı değiştirdiğim için Allah bana duyuş, anlayış, görüş oldu. Çünkü ben, ben değilim. Bu nefes ondandır. Bu sözün karşısında söz söyleyen, inkarda bulunan kafirdir" dedi.

Bu tilki suretinde aslan gizlidir. Bu tilkinin bulunduğu yerde yiğitlik taslamağa gelmez. Suretine bakıp aslan olduğuna inanmıyorsan ondan aslan kükreyişini de duymuyor musun? Nuh'ta Allahdan bir kudret yoktu da bütün dünyayı neden birbirine vurdu?

Bir vücutta yüz binlerce aslan vardı. O, ateş gibiydi, alemse bir harman. Harman, onun onda bir hakkını gözetmeyince o da harmana böyle bir şuleyi saldı, yakıp kül etti. Kim, bu gizli aslanın önünde kurt gibi ağız açıp edepten dışarı konursa,

Aslan, kurdu nasıl paraladıysa onu da paralar, ona nasıl " Fentekamna" ayetini okuduysa buna da okur. Aslan pençeyi yer. Aslanın önünde yiğitlik satanın aklı yoktur. Keşke o yara yalnız vücuda gelseydi de gönül ve iman selamette kalsaydı... Söz buraya gelince kuvvetim kesildi. Bu sırrı nasıl açayım?

O tilki gibi siz de boğazınızı az düşünün, onun huzurunda hileye az sapın. Huzurunda bütün bizi, beni terk edin... Mülk, onun mülküdür; mülkü ona teslim edin. Doğru yola yoksulca gelirseniz aslan da sizindir, aslanın avladığı av da sizin.

Çünkü o, paktır; Sübhan, onun vasfıdır. O, batını şeylerden de müstağnidir, zahiri şeylerden de. Ondaki her türlü av, her çeşit ikram ve ihsan o padişahın kulları içindir. Padişahın hiçbir şeye tamahı yoktur, O, bütün bu devleti halk için düzüp koşmuştur; ne mutlu anlayana!

Dünyanın ve ahiretin devletleri; devleti, dünyayı ve ahireti yaratan kişinin ne işine yarar? Şu halde Süphannın huzurunda gönlünüzü koruyun ki sonra kötü düşünceden utanmayasınız. Çünkü o; halis sütün içindeki siyah kıl gibi bütün gizli şeyleri, düşünceleri arayıp taramayı...her şeyi görür.

Suretten geçip gönlünü arıtan kişi, gayp suretlerine ayna olur. Şüphe yok, sırrımızı anlar; çünkü mümin, müminin aynasıdır. Nakdimizi mehenge urunca derhal yakini şüpheden ayırt eder. Canı, nakitlerin mehengi olunca elbette ayarı sağlam olanı da görür, kalp olanı da.

Hatırlarsan duymuşsundur; padişahların böyle bir adeti vardı: Sol taraflarında yiğitler, bahadırlar dururdu, çünkü kalp vücudun sol tarafındadır. Defterdarlarla hesap memurlarının ve kalem ehli olanların makamı sağ taraflarındaydı. Çünkü yazı yazmak ve bir şeyi tespit etmek sağ elin işidir.

Sofilere karşılarında yer verirlerdi. Zira onlar, can aynasıdırlar, hatta aynadan da iyidirler. Gönül aynasının bikir suretleri kabul etmesi o aynada bu görülmemiş suretlerin görünmesi için kalplerini zikirle, fikirle cilalamışlardır.

Yaratılış sulbünden temiz ve güzel doğan kişinin önüne ayna koymak gerektir. Güzel yüz, aynaya aşık olduğu gibi cana cila, kalplere de temizlik verir.

KILIÇ SAPINI KESEBİLİR Mİ?

Uzak yerlerden bir merhametli dost, Yusuf-u Sıddıyk'a konuk oldu. Çocukluktan beri birbirlerini tanırlardı. Eskiden beri aşinalık yastığına yaslanmışlardı. Konukla, Yusuf'a kardeşlerinin yaptığı cefayı, onların hasetlerini konuştular. Yusuf "o haset ve cefa, zincirdi; biz de aslandık.

Aslanın zincire vurulması ayıp değildir. Bizim Allahnın kaza ve kaderinden şikayetimiz yok. Aslan, boynunda zincir bulunmakla beraber bütün zincir yapanlara beydir" dedi. Dostu Yusuf'a "Zindanda ve kuyuda ne haldeydin?" dedi. Yusuf cevap verdi:

"Ay, bedir halinden çıkar ve eski ay haline gelir ya... işte öyle" Eski ay görünmez, sonra hilal olur da iki büklüm bir halde görünür. Fakat sonunda yine gökte bedir haline gelmez mi? İnci tanesini havanda döverler ama kadri yine yücedir, ya ilaç olarak göze çekilir, yahut macun haline getirilir, kalp ferahlığı için yenir.

Buğdayı toprak altına attılar ama sonradan topraktan başaklar çıktı. Ondan sonra değirmende öğüttüler, değeri arttı, cana can katan gıda oldu. Sonra ekmeği bir kere daha diş altında ezdiler; akıllı kişiye akıl ve idrak oldu.

Daha sonra da o can, aşkta mahvoldu da Hak yolunda ekildikten sonra mahsul verdi, ekincileri hayrete düşürdü. Bu sözün sonu gelmez. Sen, o iyi adamın Yusuf'a ne dediğini anlatmaya başla.

Yusuf, başından geçenleri anlattıktan sonra " Eh...bize ne armağan getirdin, bakalım?" dedi. Ey ulu kişi! Dostları görmeye eli boş gitmek, değirmene buğdaysız gitmeye benzer. Ulu Allah bile mahşer günü, halka " Kıyamet günü için armağanın nerede;

Bize yapayalnız, azıksız, adeta sizi yarattığımız gibi geldiniz. Kendinize gelin! Kıyamet günü için ne hediyeniz var, ne getirdiniz? Yoksa tekrar dönüp geleceğinizi ummuyor muydunuz, size bugünün vadesi batıl mı göründü ki? Der.

Ona konuk olacağımızı inkar ediyorsan bu mutfaktan ancak toprak ve kül alabilirsin. İnkar etmiyorsan niçin böyle elin boş. O sevgilinin kapısına böyle nasıl ayak atacaksın? Yemeyi, uyumayı biraz azalt da onunla görüşmek için bir armağan götür. Geceleri az uyuyanlardan seher çağlarında istiğfar edenlerden ol.

Sen de rahimdeki çocuk gibi az oyna da sana da nurları gören duygular bağışlasınlar. Rahim gibi olan dünyadan çıkınca yeryüzünden daha geniş bir sahaya dalacaksın. " Allah yeri geniştir" derler ya; o geniş yer, bil peygamberlerin gidip daldıkları sahadır. O geniş sahada gönül daralmaz; yaş ağaç, orada kuru dal haline gelmez.

Şimdi duygular, sen de. Fakat bir gün yorgun, bitkin, baş aşağı bir hale geleceksin. Uykuda duygularını taşımazsın, duygular seni taşır. Bu yorgunluk, bitkinlik gider, eziyetten, sıkıntıdan kurtulursun. Sen uyku halini, velilerin uyanıkken de duygularını taşımamaları halinde bir çeşni bil.

Be inatçı; veliler, Eshab'ı Kehf'dir. Ayakta olsalar da, yürüyüp gezseler de uykudadırlar. Allah, onları, kendilerinin haberi olmadan işletir; sağa sola çevirir. O sağa çevrilme nedir? İyi iş. Ya sola çevrilme? O da bedene, varlığa ait işler.

Bu iki hal de peygamberlerden, dağdan ses gelir gibi zuhur eder. Onların, her ikisinden de haberleri yoktur. Dağ, hayır olsun, şer olsun... Senin sesini sana verir, duyurur. Fakat ikisinden de bihaberdir.

Yusuf "Hadi, armağanını çıkar" deyince konuk, bu istekten utanıp adeta figan ederek."Sana getirmek için ne kadar armağan aradıysam hiçbir şeyi beğenmedim, layık görmedim. Bir habbeyi alıp da madene, bir katrayı alıp da ummana nasıl götürebilirim?

Sana gönül ve can bile getirsem Kirman'a kimyon götürmüş sayılırım. Senin, misli olmayan güzelliğinden başka bir tohum yoktur ki bu ambarda olmasın. Sana gönül nuru gibi bir ayna getirmeyi layık gördüm.

Ey güneş gibi gökyüzünün ışığı olan güzel! Ona baktıkça kendi güzel yüzünü görürsün. Gözümün nuru, sana ayna getirdim, ona bakıp yüzünü gördükçe beni hatırlarsın" dedi. Koynundan aynayı çıkarıp sundu. Güzeller, aynayla meşgul olurlar.

Varlığın aynası nedir? Yokluk. Ahmak değilsen yokluğu ihtiyar et. Varlık, yoklukta görünebilir. Zenginler, yoksula cömertlik edebilirler. Ekmeğin saf aynası açtır; kav da çakmak taşının aynasıdır. Bir yerde yokluk ve noksan oldu mu...bu, bütün sanatların güzelliğine aynadır.

Elbise biçilmiş, dikilmiş olursa terzinin mahareti görünebilir mi? Budaklar yontulmamış olmalı ki marangoz onu yontsun, rendelesin... Ondan asla, yahut fer'e ait bir şey yapsın. Usta kırıkçı nerede ayağı kırılmış varsa oraya gider. Hasta ve arık kişi olmazsa tıp sanatının güzelliği nasıl görünür?

Ey ulu kişi! Bakırların bayalığı, aşağılığı olmasa kimya nasıl olur da zuhur eder? Noksanlar, kemal vasfının aynasıdır. O horluk, yücelik ve ululuğa aynadır. Çünkü yakinen zıt, zıddı gösterir. Ondan dolayı bal, sirke ile görünür, (sirkengebin olur)

Kim, kendi noksanını görüp anlarsa yedeğinde dokuz at olduğu halde tekemmül yolunda koşar. Kendisini kamil sanan, ululuk sahibi Allahın yolunda uçamaz. Ey mağrur ve sapık! Canında kendini kamil sanmaktan daha beter bir illet olamaz.

Senden bu kendini beğenme defoluncaya kadar gönlünden de çok kan akar, gözünden de! İblis'in illeti "Ben, Adem'den hayırlıyım" demesiydi. Bu hastalık, her mahlukta vardır. Bu hastalığa müptela olan, kendisini hor görse bile sen onu, altında pislik olan saf su bil!

İmtihan kasdıyla onu bir karıştırsan hemen su bulanır, pislik rengini alır. Ey yiğit! Irmak sana saf ve berrak görünüyor ama senin ırmağının dibinde de pislik var. Yol bilen anlayışlı pir, Nefs-i küll bağlarına ark kazıcıdır.

Irmak, kendisini nereden temizleyecek? İnsanın bilgisi, Allah bilgisiyle fayda verir. Kılıç sapını kesebilir mi? Yürü, bu yarayı bir cerraha göster. Kimse, yarasının kötülüğünü görmesin diye her yaranın üstüne sinek düşer.

O sinekler; senin düşüncelerin, mallarındır; yaran da ahvalindeki zulmet! Eğer o

yaraya pir merhem korsa o zaman derdin iyileşir, feryat ve figanın kesilir. Yara sahibi, merhem konunca sıhhat buldum sanır. Halbuki hakikatte oraya merhemin ışığı vurmuştur.

Kendine gel, ey sırtı yaralı, merhemden baş çekme; iyileşince de kendi kendime iyileştim deme, sıhhati merhemden bil!

VAHYİN IŞIĞI

Osman'dan önce bir katip vardı. Vahyi yazmağa gayret ederdi. Peygamber, kendisine vahiy edilen ayetleri söyledi mi o, hemen kağıda yazardı. Vahyin ışığı, katibe vurunca, gönlüne bazı hikmetler doğardı.

Peygamber de onun içine doğanları aynen söylerdi. O herzevekil, bu kadarcık bir şeyden azdı. Yoldan çıkıp." Allahdan nur alan Peygamber, ne söylüyorsa o söylediği şey, benim gönlümde, o hakikat benim de gönlüme doğmakta" dedi.

Düşüncesinin ışığı, Peygambere vurdu, katibin canına Allahnın kahrı gelip çattı. Hem katiplikten çıktı, hem dinden. Kinlenip Mustafa'ya ve dine düşman oldu. Mustafa " Ey inatçı kafir! Nur, sendense niçin şimdi kapkara kesildin?

Eğer Allah ırmağının kaynağı olsaydın böyle bir kara suyun bendini açmaz, akıtmazdın" dedi. Şunun, bunun yanında namusum bir paralık olmasın düşüncesi, ağzını bağladı. Bu yüzden içten yanıp yakılıyordu. Fakat şaşılacak şey şurası ki tövbe de edemiyordu. Ah ediyordu, fakat ah etmesi faydasız. Kılıç gelmiş, kelleyi uçurmuştu. Allah, namusu, ar ve hayayı yüz batman ağırlığında bir demir yapmıştır. Nice kişiler, görünmez bağlarla bağlanıp kalmıştır!

Kibir ve kafirlik, o yolu, o kadar bağlamıştır ki kibir ve küfür sahibi, açıkça ah edemez bile! Allah "Onların boyunlarına zincirler vurduk, başlarını kaldırmışlardır, indiremezler " dedi. Bu zincirler, bizden dışarıda değil.

"Önlerine, artlarına manalar koyduk, gözlerini perdeleyip örttük" buyurdu. Fakat bu hale uğrayan, önündeki, ardındaki manaya görmez. O dikilen mananın çetinliği görünmez. Çünkü o kişi, kaza ve kaderin tesiriyle kurulduğunu bilmez.

Senin sevgilin, asıl sevgilinin yüzünü örtmekte...mürşidin, asıl mürşidin, sözünü dinlemene mani olmaktadır. Nice kafirler vardır ki din sevdasındadırlar. Fakat namus, kibir, şu bu; onların manaları, halleridir.

Bu, gizli bir bağdır ama demirden beter. Demir bağı, ancak balta kırar...Demir bağı kırmak, kaldırmak ne de olsa yine mümkündür. Fakat gayptan bağlanan bağa kimse çare bulamaz. Bir adamı arı sokarsa tabiatı, derhal o kötülüğü gidermek için uğraşmaya başlar.

Bu da arı sokmasıdır ama kendi varlığından, senden meydana gelmedir. Böyle olunca da gam kuvvetlenir, illet bir türlü geçmez. İçimden bunu açmak, iyice anlatmak geliyor ama ümitsizlik verir diye korkuyorum.

Hayır , ümitsizlenme, sevin o feryada erişen Allah'ya feryat et! Ey affetmeyi seven Allah, bizi affet! Ey eskimiş nasır illetinin bile hekimi, bizi bağışla! Hikmetin gönlüne aksetmesi o kötüyü yoldan çıkardı. Sen de kendini görme ki bu görüş senden toz kaldırmasın.

Kardeş sana akıp duran hikmet " Allah Abdali'ndendir, sana ariyettir. O kendisinde bir nur bulmuştur ama o nur, padişahların eşiğinden vurmuştur. Şükret, mağrur olma, ululanma, kulak as ve hiç kendini görme. Yüz binlerce ah ki bu ariyet hal, ümmetleri ümmetlikten uzaklaştırdı.

Kendisini, her konakta sofra başına varacak sanmayan kişiye kul olayım. Adamın bir gün evine varabilmesi için bir çok konakları terk etmesi lazımdır. Demir kıpkırmızı oldu ama hakikatte kızıl değildir ki. Bu kızıllık, bir ocağın demire verdiği ariyet kızıllıktır.

Penceredeki cam, yahut ev; nurlanırsa, ışık verirse onu parlak sanma , anla ki parlaklık güneştedir. Her kapı, duvar " Ben parlağım, başkasının nuruyla parlamıyorum. Parlayan benim" diyebilir. Fakat güneş "Ey ham! Hele ben bir batayım da ne olduğun meydana çıkar" der. Yeşillikler " Biz kendimizden yeşerdik, sevinç içindeyiz, gülümseyip duruyoruz, ta ezelden beri bu yücelik bizde var" diyebilirler.

Fakat yaz mevsimi, onlara " Ey ümmetler, ben geçeyim de o vakit kendinizi görün" der. Vücut güzellikle öğünür, nazlanır durur. Çünkü ruh, kuvvetini, kolunu kanadını gizlemiştir. Vücuda der ki: "Ey süprüntülük! Sen kim oluyorsun ki? Bir iki gün benim ışığımla yaşadın: Nazın işven dünyaya sığmıyor? Hele dur, bekle; ben senden çıkayım da gör.

Seni o ziyadesiyle sevenler, mezara tıkarlar; karıncalara, yılanlara gıda ederler. Çok defalar senin önünde ölüme razı olan yok mu? İşte o, senin pis kokundan burnunu tıkar!" Söz, göz, kulak... Hep ruhun ışığıdır. Suda coşan pırıldayan, ateşin parıltısıdır. Canın ışığı nasıl tene vuruyorsa Abdal'ın ışığı da benim canıma vurmakta. Canın canı olan o Abdal'ın ışığı candan ayak çekti mi...Ten, cansız ne hale gelirse o hale gelir. Şunu bil ki, Ben kıyamet günü bu sözüme şahit olsun diye yere baş koyuyorum.

Yerlerin şiddetle sarsıldığı kıyamet gününde bu yeryüzü, insanların hallerine şahit olur. Gizlediği haberleri ap aşikar söyler. Yeryüzü ve dikenler söze gelir. Filozof; kendi fikrince, kendi zannınca bunu inkar eder. Ona de: Sen var, başını o duvara vura gör!

Gönül ehlinin duyguları; suyun, toprağın, çamurun sözünü duyar durur. Filozof, Hannane direğinin inlemesini inkar eder. Çünkü velilerin duygularından haberi yok, onlara yabancı. Der ki: " halkta sevdanın aksi, birçok hayaller yaratır, onlara gösterir" Halbuki bu fikir, onun fesat ve küfrünün aksidir.

Bu inkar hayali; ona fikrinden, inanışındaki bozukluktan gelmiştir. Filozof; cini, şeytanı inkar eder; fakat inkar eder etmez bir cinin, bir şeytanın maskarası olmuştur. Ey filozof, eğer şeytanı görmedinse kendine bak!(Başını duvara vurup çürütmüşsün, gömgök olmuş) Deli olmadan alın böyle göğerir mi? Kimin gönlünde şüphe, vesvese varsa felsefeye inanmıştır, gizli münkirdir. Bazen dine inanır ama bazı ,bazı da o filozofluk damarı yüzünü kapkara eder.

Sakının müminler; o felsefeye inanış sizde de vardır. Sizde nice sonsuz alimler var. Bütün bu yetmiş iki din ve şeriat sendedir. Senden zahir olduğu gün eyvah haline! Kimde o aykırı inanıştan bir yapracık varsa o günün korkusundan yaprak gibi titrer.

İblis'e cine, kendini iyi adam gördüğünden güldün. Fakat can, postunu ters giyer , içindekini dışarı verirse din ehlinden ne kadar ahlar vahlar çıkar. Dükkanda altın gibi görünen madenlerin hepsi güler. Çünkü imtihan taşı gizlidir.

Ey ayıpları örten Allah! Perdemizi kaldırma; imtihan zamanında bize yardım et, bizi kurtar! Geceleyin kalp altın, hakiki altınla yan yanadır. Altın ise gündüzü bekler. Hal diliyle der ki: " Yalancı, hele bir dur. Herkesin meydana çıkacağı gün bir gelsin!" Lanetlenmiş İblis; yüz binlerce yıl Abdal' dandı, müminler beyiydi. Naz ve istiğnası yönünden Ademle savaştı, kuşluk vakti kokmaya başlayan pislik gibi rüsvay oldu.

Dünya halkı, Baur oğlu Bel'am'a zamanın İsa'sına mağlup oldukları gibi mağlup ve zebun olmuştu. Ondan başka kimseye secde etmezlerdi. Afsunu, hastalara şifa verirdi. Kendisini beğendiği, ulu gördüğü için Musa ile savaştı. Sonra hali, duyduğun gibi oldu. Dünyada yüz binlerce iblis ve Bel'am vardır ki gizli, açık hep bu hale düşmüşlerdir.

Allah, diğerlerine misal olsun diye bu ikisini meşhur etti; Bu iki hırsızı darağacına çekti, yükseltti. Yoksa kahrına uğramış daha nice hırsız var! Bu ikisini aşikare kahredip şöhretlendirdi; yoksa onun kahrıyla ölenler sayılamayacak kadar çok!

Nazeninsin, nazlısın, ama haddince Allah aşkına olsun haddini aşma! Eğer kendinden daha nazenin birisine çatarsan seni yerin yedi kat dibine sokar. Ad ve Semud kavminin hikayeleri ne için söylenip duruyor? Peygamberlerin nazik, nazenin olduklarını bilmen için.

Yere batma, başlarına taş yağma, bir sesle canlarının alınışı...Hep bu vakalar, nefs-i natıka sahiplerinin yücelerini bildirmek içindir. Bütün hayvanları insan için öldür, fakat bütün insanları da bir akıllı kişi için öldür. (hiç beis yok!)

Akıl dediğin nedir? Akıl sahibinin akl-ı Küll'ü. Cüzi akıl da akıldır ama pek arıktır. İnsanlardan kaçan vahşi hayvanların hepsi, ehli hayvanlara nispetle aşağılıktır. Vahşi hayvanların kanı mübahtır. Çünkü yüce akıldan kaçmaktadırlar. Akılları yoktur. İnsanın emrine uymuyor diye vahşinin yüceliği bu dereceye düşmüştür.

Şu halde ey garip adam! Aslandan kaçan yaban eşeklere benzedikten sonra senin ne şerefin var ki? Eşek, işe yaradığı için öldürülmez. Fakat yaban eşeği olursa kanı mübahtır. Eşeğin kendisini kötülükten koruyan iyiliğe sevk eden bir bilgisi olmadığı halde Allah onu mazur tutmuyor.

Ey yüce sevgili! İnsan (akıllı olduğu halde) o nefesten, (Peygamberlerin, velilerin sözlerinden)kaçar, vahşileşirse nasıl mazur olur?Hulasa oklar ve süngüler önünde kafirlerin kanı mübahtır. Çünkü onlar, işe yaramaktan uzaktırlar. Onların karıları ve çocukları da esir sayılır. Çünkü akılları yoktur, merdut ve aşağılık kişilerdir. Artık bir akıl, aklın aklından kaçarsa akıllılar taifesinden hayvanat zümresine geçmiştir.

GURURUN AKILA OYUNU

Aklın aklından kaçan, peygamber ve velilere uymayan kişi meşhur Harut'la Marut'a benzer. Onlar da gururları yüzünden zehirli ok yediler. Mukaddes yaradılışlarına, melek olduklarına itimat ettiler. Fakat bu itimat, su sığırının aslana itimadı gibidir. Manda, aslana ne kadar itimat edebilir?

Onun yüz tane boynuzu olsa ve bu boynuzlarla korunmaya çalışsa yine aslan, onun boynuzunu değil; boynuzunun boynuzunu bile parça parça eder. Kirpi gibi baştan aşağı diken olsa, aslan, yine onu çaresiz öldürür.

Kasırga, birçok ağaçları kökünden sökerse de alçacık bir ota ihsanda bulunur. O sert rüzgar, otun zayıflığına acır. Gönül, artık sen de kuvvetten dem vurma. Balta ağaçların, dalların çokluğundan, sıklığından hiç korkar mı? Hepsini paramparça eder, kesip biçer. Fakat bir ota saldırmaz. Neşter yaradan başka yere vurulmaz. Aleve odunun çokluğundan ne gam? Kasap koyun sürüsünden kaçar mı?

Manaya nispetle suret nedir? Çok zayıf, çok aciz. Kötüyü baş aşağı tutan ondaki manadır. Dolap gibi dönüp duran gökten kıyas tut. Onun dönmesi nedendir? Onda müdebbir olan akıldan. Oğul, siper gibi olan bu kalıbın dönüşü, hareketi de gizli ruhtandır.

Bu rüzgarın hareketi onun manasından (o suretle zahir olan manadan, Allah kudretindendir) değirmen çarkına benzer; çark, ırmak suyunun esiridir. Bu nefesin alınıp verilmesi, girip çıkması da hevesli candan başka kimdendir? Can, o nefesi, nefesle çıkan sözü, bazen cim haline kor; bazen de ha ve dal haline (bu suretle de inkar da bulunur). Gah o sözü barış sözü yapar, gah savaş sözü.

Can, o nefesi bazen sağa götürmektedir, bazen sola ..Bazen gül bahçesine koymaktadır, bazen diken haline. Yine böyle Allahmız, bu rüzgarı Ad kavmine ejderha yaptığı halde, Yine aynı rüzgarı; müminlere rahmet, hayat ve emniyet verici bir hale getirmişti.

Alemlerin Rabbinin manalar denizi olan bin Şeyhi, " mana Allah'dır" dedi. Bütün yerler, gökler; o yürüyen denizde, o can deryasında çör çöp gibidir. Suda çör çöpün saldırması, oynaması, suyun dalgalanmasındandır. İnat eder de onları hareketsiz bırakmayı dilerse kıyıya atıverir. Kıyıdan dalgalandığı yere, kendisine çekti mi... ateş, ota ne yaparsa deniz de onlara onu yapar (hepsini siler, süpürür, yok eder) Bu söze de son yoktur. Ey genç sen yine Harut Marut hikayesine dön.

Bu iki melek, cihan halkının günahını, kötülüğünü görünce, hiddetlerinden ellerini ısırıyorlardı. Fakat gözleriyle kendi ayıplarını görmüyorlardı. Bir çirkin, aynada kendisini görünce yüzünü çevirmiş, kızmış. Kendisini gören kendisini beğenen; birisinde bir suç gördü mü...İçinde cehennemden daha şiddetli bir ateş parlar. O, bu kibre din gayreti adını takar; kendi kafir nefsini görmez.

Din gayretinin başka alameti vardır. O ateşten bütün bir dünya yeşerir, hayat bulur. Allah; Harut'la Marut'a " Eğer siz, nurdan yaratılmış, masum melekseniz aldanmış, ziyankar suçları görmeyin.

Ey gökyüzünün askerleri, benim kullarım! Şükredin ki şehvetten ve cinsi temayülden kurtulmuşsunuz. Eğer size de şehvet versem, artık gök, sizi kabul etmez. Sizdeki masumluk, benim ismetimin, benim korumamın aksindendir. O masumluğu benden bilin, kendinizden değil. Kendinize gelin, kendinize... Lanetlenmiş Şeytan, size galip gelmesin" dedi.

Nitekim Peygamberin vahiy katibi de hikmeti kendisinde gördü, kendine de vahiy geliyor zannetti.

Allah kuşlarının sesi, kendinde de var sandı, o kötü ıslık, o kuşların sesi gibi güzeldir zannına düştü. Sen, kuşların seslerini övüp dururken nereden kuşun muradını

anlayacaksın. Bülbülün sesini öğrensen, tanısan da gül ile ne yapıyor, ne işi var? Nereden bileceksin?

Kıyas ve şüphe yoluyla bildiğini farz edelim... O biliş sağırların, dudak oynamasından anladıkları kadar bir anlayış ve bilişten ibarettir.

Anlayışlı, hal hatır, yol yordam bilen birisi bir sağıra " komşun hasta" diye haber verdi. Sağır kendi kendisine dedi ki: " Bu sağır kulakla ben onun sözünü nereden anlayacağım. Hele hasta olur, sesi pek çıkmazsa... Fakat mutlaka da gitmek lazım. Dudağını oynar görünce ne dediğini kıyas yoluyla kendiliğinden düşünür, bulurum.

Ey benim mihnete düşmüş dostum, nasılsın? Derim. O, elbette iyiyim, yahut hoşum, diyecek. Şükürler olsun diye cevap verir, ne çorbası yedin diye sorarım. O mesela, mercimek çorbası diye cevap verir. Afiyet olsun der, hekimlerden kim geliyor, kendini hangisine tedavi ettiriyorsun? derim.

O, filan deyince derim ki: ayağı çok kutludur. Geldi mi işin yoluna girdi demektir. Biz de onun kademini denedik. Nerede vardıysa dilek hasıl oldu." O iyi adam, kıyas yoluyla tasarladığı bu cevapları düzüp koşarak hastaya hal hatır sormaya gitti.

"Nasılsın "dedi. Hasta "öldüm" deyince dedi ki: " Çok şükür!" Hasta, bu sözden hiddetlendi, canı pek sıkıldı. " Bu ne biçim şükür? O bizim kötülüğümüzü istiyormuş, anlaşıldı" diye düşündü. Sağır bir sözdür, tasarladı ama yanlış düştü. Sonra "Ne yedin ?diye sorunca hasta

"Zehir" dedi. Sağır " Afiyet olsun" der demez hastanın kahırlanması fazlalaştı.

Sağır, bundan sonra da " Tedavi için hekimlerden kim geliyor?" diye sordu. Hasta " Hadi be, defol, Azrail geliyor!" diye cevap verdi. Sağır " Ayağı pek kutludur, sevin, neşelen!"dedi. Sağır; şükür, böyle bir zamanda hal hatır sorup komşuluk hakkını gözettim diye sevinerek dışarı çıktı.

Sağır, eşekliğinden tamamı ile aksini sandı, ziyanın ta kendisi olan o işi kar zannetti. Hasta ise "Bu, bizim canımıza düşmanmış, onun cefa madeni olduğunu bilmiyormuşuz" diyordu. Hatırına yüz türlü kötü şeyler geliyor, ona türlü ,türlü haber göndermeyi kuruyordu.

Kötü bir yemek yiyenin o yemeği kusuncaya kadar gönlü bulanır. İşte hiddeti yenmek budur; onu kusma ki karşılık tatlı sözler duyasın. Hasta olmadığı için hasta kıvranmakta, " nerede bu kötü sözlü köpek ki. Söylediklerinin hepsine karşılık vereyim. O zaman tamamı ile hastaydım, aslan gibi olan aklım uyumuştu, hatırıma bir şey gelmedi. Hal hatır sorma, gönül almak ve teselli etmek içindir. Halbuki bu, hatır sorma değil, düşmanlık!

Düşmanını zayıf ve bitkin bir halde görüp memnun olmak istemiş" diyordu. Nice ibadetten vazgeçmiş, kulluktan çıkmış kişilerin gönüllerinde Allahnın rızasını almak, sevaba nail olmak vardır, bunu umarlar. Halbuki bu, esasen gizli bir günahtır.

Nice bulanık şeyler vardır ki sen, onları saf ve berrak sanırsın. O sağır gibi...Sağır, iyilik yaptım sanmıştı, halbuki aksi zuhur etti. O, bir hastaya iyilikte bulundum hatırını ele aldım, komşuluk hakkını ele getirdim diye rahatça oturmuştu. Halbuki hastanın gönlünde bir ateş alevlenmiş, kendisini de yakmıştı. Yaktığınız ateşlerden korkun. Siz, onu günahlarınızla çoğalttınız, günahınız yüzünden alevdesiniz.

Peygamber bir riyakara namaz kıldığı halde " Ey yiğit kalk, namaz kıl, çünkü senin kıldığın namaz değil" dedi. Bu korkular yüzünden her namazda " ihdinassıratal müstakime- sen bizi doğru yola hidayet et" denir.

Yani " Ey Allah! Bu namazımı yolunu azıtmışların, riyakarların namazıyla karıştırma" O sağır adamın seçtiği kıyas yüzünden on yıllık konuşma hiç olup gitti. Ulu kişi, hele bu kıyas, tavsif edilemeyecek vahiyde aşağılık duygusunun kıyası olursa... Senin duygu kulağın harfleri anlayabilirse de bil ki gaybı duyan kulağın sağırdır.

Allah nurlarına karşı bu kıyasçıkları ileri süren ilk kişi, İblisti. Dedi ki: " Şüphe yok, ateş topraktan daha iyidir. Ben ateşten yaratıldım Adem kapkara topraktan. Şu halde fer'i, asla nispetle mukayese edelim: O zulmettendir, biz aydın nurdan."

Allah " Hayır, soy sop yok. Zahitlik ve şüpheli şeylerden çekinmek, faziletin mihrabıdır. Bu, fani dünyanın mirası değildir ki soy sop yüzünden onu elde edesin. Bu can mirasıdır. Hatta peygamberlerin mirası. Bunun varisi şüpheli şeylerden sakınan müminlerin canıdır.

O Ebucehl'in oğlu, açıkça müslüman oldu; şu Nuh Peygamberin oğlu yolunu yanılanlardan. Topraktan yaratılan, ay gibi nurlandı. Ateşten yaratılan sen, yüzü kara oldun, defol!" dedi.

Bu kıyaslar, bu araştırmalar; bulutlu günde, yahut geceleyin kıbleyi bulmak içindir. Fakat güneş doğmuş, Kabe de karşıdayken bu kıyası, bu araştırmayı bırak, arama! Kıyas yüzünden Kabe'yi görmezlikten gelme, ondan yüz çevirme.

Doğruyu Allah daha iyi bilir. Allah kuşundan bir ötüş duyunca ders beller gibi yalnız zahirini beller, hatırında tutarsın. Sonra da kendinden kıyaslar yapar, hayalin ta kendisini hakikat sanırsın. Abdalların ıstılahları vardır ki sözlerin, onlardan haberi yok. Sen, kuş dilini, yalnız ses bakımından öğrendin; yüzlerce kıyas ve hevesler ateşledin.

Fakat o hastanın incindiği gibi senden de gönüller incindi, kederlendi. Halbuki sağır, kendi zannına kapılıp, isabet ettiğini sanıp sevincinden sarhoş oldu. O vahiy Katibi de kuşun sesini duyup kendini de o kuşla eşit sandı. Fakat kuş, bir kanat vurup onu kör etti işte... Onu ölümün ve elemin ta dibine kadar götürdü.

Kendinize gelin, sizde bir akis, yahut zan yüzünden göklerdeki duraklarınızdan düşmeyesiniz. Harut'la Marut'sanız da, " Biz sana saf ,saf ibadet ediyoruz" damının üstünde herkesten ileriyseniz de. Kötülerin kötülüklerine acıyın. Benliğin kendini görüp beğenmenin etrafında dolaşmayın. Kendinize gelin. Allah gayreti, pusudan çıkmayı görsün; baş aşağı yerin dibine gidersiniz.

İkisi de dediler ki: " Allah, ferman senin ihsanın, senin koruman olmazsa nerede bir ihsan, nerede bir koruyan?" Hem bunu söylemekte, hem de yeryüzüne inip hükmetmek için yürekleri oynamaktaydı. " Bizden kötülük gelir mi? Biz ne güzel kullarız!" diyorlardı.

Bunların bu gurur ve istekleri, kendilerini rahat bırakmadı: nihayet bunları kendilerini beğenmiş bir hale soktu.

"Ey toprağa, suya, yere, ateşe mensup insanlar, ey ruhanilerin temizliğinden haberi olmayanlar. Biz şu gökyüzünün üstünde perdeler dokuyor, yeryüzüne inip şadırvanlar kuruyoruz. Adalet yapar, ibadet eder; her gece yine göklere uçar gideriz. Bu suretle de şu devrin şaşılacak büyükleri olur, yeryüzüne adalet ve emniyeti yayarız" diyorlardı. Gökyüzü ahvalini yeryüzüne kıyas ettiler, fakat bu kıyas, doğru değil... Arada büyük bir fark var!

Perde altına girmiş olan Hakimin sözünü dinle: Şarap içtiğin yere baş koy, yat. Meyhaneden çıkıp yol, yanılan sarhoş, çocukların maskarası ve oyuncağı olur. Her tarafa, her yola, çamurların içine düşer, her ahmak da ona güler. O bu haldeyken onun sarhoşluğundan, içtiği şarabın neşe ve zevkinden haberleri olmayan çocuklar peşine takılırlar.

Allah sarhoşundan başka bütün halk, çocuktur. Heva ve hevesinden kurtulmuş kişiden başka baliğ yoktur. Allah " Dünya kuru bir istek, faydasız bir oyuncaktan ibarettir, siz de çocuklarsınız." Dedi. Allah doğru buyurur. Oyuncağı terk etmedikçe çocuksun. Ruh arınmadıkça nasıl temiz olabilirsiniz?

Dünyada daima istenen, peşinde koşulan, bir türlü terk edilemeyen bu şehvet; bil ki çocukların cimaı gibidir. Çocuğun cimaı nedir ki? Bir Rüstem'in, bir yiğidin cimaına nispetle oyundan ibaret. Halkın savaşı da çocukların savaşı gibidir. Tamamı ile manasız, esassız ve hor! Hepsi sopadan kılıçlarla savaşırlar.

Hepsi faydasız bir şeyle uğraşıp dururlar. Hepsi, bu bizim Burak'ımız Düldül yürüyüşlü atımız diye bir sopaya binmiştir. Sırtlarında yük var, fakat bilgisizliklerinden kendilerini yüksek görüp ata binmiş, yol gidiyor sanırlar.

Hele dur... halk atlıları, bir gün atlarını sürerek dokuz kat gökten geçsinler de bak! O gün ruh ve melek Allah'ya yücelir. Ruhun yücelmesinden gök titrer! Siz ise umumiyetle çocuklar gibi eteğinize binmişsiniz... Ata binmiş gibi eteğinizin ucunu tutmuşsunuz!

Allah'dan " Şüphe yok ki zan fayda vermez" hükmü gelmiştir. Zan merkebi nerede gökler koşacak? İki türlü zan olursa kuvvet hangisindeyse o tercih edilir. Fakat güneş zuhur etti mi... onun varlığında ve parlaklığında inat edilmez. İşte o zaman bindiğiniz şeyleri görürsünüz; anlarsınız ki ancak ayaklarınıza binmişsiniz...

Vehmi, fikri, duyguyu, anlayışları sopa gibi çocuk atı bil! Gönül ehlinin ilimleri,

kendilerini taşır. Ten ehlinin ilimleriyse kendilerine yüktür. Gönle uran, adamı gönül ehli yapan ilim; insana fayda verir. Yalnız tene tesir eden, insana mal olmayan ilim yükten ibarettir.

Allah " Yahmilü esfara-Tevrat'ı bilip onunla amel etmeyen kitap taşıyan eşeğe benzer" dedi. Allah'dan olmayan bilgi yüktür. Allah'dan vasıtasız olarak verilmeyen ilim, gelini süsleyen kadının ona sürdüğü renk gibi diri kalmaz, uçup gider. Fakat bu yükü iyi çekersen yükünü alırlar, rahat ettirirler.

Heva ve heves uğrunda o bilgi yükünü taşıma ki içindeki ilim ambarını göresin. İlmin rahvan atına bindikten sonra sırtından yükü alırlar. Allah kadehi olmadıkça heva ve heveslerden nereden geçeceksin? Ey Allah'ya ait yalnız "HU" ismine kani olan! Sıfattan, addan ne doğar? Hayal! O hayal, sahibine ancak vuslat delili olur. Medlulü olmayan bir delalet edici hiç gördün mü?

Yol olmadıkça katiyen gül de olmaz... Hakikatı olmayan bir adı hiç gördün mü; yahut Kar ve Lam harflerinden gül topladın mı? Mademki ismi okudun; var, müsemmayı da ara. Ayı gökte bil derede değil!

Addan ve harften geçmek istersen hemencecik kendini tamamı ile kendinden arıt (yok ol!) Demir gibi demirlikten çık, renksiz bir hale gel. Riyazatta tozsuz passız bir ayna ol! Kendini kendi vasıflarından arıt ki asıl kendi saf, pak zatını göresin.

O vakit kitap, müzakereci ve üstat olmaksızın gönlünde peygamberlerin ilimlerini görür bulursun. Peygamber " ümmetimden öyleleri vardır ki onlar, benimle aynı yaratılıştadırlar, benimle aynı himmete sahiptirler. Ben onları hangi nurla görüyorsam onların canları da beni mutlaka aynı nurla görür" dedi.

Bunlar Peygamberi, Shihayn kitapları, hadisler, hadisi rivayet edenler olmaksızın, bunlara hacet kalmaksızın abıhayat kaynağında (gönüllerinde) görürler. "Kürt olarak yattık" sırrını bil, " Arap olarak sabahladık" sırrını oku! Gizli ilme dair bir misal istersen Rum halkıyla Çinlilere ait hikayeyi söyle:

GÖNÜL MÜ TANRIDIR TANRI MI GÖNÜL?

Çinliler " Biz daha mahir ressamız, dediler. Rum halkı da dedi ki: " Bizim maharetimiz daha üstündür." Padişah "Sizi imtihan edeceğim; bakalım hanginiz davasında haklı" dedi. Çinlilerle Rum diyarı ressamları hazırlandılar; Rum diyarı ressamları ilimlerine daha vakıf kişilerdi.

Çin ressamları " Bize bir hususi oda verin, bir oda da sizin olsun" dediler. Kapıları karşı karşıya iki oda vardı. Bir tanesini çin ressamlar aldı. Öbürünü de Rum ressamları. Çinliler, padişahtan yüz türlü boya istediler. Yüce padişah bunun üzerine hazinesini açtı. Çinlilere her sabah hazineden boyalar verilmekteydi.

Rum ressamları " Pas gidermekten başka ne resim işe yarar, ne boya!" dediler. Kapıyı kapatıp duvarı cilalamaya başladılar. Gök gibi tertemiz, saf ve berrak bir hale getirdiler. İki yüz çeşit renge boyanmaktansa renksizlik daha iyi. Renk bulut gibidir. Renksizlikse ay. Bulutta parlaklık ve ziya görürsen bil ki yıldızdan aydan ve güneştendir.

Çinli ressamlar işlerini bitirdiler. Hepsi de yaptıkları resimlerin güzelliğine sevinmekteydiler. Padişah kapıdan içeri girip odadaki resimleri gördü. Hepsi akıldan, idrakten dışarı, fevkalade güzel şeylerdi.

Ondan sonra Rum ressamlarının odasına gitti. Bir Rum ressamı, karşı odayı görmeye mani olan perdeyi kaldırdı. Öbür odada Çin ressamlarının yapmış oldukları resimlerle nakışlar, bu odanın cilalanmış duvarına vurdu. Orada ne varsa burada daha iyi göründü; resimlerin aksi, adeta göz alıyordu.

Oğul Rum ressamları sofilerdir. Onların; ezberlenecek dersleri kitapları yoktur. Ama gönüllerini adamakıllı cilalamışlar, istekten, hırstan, hasislikten ve kinlerden arınmışlardır. O aynanın saflığı, berraklığı gönlün vasfıdır. Gönle hadsiz hesapsız suretler aksedebilir. Gaybın suretsiz ve hudutsuz sureti, Musa'nın gönül aynası da parlamış, koynuna sokup çıkardığı elde görünmüştür.

O suret göğe, arşa, ferşe, denizlere, ta en yüce gökten, denizin dibindeki balığa kadar hiçbir şeye sığmaz. Çünkü bütün bunların hududu, sayısı vardır. Halbuki gönül

aynasının hududu yoktur. Burada akıl, ya susar, yahut şaşırıp kalır. Sebebi de şu : Gönül mü Allah'dır, Allah mı gönül?

Hem sayılı hem sayısız olan (hem kesrete dalan, hem vahdeti bulan) gönülden başka bir nakşın aksi geçip gider, ebedi değildir. Fakat ezelden ebede kadar zuhur ede gelen her yeni nakış, gönle akseder, orada perdesiz, apaçık surette tecilli eder.

Gönüllerini cilalamış olanlar; renkten, kokudan kurtulmuşlardır. Her nefeste zahmetsizce bir güzellik görürler. Onlar, ilmin kabuğundaki nakşı bırakmışlar, Aynel yakin bayrağını kaldırmışlardır. Düşünceyi bırakmışlar, aşinalık denizini bulmuşlar, bilişikte yok olmuşlardır.

Herkes ölümden ürker, korkar. Bu kavimse ona bıyık altından gülmektedir. Kimse onların gönlüne galip gelmez. Sedefe zarar gelir, inciye değil.

Onlar fıkhı ve nahvı terk etmişlerdir ama mahvolmayı ve yokluğu ihtiyar etmişlerdir. Sekiz cennetin nakışları parladıkça onların gönül levhine vurur, orada tecelli eder. Allah'nın doğruluk makamında oturanların, orasını yurt edinenlerin derecesi; arştan da yücedir, kürsüden de, boşluktan da!

Çinliler " Biz daha mahir ressamız, dediler. Rum halkı da dedi ki: " Bizim maharetimiz daha üstündür." Padişah "Sizi imtihan edeceğim; bakalım hanginiz davasında haklı" dedi. Çinlilerle Rum diyarı ressamları hazırlandılar; Rum diyarı ressamları ilimlerine daha vakıf kişilerdi.

Çin ressamları " Bize bir hususi oda verin, bir oda da sizin olsun" dediler. Kapıları karşı karşıya iki oda vardı. Bir tanesini çin ressamlar aldı. Öbürünü de Rum ressamları. Çinliler, padişahtan yüz türlü boya istediler. Yüce padişah bunun üzerine hazinesini açtı. Çinlilere her sabah hazineden boyalar verilmekteydi.

Rum ressamları " Pas gidermekten başka ne resim işe yarar, ne boya!" dediler. Kapıyı kapatıp duvarı cilalamaya başladılar. Gök gibi tertemiz, saf ve berrak bir hale getirdiler. İki yüz çeşit renge boyanmaktansa renksizlik daha iyi. Renk bulut gibidir. Renksizlikse ay. Bulutta parlaklık ve ziya görürsen bil ki yıldızdan aydan ve güneştendir.

Çinli ressamlar işlerini bitirdiler. Hepsi de yaptıkları resimlerin güzelliğine sevinmekteydiler. Padişah kapıdan içeri girip odadaki resimleri gördü. Hepsi akıldan, idrakten dışarı, fevkalade güzel şeylerdi.

Ondan sonra Rum ressamlarının odasına gitti. Bir Rum ressamı, karşı odayı görmeye mani olan perdeyi kaldırdı. Öbür odada Çin ressamlarının yapmış oldukları resimlerle nakışlar, bu odanın cilalanmış duvarına vurdu. Orada ne varsa burada daha iyi göründü; resimlerin aksi, adeta göz alıyordu.

Oğul Rum ressamları sofilerdir. Onların; ezberlenecek dersleri kitapları yoktur. Ama gönüllerini adamakıllı cilalamışlar, istekten, hırstan, hasislikten ve kinlerden arınmışlardır. O aynanın saflığı, berraklığı gönlün vasfıdır. Gönle hadsiz hesapsız suretler aksedebilir. Gaybın suretsiz ve hudutsuz sureti, Musa'nın gönül aynası da parlamış, koynuna sokup çıkardığı elde görünmüştür.

O suret göğe, arşa, ferşe, denizlere, ta en yüce gökten, denizin dibindeki balığa kadar hiçbir şeye sığmaz. Çünkü bütün bunların hududu, sayısı vardır. Halbuki gönül aynasının hududu yoktur. Burada akıl, ya susar, yahut şaşırıp kalır. Sebebi de şu : Gönül mü Allah'dır, Allah mı gönül?

Hem sayılı hem sayısız olan (hem kesrete dalan, hem vahdeti bulan) gönülden başka bir nakşın aksi geçip gider, ebedi değildir. Fakat ezelden ebede kadar zuhur ede gelen her yeni nakış, gönle akseder, orada perdesiz, apaçık surette tecilli eder.

Gönüllerini cilalamış olanlar; renkten, kokudan kurtulmuşlardır. Her nefeste zahmetsizce bir güzellik görürler. Onlar, ilmin kabuğundaki nakşı bırakmışlar, Aynel yakin bayrağını kaldırmışlardır. Düşünceyi bırakmışlar, aşinalık denizini bulmuşlar, bilişikte yok olmuşlardır.

Herkes ölümden ürker, korkar. Bu kavimse ona bıyık altından gülmektedir. Kimse onların gönlüne galip gelmez. Sedefe zarar gelir, inciye değil.

Onlar fıkhı ve nahvı terk etmişlerdir ama mahvolmayı ve yokluğu ihtiyar etmişlerdir. Sekiz cennetin nakışları parladıkça onların gönül levhine vurur, orada tecelli eder. Allah'nın doğruluk makamında oturanların, orasını yurt edinenlerin derecesi; arştan da yücedir, kürsüden de, boşluktan da!

GÜNDÜZÜ GECELEYİN ARA

Peygamber bir sabah Zeyd'e " Ey temiz ve saf arkadaş, sabahı nasıl ettin? Diye sordu. Zeyd: " Mümin bir kul olarak" deyince " İman bağın yeşermiş, çiçekler açmışsa nişanesi nerede?" dedi. Zeyd dedi ki: " Gündüzleri susuz geçirdim, geceleri aşktan, yanıp yakılmadan uyumadım. Mızrak kalkandan nasıl geçerse ben de gündüzlerden, gecelerden öyle geçtim. (onlar beni tutamadıkları gibi onlardan bana bir şey de bulaşmadı.)

Ondan dolayı bence bütün şeriatler, bütün dinler birdir. Bence yüz binlerce yılla bir saat aynı. Ezelle ebet birleşti. Fakat akıl, kabiliyetsizliğinden buraya yol bulamaz." Peygamber "Peki, o yoldan, bu diyarın anlayışınca, bu diyar akıllılarının harcına getirdiğin bir hediye var mı, nerede? Çıkar bakalım!" dedi.

Zeyd dedi ki: " halk, gökyüzünü nasıl görürse ben de arşı, arştakilerle beraber öyle görüyorum. Benim önümde sekiz cennetle yedi cehennem, şaman önündeki put gibi apaçık ve meydanda. Halkı, değirmende buğdayı arpadan fark edercesine teker ,teker tanıyorum.

Cennetlik kim, yabancı nerede? Bence yılan ve balık gibi ap aşikar. " Kıyamet günü, bazı yüzler ak olur, bazıları kara..." Sırrı, şimdiden meydana çıktı. Bu halkın bir kısmının yüzü ak, bir kısmının kara."

Hakikatte bazı ruhlar, bundan önce de (dünyaya gelmeden de) ayıplıydı. Fakat ana rahminde olduğu için hali, halka gizliydi. Şaki, ana karnında şaki olur (fakat bilinmez) Cisim alemindeyse cisimdeki hallerden, ruhun halleri de anlaşılır.

Vücut da ana gibi can çocuğuna gebedir. Ölüm, doğmak derdi ve kıyamettir. Bu dünyada geçmiş canların hepsi, " O ferahlı can acaba nasıl doğacak?" diye beklemektedirler. Zenciler, o mutlaka bizdendir derler. Beyazlar da, imkanı yok... O çok güzel olacak, derler.

Vücudun canı, ahiret alemine doğunca artık beyaz, kara ihtilafı kalmaz. Kara ise Zenciler alıp götürürler, beyazsa kendi cinslerinden olan bu çocuğu, beyazlar alıp götürürler. Fakat doğmadıkça anlamak, alemdeki müşkül işlerdendir.

Çünkü henüz doğmamış çocuğun nasıl olduğunu bilen azdır. Bunu anlayan kişi, ancak Allah nuruyla bakıp gören kişidir. Böyle olan zat, batına da nüfuz edebilir. Nutfenin aslı beyaz renkli ve hoştur. Fakat beyaz kişinin canının aksi; Nutfeye renk verir, onu en güzel şekle sokar; kara kişinin canının aksi de bir kısım halkı, en aşağılık bir renge, en bayağı bir şekle sürer, götürür.

Bu söze nihayet yoktur. Sen yine atını sür de biz kervandan geri kalmayalım. Bir gün her zümrenin önünde, saman çöpü müsün , dağ mı. Hindu musun, Türk mü? Meydana çıkar. Hindu ile Türk, ana karnında belli olmaz. Fakat doğunca zayıf mı kuvvetli mi... herkes görür anlar.

Zeyd " Ben halkı, kadın, erkek... Herkesi, kıyamet günündeymiş gibi apaçık görüyorum. Hemen şimdicik söyleyeyim mi? Yoksa kapayayım mı?" dedi. Mustafa, dudağını ısırarak sus demek istedi.

Zeyd dedi ki: "Ey Allah Peygamberi, haşir sırrını söyleyeyim de bugün dünyada kıyameti koparayım mı? Müsaade et bana, perdeleri yırtayım da aslım, mahiyetim güneş gibi parlasın; Güneş benim nurumdan tutulsun...

Hurma ağacı (gibi meyveliler) ile söğüt ağacını (gibi meyvesizleri) göstereyim. Kıyamet sırrını açayım, halis altın para ile ayarı bozuk parayı izhar edeyim. Elleri kesik Eshab-ı Simal-ı küfür rengiyle al rengi...

Tutulmayan, gidilmeyen ayın ziyasında yedi nifak deliğini... Şakilerin pırtıl elbiselerini göstereyim. Peygamberlerin davullarını, nöbetlerini duyurayım. Cehennemi, cennetleri, ikisinin arasındaki Araf'ı apaçık olarak kafirlerin gözlerinin önlerine getireyim.

Kevser Havuzunun çoşmakta olduğunu... suyunun, cennetliklerin yüzlerine vurmakta. "İç. İç!" diye seslenmekte ve bu sesin de kulaklarına gelmekte bulunduğunu... Susuzların, havuzun etrafında koşup durduklarını apaçık göstereyim.

Onların omuzları omuzlarıma sürünmekte, naraları kulağıma gelmekte. İşte gözümün

önünde... Cennet ehli, dilekleriyle birbirlerini kucaklamışlar; Birbirlerinin ellerini ziyaret ediyor, musafahada bulunuyorlar, dudaklarından buseler yağmalıyorlar.

Aşağılık kişilerin hasret naralarından, " ah, ah" diye bağrışmalarından kulağım sağır oldu. Bu söylediklerim ancak işaretlerden ibarettir. Daha derin söylerim ama Peygamberi incitmekten korkuyorum."

Zeyd, böylece sarhoş, harap bir surette söyleyip duruyordu. Peygamber, yakasını büktü. Dedi ki: " Kendine gel, atın pek hızlı gidiyor, yuları çek. "Allah haya etmez" hükmünün aksi vurdu, utanma ortadan kalktı. Aynan, kılıftan çıktı. Ayna ve terazi yalan söyler mi?

Ayna ile terazi, kimse incinmesin, utanmasın diye sözünü saklar mı? Ayna ile teraziye yüzlerce yıl hizmet etsen onlar yine doğrucu ve kadri yüce mihenklerdir. Sen benim sırrımı sakla, doğruyu gizle; sen de eksik gösterme, fazla göster, (diye yalvarsan bile) Onlar sana " Kendini maskara etme ayna, terazi nerede; hile düzen nerede?

Allah, hakikatlerin bizim vasıtamızla anlaşılması için kadrimizi yüceltti. Eğer bu doğruluğumuz olmasaydı ne değerimiz olurdu; iyilerin yüzünü nasıl ağartırdık?" derler. Fakat sen, gönlüne Sina dağındaki Allah tecellisi vurduysa bile yine aynayı koynuna koy!"

Zeyd, " Allah güneşi, ezeli güneş, hiç koltuğa sığar mı? Aslı olmayan şeyleri de yırtar, yakar; koltuğu da. Önünde ne delilik kalır, ne akıllılık!" dedi. Peygamber dedi ki: " Bir parmağını gözünün üstüne koydun mu... dünyayı güneşsiz görürsün.

Bir parmak bile, aya perde oluyor. İşte bu padişahın ayıp örtücülüğüne alamettir. Bir suretle bir nokta (gibi olan parmak), cihanı örter; bir sürçme de güneşi küsufa uğratır. Dudağını yum, denizin dibine bak. Allah, denizi, insana mahkum etmiştir.

Nitekim selsebil ve Zencebil ırmakları da Allah'nın cennete koyduğu kulların hükmü altındadır. Cennetin dört ırmağı bizim hükmümüzdedir. Fakat bu gücümüzden, kuvvetimizden değil...Allah emriyle böyledir.

Bu ırmaklar, büyücülerin hükümlerine uyan büyüler gibi bizim hükmümüzdedir; onları nereye istersek oraya akıtırız. Bu akıp duran ve gönlün hükmü altında, canın fermanına tabi bulunan iki göz çeşmesi gibi...

Gönül dilerse gözler; zehrin, yılanların bulunduğu tarafa gider; gönül dilerse baktığı şeylerden ibret alır. Gönül dilerse görülen şeylere bakar; gönül dilerse örtülü , gizli şeylere akar. Gönül dilerse, gözleri külliyat tarafına sevk eder; gönül dilerse cüziyatta hapseyler.

Bu beş duygu da (çeşmelerdeki lüleler, nasıl çeşmeye tabi ise) aynı tarzda gönle tabidir. Onun muradınca ve onun emrine göre iş görür. Gönül ne tarafı işaret ederse beş duygu da eteklerini toplayıp o tarafa gider.

Musa'nın elindeki sopa nasıl Musa'ya tabi ise el, ayak da apaçık gönlün emrine tabidir. Gönül isterse ayak, raksa girer, yahut yavaş yürürken hızlı yürümeye başlar. Gönül isterse el, parmaklarla hesaba girişir, yahut kitap yazar.

El gizli bir elin hükmündedir. O gizli el içerdedir, dışarıya teni dikmiş, kendisine onu vekil etmiştir. Gönül dilerse el, düşmana bir ejderha kesilir. Gönül dilerse sevgiliye yardımcı olur. Gönül dilerse el, yemek için kepçedir, on batmanlık gürz.

Acaba gönül, bunlara ne söylüyor ki? Bu ne şaşılacak vuslat, bu ne gizli sebep! Gönül, acaba Süleyman Mührünü mü ele geçirdi ki bu beş duygunun yollarını istediği gibi işaret etmekte! Beş zahiri duygu dışarıda kolayca onun mahkumu olmuş, beş batını duyguda içeride onun memuru...

On duygu bunlardan başka yedi endam... Daha da dille söylenmeyecek kadar çok kuvvetler... Gayri sen say. Gönül mademki ululukta sen de bir Süleyman'sın...Parmağındaki saltanat yüzüğüyle perilere, şeytanlara hükmet! Bu saltanatta hileye sapmazsan o üç şeytan, senin parmağından yüzüğü alamaz.

Gayri adın, sanın, bütün dünyayı tutar. Cismin gibi iki cihan senin hükmüne uyar. Fakat şeytan elindeki yüzüğü alırsa padişahlık bitti, bahtın öldü demektir. Allah kulları, eğer iş böyle olursa bundan böyle kıyamete kadar ancak ve ancak " Ah hasretlik!" der, durursunuz. Hadi, tutalım, kendi hileni inkar edersin; canını teraziyle aynadan nasıl kurtaracaksın?"

Lokman efendisinin hizmetinde bulunan köleler arasında hor, hakir görünmekteydi.

Efendi rahatça yesin, eğlensin diye kullarını meyve getirmek üzere bağa gönderdi. Lokman, kullar içinde, adeta onlara tabi bir kuldu. İçi manalarla dolu, görünüşü gece gibi kapkaranlıktı.

Köleler topladıkları meyveleri, tamah edip bir iyice yediler. Efendilerine de " Lokman yedi" dediler. Efendi, Lokman'a yüzünü ekşitti, ağır bir tavır takındı. Lokman bunun sebebini araştırıp anlayınca efendisine dargın bir tarzda ağzını açıp.

" Efendi; hain kul, Allah yanında, onun rızasını kazanmış bir kul olmaz. Ey kerem sahibi! Hepimizi imtihan et. Bize fazlasıyla sıcak su içir. Ondan sonra beni büyük bir sahraya çıkar. Sen atlı olarak koş, bizi de yaya olarak koştur. O zaman kötülük yapanı gör, sırları açan Allah'nın işlerini seyret" dedi.

Efendi, kullara saki oldu, sıcak suyu içirdi. Onlarda korkularından içtiler. Sonra onları ovalarda koşturmaya başladı. Kullar aşağı koşup duruyorlardı. Nihayet iyice yoruldular, kusmaya başladılar. İçtikleri su yedikleri meyvelerin hepsini çıkardı. Lokmanın da gönlü bulandı, o da kustu. Fakat onun karnından halis su geldi.

Lokmanın hikmeti bunu göstermeyi bilirse, varlığın Rabbi olan Allah'nın hikmeti nelere kadir değildir? Kıyamet gününde bütün sırlar çıkacak, bilinip görülecek. Sizin de bilinmesini istemediğiniz sır meydana çıktı. Sıcak suyu içtikleri gibi kendilerini rüsvay edecek sırları tamamı ile açığa vurulmuş oldu.

Taş; ateşle sınanacağı (ateş içinde parçalanıp yumuşayacağı, eriyebileceği) için kafirler, ateşe atılırlar, onların azabı ateşle olur. O taş gibi gönle biz kaç kereler yumuşak sözler söyledik, fakat öğüt almadı.

Damarda da kötü yara olursa oraya kötü ilaç konur, eşeğin başına köpeğin dişi layıktır. "Habis olan şeyler habisler içindir" hükmü bir hikmettir. Çirkine münasip olan çirkin eştir. Şu halde sen de hangi eşi dilersen yürü, onu al. Allah'da mahvol, onun sıfatlarını kazan!

Nur istersen nura istidat kazan; Allah'dan uzaklık istersen kendini gör, uzaklaş! Yok, eğer bu harap zindandan kurtulmaya bir yol istersen sevgiliden baş çekme, secde et de yaklaş!

Bu sözün sonu yoktur. Zeyd; kalk, natıka Burak'ını bağla! Söz söyleme kabiliyeti ayıbı açar; gayb perdelerini yırtar. Allah, nice yerlerde gaybı ister. Şu davulcuyu sür, yolu kapa. Atını hızlı sürme, yuları çek. Sıraların gizli kalması, herkesin gizli zannından mesrur olması daha iyi.

Hak kendisinden ümit kesenlerin de bu ibadetten yüz çevirmemelerini istemektedir; Onlar da bir ümide kapılsınlar, birkaç gün o ümidin maiyetinde koşup dursunlar; Allahnın merhameti herkese şamil olduğundan diler ki o rahmet, herkesi aydınlatsın.

Her bey, heresir, ümit ve korkuyla Allah'dan çekinsin. Bu ümit ve korku: herkes bu perdenin ardında beslenip yetişsin diye perde ardına girmiştir. Ümit ve korku perdesini yırttın mı... Gayb, bütün şaşaasıyla ortaya çıkar.

Bir genç dere kıyısında balık tutan birisini görüp, "Bu balıkçı Süleyman olmalı" diye zanna düştü. Süleyman'sa neden yalnız ve gizlenmiş; değilse nasıl oluyor da bu derece Süleyman'a benziyor?"

Süleyman tekrar müstakil bir padişah oluncaya kadar gönlünde bu şüphe vardı. Dev onun tahtından, diyarından yıkılıp gitti; baht kılıcı, o şeytanın kanını döktü. Yine yüzüğünü parmağına taktı dev ve peri askerlerini yine başına topladı.

Halk, seyretmek için tapuya geldiler, düşünceye kapılmış olan genç de onların arasına katılıp huzura vardı. Süleyman'ın parmağında yüzüğü görünce düşüncesi, kuruntusu tamamı ile geçti.

Vehim, işin gizli, kapalı olduğu zamandadır. Bu araştırma görünmeyen şey içindir. Ortada olmayan şeyin kuruntusu, büyüdükçe büyür. Fakat gaypta olana şey, meydana çıktı mı, kuruntu geçer.

Gerçi bir şeyin hakikatini izhar etmek esasen kemaldir ve canları kuruntudan kurtarır; Fakat gayba imanın, görünen şeye inanmaya nispetle bire yüz fazileti vardır. Bunu iyice bil de şüphe ve tereddütten kurtul! Nurlu gökyüzü yağışsız olmaz ama kara yeryüzü de nebatatı yetiştirmeden vazgeçmez.

Bana gayba iman edenler gerek... Onun için bu fani konağın penceresini örttüm. Nasıl izhar eder de gökleri yarar, açarım; eğer hakikatleri meydana korsam, nasıl " Bunda

bir ayıp, bir noksan gördün mü?" diyebilirim?

Bu karanlıkta arayıp taradıkça herkes, yüzünü bir tarafa çevirir; İşler bir zaman aksine gider; hırsız, polisi dar ağacına sürükler... Böylece bir nice sultan, bir nice yüce himmetli, bir müddet kendi kuluna kul olur.

Kul, efendisinin huzurunda değilken de kulluğunu korur, itaatten çıkmazsa bu kulluk iyi ve hoş bir kulluktur. Bu padişahın önünde onu öğen kişi nerede, padişah yokken bile ondan utanıp çekinen nerede.

Memleket ucunda, padişahtan saltanat sayesinden uzak bir kale dizdarı; Kaleyi düşmanlardan korur, orasını sayısız mal ve para verse bile satmaz, Padişah orada değilken, hudut boylarında, padişahın huzurundaymış gibi vefakarlıkta bulunursa; O dizdar; elbette padişahın yanında, huzurunda bulunan ve can feda eden kişilerden daha değerlidir.

Şu halde yarı zerre miktarı, fakat gaibane emir tutmak; emredicinin huzurunda kulluk etmek ve emrine uymaktan yüz binlerce defa üstündür. Kulluk ve iman, şimdi makbuldür. Fakat ölümden sonra her şey meydana çıkınca inanmak, bir işe yaramaz.

Hakikatın kapalı, örtülü olması ve gayba inanmak daha iyi, daha makbul olunca ağzın kapalı, dudağın yumuk olması elbette iyidir. Kardeş, sözden el çek ki bizzat Allah, sende Ledün ilmini meydana çıkarsın. Güneşin varlığına delil kendisi yeter. Allah'dan daha ulu şahit kimdir?

Hayır... söyleyeceğim çünkü Kuran'da şahadet hususunda hep beraberce Allah da anılmıştır, melek de alimler de. Allah da şahadet eder, melekler de, bilgili kişiler de: Şüphe yok ki Rabb, ancak daimi Allah'dır...

Hak, şahadet edince melek kim oluyor ki şahadette Allah ile müşterek olsun! Çünkü ziyaya tahammül edemeyen zavallı gözlerle biçare gönüllerin güneşin nuruna ve güneşe takatleri yoktur. Bu çeşit gözler, böyle gönüller, yarasaya benzerler. Yarasa güneşin ışığına, güneşin hararetine tahammül edemez, ümidini keser (güneşten mahrum kalır)

Gökyüzünde cilve eden güneşe şahadette, melekleri de bize dost, bize eş bil! " Biz o tek güneşten nurlandık, güneşin halifesi gibi zayıfları nurlandık" diye şahadet ederler. Her melek; yeni ay, yahut üç günlük ay, yahut da dolunay gibi kemal, nur ve kudret sahibidir.

O şule; üçer, dörder kanatlı meleklerin her birine, mertebelerine göre vurmakta, onları nurlandırmaktadır. Meleklerin kanatları insanların akıl kanatlarına benzer. İnsanların akılları arasında da çok fark vardır. İyilikte olsun, kötülükte olsun her insana kendisine benzer bir melek arkadaştır. Gözü tahammül edemediği için çipile, yıldız ışık verir, o da bu suretle yol bulur.

Peygamber " Sahabem yıldızlar gibi yola gidenlere ışık, şeytanlara taştır" dedi. Herkes uzaktan görebilseydi gökyüzündeki güneşle nurlanırdı. Ve ey aşağılık kişi, güneşin nuruna delalet etmek üzere yıldıza ne luzum kalırdı?

Ay; buluta, toprağa ve gölge der ki: "Ben de sizin gibi insanım. Ancak bana vahiy geliyor. Ben de yaratılışta sizin gibi karanlıktım. Fakat vahiy güneşi, bana böyle bir nur verdi. Güneşlere nispetle biraz karanlığım, fakat insanların karanlıklarına nispetle nurluyum. Tahammül edebilesin diye nurum zayıf. Çünkü sen parlak güneşin eri değilsin

Balla sirkeden meydana gelen sirkengebin gibi ben de nurlu zulmetten meydana geldim ve bu suretle kalp hastalığına yol buldum, faydalı oldum. Hasta adam hastalıktan kurtulunca sirkeyi bırak bal yiye gör."

Gönül tahtı, heva ve hevesten arındı; gönülde "Er Rahmanu alel arşisteva" sırrı zuhur etti. Bundan sonra Hak, gönle vasıtasız hükmeder. Çünkü gönül bu rabıtayı buldu. Bu sözün de sonu yoktur. Zeyd nerede? Ona rüsvay olmak iyi değildir, diyeyim!

Artık Zeyd'i bulamazsın, o kaçtı; kapı yanındaki son saftan fırladı, papuçlarını bile bıraktı! Sen kim oluyorsun? Zeyd bile, üstüne güneş vurmuş yıldız gibi kendisini kaybetti, bulamadı! Ondan ne bir nakış bulabilirsin, ne bir nişan... Hatta ne de saman uğrusu yoluna gidebilmek için bir saman çöpü!

Duygularımızla sonu gelmeyen sözümüz, sultanımızın bilgi nurunda mahvoldu. (Bu mazhariyete erenlerin) duygularıyla akılları iç alemde "Ledeyna Muhdarun" denizinde dalgalanmakta, dalga dalga üstüne, çoşup durmaktadır.

Fakat gece olunca gene teklif ve icazet vakti gelir; gizlenmiş yıldızlar işlerine, güçlerine koyulurlar. Allah akılsızların akıllarını kulaklarında halka halka küpeler olduğu halde geri verir. Hepsi hamdüsena ederek ayaklarını vurur, ellerini çırpar, nazlı nazlı "Rabbimiz bizi dirilttin bize hayat verdin" derler.

O çürümüş deriler, dökülmüş kemikler, yerden tozlar koparan atlılar kesilir; Kıyamet günü, şükrederek, yahut kafir olarak yokluktan varlığa hamle ederler. Niçin başını çevirir, görmezlikten gelirsin? Önce yoklukta da böyle baş çevirmemiş miydin?

"Beni nerede yerimden tedirgin edecek? Deyip yoklukta da böyle ayağını diremiştin. Allah'nın sun'u; görmüyor musun? Nasıl seni alnındaki perçemden tutup çekerek: Evvelce hatırı hayalinde olmayan bu çeşit hallere uğrattı. O yokluk da daima Allah'ya kuldur. Ey dev kulluk et. Süleyman diridir!

Dev havuzlar gibi kaseler yapmakta; kudreti yok ki bu işi yapmaktan vazgeçsin, yahut emredene bir cevap versin! Bir kendine bak, yok olmaktan nasıl titreyip durmaktasın? Yokluğu da aynen böyle tir,tir titrer bil! Dünya mansıplarını elde etsen bile yine kaybetme korkusundan canın çıkar.

En güzel olan (Güzeller güzeli) Allah'nın aşkından başka ne varsa can çekişmeden ibarettir, hatta şeker yemek bile! Can çekişme nedir? Ölüme yaklaşmak, abıhayatı elde edememek. Halkın iki gözü de toprağa ve ölüme saplanmıştır. Abıhayat var mı, yok mu, bunda yüz türlü şüpheler var.

Sen cehdet de bu yüz şüphen de sana düşsün. Geceleyin yürü ,yol al... Uyudun mu gece gitti gider! O gündüzü geceleyin ara; karanlıkları yakan o aklı, kendine kılavuz yap! Kötü renkli gecede çok iyilikler vardır. Abıhayat, karanlıkların eşidir, karanlıktadır.

Böyle yüzlerce gaflet tohumunu ekip durdukça başını uykudan kaldırabilir misiniz? Ölü uyku, ölü lokmaya dost oldu; efendi uyudu, geceleyin iş gören hırsız da hazırlığa koyuldu. Senin düşmanın kimlerdir? Bilmiyorsun.

Ateşten yaratılanlar, topraktan yaratılmışların varlığına düşmandır. Ateş suyun ve oğullarının düşmanıdır. Nitekim su da ateşin canına düşmandır. Suyun ve çocuklarının düşmanı olduğundan su da ateşi öldürür, söndürür. Bütün bunlardan sonra (şunu da bil ki) bu ateş, şehvet ateşidir, günahın suçun aslı ondadır. Dış alemdeki ateşi su söndürür. Fakat şehvet ateşi kıyamete kadar sürüp gider. Şehvet ateşi, su ile sakin olmaz. Çünkü azap ve elem bakımından cehennem tabiatlıdır.

Şehvet ateşine ne çare var? Din nuru. Müminler ;nurunuz kafirlerin ateşini söndürdü. Bu ateşi ne söndürür? Allah nuru. Bu hususta İbrahim'in nurunu kendine usta yap. Ki öd ağacına benzeyen bu cismin, Nemrut gibi olan nefis ateşinden kurtulsun!

Şehvet ateşi yanmakla eksilip bitmez. Yanmakla güzelce eksilir, nihayet yok olur. Bir ateşe odun attıkça o ateş nereden sönecek? Fakat odun atmazsan söner. Çünkü bu çekinme ateşe su serper. Yüzüne, kalplerin haramdan çekinmesinden kızıllık süren kişinin güzel yüzü, hiç ateşten kararır mı?

Ömer'in zamanında bir yangın oldu. Ateş, taşları bile kuru ağaç gibi yakmaktaydı. Yapıları, evleri yakmağa, hatta kuşların kanatlarını ve yuvalarını bile tutuşturmağa başladı. Alevler şehrin yarısını sardı. Su bile ondan korkmakta, şaşırmaktaydı!

Akıllı kişiler, ateşe kovalarla su ve sirke döküyorlar. Yangın inada gelip alevini artırıyordu. Ona Allah yardım etmekteydi.

Halk Ömer'e yüz tuttular, koşa koşa gidip "Yangınımız suyla sönmüyor?" dediler. Ömer "O yangın, Allah alametlerindendir. Sizin hasislik ateşinizden bir şuledir. Suyu bırakın yoksullara ekmek dağıtın. Eğer bana tabi iseniz hasisliği terk edin" dedi.

Halk, Ömer'e " Bizim kapılarımız açık. Cömert kişileriz, mürüvvet ehliyiz, dediler. Ömer dedi ki: " Siz, adet olduğu için yoksullara ekmek verdiniz, Allah için eli açık olmadınız. Öğünmek, görünmek, nazlanmak için cömertlik etmektesiniz; korkudan. Allah'dan çekinmeden, ona niyaz etme yüzünden değil!"

Mal tohumdur, her çorak yere ekmek; kılıcı her yol vurucunun eline verme! Din ehlini kin ehlinden ayırt et; Hakla oturanı ara, onunla otur! Herkes, kendi kavmine (meşrebine uygun kimselere) cömertlik gösterip mal, mülk verir, Nadan kişi de bu suretle bir iş yaptım sanır.

HZ.ALİ'YE GÖRE BÜYÜK SAVAŞ

Ali dedi ki: "Ben kılıcı Allah için vuruyorum. Allah kuluyum ten memuru değil! Allah aslanıyım heva heves aslanı değil... İşim, dinime şahittir. Ben "Attığın zaman sen atmadın, Allah attı" sırrına mazharım. Ben kılıç gibiyim, vuran o güneştir.

Ben; pılımı pırtımı yoldan kaldırdım; Allahdan gayrısını yok bildim. Bir gölgeyim sahibim güneş... Ona hacibim hicap değil. Kılıç gibi vuslat incileriyle doluyum; savaşta diriltirim, öldürmem. Kılıcımın gevherini kan örtmez. Rüzgar nasıl olur da bulutumu yerinden teprendirebilir? Saman çöpü değil; hilim, sabır ve adalet dağıyım. Kasırga dağı kımıldatabilir mi? Bir rüzgarla yerinden kımıldanıp kopan bir çöpten ibarettir. Çünkü muhalif esen nice rüzgarlar var!

Hışım, şehvet ve hırs rüzgarı, namaz ehli olmayan kişiyi silip süpürür. Ben dağım; varlığım, onun binasıdır. Hatta saman çöpüne benzesem bile rüzgarım, onun rüzgarıdır. Benim hareketim, ancak onun rüzgarıyladır.

Askerimin başbuğu, ancak tek Allahnın aşkıdır. Hiddet, padişahlara bile padişahlık eder, fakat bize köledir. Ben hiddete gem vurmuş, üstüne binmişimdir. Hilim kılıcım, kızgınlığımın boynunu vurmuştur. Allah hışmıysa bence rahmettir. Tavanım, damım yıkıldı ama nura gark oldum.

Toprak atası (Ebu Turab) oldumsa da bahçe kesildim. Savaşırken içime bir vesvese, bir benlik geldi; kılıcı gizlemeyi münasip gördüm. Bu suretle "Sevgisi Allah içindir" denmesini diledim; ancak Allah için birisine düşmanlık etmeli.

Cömertliğimin Allah yolunda olmasını, varımı yine Allah için sakınmamı istedim. Benim sakınmamam da ancak Allah içindir. Vermem de... Tamamı ile Allahnınım, başkasının değil. Allah için ne yapıyorsam bu yapışım, taklit değildir; hayale kapılarak, şüpheye düşerek de değil.

Yaptığımı, işlediğimi, ancak görerek yapıyor, görerek işliyorum. Hüküm çıkarmadan arayıp taramadan kurtuldum. Elimle Allah eteğine yapıştım. Uçarsam uçtuğum yeri görmekteyim, dönersem döndüğüm yeri. Bir yük taşıyorsam nereye götüreceğimi biliyorum.

Ben ayım, önümde güneş, kılavuzuyum. Halka bundan fazla söylemeye imkan yok; denizin ırmağa sığması mümkün değildir. Akılların alacağı kadar aşağı mertebeden söylemekteyim. Bu, ayıp değil, Peygamberin işidir. Garezden hürüm ben; hür olan kişinin şahadetini duy Kul, köle olanların şahadetleri iki arpa tanesine bil değmez!

Şeriatte dava ve hükümde kulum şahitliğinin kıymeti yoktur. Senin aleyhinde binlerce köle şahadet etse şeriat onların şahadetlerini bir saman çöpüne bile almaz. Şehvete kul olan, Allah indinde köleden, esir olmuş kullardan beterdir.

Çünkü köle bir sözle sahibinin kulluğundan çıkar,hür olur. Şehvete kul olansa tatlı dirilir, acı ölür. Şehvet kulu, Allah'nın rahmeti, hususi bir lutuf ve nimeti olmadıkça kulluktan kurtulamaz. Öyle bir kuyuya düşmüştür ki bu kuyu, onun kendi suçudur. Ona cebir değildir, cevir de değil!

Kendisini kendisi, öyle bir kuyuya atmıştır ki ben o kuyunun dibine varacak ip bulamıyorum. Artık yeter... Eğer bu sözü uzatırsam ciğer ne oluyor? Mermer bile kan kesilir. Bu ciğerlerin kan olmaması katılıktan, şaşkınlıktan, dünya ile uğraşmadan ve talihsizliktendir.

Bir gün kan kesilir ama bu kan kesilmesinin o gün faydası yok. Kan kesilme işe yararken kan kesil!

Mademki kulların kölelerin, şahadeti makbul değildir, tam adalet sahibi, o kişiye derler ki gulyabani kölesi olmasın. Kuran'da peygambere "Biz seni şahit olarak gönderdik" denmiştir. Çünkü o, varlıktan hür oğlu hürdür.

Ben, mademki hürüm; hiddet beni nasıl bağlar, kendisine nasıl kul eder? Burada Allah sıfatlarından başka sıfat yoktur, beri gel! Beri gel ki Allah'nın ihsanı seni azat etsin. Çünkü onun rahmeti gazabından üstün ve arıktır.

Beri gel ki şimdi tehlikeden kurtuldun, kaçtın kimya seni cevher haline soktu. Küfürden ve dikenliğimden kurtuldun, artık Allah bahçesinde bir gül gibi açıl! Ey ulu kişi, sen bensin, ben de senim. Sen Ali'ydin, Ali'yi nasıl öldürürüm?

Öyle bir suç işledin ki her türlü ibadetten iyi bir anda gökleri bir baştan bir başa aştın.

O adamın işlediği suç ne kutlu suç! Gül yaprakları dikenden bitmez mi? Ömer'in Peygambere kastedişi suçu, onu ta kabul kapısına kadar çekip götürmedi mi?

Firavun; büyücüleri, büyüleri yüzünden çağırmadı mı? Onlara da bu yüzden ikbal yardım etmedi mi, bu yüzden devlete erişmediler mi? Onların büyüsü, onların inkarı olmasaydı inatçı Firavun, onları huzuruna alır mıydı?Onlar da asayı ve mucizeleri nereden göreceklerdi?

Ey isyan eden kavim! Suç, ibadet oldu. Allah ümitsizliğin boynunu vurmuştur. Çünkü günah ve suç ibadet olmuştur. Çünkü Allah, şeytanların rahmine suçları ibadete, sevaba tebdil eder. Bundan dolayı Şeytan, taşlanır; hasedinden çatlar, iki parça olur.

Şeytan bir günah meydana getirmek ve onunla bizi bir kuyuya düşürmek ister. " O günahın ibadet olduğunu gördü mü?" işte o an, Şeytan'a yomsuz bir andır. Beri gel; ben, sana kapı açtım; sen benim yüzüme tükürdün, bense sana armağan sundum.

Cefa edene bile böyle muamelede bulunur, aleyhime ayak atanların ayağına bile bu çeşit baş korsam, vefa edene ne bağışlarım? Anla! Cennetlerde ebedi mülkler ihsan ederim

Ben öyle bir erim ki kanlıma, katilime bile lutuf şerbetim, kahır zehri olmadı. Peygamber, hizmetkarımın kulağına, bu başımı boynumdan onun ayıracağını söyledi. Peygamber, sevgilinin vahyiyle nihayet ölümümün onun eliyle olacağını haber verdi.

O, daima " Beni önce öldür de benden bu kötü ve yanlış iş zuhur etmesin" demekte; Ben de "Mademki ölümüm senden olacak, ben kaza ve kadere karşı nasıl hile edebilirim?" demekteyim.

O, daima önümde yerlere kapanarak "Ey Kerem sahibi, beni Allah hakkı için ikiye böl, ki bu kötü akıbete uğramayayım. Bu yüzden canım yanmasın" der; Ben de daima "Yürü, git. Kader kalemi, bunu yazdı, yazının mürekkebi de kurudu. Olan oldu. Kader kaleminden nice bayraklar, baş aşağı olur.

Gönlümde, sana hiçbir düşmanlık yok. Çünkü bunu, ben senden bilmiyorum ki. Sen Allah aletisin; yapan, Allahnın eli. Hakkın aletini nasıl kınayayım, Hakkın aletine nasıl itiraz edeyim?" derim

O, "Öyle ise kısas niçin?" dedi. Ali cevap verdi: " O da Hak'tan, o da gizli bir sır. Eğer Allah, kendi yaptığı işe itiraz ederse bu itiraz yüzünden bağlar, bahçeler yeşertir. Kendi yaptığı işe itiraz, ancak onun karıdır. Çünkü kahırda da tektir, lutufta da.

Bu hadiseler şehrinde bey odur, memleketlerde tedbir onundur, Aletini kırarsa kırılanı tekrar iyileştirebilir." Ulu kişi, " hiçbir ayeti değiştirmedik ki ardından daha hayırlısını getirmeyelim" remzini bil.

Allah hangi şeriatın hükmünü kaldırdıysa otu yoldu, yerine gül bitirdi demektir. Gece, gündüz meşguliyetini giderir, bitirir. Akıl ermeyen şu uykuya bak! Sonra tekrar gündüzün nuruyla gece ortadan kalkar, bu suretle de o yalımlı ateş yüzünden donukluk, uyku yanar, gider.

O uyku, o duygusuzluk zulmettir ama abıhayat, zulmette değil mi? Akıllar, o zulmetle tazelenmiyor mu? Hanendenin bestedeki duraklaması sese kuvvet vermiyor mu?

Zıtlar, zıtlardan zuhur etmekte... Allah, kalpte ki süveydada daimi bir nur yarattı.

Peygamberin savaşı sulha sebep oldu. Bu ahir zamandaki sulh o savaş yüzündendir. O gönüller alan sevgili (Peygamber), alemdekilerin başları aman bulsun diye yüz binlerce baş kesti. Bahçıvan, fidan yücelsin, meyve versin diye muzır dalları budar.

Sanatını bilen bahçıvan, bahçe ve meyve gelişsin diye bahçedeki otları yolar. Sevgilinin ağrıdan, hastalıktan kurtulması için hekim, çürük dişi çekip çıkarır. Noksanlarda nice fazlalıklar var. Şehitlere hayat yokluktadır. Rızk yiyen boğaz kesildi mi "Onlar Rablerinden rızıklanır, ferahlarlar" nimeti hazmedilir. Hayvanın boğazı kesilince insanın boğazı gelişir. O hayvan, insan vücuduna girer, insan olur, fazileti artar.

İnsanın boğazı kesilirse ne olur, fazileti ne dereceye varır? Artık agah ol da onu bununla mukayese et. Öyle bir üçüncü boğaz doğar ki o, Allah şerbetiyle, Allah nurlarıyla beslenir, gelişir. Kesilen boğaz, bu şerbeti içer ama "La" dan kurtulmuş "Bela" da ölmüş boğaz!

Ey kısa parmaklı, himmeti kesik kişi! Ne vakte dek canının hayatı ekmek olacak? Beyaz ekmek için yüzsuyu döktüğünden dolayı söğüt ağacı gibi meyven yok! Duygu

canı, bu ekmeğe sabredemiyorsa kimyayı elde et de bakırı altın yap!

Elbiseyi yıkamak istiyorsan bez yıkayanların mahallesinden yüz çevirme! Ekmek orucunu bozduysa kırıkçıya yapış, yücel! Onun eli, mademki kırıkları sarar, iyileştirir... Şu halde onun kırması şüphe yok ki yapmaktır. Fakat sen kırarsan der ki: "Gel yap bakalım." Elin ayağın yok ki yapamazsın.

Şu halde kırmak, kırığı sarıp iyileştiren adamın hakkıdır. Dikmeyi bilen yırtmayı da bilir. Neyi satarsa yerine daha iyisini alır. Evi yıkar, hak ile yeksan eder; fakat bir anda da daha mamur bir hale getirir.

Bir bedenden baş kesti mi yerine derhal yüz binlerce baş izhar eder. Canilere kısas emretmese, yahut "Kısasta hayat var" demeseydi, Kimin haddi vardı ki kendiliğinden, Allah hükmüne esir olmuş bir kişiye kılıç vurabilsin!

Çünkü Allah, kimin gözünü açmışsa o adam bilir ki katil, takdirin esiridir. O takdir kimin boynuna geçmişse kendi oğlunun başına bile kılıç vurmuştur. Yürü, kork ve kötüleri az kına; takdirin hüküm tuzağına karşı aczini bil!

Adem Peygamber, ansızın esasen şaki olan İblise hor baktı. Kendisini beğenip, kendisini ulu görüp melun şeytanın yaptığı işe güldü. Allah gayreti bağırdı: Ey tertemiz adam! Sen gizli sırları bilmiyorsun. Eğer Allah kürkü ters giyerse dağı bile ta kökünden temelinden söker.

O zaman, yüzlerce Adem'in perdesini yırtar, yüzlerce yeni müslüman olmuş suçsuz, günahsız iblis yaratır! Adem "Bu hor görüşten tövbe ettim. Bir daha böyle küstahça düşünceye düşmem" dedi.

Ey yardım dileyenlerin yardımcısı, bize hidayet ver. Bilgilerle, zenginlikle öğünmeye imkan yok. Kerem ederek hidayet ettiğin kalbi azdırma; takdir ettiğin kötülükleri bizden defet; kötü kazaları üstümüzden esirge; bizi Allah'ya razı olan kardeşlerden ayırma!

Senin ayrılığından daha acı bir şey yok... Sana sığınmazsak sen esirgemezsen işimiz, gücümüz ancak kargaşalıktır. Zaten malımız mülkümüz; malımızın, mülkümüzün yolunu kesmekte... Zaten cismimizi soyup çırçıplak bırakmakta!

Elimiz, ayağımıza kastettikten sonra artık kim, senin lutfun olmadıkça canını kurtarabilir ki? Bu pek büyük tehlikelerden canını kurtarsa bile kurtardığı şey ancak idbar ve tehlike sermayesi kesilir.

Çünkü can, canana ulaşmadıkça ebediyen kördür... ebediyen yaslıdır. Esasen senin inayetin olmazsa can, adeta bir tutsaktır; seninle diri olmayan canı ölü farz et. Sen kullara darılır,kulları kınarsan, Ey Allah hakkındır, yaparsın.

Aya, güneşe kusurlu, nursuz... Servinin boyuna iki büklüm; Feleğe, arşa hor ve aşağı... madene, denize yoksul dersen, Kemaline nispetle yaraşır. Çünkü yokluklara kemal verip onlara eriştirme kudreti ancak senindir. Çünkü sende yokluk ve ihtiyaç yoktur; yokları icat eden, onları ihtiyaçtan kurtaran sensin.

Yetiştiren, yakmayı da bilir; çünkü yırtık söken, dikmeyi de bilir. Her güz; bağı bahçeyi yakıp yandırmakta. Sonra yeniden bahçeleri renklere boyayan kırmızı güllere boyayan kırmızı gülleri yetiştirmektedir.

" Ey yanıp yakılan, zuhur et, yenilen; tekrar güzelleş, güzel sesli bir hale gel" diye hepsini yeniden yaratır. Nergisin gözü körleşir, o, tekrar açar... Kamışın boğazını keser, sonra yine kendisi tekrar okşar, ondan nağmeler çıkarır. Biz mademki masnu'uz, sani değiliz... Şu halde ancak zebunuz, ancak kanaatkarız.

Hepimiz "Nefsim, nefsim" deyip durmakta, hepimiz yalnız kendimizi düşünmekteyiz. Sen buna lutufta bulunmazsan şeytanız. Sen bizim canımızı körlükten kurtardığından, gözümüzü açtığından dolayı Şeytandan kurtulduk.

Kim hayattaysa değnekçisi, yol gösteren sensin. Değneğin, değnekçisi olmadıkça kör nedir ki, ne yapabilir ki? Senden gayrı hoş olsun, hoş olmasın... Her şey, insanı yakar, ateşin aynıdır.

Kim ateşe dayanır, ateşe arka verirse hem Mecusidir, hem zerdüşt! Allah'dan başka her şey batıldır, asılsızdır. Allahnın ihsanı, yağmuru kesilmeyen bir buluttur.

Tekrar Ali ve katilinin hikayesine dön; katiline fazlasıyla gösterdiği kerem ve mürüvveti anlat. Ali dedi ki: "Ben düşmanımı gözümle görmekte, gece gündüz ona bakıp durmaktayım. Böyle olduğu halde hiç kızmıyorum. Çünkü ölümüm, bana can

gibi hoş geliyor; dirilmemle adeta bir.

Ölümsüzlük ölümü bize helal olmuştur; azıksızlık azığı, bize rızk ve nimettir. Ölümün görünüşü ölüm, iç yüzü diriliktir; ölümün görünüşte sonu yoktur, hakikatte ise ebediliktir. Çocuğun rahimden, doğması bir göçmedir; fakatta cihanda ona yeni baştan bir hayat var.

Ecele doğru meylimiz, ecele aşkımız olduğundan "Nefislerinizi elinizle tehlikeye atmayın" nehyi asıl bizedir. Çünkü nehiy, tatlı şeyden olur, acı için nehye zaten hacet yok ki.

Bir şeyin içi de acı olur dışı da acı olursa onun acılığı kötülüğü esasen nehiydir. Bana da ölüm tatlıdır. "Onlar ölmemişlerdir, Rablerinin huzurunda diridirler" ayeti benim içindir. Ey inandığım, itimat ettiğim kişiler! Beni kınayın ve öldürün. Şüphe yok, benim ebedi hayatım öldürülmemdedir.

Ey yiğit! Hayatım, mutlaka ölümdedir. Ne zamana kadar yurdumdan ayrı kalacağım? Bu alemde durmaklığım, ayrılık olmasaydı (öldüğümüz zaman) "Biz, şüphe yok, Allah'ya dönenleriz" denmezdi. Dönen kişi; ayrıldığı şehre tekrar gelen kişidir; zamanın ayırışından kurtulup birliğe erişendir.

Seyis tekrar gelerek "Ya Ali, beni tez öldür ki o kötü vakti, o fena zamanı görmeyeyim. Sana helal ediyorum, kanımı dök ki gözüm o kıyameti görmesin" dedi. Dedim ki: Eğer her zerre bir kanlı, bir katil olsa da elinde hançer olarak senin kastına yürüse. Yine senin bir tek kılını kesemez. Çünkü kader kalemi böyle yazmıştır; sen beni öldüreceksin.

Fakat tasalanma, senin şefaatçin benim. Ben ruhun eri ve sultanıyım, ten kulu değil! Yanımda bu tenin kıymeti yok; ten kaydına düşmeyen bir er oğlu erim. Hançer ve kılıç, benim çiçeğim; ölüm meclisim... bağım, bahçemdir."

Tenini bu derece öldürüp ayaklar altına alan kişi, nasıl olur da beylik ve halifelik hırsına düşer? O, ancak emirlere yol göstermek, emirliği belletmek için zahiren makam işleriyle ve hükümle uğraşır; Emirlik makamına yeni bir can vermek, hilafet fidanını meyvelendirmek için bu işle meşgul olur.

Peygamber, Mekke'yi fethe uğraştı diye nasıl olurda dünya sevgisiyle ittiham edilir? O öyle bir kişiydi ki imtihan günü (yani Miraç'ta) yedi göğün hazinesine karşı hem yüzünü yumdu, hem gönlünü kapadı.

Onu görmek için yedi kat gök uçtan uca hurilerle meleklerle dolmuştur. Hepsi kendilerini, onun için bezemişti, fakat onda sevgiliye aşktan, sevgiliye meyil ve muhabbetten başka bir heva ve heves nerede ki.

O, Allah ululuğuyla, Allah celaliyle öyle dolmuştur ki bu dereceye, bu makama Allah ehli bile yol bulamaz. "Bizim makamımıza ne bir şeriat sahibi peygamber erişebilir, ne melek, hatta ne de ruh" dedi. Artık düşünün anlayın!

"Göz Allahdan başka bir yere şaşmadı, meyletmedi" sırrına mazharız, karga değiliz; alemi renk ,renk boyayan Allah sarhoşuyuz; bağın bahçenin sarhoşu değil" buyurdu! Göklerin, hazinelerin akılları bile Peygamberin gözüne bir çöp kadar ehemmiyetsiz görünürse. Artık Mekke, Şam ve ırak ne oluyor ki onlar için savaşsın, onlara iştiyak çeksin!

Ancak gönlü kötü olan, onun işlerini kendi bilgisizliğine, kendi hırsına göre mukayese eden kişi onun hakkında böyle bir şüpheye düşer. Sarı camdan bakarsan güneşin nurunu sapsarı görürsün. O gök ve sarı camı kır da eri ve tozu gör!

Atlı bir er, atını koştururken tozu dumana katar, etrafta bir tozdur kalkar. Sen, tozu Allah eri sanırsın. İblis de tozu gördü, "Bu toprağın fer'idir. Benim gibi ateş alınlı birisinden nasıl üstün olur?" dedi. Sen azizleri insan gördükçe bil ki bu görüş İblis'in mirasıdır

Be inatçı, İblis'in oğlu olmasan o köpeğin mirası nasıl olur da sana düşer? Ben köpek değilim, Allah aslanıyım. Allah aslanı suretten kurtulandır. Dünya aslanı av ve rızk arar, Allah aslanı hürlük ve ölüm! Çünkü ölümde yüzlerce hayat görür de varlığını pervane gibi yakıp yandırır.

Ölü isteği, doğru kişilerin boyunlarına bir halkadır. Çünkü bu istek, yahudilere imtihan oldu. Allah Kuran'da "Yahudiler, doğrulara ölüm; futuhat, sermaye ve ticarettir. Sermaye ve ticaret isteği var ya; ölümü istemek ondan daha iyidir.

Ey yahudiler; halk içinde namusunuzu korumak istiyorsanız bu dileği, bu ölüm temennisini dile getirin" dedi. Muhammed, bu bayrağı kaldırınca bir tek yahudi bile bu istekte bulunmaya cüret edemedi.

Peygamber "Eğer bunu dillerine getirirlerse dünyada tek bir yahudi bile kalmaz" dedi. Bunun üzerine yahudiler ; "Ey din ışığı, bizi rüsvay etme! Diyerek mal ve haraç verdiler. Bu sözün sonu görünmez. Mademki gözün sevgiliyi gördü, ver elini bana!

Emirül Müminin, o gence dedi ki: "Ey yiğit! Savaşırken. Sen benim yüzüme tükürünce nefsim kabardı, hiddet ettim, huyum harap berbat bir hale geldi. Öyle bir hale geldim ki o anda savaşımın yarısı Allah içindi, yarısı nefsim için. Allah işinde ortaklık yaraşmaz.

Sen Allah nakışısın: Seni, o, kudret eliyle yarattı, bezedi. Onunsun, benim değil.

Allah'nın nakışını yine Allah eliyle kır; sevgilinin camına sevgilinin taşını at!" Kafir bu sözü işitti, gönlünde öyle bir nur zuhur etti ki zünnarını kesti. "Ben, cefa tohumunu ekmiştim, seni başka türlü sanıyordum.

Halbuki sen Allah huylu bir teraziymişsin, hatta her terazinin oku senmişsin! Meğer sen benim soyum sopummuşsun; meğer çırağımın, dinimin aydınlığı senmişsin! Ben o görür göz arayan çırağın kulu, kölesiyim ki senin çırağın da ondan nurlanmış, aydınlanmıştır...

Ben, o nur denizinin kulu, kurbanıyım ki böyle bir inci izhar eder. Bana kelimei şahadeti söyle, bende söyleyeyim ki seni zamanın en yücesi gördüm" dedi. Onlar beraber akrabasından, kavminden elli kişiye yakın kimse de aşıkçasına dine yüz tuttular, müslüman oldular. Ali, ilim kılıcıyla bu kadar boğazı, bu kadar halkı kılıçtan kurtardı.

İlim kılıcı, demir kılıçtan daha keskin, hatta yüzlerce ordudan daha galip, daha üstündür. Yazıklar olsun ki iki lokmacık yendi de bu yüzden fikir çoşkunluğu dondu, yatıştı.

Bir buğday tanesi, Adem Peygamberin güneşinin tutulmasına... arzın, güneş ile ay arasına girmesi , dolunayın kararmasına sebep oldu. İşte sana gönlün letafeti! Bir avuç balçıktan (bir iki lokma ekmekten) ayırmadağın bir hale gelmekte!

Ekmek manevi olursa yenmesinde fayda var. Fakat bildiğimiz ekmeğin faydası yok, kalbi daraltıyor. Manevi ekmek, yeşil diken gibi... deve yiyince yüz türlü fayda, yüzlerce lezzet bulmakta.

Fakat yeşilliği gitti de kurudu mu, onu çölde deve yiyince; Damağını avurdunu yırtar, paralar. Yazıklar olsun; öyle yetişmiş gül kılıç kesildi. Ekmek de manevi oldukça o yeşil dikendi. Fakat şimdi zahiri ekmek olduğundan kupkuru bir hale geldi, sertleşti.

Ey nazlı nazenin varlık (ey hüsameddin), bundan önce onu yemeğe alışmıştın. O alışkanlıkla bu kuru ekmeği de alıp yemek istiyorsun ama gayri mana, yerle karıştı; Toprakla karışık, kaskatı, dili damağı yırtar bir hale geldi. Ey deve, şimdi otu yeme, ondan çekin!

Söz, toprakla pek karışık bir hale geliyor, su bulandı... Kuyunun ağzını kapa ki Allah onu yine saf, yine hoş bir hale getirsin. Onu bulandıran, durultur da. Maksada sabırla erişilir, aceleyle değil. Sabret, doğrusunu Allah daha iyi bilir.

BİRİNCİ CİLDİN SONU.

www.semazen.net